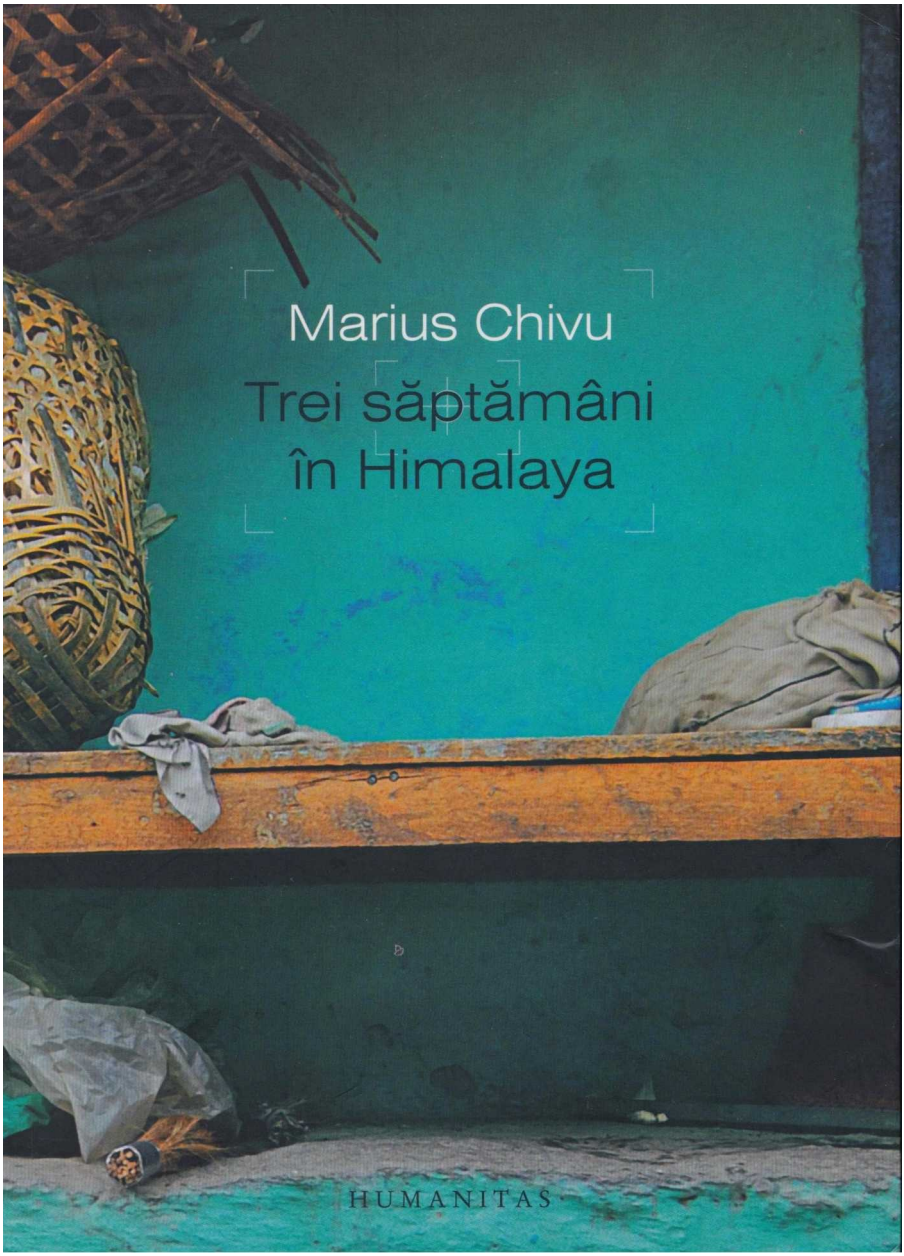

Faptul că am ajuns să urc pe Himalaya, traversând pasul Thorung la cea mai înaltă trecătoare din lume, s-a dovedit a fi mult mai

mult decât un simplu vis împlinit. Pentru că nu sunt alpinist şi nici nu urc foarte des pe munte, a fost, mai întâi, o confruntare cu propriile mele limite, deopotrivă fizice şi psihice, însă, dincolo de cei 400 de km parcurşi pe jos şi de lipsa de oxigen de la cei peste 5.000 de metri altitudine, ascensiunea în munţi şi călătoria prin satele Himalayei au însemnat cunoaştere pură: am străbătut trei tipuri de climă şi de vegetaţie, am urcat până la baza gheţarului Gangapurna, am străbătut valea râului Kalindaki – cea mai largă din lume –, am văzut şi am mâncat animale pe care le vezi numai pe Discovery, am traversat câmpii de marijuana sălbatică şi am fumat haşiş slăvind zeii hinduşi, iar în Kathmandu am văzut cadavre arse în pieţe şi am poposit la templul unde este închisă o zeiţă în viaţă… Jurnalul călătoriei mele în Nepal poate fi citit şi ca un roman de aventuri. Cartea vorbeşte însă despre forţa curiozităţii, despre tentaţia şi plăcerea de a pleca departe şi a-ţi testa limitele, despre nevoia de schimbare a obişnuinţelor vieţii de zi cu zi.

La sfârşit, relativa glorie de a urca pe Himalaya rămâne doar o chestiune neînsemnată. Pentru că încercarea de a străbate acei munţi foarte înalţi înseamnă să cobori la fel de mult în tine. Orice călătorie are destinaţii ascunse de care la început nu eşti pe deplin conştient. *Trei săptămâni în Himalaya* **este şi despre aceste mici revelaţii.**

Marius Chivu

Trei săptămâni în Himalaya

Cu fotografiile autorului

HUMANITAS
BUCUREȘTI

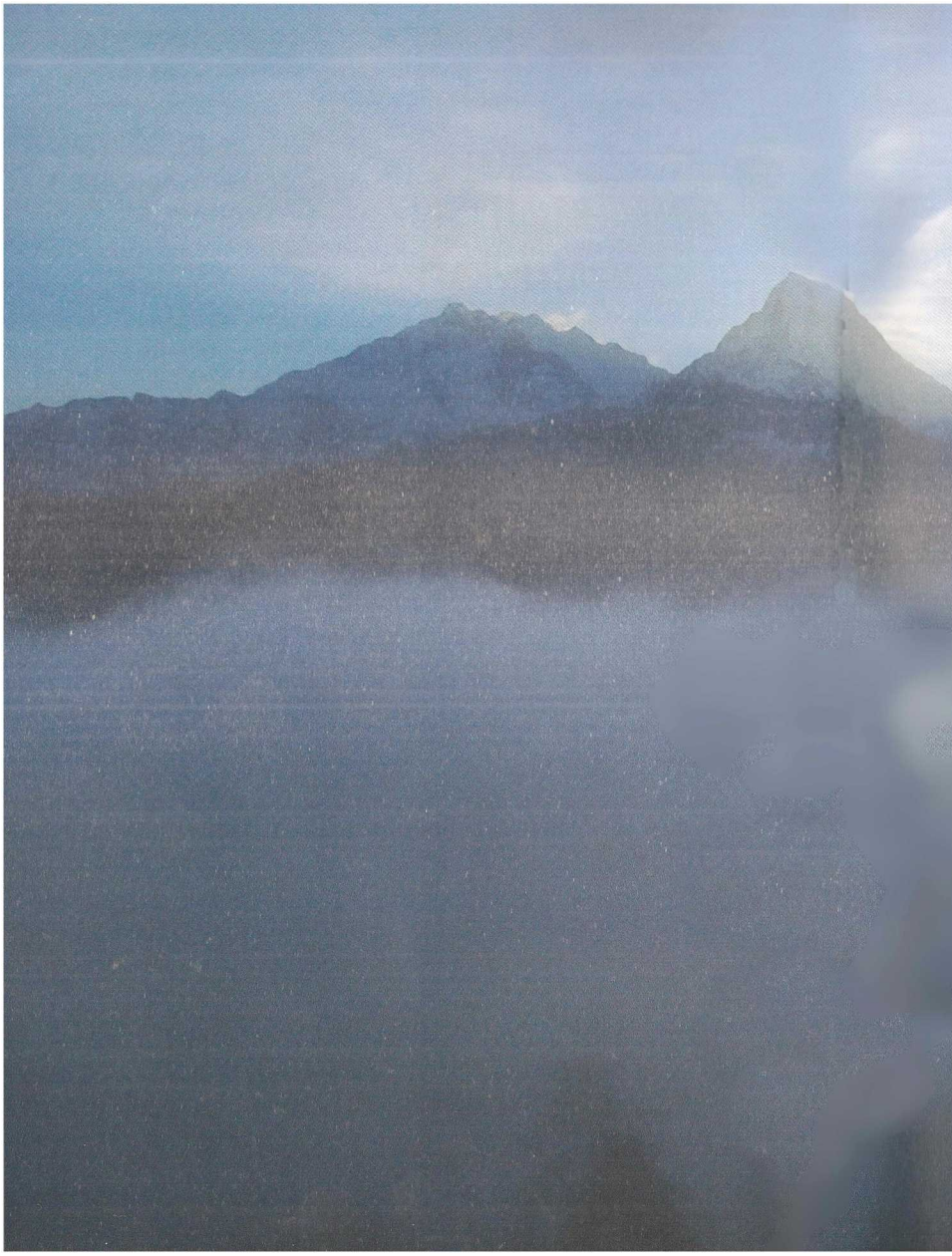

„Orice călătorie de o mie de mile începe cu un singur pas”.

Laozi

„Lumea este o carte, iar cei care nu călătoresc citesc doar o pagină”.

Sfântul Augustin

„Nu-mi spune cât de învăţat eşti, ci cât de mult ai călătorit”.

Mahomed

„Toate călătoriile au destinaţii secrete de care călătorul nu e conştient”.

Martin Buber

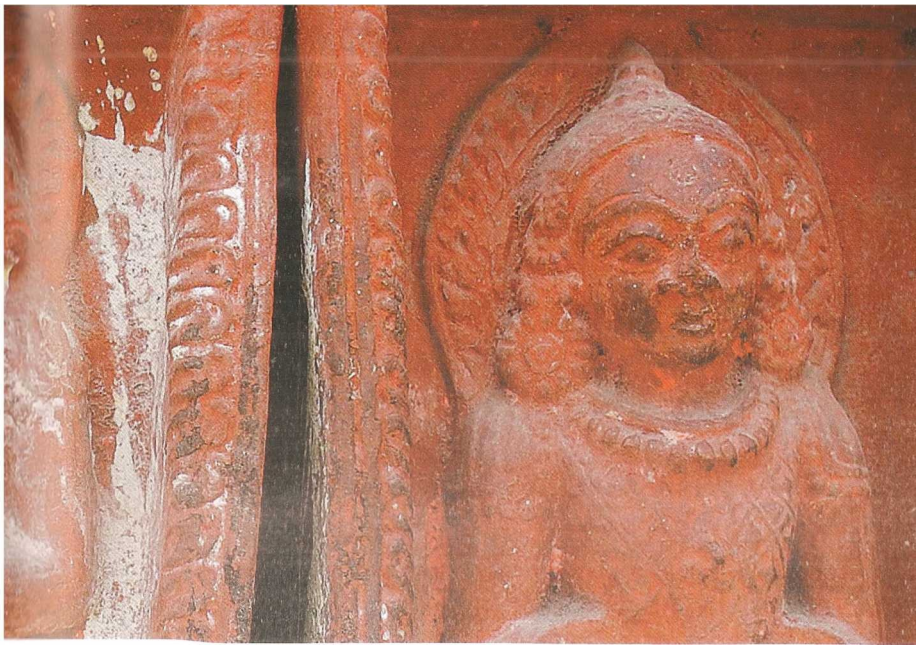

Nimic despre Nepal

Auzi, tu nu ţi-ai dorit niciodată să ajungi pe Himalaya?!

Crezi că ai putea urca până la vreo 5.400 de metri altitudine?

Te-ar tenta să plecăm în Nepal pentru un trekking de trei săptămâni în care am traversa Thorung la cel mai înalt pas din lume?

La telefon era Cătălin, prietenul meu din copilărie, cu care am făcut: meciuri de fotbal formidabile în curtea grădiniţei din spatele blocului, meditaţii la gramatică pentru admiterea la facultate şi turul pe biciclete al insulei greceşti Zakynthos. Cătălin e un tip inteligent şi foarte informat – ştie câte ceva despre toate: mitologie scandinavă, marketing online, fizică cuantică, cinematografie japoneză etc. – , dar, mai ales, e un tip prudent. N-aş pleca cu nimeni altcineva atât de

departe de casă şi într-o călătorie prin locuri despre care ştiu atât de puţine! Pentru că, trebuie să recunosc.

În acel moment nu ştiam mai nimic despre Nepal – ţara care i-a dat pe Buddha şi pe Yeti –, abia dacă o puteam localiza pe hartă. Iar despre Himalaya, în afară de câteva filme în care alpinişti îşi dau duhul urcând vârfuri de 8.000 m, ce poţi să ştii cu adevărat?! Că este „acoperişul lumii”.

Când a venit cu propunerea asta deopotrivă tentantă şi înspăimântătoare – cândva imediat după Anul Nou –, i-am răspuns că trebuie să mă mai gândesc. Însă ideea a crescut în mintea mea ca un bulgăre de zăpadă până când m-am trezit că numai asta aveam în cap. În ultima zi a lui ianuarie cumpăram deja biletele de avion spre Kathmandu, şi ca nu cumva să ne răzgândim, dar şi pentru că trebuia să prindem ultima lună de dinaintea musonului. Apoi am început pregătirile, spre îngrijorarea prietenilor care preferau să nu mă ia, deocamdată, în serios.

Întâmplarea a făcut să aflu că alpinistul Alex Găvan (care urcă vârfuri de 8.000 în mai des decât mergem noi la Zoo) pregătea, în aceeaşi perioadă, o expediţie tot în zona Nepalului, pentru a cuceri Kanchenjungă, un alt „optmiar”. Fireşte, noi eram dintr-un cu totul alt film, mai exact dintr-unul pentru copii. Nu sunt chiar ceea ce se cheamă un pantofar, din cei care urcă pe munţi doar de 1 Mai încălţaţi în pantofi, purtând blugi şi ţinând o doză de bere în mână, dar nici un munţoman, cu atât

mai puţin vreun căţărător. Nu mai urcasem pe munte din facultate şi când zic munte, mă refer la vârful Omu. Aşa că am luat-o uşor.

Pentru început am renunţat să mai merg cu liftul şi mi-am dat seama că cinci etaje urcate ceva mai repede sunt suficiente să te ia cu ameţeală şi să ţi se înfunde urechile cu bătăile precipitate ale inimii. Apoi am început să alerg. Mai întâi în jurul blocului, cel mai bine era noaptea, impulsionat şi de câinii comunitari care se adunau de pe toate străduţele şi alergau după mine cu destulă determinare zgomotoasă încât să iau alergatul foarte în serios. Apoi, după ce mi-am dat seama că n-are rost să ştie tot Giuleştiul cum mă antrenez eu pentru Himalaya, am început să alerg dimineaţa pe faleza Lacului Morii. Era iarnă, iar lacul – îngheţat, uneori ascuns după o perdea de gheaţă, alteori strălucind în soare. Când urcam în fugă treptele falezei dinspre parcul Crângaşi, mă simţeam ca Rocky, iar când ajungeam pe insulă şi alergam pe zăpadă, mă simţeam tot ca Rocky, dar cel din seria IV, cu Dolph Lundgren, în Rusia. Fireşte, nu mă duceam în Nepal ca să-mi apăr centura de cronicar literar, dar care băiat aflat în preajma unei astfel de încercări bărbăteşti nu e dominat de imaginarul eroului preferat!?

Între timp, Cătălin începuse schimbul de e-mailuri cu o agenţie de turism din Kathmandu care avea să se ocupe cu stabilirea rutei de trekking, eliberarea permiselor pentru accesul în zona rezervaţiei Annapurna, arvunirea unor şerpaşi/porteri care să ne ducă echipamentul şi, în general, cu furnizarea tuturor informaţiilor de

care aveam nevoie. La întrebările sau îngrijorările noastre legate de High Altitude Sickness (sau Acute Mountain Sickness, despre care ştiam doar că poate ucide), climă, dificultatea traseului, mâncare, tipul de echipament necesar etc., fata de la agenţia nepaleză răspundea cu o promptitudine şi cu o siguranţă care ne dădeau curaj. Oricum, urma să facem parte dintr-un grup internaţional de cinci persoane, la care se adăugau porterii fiecăruia, ghidul şi, cel puţin aşa înţelesesem noi la momentul acela, un bucătar şi un medic.

Dacă am fi aflat atunci că vom ajunge să urcăm pe Himalaya doar noi doi, nu ştiu ce formă ar fi luat îngrijorarea noastră. Dar toate la timpul lor.

Climb like a goat, don't smell like one

Faptul că nu ştiam mai nimic despre Nepal şi Himalaya era însă doar una dintre necunoscute. Mi-am dat seama de asta în primele cinci minute când am păşit în magazinul de echipament montan situat în Calea Moşilor nr. 27 şi numit, cum altfel, Himalaya. Eram copleşit nu atât de rafturile înalte de patru metri cu sute de produse despre care habar n-aveam la ce folosesc, cât de sentimentul că abia acum părea cu adevărat că urma să fac ceva destul de important. Băieţii de acolo, în frunte cu David (a cărui simpatie pentru începătorul care eram m-a încurajat), au consultat lista primită de la agenţia nepaleză cu echipamentul de care aveam nevoie şi au decis că ştiu ei mai bine. M-am lăsat pe mâna lor.

În următoarele două săptămâni am probat toate hainele alea ciudate, complicate şi colorate

pe care urma să le port prin munţii Himalayei aproape o lună de zile şi m-am familiarizat cu ele. Habar n-aveam ce-nseamnă să te-mbraci în straturi, nu ştiam nici măcar ordinea în care trebuie luate un polar, un windstopper şi o bluză power dry, nu văzusem niciodată cum arată un buff, darămite să-l port în cinci feluri diferite, nici nu auzisem vreodată de textile cu argint, de goretex, vibram, primaloft sau parameta S. Iar ideea şi expresia „ciorapi şi chiloţi tehnici” m-a făcut să râd. Deşi îmi dădeam şi eu seama că e vital să *climb like a goat,* [dar să] *don’t smell like one*, cum citisem pe una dintre etichete. Erau o mie de situaţii pe care nu le luasem în calcul şi atâtea lucruri la care nu mă gândisem, iar acolo, în acel wonderland al echipamentului montan, existau soluţii pentru orice, de la recipientul încasabil pentru apă, până la sacul de dormit care rezistă la temperaturi de până la – 20°C şi ochelarii care te protejează de reflexia zăpezii sub soarele de la 5.000 de metri.

În tot acest timp, am căutat şi am citit blogurile celor care mai făcuseră circuitul Annapurna şi care trecuseră prin pasul Thorung La (cuvântul „hell” apărea destul de frecvent), am făcut rost de ghidul *Lonely Planet*, am primit cărţi şi albume de la prieteni, am scris e-mailuri şi ne-am întâlnit cu cei care mai fuseseră pe Himalaya şi care ne puteau răspunde la tot felul de întrebări (gen „există acoperire pentru telefoanele noastre mobile?” – nu, nici un operator de la noi nu are roaming în Nepal) sau care ne puteau da sfaturi utile privind barba pe care ar fi indicat s-o las să

crească pentru a-mi proteja pielea feţei, sau numărul perechilor de ciorapi şi tipurile de creme, vitamine şi medicamente pe care ar fi bine să le avem cu noi.

Shakira & pisica neagră

Ultima zi a lui aprilie, când aveam biletele de avion spre Nepal, a venit foarte repede. Atât de repede, încât ghidul *Lonely Planet* a rămas necitit (dar asta cumva şi deliberat, căci am ales să-mi păstrez cât mai intacte resursele de uimire, să descopăr singur şi nu să recunosc ce-am citit la alţii), alergările au fost compromise de mesele şi de trândăveala de Paşte (plus că mă săturasem de atâta febră musculară), iar sfaturile contradictorii primite de la unii şi de la alţii le-am lăsat la latitudinea instinctului propriu şi de ultim moment. Cătălin a venit la mine cu câteva zile înaintea plecării pentru a confrunta listele cu ce urma să ia fiecare. Părea că suntem pregătiţi pentru orice.

În ziua plecării, un prieten ne-a dus (chiar de ziua lui de naştere) cu maşina la aeroport. A fost prima dată când am avut cu adevărat emoţii. Şi nu pentru că urma să pierd returul semifinalei Ligii Campionilor dintre Barcelona şi Real Madrid sau concertul Shakirei, nici pentru că urma să mă rup pentru o lună de zile cu totul de viaţa, prietenii, jobul, pasiunile şi tabieturile mele, nici măcar pentru că mi-am luat rămas-bun de la părinţii mei la telefon (ca să nu-şi facă griji, le spusesem că plec doar la Kathmandu), ci pentru că, pur şi simplu, abia atunci am realizat cu adevărat că urma să fac poate cea mai spectaculoasă şi

importantă călătorie din viaţa mea. Anticipam că mă voi întoarce cu perspectiva schimbată, mai toţi îmi spuseseră asta, chiar mă avertizaseră asupra „aspectului spiritual” („Vezi să nu treci cumva la hinduism!”), iar eu abia aşteptam să aflu cum şi în cel fel.

Imediat ce-a pornit maşina, o pisică neagră ne-a tăiat calea chiar în faţa blocului. Ce să fi făcut?! Ne-am pus pe râs. Dar emoţia din noi a crescut cu câteva grade.

03:54
8
人

1 mai Kathmandu

Zborul spre Kathmandu durează doar zece ore, dacă ai norocul unei escale scurte. Aşteptăm puţin pe aeroportul din Doha, iar în a doua parte a cursei cu Qatar Airlines avem norocul să dăm peste doi stewarzi români, un el şi o ea – văzuseră numele noastre pe lista pasagerilor şi încercau să ne identifice. După ce ne confundă cu nişte cehi, ne trezim cu ei numai zâmbet lângă locurile noastre. Până să decolăm, stăm de vorbă. Ne împrietenim, deşi n-apucăm să ne spunem cine ştie ce. Muncesc mult, le e dor de ţară şi ar vrea să se întoarcă peste câţiva ani. Ne invidiază pentru ce urmează să facem, mai ales că amândoi sunt îndrăgostiţi de Nepal, pe care o consideră cea mai frumoasă ţară din lume. În rest, constatăm că cel mai plăcut zbor este acela ai

cărui stewarzi îţi sunt prieteni. Suntem trataţi ca la business class (inclusiv porţii duble de prăjituri), iar la final primim invitaţia de a intra în Qatar Airways Privilege Club. Călătoria noastră a început bine şi în curând vom ateriza.

Aeroportul din Kathmandu arată precum hotelul sindical al unei staţiuni montane din anii ’80: pereţi din cărămidă smălţuită îmbrăcaţi în lambriuri şi acoperiţi cu ştergare tradiţionale sau cu oglinzi în rame groase de lemn sculptat cu motive geometrice. Din loc în loc, grupuri de soldaţi înarmaţi cu bastoane din bambus date cu lac. Undeva în spatele lor, pe o plăcuţă aşezată deasupra unui mic altar, scrie cu litere mari: *Welcome to Nepal, the birthplace of Lord Buddha!* La ieşire ne aşteaptă un băiat brunet, cu părul creţ şi cu ochelari. Ne pune la gât câte o ghirlandă cu flori portocalii şi ne spune că îl cheamă Rishi[1]. Are 27 de ani şi va fi unul dintre şerpaşii noştri. La ieşire suntem asaltaţi de taximetrişti, dar Rishi a tocmit deja un şofer să ne ducă la hotelul unde am rezervat o cameră pentru noapte. Taxiul este un model de Toyota din anii ’70 cu volan pe dreapta, ornat cu jucării de pluş, sticluţe goale de parfum, statuete cu Buddha din plastic şi scaune îmbrăcate în huse cusute din milieuri.

Anul 2068

Este Anul Turismului în Nepal şi Rishi ne spune că aici ne aflăm acum în anul 2068. Nepalezii încă nu au renunţat la calendarul hindus în care Anul Nou cade pe 14 aprilie, iar una dintre

1 Hindus credincios.

luni, mereu alta în fiecare an, numără 32 de zile. Hinduşii au oricum o pasiune pentru cifre ciudate. Se spune că religia lor are câteva milioane de zei şi aproape fiecare poartă câte o mie de nume. Nimeni nu-i ştie pe toţi, dar cu adevărat importanţi sunt cei trei zei ai Vieţii: Brahma (Creatorul), Vishnu (Apărătorul) şi Shiva (Distrugătorul şi Continuatorul). Toţi sunt reprezentaţi cu câte patru braţe, iar Brahma, cu patru capete. În Nepal există însă 60 de grupuri etnice, triburi, clanuri, caste şi rase[2], care vorbesc, în total, 124 de dialecte[3], multe dintre aceste etnii având fiecare calendar propriu. La newari, spre exemplu, este anul 1100.

Kathmandu este jumătate templu, jumătate mahala. Taxiul se strecoară pe străzi murdare unde, de o parte şi de alta, se vând de toate direct de pe asfalt, din dughene, de la tarabe sau din chioşcuri de tablă de toate culorile, mai ales ale ruginii. Mărfurile sunt noi, dar străzile par aleile unui târg de vechituri din ai cărui stâlpi înclinaţi atârnă sute de cabluri şi de afişe, unele strâmbe, altele parţial suprapuse sau chiar franjurate. Cele mai multe dintre panourile cu reclame n-au imagini, doar texte ale căror litere scrise în

2 **Iată o parte dintre acestea: brahmani, chetri, newari, bengalezi, birmani, biganji, musalmani, tibetani, tamangi, raişi, limbuşi, gurungi, magarşi, chepangi, thamişi, sunwari, jirelşi, thakali, şerpaşi, manangi, dolpi, lobaşi, daliri, khaşi, baragaunli, tharuşi, dhanwari, majhişi, darai, satari, dhangari, kocheşi, rajbanşi, tajpuri, bhojpuri, mundaşi, santali...**

3 **Există patru mari grupuri lingvistice: indo-iraniana, tibeto-birmana, mongola şi idiomurile izolate; cele mai vorbite dialecte fiind, chiar în această ordine, următoarele: nepaleza, maithili, bhojpuri, tamag, tharu, newari, thakali, gurung, magar, rai, awadi, limbu şi bajjika; toate idiomurile sunt considerate limbi naţionale.**

alfabetul devanagari seamănă cu nişte ornamente florale. Casele şi clădirile sunt construite din cărămidă, multe nici nu sunt drişcuite şi n-au acoperiş, abia se văd de după sutele de afişe cu anunţuri şi reclame. Ne dăm seama relativ târziu că aici nu există reguli de circulaţie, prin urmare nici marcaje, semne sau semafoare. Aparent, se circulă pe stânga dar, de fapt, fiecare rulează cum şi pe unde poate în vuietul continuu de claxoane al rablelor care nici măcar nu mai ocolesc grămezile de gunoaie aruncate direct pe carosabil, în gropile şi şanţurile care străbat trotuarele nepavate sunt vărsate cu găleata şi ligheanul tot felul de resturi şi spălături. Din loc în loc, pe marginea străzii dorm laolaltă viţei, câini şi oameni schilozi, iar câte o vacă sacră rumegă lângă o grămadă de gunoi sau se balegă în mijlocul intersecţiei în timp ce microbuzele, furgonetele şi motoretele îi dau ocol sub privirile câte unui grup de poliţişti înarmaţi unii cu pistoale automate, alţii cu bastoane. Vedem şi nu înţelegem ce vedem! Privim acest haos al mizeriei deopotrivă fascinaţi şi dezgustaţi. Oamenii sunt încălţaţi cu papuci de plastic şi mulţi poartă pe faţă măşti textile. Rishi ne spune că din cauza prafului, poluării şi mirosului de la gunoaiele plouate zile în şir şi transformate într-un fel de pastă care se scurge pe străzi şi pe trotuare, laolaltă cu sângele din măcelăriile improvizate, spălăturile din gospodării, urina celor care îşi fac nevoile pe unde-i apucă… Trotuare pe care vedem însă plimbându-se femei îmbrăcate în sariuri colorate şi purtând umbrele de soare. Într-o intersecţie ceva mai mare, un

agent de circulaţie, suit într-o gheretă, încearcă să dirijeze circulaţia agitându-şi mâinile vârâte în mănuşi albe. Deocamdată, e cel mai curat lucru pe care-l zărim din maşină.

Taxiul intră pe o străduţă asfaltată parţial, dar plină cu hoteluri care afişează plăcuţe mari pe care, uneori, citim: *Electricity available all time* sau *Hot shower 24 hrs.* Aflăm că se face economie la electricitate şi, câteva ore pe zi, conform unui program anume, se taie curentul. Multe dintre hoteluri au generatoare, nu şi cel la care ne-am făcut noi rezervare, vrăjiţi poate şi de nume: Blue Horizon. Pe site scria că are trei stele, dar în momentul în care intrăm în cameră şi eu, şi Cătălin izbucnim în râs: pe noptiere se află ghivece cu flori de plastic, lumânări şi chibrituri, pe jos e un fel de linoleum, iar în baie găsim o găleată de plastic cu care să aruncăm apă în veceu. Pe poliţa de la duş ne aşteaptă însă un „āyurveda soap”. Camera nu ne displace, şi oricum ştim că nu am venit aici să facem nazuri. Doi dintre pereţi sunt numai ferestre care dau înspre un parc cu vegetaţie subtropicală din care se aud cântecele ciudate ale păsărilor. În plus, ne simţim în siguranţă: uşa de la intrare are un ditamai zăvorul de fier.

Reţinuţi & interogaţi

Rishi a plecat. Ne va lua de la hotel peste câteva ore pentru a merge la agenţie, unde ni se vor da detaliile despre restul grupului cu care vom urca pe munte. Îmi iau aparatul foto şi plecăm să ne plimbăm prin cartier, dar, de fapt, nu trecem de prima intersecţie. Suntem uluiţi de halul în care

circulă maşinile. Practic, fiecare şofer e de capul lui şi pe cont propriu. Se claxonează în draci şi ne dăm seama că, de fapt, asta e singura formă de semnalizare. Pe lângă fluieratul cu capul scos pe geam şi semnele făcute cu mâna. Ne aşezăm în fund pe trotuar şi urmărim haosul rutier în care fiecare claxonează, frânează şi virează la fiecare două secunde. Trebuie să fii ori inconştient, ori disperat ca să traversezi strada pe aici. Dacă n-ai fi lovit din toate părţile în acelaşi timp, te-ai sufoca păşind în norul de fum pompat de maşinile, furgonetele şi motocicletele astea vechi de pe care cade tabla. Bicicliştii, angajaţi spiţă la bară în încercarea de a-şi face loc în intersecţie şi de a apuca să vireze în direcţia dorită, fac un fel de sport extrem.

De un sfert de oră urmărim fascinaţi traficul din intersecţie şi trag primele mele cadre din Nepal, deşi Cătălin zice că mai bine aş filma. Imediat ce plecăm, suntem ajunşi din spate de un soldat înarmat care, printre gâfâieli, ne cere să-l însoţim. La început nu înţelegem care ar fi problema şi dăm să plecăm, dar soldatul se aşază în faţa noastră şi ne explică, într-o engleză aproximativă, că dincolo de intersecţie se află Consulatul American, că fotografiatul în acea zonă e interzis, prin urmare va trebui să ne legitimăm şi să

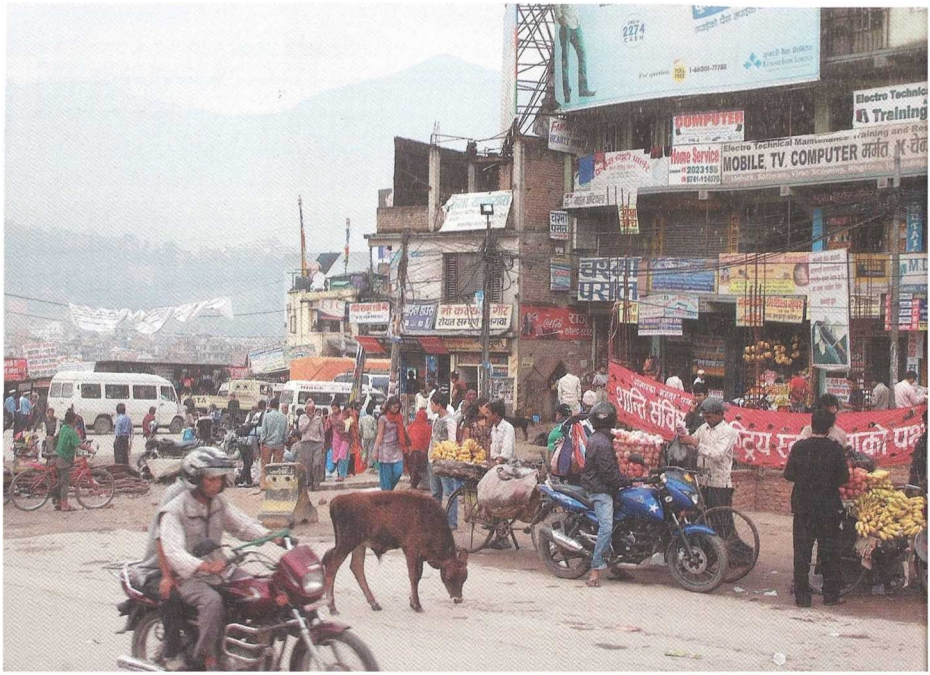

ne supunem unui scurt interogatoriu. Scot aparatul şi îi arăt că sunt dispus să şterg fotografiile, dar el mă opreşte şi ne cere din nou să-l însoţim. Împreună cu soldatul înarmat reuşim cum-necum să traversăm intersecţia şi, într-adevăr, de pe trotuarul opus semnul care interzice fotografiatul se vede mare şi clar.

La intrarea în consulat suntem controlaţi şi scanaţi ca la aeroport, după care suntem conduşi într-o încăpere fără ferestre, mobilată doar cu câteva vestiare, separate de o perdea, şi o masă, aşezată în mijlocul încăperii, pe care luminează slab o veioză. La masă, cu un catastif terfelit în faţă, ne aşteaptă un ofiţer nepalez care se prezintă şi ne spune imediat că nu trebuie să ne fie teamă, că incidente precum cel în care tocmai ne-am implicat se întâmplă zilnic, va fi doar un control de

rutină. Îi explic şi lui că sunt gata să şterg fotografiile (deşi abia atunci realizez că, aparatul fiind împrumutat cu doar două zile înainte de plecare, nici nu ştiu să umblu în meniu; iar dacă mă încurc şi ezit când să şterg fotografiile, ce-o să creadă?!), doar că omul are de urmat un protocol al legitimării: cum ne cheamă, de unde suntem, ce căutăm în Nepal, când am venit, la ce hotel ne-am cazat, care sunt adresa hotelului şi numărul camerei, care sunt numele şi adresa agenţiei pe care am contactat-o, în ce perioadă se desfăşoară călătoria, al cui e aparatul foto, de ce am ales locul acela, câte fotografii am făcut (făcusem opt fotografii într-o intersecţie), între ce ore etc.? Ofiţerul are şi el un aparat cu care îmi fotografiază aparatul, inclusiv seria de pe spate, apoi fotografiază display-ul cu *fiecare* imagine luată în intersecţie („iată o *mise en abîme!”,* îmi trece prin cap), după care îmi spune că acum e OK, pot să le şterg, una câte una, sub privirile lui (iar eu mă descurc şi le şterg din prima), după care ne fotografiază şi pe noi, faţă şi profil, îşi cere scuze pentru inconvenientul creat, suntem liberi, să avem o zi bună şi un trekking reuşit!

Abia ajunşi în stradă şi în soarele amiezii înţelegem ce ni s-a-ntâmplat. „Neam de neamul nostru n-a avut fotografia într-o bază de date americană! Iar asta e doar prima zi”, spune Cătălin şi ne punem pe râs. În timp ce ne pregătim să traversăm din nou intersecţia, ne amintim de pisica neagră din Giuleşti.

Land of fake

Ne întâlnim cu Rishi şi mergem la agenţie

unde o cunoaştem pe Lata, cea cu care cătălin purtase corespondenţa electronică înainte de a yeni aici şi care ne anunţă că situaţia e puţin modificată faţă de ce ştiam noi. Doi dintre cei trei străini împreună cu care urma să formăm grupul au ajuns în Kathmandu mai devreme şi se află deja pe munte, iar celălalt va veni abia peste câteva zile, prin urmare, doar eu şi Cătălin vom pleca spre Thorung La. Însoţiţi, fireşte, de Rishi şi de un al doilea şerpaş pe care îl vom întâlni mâine-dimineaţă. E prea târziu să ne mai facem griji, aşa că băgăm la cap sfaturile de ultim moment, mai întrebăm una-alta, ne exprimăm sincer speranţa că o să ne revedem întregi peste trei săptămâni şi plecăm să ne mai plimbăm prin oraş.

Un oraş, în acelaşi timp, aglomerat şi spiritual, colorat şi învechit, exotic şi murdar, naiv şi străin, plin de mirosurile amestecate ale străzii… Capitala unei ţări sărace[4], în care poţi întâlni un copil de doi ani legat cu o sfoară de un gard, lângă un borcan în care se adună ceva mărunţiş.

Datorită turismului tot mai crescut în ultimele două decenii, Kathmandu e plin de magazine care vând echipamente contrafăcute, deci ieftine şi proaste, care, dacă ai noroc, te ţin fix două-trei săptămâni. Există aici un singur magazin oficial al brandului de echipament outdoor The North Face, dar în jurul lui se află câteva zeci de magazine care vând fix aceleaşi produse, doar că fake-uri şi

4 Nepalul are o populaţie de aproape 30 de milioane de locuitori, la o suprafaţă cu o treime mai mică decât a României; rata şomajului este de 60%, iar cea a analfabetismului de 65% printre femei şi 30% printre bărbaţi.

de patru ori mai ieftine. Dar aici oricum aproape totul este contrafăcut: guma de mestecat Wrigley, ciocolata Kinder, telefoanele mobile Nokia*, you name it,* orice poţi cumpăra de pe stradă la preţuri ireal de mici. Şi toate vin din China. Faptul că în magazinele de muzică găseşti albume cu coperte xeroxate color poate părea banal (acum zece ani găseai şi în Piaţa Romană), dar la standurile de ziare există *Le Figaro*, *International Herald Tribune* sau *Wall Street Journal* xeroxate şi capsate în format A4.

Mergem să schimbăm nişte dolari în rupii. Ghereta de exchange nu are nici măcar un grilaj de fier, însă funcţionarul poartă un iatagan la brâu. Pe faţa fiecărei bancnote sunt portretul fostului rege şi munţii, iar pe spate se află câte un animal: un iac, o antilopă, un ţap, un muflon, un rinocer, un tigru, iar pe cea mai mare, de 1.000 de rupii, un elefant. Aflăm că *baksheesh* este aici un cuvânt uzual.

Ne întoarcem la hotel spre seară, aşa că rămânem la restaurant să mâncăm şi să bem ceva. Cătălin îşi ia o bere Nepal Ice *(Nepal's Pride),* iar eu cer o bere Everest, pe a cărei etichetă se află fotografia lui Nima Gombu Sherpa sub care scrie: *Nepal, the land of mysticism and Himalayan grandeur brings you this special edition of Everest Premium Lager Beer, dedicated to the legendary climber Mr. Nima Gombu Sherpa who has scaled Mt. Everest 12 times. He comeström a distinguishedfamily of seven brothers who have all climbed Everest.* Berea este îmbuteliată în sticle de 650 ml şi îl întrebăm pe chelner cum se zice

noroc în nepaleză. Se zice *tas.*

Până vine mâncarea, Cătălin citeşte ceva pe Kindle, iar eu răsfoiesc *The Kathmandu Post:* proteste de 1 Mai în Hamburg, Atena, Istanbul, Paris, Bagdad şi Mahalla, încălzirea globală afectează sudul agricol al Nepalului, Rooney s-a împăcat cu iubita lui pe Twitter, Steven Tyler e în juriu la *American Idol*, iar în Kathmandu tocmai se desfăşoară târgul de carte. Între timp se aşază lângă noi o rusoaică, cere un whisky indian, abia vorbeşte engleză, îi recit eu în rusă primele trei strofe din „Ce-ţi doresc eu ţie, dulce România”, *Respekt*, zice rusoaica şi dă paharul pe gât.

Minnie uvrţţf fhio\ TVLQFI OEVLgE.

Kathmandu – Bhulbhule (840 m)

Când am ajuns ieri-seară în cameră, se luase curentul, noaptea a plouat torenţial, iar azi de dimineaţă ne-am trezit amândoi la ora cinci, când păsările ciudate din pădurea de lângă hotel au început să cânte toate ca la un semn. Oricum, asta era şi ora noastră de trezire, căci trebuie să ajungem cât mai devreme într-o piaţă, de unde vom lua un autobuz[5] cu care vom merge toată ziua până la Bhulbhule, satul de la piciorul Himalayei din care vom porni trekkingul.

Rishi vine să ne ia de la hotel şi în curând îl cunoaştem şi pe cel de-al doilea porter. Îl cheamă Rajeev, e un băiat înalt şi slăbuţ, poartă o pereche de Nike din muşama, o şapcă pe care scrie Che şi

5 **Căile ferate nepaleze măsoară în total doar 59 km.**

un tricou verde cu Sid Vicious fumând un joint. Are 27 de ani şi este şerpaş de peste zece ani. Câştigă în medie 5 dolari pe zi cărând pe munte echipament de până la 30 de kilograme şi, de regulă, nu e angajat pentru mai mult de trei expediţii pe an. El şi Rishi se cunosc din copilărie, doar că el este chetri, o castă inferioară castei lui Rishi, care e brahman. Rishi a făcut şi o facultate de management, ştie mult mai bine engleza, aşa că el va fi şerpaşul-ghid, adică naike.

Autobuzul, o vechitură model Tata, se umple jumătate cu turişti, jumătate cu nepalezi care încarcă zeci de cutii şi bagaje pe acoperiş şi le leagă cu sfori. Pe parbrizul din spate al ratei este lipit un autocolant pe care scrie mare „P & P Guys presents: V.I.P. Deluxe”. Până la ieşirea din oraş avem din nou imaginea sărăciei de aici: kilometri de chioşcuri şi dughene unde locuiesc familii întregi, unde se face comerţ sau se practică tot felul de meşteşuguri direct în stradă. Din goana ratei, pe marginea străzii, vedem bărbaţi care lucrează la maşini de cusut scoase pe trotuar, lângă măcelari care sacrifică miei, lângă fierari care bat nicovale, lângă femei care spală rufe, lângă bătrâni şi copii care vând fructe, dulciuri şi răcoritoare din cărucioare sau de la tejghele improvizate. Cineva iese din casă spălându-se pe dinţi şi scuipă pasta albă pe trotuar, lângă un mecanic care repară o motoretă. Altcineva varsă conţinutul murdar al unei găleţi chiar în faţa treptelor de la intrare, acolo unde un bărbat este tuns pe un scaun de lemn. *Totul se întâmpla în stradă.* Practic nu există un spaţiu comercial

delimitat de cel privat, nu există intim şi public, totul este orice şi în acelaşi timp. Un jurnalist american spunea că atunci când călătoreşti într-o ţară străină să-ţi aminteşti faptul că nu e făcută să te simţi tu confortabil, ci locuitorii ei. Iar locuitorii din Kathmandu se simt în largul lor trăind în casele astea lipite unele de altele şi care arată ca şi cum ar fi rămas neterminate. Case fără numere aflate pe străzi fără nume locuite de oameni fără serviciu şi fără educaţie! Kathmandu este un uriaş ghetou al săracilor; nici nu are nevoie de treceri de pietoni, nici de coşuri de gunoi sau de iluminat stradal. Un panou uriaş cu *Bryan Adams live în Nepal*, logoul Western Union pictat pe zidul unei case de cărămidă acoperită cu tablă, peste care au fost aşezaţi bolovani să n-o ia furtunile, sau reclamele la Pepsi, Coca-Cola, Tuborg ori berea San Miguel sunt oximoroane perfecte în acest peisaj stradal de o sărăcie teribilă, unde siluetele femeilor cu umbrele colorate de soare şi ale copiilor care merg la şcoală îmbrăcaţi în uniforme (cămăşi şi cravate) par aproape suprarealiste.

Mergem aproape toată ziua pe valea râului Marsyangdi (pe care nepalezii îl aseamănă unei zeităţi din Infern), un fel de Valea Oltului de cinci ori mai înaltă şi cu un drum de două ori mai îngust, pe care circulă sute de autobuze (vopsite ca la circ, împodobite cu oglinzi, ghirlande, desene şi abţibilduri) şi de camioane nevoite să claxoneze întruna din cauza curbelor fără pic de vizibilitate. De la înălţimea drumului, privim albia înspumată de un alb perfect, acolo unde bolovani uriaşi ies din apă formând culoare pe care, din când în când,

se strecoară bărci de rafting. Undeva foarte departe se văd vârfurile Manaslu (8.156 m), Ngadi Chuli (7.871 m) şi Himalchuli (7.893 m).

La Besi Shahar, orăşelul-capitală a districtului Lamjung, unde mâncăm banane de mărimea cornişonilor, se schimbă şoferul autobuzului pentru ultima parte a drumului. Până la Bhulbhule n-au mai rămas mai mult de zece kilometri, dar de aici încolo drumul nu mai e asfaltat. De altfel, nici măcar jumătate din drumurile ţării nu sunt asfaltate. Drumul este atât de îngust, încât, la un moment dat, scot capul pe geam, mă uit în jos şi nu-i văd marginea de sub caroserie, doar o râpă adâncă de 20 de metri care se termină undeva în apa înspumată a râului plin de bolovani. Apoi valea se lăţeşte, apar sate cu case din piatră acoperite cu tablă, deasupra cărora se înalţă steagurile de rugăciune tibetane, pe marginea drumului vedem păscând capre şi vaci, iar, la un moment dat, zărim chiar o fetiţă, suită pe-o stâncă, scriind un SMS.

Satul Bhulbhule este începutul multor rute de trekking în Annapurna. Ne cazăm la ceea ce aici se cheamă guest house, uneori chiar hotel, sau lodge ori doar tea house şi care poate fi, de fapt, orice tip de construcţie, de cele mai multe ori rudimentară. Adică o casă de piatră ori de scânduri sau doar un şopron de lemn cu mai multe camere în care se află câte două paturi prăpădite, uneori chiar o măsuţă şi, aproape întotdeauna, câţiva „oaspeţi”.

de-ai locului: greieri, păianjeni (unii coloraţi), miriapode uriaşe (cam cât linguriţa) sau câte-o şopârlă din cele verde-translucid pe care Rishi ne sfătuieşte să nu le atingem pentru că sunt otrăvitoare. Duşurile pot fi butoaie cu apă încălzită la soare, iar toaletele – WC-uri turceşti, cu o cană şi un butoi cu apă lângă, sau chiar latrine de lemn în fundul curţii. Prin pereţii de placaj ai camerelor intră vântul, ferestrele nu se-nchid bine, uneori nici uşile, pe care ne chinuim să le ferecăm cu zăvorul, aşa că înăuntru nu e mai cald decât afară, uneori nu e nici curent electric, dar avem un acoperiş deasupra sacului de dormit. Este prima noastră noapte în Himalaya.

o-ÆÀQJ Bhulbhule (840 m) – Bahundanda (1.305 m)

De emoţie, n-am dormit aproape deloc. De cum s-a luminat, m-am uitat pe geam ascultând cântecul tot mai orchestrat al păsărilor. Acum suntem în curte, Rishi ne învaţă cum să ne facem încălzirea gleznelor şi a genunchilor, iar în curând vom lua micul dejun: ouă fierte, o lipie nedospită numită chapati sau pâine tibetană (gogoaşă fără zahăr), miisli cu lapte, marmeladă, ceai negru sau o cafea transparentă. Sub masa noastră doarme un câine alb şi mare pe care-l cheamă Mote, adică Grăsanul. Ca şi ieri, când am oprit pe drum să mâncăm, încercăm să-i convingem pe Rishi şi pe Rajeev să stea cu noi. Principiul de castă nu le permite să mănânce la aceeaşi masă cu noi (străini, adică sahibi), dar le spunem că pe noi nu

ne interesează asta şi că ne vom simţi jigniţi să mâncăm separat. Ca şi ieri, lor li se aduce mâncarea cu mult după a noastră.

Înainte să plecăm, cumpăr de la prăvălia din sat o pungă de bomboane pentru copiii pe care-i vom întâlni pe drum – ni s-a spus că nu le putem face o bucurie mai mare – şi ne umplem bidoanele cu apă îmbuteliată. După Brazilia, Nepalul are, cu cele peste şase mii de râuri ale sale, cel mai mare bazin de apă din lume. Cu toate astea însă, staţiile de epurare sunt puţine şi, pentru a ne feri de giardia, am fost sfătuiţi fie să fierbem apa, fie s-o cumpărăm îmbuteliată. Deocamdată este ieftină: o jumătate de litru costă 60 de rupii, adică vreo 80 de cenţi, dar preţul ei, şi al oricărui aliment sau produs, va creşte odată cu altitudinea.

Pe urmele lui Rishi şi Rajeev, care ne cară echipamentul (şi eu, şi Cătălin mai avem, pe lângă rucsacurile noastre de spate, câte un rucsac mare, fiecare de aproximativ 17 kg), părăsim Bhulbhule pentru ceea ce înseamnă prima noastră zi de trekking: un drum de patru ore pe o căldură de 30°C, deşi e încă dimineaţă, printr-o vegetaţie subtropicală în atâtea nuanţe de verde, încât daltonistul din mine simte că-l ia ameţeala de la suprasolicitarea cromatică. Traversăm sate de piatră, urcăm un drum recent săpat în munte deasupra aceluiaşi râu Marshyangdi, mergem pe un altul acoperit numai cu pietriş colţuros, întâlnim bătrâni care cară în spate coşuri uriaşe umplute cu bălegar, întâlnim femei îmbrăcate în sariuri roşii care ne spun Namaste (salutul în nepaleză, tradus uneori prin „salut zeul din tine”),

într-o vale trecem pe lângă un grup de chinezi care forează după petrol, traversăm un pod suspendat[6] la peste 20 m înălţime, vedem câmpuri întregi cu porumb, trecem pe lângă o şcoală primară ca un saivan în curtea căruia copiii cu cămăşuţele şi crăvăţicile lor aleargă şi ţipă de umplu valea, vedem şi multe guest house-uri din lemn, se cheamă „Peace & Love”, sunt colorate în albastru sau în roşu, iar deasupra lor flutură steaguri de rugăciune tibetane, ca şi cum am traversa un paradis subtropical hippy-budist unde, la un moment dat, auzim cucul cântând.

6 **In Nepal există peste cincii mii de poduri suspendate.**

Dansul lui Raj Kapoor îmi spune Rishi, în mijlocul unei poieni: „Aici poţi vedea marijuana”, „Unde?”, „Oriunde”, şi abia atunci realizez că buruienile din jur sunt, de fapt, frunzele ascuţite de marijuana crescute peste tot, pe marginea potecii, prin şanţuri, printre bolovani. Localnicii cultivă uneori marijuana fie pentru fumat, fie pentru seminţele din care fac ulei de gătit. Rishi ne povesteşte cum, în urmă cu câţiva ani, la Pokhara, al doilea oraş nepalez ca mărime după Kathmandu, trebuia să însoţească un cuplu de nemţi într-un scurt trekking, dar nemţii au vrut nişte marijuana din care, fiind foarte ieftină, au luat o pungă întreagă pe care, în cele din urmă, au fumat-o împreună cu Rishi timp de trei zile în camera de hotel fără să mai plece în trekking. Rishi ne promite că vom fuma şi noi, în cinstea zeului Shiva, iar noi îl asigurăm că o să ne supunem bucuroşi, dacă ritualul o cere.

Ne oprim într-o pădure să ne tragem sufletul şi Rishi ne întreabă dacă suntem căsătoriţi sau dacă avem iubite în România. Ei trăiesc într-o societate tradiţională, cu reguli foarte stricte: căsătorii aranjate şi niciodată sex înainte. Rajeev s-a întâlnit o singură dată cu o fată, au fost văzuţi şi apoi forţaţi să se căsătorească. Acum are un copil pe care-l creşte cărând echipamentul turiştilor pe Himalaya. Rishi însă n-a riscat să intre în vorbă cu vreo fată, a scăpat astfel necăsătorit, dar şi virgin la cei 27 de ani ai săi. Ne spune că până de curând scenele de sărut pe gură din filme erau cenzurate, nu se acceptau decât săruturile pe gât. „Voi nu v-aţi făcut piercing? Am

văzut în câteva filme americane şi mi-a plăcut", apoi ne întreabă dacă vedem în România filme de la Bollywood. Îi spun de *Ofloare şi doi grădinari. Lanţul amintirilor*, *Vagabondul,* dar nu le-a văzut (cine ştie ce titluri or fi avut în original), îl întreb pe Cătălin dacă *Sandokan, tigrul Malaeziei,* este tot un film de Bollywood, oricum băieţii nu-l ştiu nici pe ăsta, aşa că îmi aduc aminte numele actorului din *Vagabondul*, Raj Kapoor, şi încep să fredonez melodia:

I *chak dana, / bichak dana., / dane upar dana*... Rishi şi Rajeev izbucnesc instantaneu în râs şi cântăm împreună: *chat pe ladki /naach rahi/hai ladka hai diwana,* eu rotind deasupra capului buchetul de marijuana sălbatică pe care habar n-am de ce l-am cules.

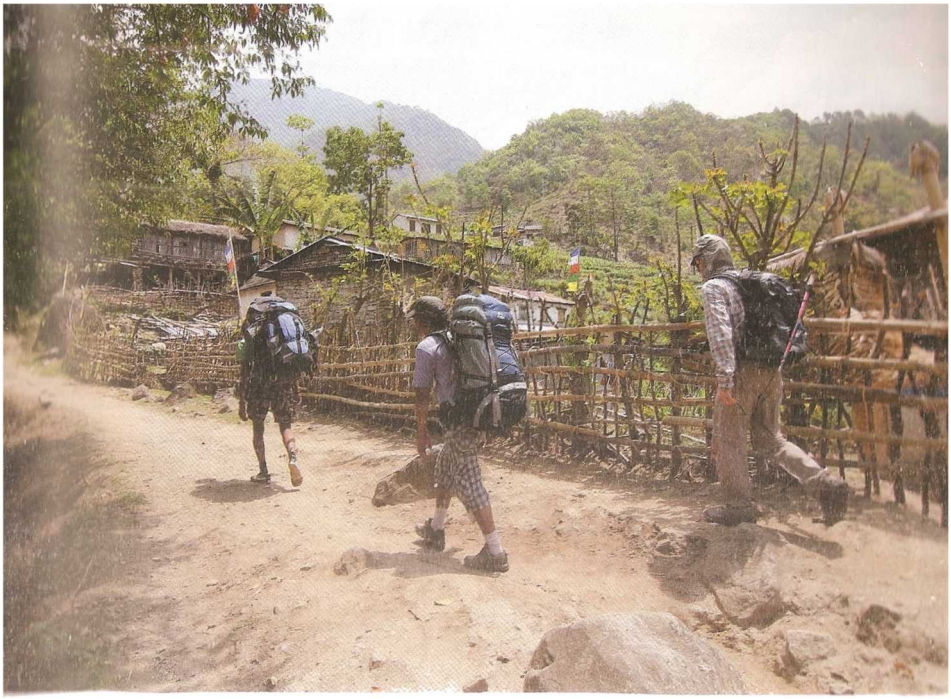

Continuăm să urcăm şi drumul se schimbă

într-un fel de potecă rotundă, săpată adânc în pământ, malul este mai înalt decât noi, seamănă cu o pârtie de bob cu multe cotituri. Rajeev, care cară şi rucsacul lor, şi pe-al lui Cătălin, a mers mai repede şi s-a îndepărtat, ne va aştepta din nou la umbră pe vreo stâncă. Cătălin şi Rishi merg mai încet şi au rămas undeva în spate, aşa că mă trezesc singur prin şanţul ăsta de pământ uscat, e linişte, nu se mai aude nicio pasăre când, după o cotitură, dau nas în nas cu o fetiţă care nu-mi trece mai sus de genunchi. Are bluzică cu buline, o sforicică legată la gât şi o bobiţă de cerceluş prins în năsuc. Mă aşez în faţa ei şi o vreme stăm aşa, în tăcere, privindu-ne curioşi unul pe altul şi ascultându-ne respiraţiile încălzite de soare. Scot aparatul şi îi fac o fotografie, iar ea îşi trimite degeţelele spre obiectiv, pe unghiuţe încă i se mai văd urme de ojă roz, exact culoarea bomboanei pe care i-o dau şi care dispare imediat în gura ei. O întreb în română cum o cheamă şi ea îmi răspunde încet, sugând cu dificultate bomboana: Rhadika. După malul potecii apare şi mama ei, ne zâmbim, o ia de mână pe Rhadika şi dispar amândouă după următoarea cotitură de pământ.

Dallas & Titanic

Puţin după prânz, intrăm în Bahundanda (Dealul Brahmanilor), un sat al comunităţii gurung, majoritare în acest district Lamjung pe care îl vom străbate vreme de câteva zile. Satul este aşezat pe culmea unui deal, iar „hotelul” nostru se află în cel mai înalt punct al dealului. Privim de sus cele douăzeci de case ale satului, lipite unele de altele, iar undeva în depărtare

vedem, pentru prima dată, vârfurile înzăpezite ale munţilor. Luăm prânzul sub un copac de mango, cerem dai bhat, o mâncare cu orez „savurată de către 28 de milioane de nepalezi, de două ori pe zi, de când se nasc şi până mor”, cum ni se spune. Este servit pe o tavă mare, rotundă şi se compune dintr-o grămăjoară de orez fiert (bhat), un bol cu supă de linte sau de fasole (dai), ghiveci de legume (fasole, roşii, cartofi, uneori şi mazăre), câteva murături scăzute şi iuţi, roşii uscate şi papad, o foiţă uscată de turtă din porumb, uşor piperată, sau chappati, lipia nedospită. Mănânci cât poţi, căci tava îţi este umplută până te saturi de către copiii care se învârt în jurul mesei cu oala şi polonicul. Asta va fi mâncarea noastră de bază de aici încolo, iar dacă noi mai putem cere totuşi şi altceva, Rishi şi Rajeev vor fi serviţi numai cu dai bhat. Folosim furculiţele, dar Rishi varsă supa în tavă, apoi amestecă orezul şi grămăjoarele de legume până rezultă o pastă colorată pe care o mănâncă cu mâna dreaptă, niciodată stânga, considerată impură. La sfârşit se spală şi se şterge cu o eşarfă, imprimată cu Spiderman, pe care o poartă în buzunar. Amândurora le place dai bhatul, mai ales că acasă la ei nu mănâncă niciodată pe săturate şi, oricum, nu de trei ori pe zi, ca acum, în trekking cu noi: „De obicei nu mâncăm dimineaţa, la ora nouă luăm prânzul, dai bhat, după-amiază bem un ceai, iar seara la şapte luăm cina, dai bhat din nou”. Îi întreb ce-ar mânca acasă, dacă n-ar avea orez şi legume pentru dai bhat, iar Rishi îmi explică că ar fierbe în apă cu sare mălai de

porumb până s-ar umfla şi s-ar face o pastă galbenă. Şi eu, şi Cătălin ne punem pe râs şi le spunem că ştim ce e, la noi se cheamă mămăligă, o au şi francezii… Hinduşii îi spun dhedo.

Nu suntem singurii turişti care am tras aici. La o masă vecină se aşază un cuplu de americani, în jur de 50 de ani, care vin pentru a unsprezecea oară în Nepal. Ne spun că la ei, în Texas, există o mare comunitate de români, „nişte oameni foarte religioşi care şi-au construit singuri o biserică numai a lor”. Le spunem că am învăţat engleză urmărind la televizor *Dallas-xă,* le povestim de milionarul care a reconstruit ferma familiei Ewingla Slobozia (oraşul, apropo, de unde era stewardesa de pe Qatar Airlines), dar americanii nu ştiu dacă să se arate încântaţi sau mai degrabă

stânjeniţi de entuziasmul cu care le povestim despre influenţa *Dallas-uhii* într-o mică ţară est-europeană (post) comunistă.

Pe seară ieşim să ne plimbăm prin sat şi, de cum intrăm pe prima uliţă, un băieţel şi o fetiţă ne iau de mână şi ne duc să ne arate şcoala unde învaţă.

Au cinci ani şi amândoi sunt în clasa întâi. Ne întreabă cum ne cheamă şi *y*»

ne cer *sweets.* Noroc că am punga cu bomboane la mine pentru că în curând suntem înconjuraţi de alţi şapte-opt copii care îşi întind pălmuţele spre noi. Le împărţim toate bomboanele, dar Sumi, fetiţa care ne-a adus la poarta şcolii, continuă să ne caute în buzunare în timp ce noi vorbim cu unul dintre profesorii de ştiinţe care predau aici celor 500 de copii din tot districtul Lamjung. Profesorul e un băiat de 30 de ani, necăsătorit, venit de foarte departe să predea fizică, chimie şi astronomie. Atât de departe, încât merge acasă doar de două ori pe an, în vacanţele din iunie şi din septembrie, când, din cauza ploilor musonice, şcoala se întrerupe vreme de o lună. Clădirea şcolii e nouă şi frumoasă (Cătălin are dreptate când zice că arată mai bine decât multe dintre şcolile săteşti de la noi), iar pe peretele de la intrare au fost pictate câteva planşe de educaţie sanitară prin care sătenii şi copiii sunt învăţaţi să se spele pe mâini când mănâncă, să nu bea apă din acelaşi loc cu animalele, să nu-şi facă nevoile lângă fântâni sau aiurea pe câmp.

Ne întindem la vorbă cu profesorul de ştiinţe, mai vin şi doi bătrâni care ne privesc fără să

înţeleagă ce vorbim, iar între timp s-a întunecat de-a binelea. O fetiţă, pe care o cheamă Bobiţa, mă ia de mână, iar eu o învăţ să facă pirueta şi nu mai scap de ea. S-a agăţat de braţul meu, iar eu o ridic în aer spre veselia tuturor copiilor din sat adunaţi ciorchine la poarta şcolii. Abia ne mai distingem feţele prin întuneric, iar copiii trag de noi să mergem înspre copacul uriaş din centrul satului. Nu e curent electric şi în casele din lemn, bambus şi paie, înghesuite de-a lungul celor o sută de metri cât este satul de lung, luminează slab câte o lumânare. Abia vedem să ne întoarcem la copac, lângă care se mai află o cişmea, un post telefonic şi câteva dughene, unde ziua li se vând trekkerilor băuturi răcoritoare şi biscuiţi. Sub copac, câţiva adolescenţi s-au strâns în jurul unei luminiţe care se dovedeşte a fi un telefon mobil pe care urmăresc clipul cu Céline Dion din *Titanic.*

Mâncăm dai bhatul de seară la lumina lumânării, în timp ce afară s-a pornit furtuna. Rajeev ne arată la propriul telefon mobil câteva poze cu băieţelul lui, Anougra, şi cu Anita, pe care, deşi a fost constrâns s-o ia de soţie imediat după prima lor întâlnire (se cunoşteau de şase zile şi ieşeau de la cinematograf când au fost văzuţi de o rudă de-a ei; el avea 23 de ani, ea 17), ne spune că o iubeşte. Ne uităm la poză şi-l înţelegem. Tot ce şi-ar mai dori, ne spune Rajeev, este puţină educaţie. Rishi însă vrea să strângă bani şi apoi să-i ceară tatălui său să-i caute o fată potrivită pentru căsătorie. El nu crede în dragoste şi ne spune că, oricum, în Nepal banii sunt mult mai importanţi. De altfel, 90% dintre căsătoriile de aici

sunt aranjate cât mai convenabil şi, în general, între membrii aceleiaşi caste. Există şi căsătorii între un bărbat şi o femeie din caste diferite, dar acestea se fac numai din dragoste şi n-au nici un avantaj: copiii rezultaţi dintr-un astfel de mariaj mixt vor face parte automat din casta părintelui „inferior”. Aspectele religioase şi cele legate de castă ale căsătoriei sunt foarte complicate. Există, spre exemplu, nu mai puţin de opt feluri de căsătorie, având cutume şi ceremoniale diferite, din care patru sunt condamnate de hinduism ca fiind impure.[7]

Suntem doar de două zile împreună cu Rishi şi cu Rajeev, dar ne sunt deja dragi şi începem să facem glume unii cu alţii. *I think this is the begining of a beautiful trekkship!*

---

7 **Conform scripturii hinduse *Manusmriti*, cele opt tipuri de căsătorie sunt următoarele: Brahma (părinţii băiatului caută fata, dar părinţii fetei sunt cei care decid dacă băiatul e suficient de bun, aceasta fiind şi cea mai sfântă şi mai nobilă dintre căsătorii), Daiva (părinţii fetei caută ei un băiat, dacă nimeni nu s-a arătat interesat de fata lor până la o anumită vârstă), Arsha (băiatul oferă părinţilor fetei o vacă şi o pereche de boi, semn că părinţii fetei sunt săraci, iar băiatul nu are nici el calităţile cuvenite), Prajapatya (tatăl fetei caută un băiat pentru ea; un defect fizic al fetei poate fi motivul), Gandharva (căsătoria din dragoste fară consimţământul celor două familii), Asura (ambele familii sunt sărace, iar băiatul oferă părinţilor fetei ce poate), Rakshasa (părinţii fetei nu sunt de acord cu mariajul, dar băiatul o răpeşte pe fată având consimţământul ei), Paishacha (fata este beată, drogată sau inconştientă în momentul căsătoriei). Ultimele patru tipuri de căsătorie, adică mariajele săracilor, ale îndrăgostiţilor şi ale handicapaţilor, sunt considerate ignobile. Cei căsătoriţi din dragoste nu trebuie să poarte verighetă.**

4 mai

„I

Bahundanda (1.305 m) – Chamje (1.410 m)

Aş vrea să scriu ceva despre cât de frumoase sunt dimineţile în Himalaya, dar decât să-mi iasă vreun lirism şcolăresc despre cum simţi ca pe-un balsam prospeţimea luminii în timp ce mirosul vegetal din aer pare un efect al acusticii păsărilor, mai bine nu spun nimic şi ţin totul numai pentru mine. Apropo de şcolari, am plecat la drum odată cu ei. Doar că, în timp ce noi părăsim şi ne îndepărtăm de Bahundanda, de pe cărările muntelui copiii cu cămăşuţe, crăvăţici şi papuci de cauciuc, unii veniţi din sate aflate şi la trei ore distanţă, se-ndreaptă spre şcoala văzută aseară.

Traversăm o plantaţie de marijuana sălbatică

şi înaltă, care ne trece mai sus de genunchi, ne întâlnim pe poteci cu turme de asini sau măgari cărând

pe munte în sus coşuri, pachete, saci şi bidoane, Rishi îmi arată o urzică (sishnu) şi ne spune că ei fac ciorbă din ea, eu îi arăt o lobodă, iar el mi-o ia înainte şi spune că se numeşte bethe şi că şi din ea fac ciorbă (deci mămăligă, ciorbă de urzici, ciorbă de lobodă…), văd şi busuioc sălbatic (gânde), zeci de şopârle ne taie calea, trecem pe lângă nesfârşite terase cu orez, iar în faţa primei case dintr-un cătun numit Jagat o fetiţă se joacă în drum cu un şarpe viu, lung de doi metri, în timp ce tatăl ei jumuleşte o găină în curte…

Dintr-o prăvălie cumpăr un suc nepalez la cutie dintr-o tablă atât de dură, încât nici eu, nici Cătălin nu o putem strivi cu mâinile goale, deşi ne dăm toată silinţa, ca şi cum bărbăţia noastră toată ar depinde de acest test de forţă. După ce ne dăm bătuţi, Rajeev o ia şi o striveşte cu o singură mână. E incredibil de puternic. Cară în spate, pe munte în sus, cele două rucsacuri, de aproximativ 30 de kilograme, legate cu o chingă de rafie pe care şi-o sprijină pe creştet. Fără să se clatine, fără să-i alunece vreun picior, fără să-şi încetinească pasul. Abia ne putem ţine după el, iar atunci când îl prindem din urmă aşezat pe vreo stâncă nu ştim dacă se odihneşte sau dacă nu cumva ne aşteaptă plictisit. Pentru picioarele lungi şi iuţi, îi spunem „Rajeev, păianjenul Himalayei”, iar el se bucură ca un copil.

Pe la prânz intrăm în cătunul Lali Gaon şi

cerem de mâncare. Aşteptăm o oră şi jumătate pentru că, frigiderul fiind inutilizabil din cauza curentului care se ia până la paisprezece ore pe zi, totul e gătit pe loc. Iar nouă ni s-a făcut poftă de carne de pui, aşa că aşteptăm să fie tăiat, opărit, jumulit etc. Fie pentru că foamea e cel mai bun bucătar, fie pentru că femeia chiar ştie să gătească, mâncăm o supă de dovleac atât de bună, încât întrebăm de reţetă. În locul reţetei ni se aduce o căldare de supă şi ni se spune să mâncăm atât cât putem. După masă, Rishi şi Rajeev îşi duc întotdeauna vasele la bucătărie şi le spală singuri. Se adresează copiilor care ne servesc în funcţie de vârstă: bhai (frăţior), dai (frate), bahini (surioară), didi (soră). Toate aceste „restaurante" unde mâncăm (pe plăcuţele de lemn cuvântul este aproape mereu scris greşit: *restaurau, restaurant)* sunt, de fapt, afaceri familiale: bărbatul se ocupă cu aprovizionarea (atunci când nu s-a înrolat în armată sau n-a plecat la muncă în India, Malaezia sau în Golful Persic), femeia găteşte, iar copiii servesc la mese. „Restaurantul" este, de fapt, o sală de mese, uneori o încăpere separată, construită ca o anexă, alteori este chiar una dintre camerele în care trăieşte familia respectivă. Meniul şi preţurile sunt însă peste tot aceleaşi, totul fiind stabilit şi aprobat de Ministerul Turismului sau de vreun comitet local. Un restaurant şi un guest house reprezintă pentru localnici singura sursă de venit. Pe lângă cele câteva mâncăruri tradiţionale, aceştia pot găti şi ciorbe, pizza sau paste. Doar că ciorbele sunt de la plic, iar pizza şi pastele doar seamănă cu ce te-ai

aştepta, aşa că mai bine rămâi la ce ştiu ei să facă: dai bhat. Oricum, singura carne pe care o poţi mânca aici este puiul. Peşte nu există. În afara tonului de la conservă pe care ţi-l pun pe pizza, care aici înseamnă un colac rotund şi pufos, îmbibat în suc de roşii şi brânză vegetală topită, servit la tavă.

Oameni şi asini

După masă, Rajeev găseşte prin curte o băşică de fotbal şi încinge cu Cătălin nişte driblinguri întrerupte de o turmă de măgari care ocupă toată uliţa. Când nu cară rucsacuri pe munţi, Rajeev joacă fotbal la o echipă din seria B nepaleză. Ne spune că într-un meci de-al lor se dau în medie cam 15 goluri. Dintre fotbaliştii români îl ştie doar pe Mutu.

La ieşirea din sate, trecem de fiecare dată pe lângă nişte ziduri lungi şi încărcate cu plăci mari de piatră, unele foarte vechi, în care au fost sculptate mantre budiste. Uneori aceste ziduri au şi câte un şir la fel de lung de cilindri rotitori însemnaţi tot cu mantre (mane khorno, adică roata rugăciunii) şi pe care trebuie să-i învârtim în trecerea noastră, întotdeauna prin stânga zidului, rostind mantra în şase silabe *Om maniţadme humU* care este „adevăratul sunet al adevărului”, prin urmare intraductibil, una dintre variante însemnând „Slavă giuvaerului din floarea de lotus!” Zidurile acestea se cheamă mani şi, împreună cu chat-dar, stâlpii pe care flutură steagurile rugăciunii, şi cu chortens, micile monumente din piatră de pe marginea drumului, marchează drumurile tibetanilor budişti.

Înainte de a ne opri să mâncăm în Lali Gaon, am întâlnit o ucraineancă. Singură, fără porter şi cu un rucsac la fel de mare ca ale noastre. (Ce bărbaţi suntem noi!) N-aş fi scris despre ea în jurnal, doar că acum o ajungem din

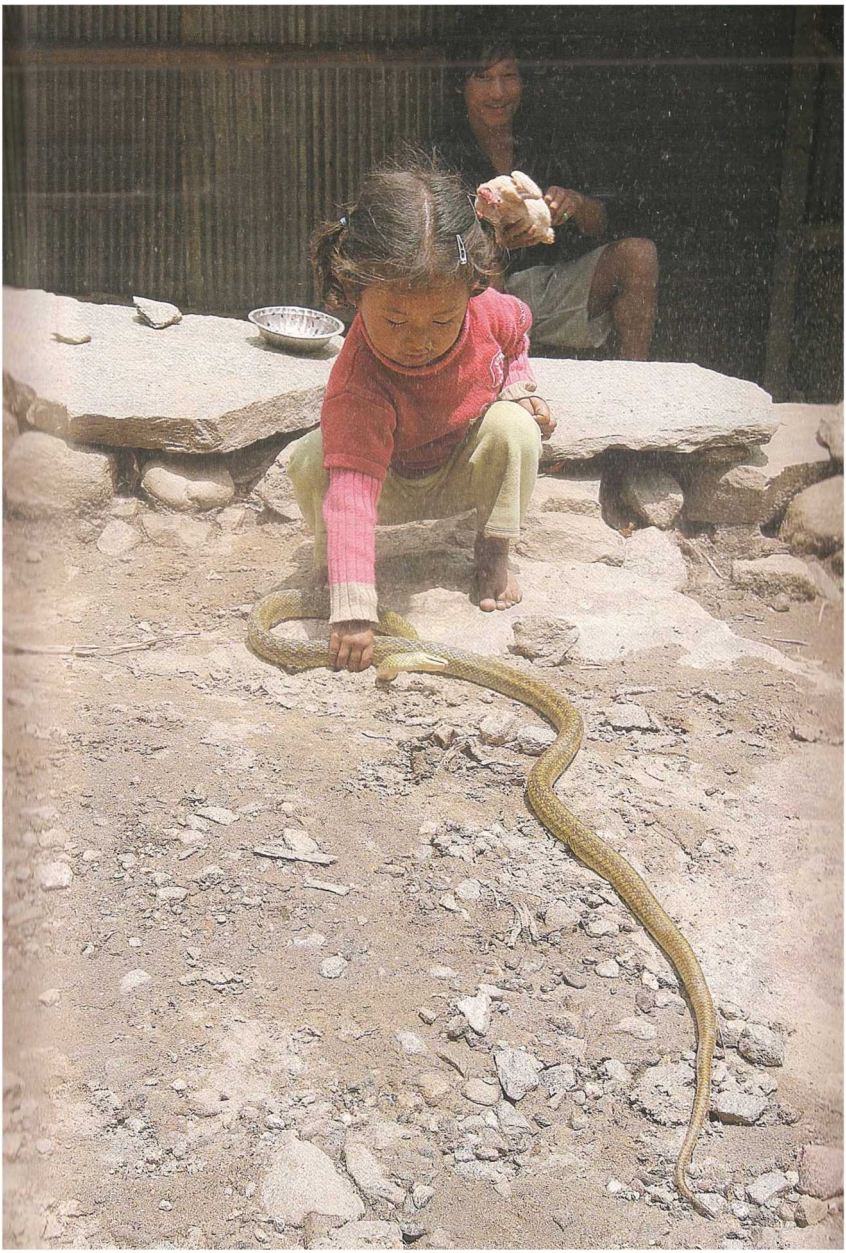

urmă. S-a băgat sub o cascadă ce cade de pe un perete de stâncă la marginea drumului şi se spală, îmbrăcată doar cu un tricou ceva mai lung.

Mai devreme avea şapcă, ochelari de protecţie, trening şi bocanci, acum are părul lung, negru şi ondulat, sâni remarcabili (văd prin tricoul umed), picioare lungi cu coapse frumos curbate, iar apa izbită de stânci face spume în jurul ei. Îi cer iertare Anitei Ekberg şi scot aparatul să-i fac ucrainencei o fotografie. O strig, ea se-ntoarce, îmi zâmbeşte şi apoi îşi lasă capul pe spate. Tac! Fotografia asta e doar pentru mine.

La marginea drumului întâlnim o femeie care sfarmă pietre cu un ciocănel. Aici este una dintre ocupaţiile principale, care le poate aduce localnicilor până la 200 de rupii zilnic (aproape 3 dolari). Pietricelele sunt încărcate în saci de rafie şi apoi căraţi cu asinii zeci de kilometri până la cel mai apropiat oraş, unde sacii sunt achiziţionaţi de firmele de construcţii. De-a lungul drumului se află grămezi de piatră încă nesfarâmată şi zeci de saci încărcaţi cu pietricele. Muşuroaie de pietricele sunt, pentru Shiva sau Buddha, satele astea unde mişună oameni şi asini cărând de toate în susul şi-n josul muntelui! Rishi ne sfătuieşte să ne dăm din calea asinilor, dar mereu în partea dinspre munte a drumului sau a potecii, niciodată înspre prăpastie, căci animalele pot fi agitate şi se poate întâmpla să ne împingă pe stânci în jos. Abia ce ne spune asta, că în satul următor văd cum o turmă de asini intră dezordonată şi în goană pe uliţa în mijlocul căreia o fetiţă se joacă în nisip. Turma dispare şi, prin praful care se ridică lent, o zăresc pe fetiţă teafără şi jucându-se impasibilă. Mă apropii de ea, o ridic pe un bolovan mai mare de pe marginea drumului şi îi dau punguţa cu

ultimele bomboane rămase.

O seară la guest house

După şapte ore de mers, ajungem şi-n Chamje, un sat cu familii de tibetani şi cu o comunitate lema (nepalezi care vorbesc dialectul tibetan), unde urmează să înnoptăm într-un guest house numit chiar Lhasa. La intrare, câţiva băieţi joacă caram: pe o tablă mare dată cu fainã trebuie să loveşti cu un puc alb piesele adversarului şi să le bagi în găurile din colţuri – un fel de snooker cu piese de table. Cerul s-a întunecat şi acum plouă, aşa că rămânem în sala de mese unde bem ceaiul de ghimbir adus de gazdă într-un termos pe care scrie Vogue. S-au adunat mai mulţi trekkeri şi stăm de vorbă unii cu alţii. Doi francezi (sportivi profesionişti, unul e adet, celălalt handbalist) ne vorbesc despre traseul lor – mai periculos, la altitudini mai mari şi în mai puţine zile – pe lângă care al nostru pare ridicol.

Mai sunt aici un cuplu de ruşi, nişte italieni, iar la un moment dat apare un indian din rucsacul căruia se văd ieşind capetele unor săgeţi de arc. Sala de mese are amenajat într-un colţ un altar tibetan cu un portret imens al lui Dalai Lama într-o grafică psihedelică, o pictură cu Buddha înconjurată de candele, ghirlande, instrumente muzicale vechi, ghivece cu flori de plastic.

Pe peretele laic sunt aşa: o fotografie cu capul familiei îmbrăcat în costum, un poster cu Potala Palace din Tibet, un afiş-reclamă care-l înfăţişează pe M.S. Dhoni, căpitanul naţionalei indiene de crichet, ţinând în mână un pahar cu whisky McDowell *since 1898 y* un poster cu

Juanito Oiarzabal, ghirlande, fotografii de familie, o oglindă cu milieu. Pe verandă, izbită de ploaie, o bătrână spune cu voce tare o rugăciune tibetană.

Există şi un telefon fix (la care cătălin încearcă fără succes s-o sune pe Georgiana, soţia lui), iar rafturile de după tejghea sunt pline şi mult mai variate decât prăvăliile întâlnite până acum: creveţi vietnamezi (noi devenim nostalgici), conserve cu ciuperci, fasole, dulceaţă, compot, fulgi de porumb, biscuiţi, fructe uscate, alune, ciocolată (batoanele energizante de Mars şi Snickers se găsesc peste tot), cutii de Red Bull şi de bere (Tuborg, Carlsberg, Everest şi Gorkha, altă bere locală), sticluţe de whisky (Bagpiper, Signature) ... De toate. În timp ce eu fac gestiunea prăvăliei, iar de la bucătărie se aud din când în când zgomotele promiţătoare ale gătitului (am comandat orez cu pui şi curry), o fetiţă doarme goală pe covor în faţa altarului, o femeie unge pe corp un băieţel cu o alifie parfumată, iar afară, pe verandă, bătrâna a început acum să cânte în tibetană. Ploaia continuă să cadă, iar lumina a scăzut şi pe mese au apărut câteva lumânări. Francezii turuie în colţul lor, italienii joacă cărţi urmăriţi atent de un mongol, Cătălin îi explică lui Rishi cum e cu creştinismul (asta după ce Rishi i-a ţinut cursul scurt de hinduism), iar Rajeev bea ceai privind pe geam şi mângâind cu / I

piciorul un câine mare şi negru adormit sub scaune... 45

La masa din spatele meu, rusoaica scrie şi ea în jurnal. Mai devreme s-a certat îngrozitor cu iubitul ei, într-una dintre camerele de la etaj.

Pereţii sunt din scânduri bătute larg printre cate poţi trage şi cu ochiul, iar cearta ră

suna în toată casa. Îmi dusesem rucsacul în cameră, ei se certau undeva aproape, probabil la două camere distanţă, şi nu îndrăzneam să ies. Măcar de mi-aş fi amintit ceva din rusa învăţată în gimnaziu! Oricum, ea avea multe să-i reproşeze, el abia dacă riposta din când în când şi cu voce scăzută, dar ea, o, Doamne! ea înnoda vorbele şi-l biciuia cu ele de mama focului, la început pe un ton nervos şi indignat, dar apoi tot mai moale, cerând compasiune, până când vocea i s-a topit în plâns şi sughiţurile izbeau scândurile pereţilor de ţi se rupea inima… Acolo, în camera de sus, pe când eram martorul cel mai apropiat al certei lor, încercam să-mi imaginez chipul ei; acum o urmăresc pe deasupra jurnalului meu cum scrie în propriul ei jurnal, poate chiar despre cearta de mai devreme, cine ştie: părul e negru şi tuns scurt, ochii verzi şi unghiile date cu ojă roz, poartă un polar roşu, mulat, e longilină şi are spre 40 de

ani. Acum când vocea ei capătă şi chip, parcă aş fi posesorul unui anume intimităţi cu această străină întristată de bărbatul cu care a plecat la mama naibii pe munţi.

În aşteptarea mâncării ne-am aşezat la masa de la geam unde, prin fereastra deschisă, bagă capul câinele negru care mai devreme dormea la picioarele lui Rajeev. „Plânge!” zice Rishi, apoi mă întreabă: „De ce plâng

bărbaţii atunci când sunt părăsiţi de iubite, dar dacă le pleacă nevasta nu sunt chiar atât de trişti?” Are Rishi o inocenţă care ne dezarmează şi ne face să-l îndrăgim şi mai mult. Mai devreme, pe drum, ne-a făcut o confesiune: „Mie îmi plac filmele porno, ce să fac, doar am 27 de ani şi sunt încă singur şi virgin! Voi ce părere aveţi?” îi este destul de greu să înţeleagă relaţiile occidentale cu sex înainte de căsătorie, cu concubinaje şi divorţuri. „Eu, dacă întâlnesc o fată, nu pot să-i spun mai mult decât namaste. Dacă o-ntreb cum o cheamă, zice că de ce o-ntreb, ce mă interesează

pe mine? Cum să nu fiu virgin!?” Prin urmare, e şi foarte curios. Ştie foarte puţine despre sex şi despre femei şi ne pune tot felul de întrebări, ca şi cum noi am şti ce să-i spunem, ca şi cum am putea să-i dăm răspunsurile potrivite. Cu atât mai mult cu cât eu şi Cătălin nu suntem mereu de aceeaşi părere. Aşa că pe săracul Rishi îl lăsăm mai tot timpul în ceaţă, fără însă ca el să înceteze să pună întrebări cu voce tare. Căci ce i-ai putea spune când vine cu teoria asta: „Eu cred că înainte de căsătorie cultura voastră e mai bună.

dar după căsătorie a noastră funcţionează mai bine. La voi e bine pentru că puteţi afla înainte tot ce trebuie despre sex şi despre femei,

la noi e bine că punem mai mult preţ pe căsătorie, o considerăm sfântă”. N-are dreptate, dar nici nu se-nşală! în Nepal divorţul se obţine greu şi doar dacă femeia e stearpă sau e prinsă în adulter (poate scăpa dacă demonstrează că e nebună). Dacă bărbatul se îndrăgosteşte de altcineva este pedepsit prin lege, însă fără să i se acorde divorţul. Dragostea extraconjugală e o infracţiune, dar nu şi un motiv de divorţ. Apoi, femeile divorţate sau văduve sunt condamnate la singurătate, la fel şi cele care au un defect fizic sau un handicap.

Într-o foarte frumoasă povestire a lui Samrat Upadhyay[8], intitulată „The Limping Bride” (Mireasa şchioapă), un bărbat văduv, pe nume Hiralal, este sfătuit să-şi însoare băiatul pentru a-l aduce pe calea cea bună. Moti are doar 17 ani, dar după moartea mamei a-nceput să bea, nu mai vine acasă nopţile, s-a închis în sine, nu vrea să muncească şi îşi înfruntă tatăl fără urmă de respect. Hiralal îi găseşte o fată, şi-ncă una foarte frumoasă, Moti nici nu vrea să audă la început, dar se lasă convins s-o-ntâlnească pe Rukmini şi în cele din urmă, fermecat de ea, acceptă căsătoria. Numai că abia în ziua nunţii îşi dă seama Moti că fata e şchioapă. Drama este însă reciprocă, căci doar handicapul a constrâns-o pe frumoasa Rukmini să accepte căsătoria cu un beţiv. Simţindu-se păcălit, Moti se reapucă de băut şi

---

8 **Cel mai cunoscut scriitor nepalez de limbă engleză, a fost numit „un Cehov budist[a]. Volumul său de povestiri poartă titlul *Arresting God in Kathmandu* şi s-a aflat pe lista de bestselleruri a revistei *The New York Times*.**

pleacă de acasă, iar Hiralal, tatăl stânjenit de întreaga situaţie, începe să petreacă tot mai mult timp cu Rukmini. Până se îndrăgosteşte de ea. Căci fata seamănă izbitor cu soţia şi mama moartă. De aici încolo nu vă mai povestesc, poate veţi vrea să citiţi întreaga carte.

O ştire veche în noapte

Ploaia a stat şi Cătălin îmi propune să facem o plimbare nocturnă pe uliţa satului. Prin ferestrele şi uşile deschise a câteva case pâlpâie ecranele televizoarelor. În seara asta e curent electric în Chamje, aşa că ne oprim în dreptul unei uşi şi tragem cu ochiul la TV. Apar şi băieţii noştri şi chiar în acel moment o fată foarte frumoasă ne invită înăuntru. Eu şi Cătălin dăm să intrăm (normal!), dar Rishi şi Rajeev ezită. Imediat ce păşim înăuntru, fata închide uşa şi trage perdelele la ferestre. Ne aşezăm la o masă, cerem o bere Gorkha de 650 ml (o bere care *embodies the bold spirit of the heroic Nepali soldierström Gorkha – the mid-western hilly regionform where Nepal was unified as a nation more than two hundred years ago),* o torn în trei halbe şi ne uităm la televizorul suit pe frigider şi rămas pe Avenues TV, postul nepalez de ştiri. E o ştire despre Bin Laden, moment în care fata ne întreabă, într-o engleză foarte curată, dacă noi am aflat că a fost omorât acum două zile. Mă uit la Cătălin, Cătălin se uită la mine, după care ne uităm amândoi la televizor şi înţelegem doar două cuvinte, suficient să ne lămurim asupra desfăşurării evenimentului: CIA şi Pakistan. Bem pentru moartea lui Bin Laden şi nu ne mai interesează televizorul. Am aflat destul.

Sala de mese în care ne aflăm (cea mai ordonată şi mai curată în care am intrat până acum – fata asta frumoasă trebuie că este Cenuşăreasa din Himalaya) reprezintă totodată şi dormitorul celor bătrâni, căci în timp ce noi ne bem berea, bunica şi mama fetei îşi pregătesc patul pentru culcare. Pe pereţii camerei sunt câteva goblenuri frumoase care, pe lângă florile de plastic şi pozele de familie de mai devreme, ni se par adevărate opere de artă: o pisică într-o rochie triunghiulară, o stea stilizată şi nişte flori abstracte. Fata frumoasă şi desculţă (şi căreia îi observ verigheta, deci bătrâna e soacră-sa, deci nu e căsătorită din dragoste, ha!) ne spune că le-a făcut chiar ea mai demult, dar că acum se ocupă de restaurant şi nu mai are timp de cusut. La televizor se dă ştirea despre moartea premierului indian într-un accident de elicopter, iar fata ne întreabă dacă suntem ruşi (mai devreme m-a întrebat ceva Cătălin, iar eu am răspuns da). În spatele nostru, cele două femei s-au băgat deja în pat, aşa că plătesc berea (350 de rupii, 5 dolari), spunem noapte bună frumoasei nepaleze, iar ea trage zăvorul în urma noastră.

Rămaşi în uliţă pe întuneric, Rishi ne explică ezitarea lor de a intra în casa fetei. Regula este următoarea: dacă gazda îşi vede clienţii consumând mâncare sau băuturi în alte locuri (aşa cum intrasem noi, în restaurantul de peste uliţă, să bem bere), atunci este îndreptăţită să ceară un tarif de trei ori mai mare pentru camera de noapte. De-asta fata a tras imediat perdelele şi a închis uşa în urma noastră: să nu fim văzuţi

încălcând regula şi suprataxaţi! Odată lămurit incidentul, dăm buzna în sala „noastră” de mese să fim primii care aduc ştirea morţii lui Bin Laden. Din păcate nu mai găsim decât cuplul austriac, care ne invită la masa lor şi ne serveşte cu rachiu din mălai, o poşircă adusă din sat de şerpaşul lor. Austriacul a mai fost în Nepal în anii ’80 şi ne spune cât de schimbat este totul acum: „Nu mai e sărăcia de atunci. Dacă îşi permit televizor şi telefon mobil, înseamnă că au ce mânca. Pe vremea aia, familii întregi mureau de foame”. Bem rachiu şi vorbim de toate, mai multe el, care ne povesteşte despre rafting (e ghid de sporturi extreme) şi mă întreabă dacă schiez. Îi răspund că nu, dar că mi-ar plăcea să văd pârtia de la Garmisch-Partenkirchen. Austriecii râd şi-mi spun că aia e-n Germania, iar eu, ca s-o dreg, le spun că am văzut toate filmele lui Haneke, însă ei n-au auzit de regizor. Oricum n-apucăm să mai vorbim multe, că şi aici s-a umplut de bătrâni care încep să-şi facă paturile în jurul meselor. Urcăm spre camerele noastre printr-o scară situată în bucătărie, apoi mai stăm la o bârfă în antreu şi-l întreb dacă a auzit cearta de mai devreme a ruşilor. Austriacul ştie şi motivul, însă eu sunt un gentleman şi nu-l spun.

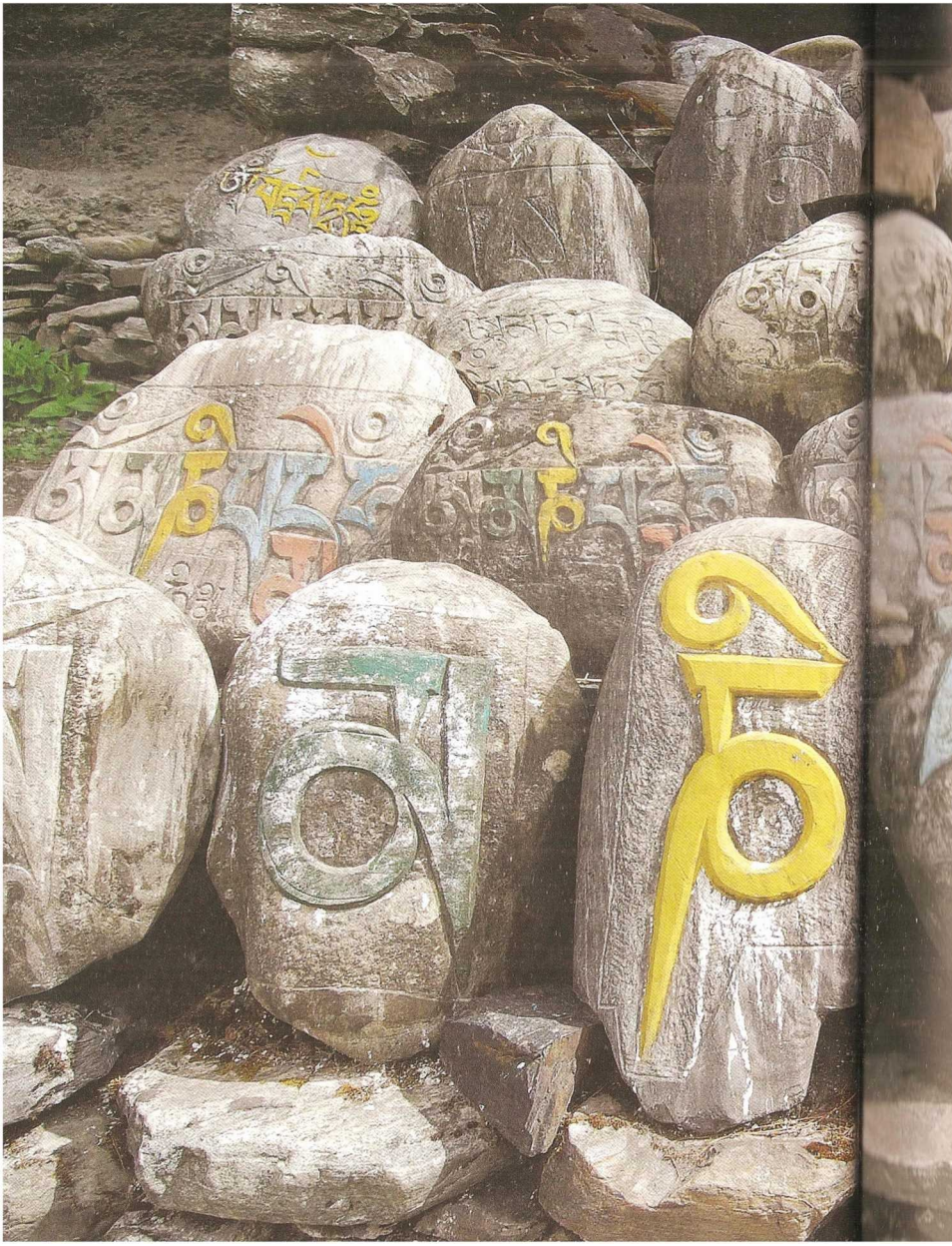

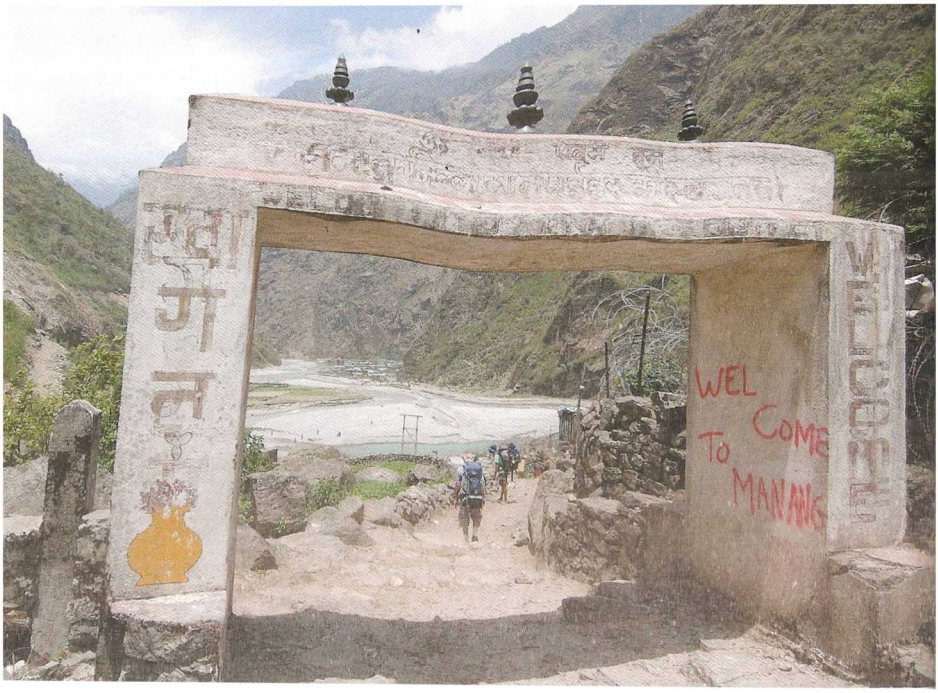

gffooi Chamje (1.410 m) – EHPai Dharapani (1.960 m)

Ies din cameră sa cobor spre sala de mese pentru micul dejun şi cu cine dau nas în nas? Exact! Cu rusoaica. Îmi zâmbeşte de parcă ar şti.

Abia azi va fi cu adevărat ziua asinilor. Din cauza unor lucrări cu explozibil undeva pe traseu, suntem nevoiţi să aşteptăm o jumătate oră într-o vale chiar la ieşirea din Chamje, astfel că suntem prinşi din urmă de turmele de asini care cară alimente, sare sau fier forjat pentru satele din munţi. Până la sfârşitul zilei va trebui să facem loc pe potecă la câteva sute de asini. Neplăcut nu este atât faptul că suntem mai mereu încetiniţi şi opriţi, ci praful care se ridică în urma lor, balegile pe care le lasă şi pe care cu greu le putem evita. Până să ajungem la Tal, suntem din nou opriţi din

pricina mai multor explozii care durează peste o oră. Ne adunăm mai mulţi trekkeri în curtea unui tea house. Sună exotic şi pretenţios, dar de fapt e un bordei unde o femeie vinde apă, ceai, cafea, băuturi răcoritoare şi batoane de ciocolată. Intrăm în vorbă cu un cuplu de olandezi pe care-i informăm, cu aceeaşi copilăroasă satisfacţie, despre moartea lui Bin Laden. Au în jur de 60 de ani, sunt din Utrecht şi au fost în România în 1984, când au vizitat mănăstirile din Moldova, Delta şi litoralul. Ne întreabă cum arată acum ţara, aşa că facem puţin PR patriei vorbindu-le printre altele de festivalul de jazz de la Gărâna, unde anul trecut au cântat olandezii de la Wolfert Brederode Quartet. El e horticultor la o firmă mare şi ne spune că România se numără printre principalii importatori de platani şi stejari („Ce s-a întâmplat, a tăiat Ceauşescu toate pădurile?” ne întreabă), ea e astrologă amatoare şi vorbeşte cu Cătălin despre zodiacul chinezesc şi despre Eliade (de care n-a auzit, dar îşi notează romanul *Maitreyi*, care, apropo, este numele unei importante figuri din panteonul budismului tibetan), în timp ce eu mă străduiesc să-i ofer omului o explicaţie de ce nu mai avem stejari în România.

Mai târziu pe traseu îi vedem şi pe muncitorii care sparg cu picamerul un brâu în munte la peste o sută de metri deasupra noastră. Ne uităm la ei cala circ, n-au nici căşti, nici cabluri de protecţie, doar picioarele înfipte în stâncă. Rishi ne spune că sigur sunt nepalezi angajaţi de vreo firmă chineză. Undeva, în apropiere de Sattale, într-un ţarc

suspendat pe stânci, o vacă sfântă tocmai a fătat, viţelul este încă acoperit cu placenta băloasă, nici nu e-n stare să se ridice de jos. Apoi întâlnim un grup de americani. Sunt mai mulţi de zece şi se întorc din cauza câtorva dintre ei care, pe la 4.000 de metri, au avut High Altitude Sickness. Pentru prima dată ne dăm seama de avantajul de a nu călători în grup mare. Ca să-i mai înveselim, îi întreb dacă au aflat de Bin Laden şi, după ce le dau vestea cu aceeaşi satisfacţie, izbucnesc cu toţii în urale. Ne întreabă totuşi dacă nu glumim. Ce-i drept, ne întrebaserăm şi noi dacă nu e cumva vreun hoax. Oricum, cine-ar fi crezut că voi ajunge într-o zi să le transmit eu americanilor ştirea morţii lui Bin Laden!?

Mai devreme sau mai târziu, trebuia să abordez şi acest subiect. High Altitude Sickness (HAS) sau Acute Mountain Sickness este tot ce ne poate da peste cap planul de a traversa pasul. Odată ce treci de pragul de 3.000 de metri altitudine, nivelul oxigenului începe să scadă treptat, aşa că la 5.416 de metri, cât are Thorung la trecătoarea pe care noi ar trebui s-o traversăm pentru a ajunge pe partea cealaltă a versantului Annapurna, vom respira doar jumătate din cantitatea normală de oxigen. Astfel, există pericolul acestui HAS, care se manifestă prin dureri de cap, greaţă, vomă, diaree, pierderea echilibrului şi chiar halucinaţii, singurul remediu fiind coborârea înapoi, cât mai repede şi cât mai mult, imediat ce apar simptomele. Ignorarea lor şi continuarea ascensiunii poate duce la embolie pulmonară sau cerebrală şi, în cele din urmă, la

moarte. Uneori doar în câteva ore. Deocamdată asta e tot ce ştim despre HAS, dar băieţii noştri nu par îngrijoraţi. Om urca şi om vedea!

Cer Curajos

Pe drum întâlnim un bărbat care duce în spate un cadru de fier plin de cutii în care se află ouă, cu o greutate totală de 60 de kilograme. Îl cheamă Megh Bahadur (Cer Curajos), are 57 de ani şi ne spune că poate câştiga într-o singură zi şi o mie de rupii (15 dolari), dar asta dacă duce ouăle suficient de sus pe munte, în satele unde nu cresc găini. Omul se odihneşte pe stânca de care a rezemat şi cadrul de fier. Rajeev (căruia astăzi i-am schimbat supranumele în Omul Maimuţă) reuşeşte să ridice cadrul de fier în spate, iar Cer Curajos îl felicită. Parcă i-ar fi predat o ştafetă.

Traseul e mai solicitant azi. Ne apropiem de 2000 de metri, iar drumul şi potecile pe care urcăm sunt foarte prăfoase şi pline de pietre colţuroase. Odată însă ajunşi în Tal (Lac), un sat aşezat într-o vale care va fi inundată pentru a se construi un baraj (acum înţelegem pentru ce fel de drum spărgea muntele firma chineză de mai devreme), mergem pe un nisip fin ca de plajă, unde a crescut, ici-colo, câte o lumânărică. Pe stânci, undeva la o sută de metri deasupra noastră, alţi muncitori sparg muntele pentru a face alte poteci. Pe stâncile de la intrarea în sat citim scris cu roşu *Vote for Karma Gurunk!* Este partidul naţionalist pentru care a votat şi Rishi. Ne spune că nu-i plac creştinii (penticostali, de fapt) care fac misionarism şi-i convertesc pe nepalezi la o religie străină de locurile astea, iar cei din

Karma Gurunk au promis că vor interzice misionarismul creştin.[9] „Nepalul trebuie să râmând hindus”, mai zice Rishi căruia îi plac cu atât mai puţin maoiştii. În urmei cu câţiva ani, maoiştii erau partizani în aceşti munţi, atacau posturile de poliţie din sate montând explozive artizanale şi furând armament} De câteva zile însă, Nepalul are un ministru de interne maoist, ne spune Rishi când trecem pe lângă o coşmelie care este un fel de cuib de maoişti pe acoperişul căruia flutură steagul roşu cu secera şi ciocanul. Pe aici, în urmă cu câţiva ani, turiştii erau opriţi şi obligaţi să cotizeze pentru sprijinirea mişcării. Deseori puneau chiar taxe la poduri, iar pentru banii primiţi eliberau, uneori, chitanţe. În regiuni din vest, precum Dolpo, grupuri paramilitare de maoişti încă mai fac asta.

Ne oprim să mâncăm într-o curte, eu cer o supă de usturoi, iar Cătălin un paté de ciuperci, şi le mâncăm cât putem de repede protejând farfuriile **cu** mâna, căci vântul aşază nisip peste tot. Masa e deja acoperită de un strat **lin** şi, până terminăm de mâncat, avem fire de nisip în păr, între degetele mâinii şi în urechi. Intrăm în casă, unde Rishi şi Rajeev, cărora încă nu li

9 **Hinduismul nu este o religie misionară: te naşti, nu devii hindus.**

s-a adus mâncarea, joacă Iudo, un fel de tintar. „Nepalezii au ceva de popor migrator: toate construcţiile lor sunt neterminate, ca şi cum ar pleca în curând altundeva”, zice Cătălin, iar eu îi notez aici vorbele. „O să fii un Calistrat Hogaş al Himalayei”, mai comentează el văzându-mă că scriu, aşa că eu îi dau replica doar aici, scriind în tăcere pe foaie: „În cazul ăsta, tu vei fi iapa Pisicuţa” La ieşirea din sat se apropie de noi două fete şi, din reflex, pregătesc punga cu bomboane, doar că ele ne cer un pix. Suntem atât de emoţionaţi de această dorinţă a lor, încât le dăm fiecăreia câte unul, iar una din fete se şi apucă să-şi scrie numele în palma lui Cătălin: Tara-Lama. În palma mea scrie *OH!* „E prima literă din alfabetul devanagarr îmi zice Rishi.

Apropo de pixuri, într-un ghid de trekking în

care sunt enumerate regulile unui „comportament cultural acceptabil”, ni se interzice să cerem sau să oferim copiilor pixuri sau bomboane, ca să nu încurajăm cerşitul. Alte comportamente interzise sunt: manifestarea gesturilor de afecţiune în public, arătatul cu piciorul sau cu degetul (trebuie folosită toată mâna), folosirea

mâinii stângi la mâncat (e considerată murdară), atingerea călugărilor (dacă suntem femei). Tot în acest ghid este abordată şi „dilema occidentalilor privind porterii”: sărăcia multora dintre şerpaşi este mai grea decât rucsacurile noastre, aşa că ei vor fi mândri să-şi întreţină familiile făcând o muncă bărbătească, demnă, cinstită; în plus, noi, străinii, reprezentăm pentru ei, care n-au şcoală, o bună oportunitate să înveţe limba engleză şi câte ceva despre cultura

occidentală.

Bicharak[10]. *Mergi şi mergi şi continui să mergi ca Johnnie Walker; ca Emil Zdtopek, ca Forrest Gump, ca Will Self... Cabebiţă, băiatul nebun din Ostroveni, cartierul copilăriei noastre. Era un băiat înalt pentru vârsta lui, deşi cine ştia cu adevărat câţi ani are? îl cunoştea tot cartierul (? ca un fel de mascota de care, de fapt, eram stânjeniţi), pentru că Bebiţă nu făcea decât să alerge cât era ziua de lungă printre blocuri. Probabil că nu există alee pe care să nu fi trecut şi, deşi ne luam după el urlând şi amenințându-l de parcă ar fi adus ghinionul pe aleea pe care alerga, niciodată, dar niciodată nu l-am oprit să ne jucăm cu el, să-i dăm o bomboană sau măcar să-l întrebăm care e numele lui adevărat (poate şi pentru că putea) ... De fapt, îl invidiam cu toţii. Bebiţă nu mergea la şcoala şi stătea pe-afară cât voia el. Dar oare unde dormea? Avea o familie? Cine îi dădea să mănânce? Nimeni – cel puţin dintre cei din blocurile din jur – nu ştia de unde vine şi nici unde dispare când cădea seara. Uneori fetele, miloase, îşi făceau curaj, se apropiau de el şi-i ofereau biscuiţi. Dar el privea mereu în altă parte, zicea câteva fraze de neînţeles şi începea din nou să alerge. La un moment dat, Bebiţă n-a mai apărut să dea ture blocurilor şi în cartier s-a răspândit zvonul că a fost găsit mort într-un container de gunoi. Fusese bătut. Sper să fi avut o moarte mai bună decât se zvonea şi, oriunde ar fi el acum, să strălucească precum un diamant. Mai*

10 **Numele unui spirit hindus visat de mine.**

devreme mi-am amintit de el împreună cu Cătălin, mi-am amintit pentru că mersul ăsta ore în şir

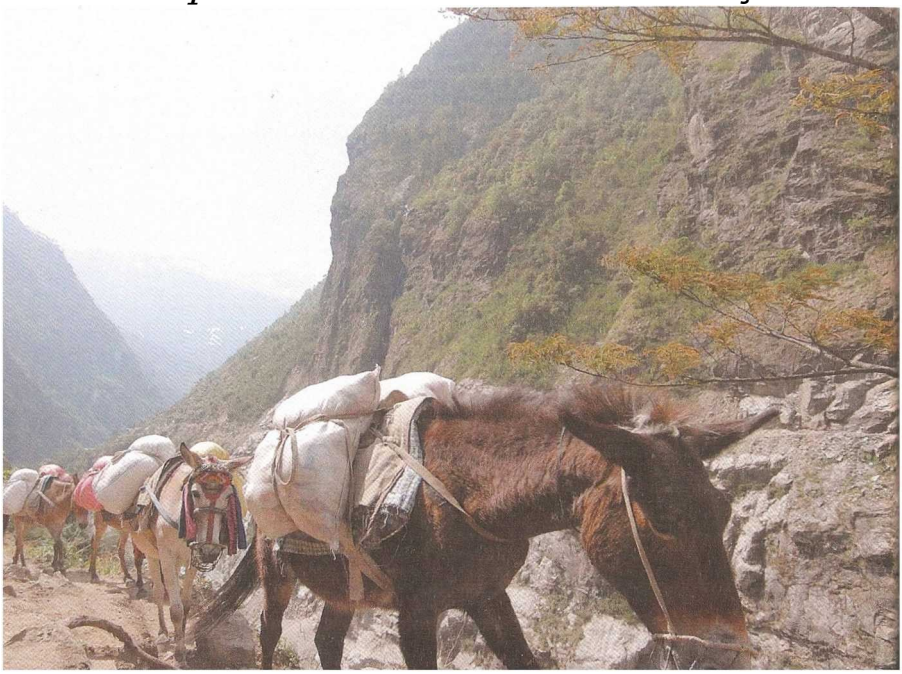

te eliberează de lesturile prezentului. Mergi ore în şir fără să vorbeşti, dar şi fără să te gândeşti la ceva anume. Eşti doar atent unde pui piciorul, deasupra ta se ridică stâncile colţuroase, iar şi mai sus de ele munţii, undeva jos, în stânga, râul ondulat îşi rostogoleşte apele şi bolovanii precum măselele unui Sfarmă-Piatră, iar tu mergi, pui un picior înaintea altuia, urci trepte de bolovani, sari rădăcini de copaci împinse afară de solulpietros, treci prin sate cu case şi oameni desprinşi din cărţi vechi, mergi şi transpiri toate gândurile ce-ţiprisosesc… De-aia nici nu vorbeşti, de-aia nici nu mai ai ce să gândeşti, mergi şi te eliberezi, devii gol, uşor şi tot mai tăcut. Urci muntele coborând în tine.

Ajungem în Dharapani spre seară la un guest house unde întrebăm dacă există apă caldă la duş. „Poate”, ni se răspunde. Practic, la fiecare guest house există duşuri, doar că apa caldă depinde de cantitatea de soare a fiecărei zile. Uneori ne spălăm şi cu apă rece, alteori, dacă e frig, renunţăm. Mai bine murdari, decât răciţi. Întâlnim aici un cuplu de francezi, Alexa şi Guillaume. „Ca pe Apollinaire!” adaug, iar ei fac ochii mari şi exclamă admirativ „Oh la la!”. Nu le zic ce meserie am, îi las să creadă că toţi românii cunosc pe dinafară poezia franceză modernă, oricum, începem să vorbim cu ei în franceză şi-i lăsăm perplecşi când le spunem că şi româna e o limbă latină. În fine, nu sunt prea citiţi, dar nici n-au nevoie, căci se află, ca-n romanul lui Jules Verne, de doi ani în vacanţă, au văzut până acum India (unde au făcut voluntariat având grijă de cea mai de jos castă, celebrii harijani sau *the untouchables*), China, Noua Zeelandă, Noua Caledonie şi cam toată America de Sud. Ne povestesc cum în Kathmandu au cunoscut un profet vagabond (sau un vagabond profet, *whatever)* care ştia câteva limbi, cunoştea mai multe religii, intenţionând să se întoarcă şi să facă un film cu el, vorbim despre Sarko şi Băse, fiecare denigrându-şi cât mai mult propriul preşedinte, şi pe tonul ăsta amar ne terminăn ceaiul de ghimbir şi plecăm să ne culcăm. Nu împreună. Deşi sunt francezi.

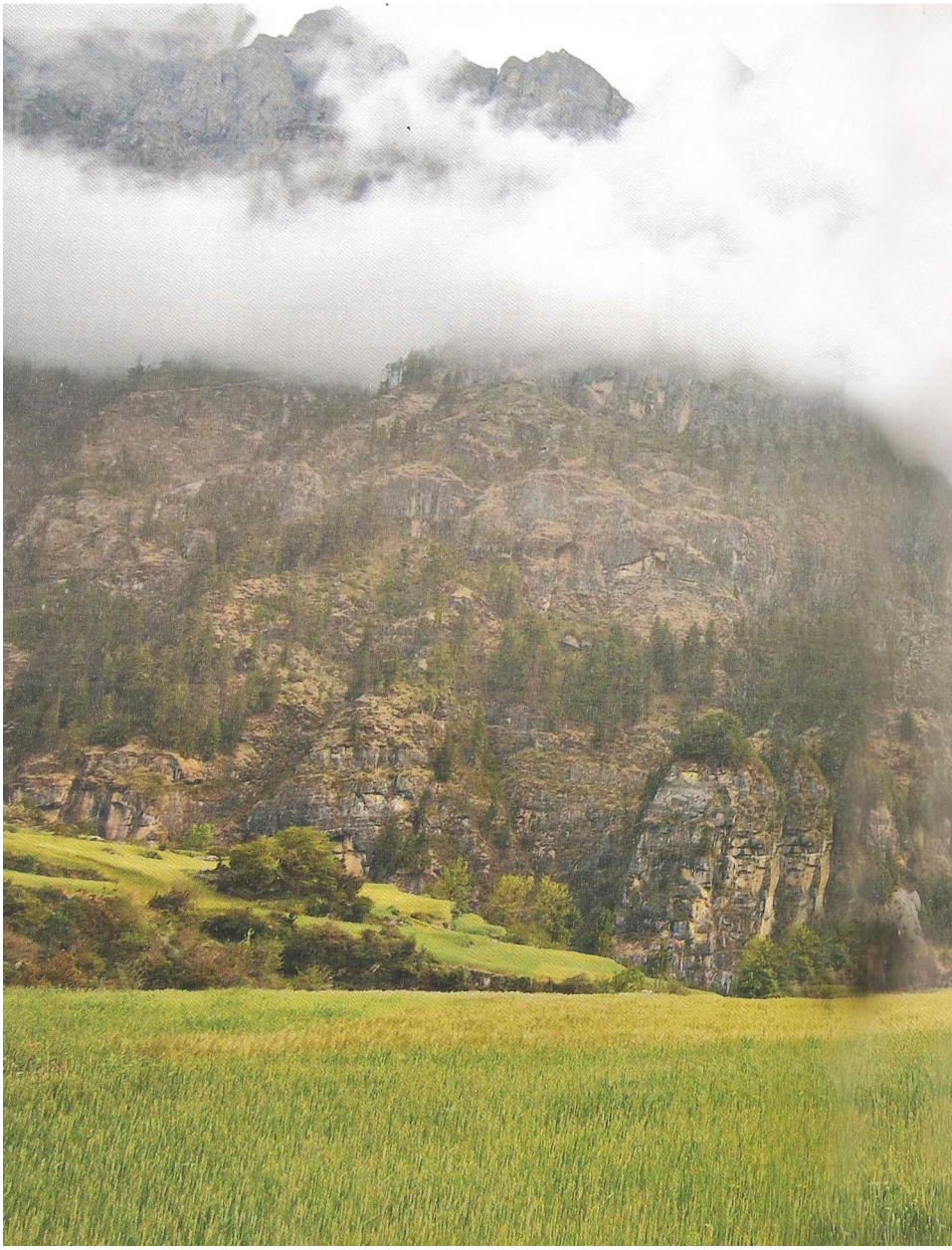

6 mai

Dharapani (1.960 m) Chame (2.675 m)

Ne trezim cu cântecul pupezei.

Dacă ieri a fost ziua asinilor, azi e ziua unităţilor militare. Aproape în fiecare sat prin care trecem se află câte una. Îl întâlnim din nou pe Cer Curajos, care se odihneşte lângă un templu. N-a vândut toate ouăle, aşa că-şi continuă drumul spre satele de mai sus. Astăzi traseul e şi mai dificil şi se va îngreuna în fiecare zi. Cam gâfâim şi ne oprim de multe ori, la un moment dat simt nevoia să mă aşez pe trunchiul moale al unui copac prăbuşit, apoi trecem un râu şi mă întind pe un bolovan încins de soare. Spatele îmi intră perfect în scobitura lui, n-aş mai pleca de acolo, aş rămâne pentru totdeauna pe bolovanul ăsta uriaş

din mijlocul râului precum Martin cel

Avid, personajul lui William Golding. Oricum, nu mă simt prea bine şi nu e vorba de oboseală, ci, îmi dau seama, de greaţă. Înainte de a intra într-un sat numit Dudh Khola, trecem pe lângă o casă în fereastra căreia sunt expuse câteva sticle de apă, Coca-Cola, bere Tuborg şi Red Bull, aşa că intru (uşa e deschisă) cu gândul să cumpăr un energizant. Nu e nimeni în prima încăpere şi strig. În acelaşi timp, din bucătărie iese un bărbat cu mâinile pline de orez, iar dintr-o cameră alăturată, o femeie cu periuţa de dinţi în gură. Oricum greaţa e mai mare decât jena de a-i deranja, iar doza din fereastră e singura pe care o au, aşa că o cumpăr şi ies. N-am băut niciodată un Red Bull mai dulce, e şi cald (doar a stat în fereastră), iar greaţa nu pare impresionată de taurina fiartă. Cătălin e cel care observă că nu beau Red Bull, doar seamănă: doza are aceleaşi culori, însă taurii nu se avântă cap în cap, sunt dispuşi invers, fund în fund, ca şi cum ar fugi unul de altul, soarele galben din spatele lor e, de fapt, o stea, iar deasupra lor nici nu scrie Red Bull, ci Star Bull. Citim de pe cutie: *The consumption is goodfor human body*. Şi chiar e, căci greaţa îmi trece într-un final. Dar tot nu ne putem ţine de Rajeev, care a mers şi azi foarte repede. Îi schimbăm supranumele din nou: azi va fi Train Man.

Annapurna îl apare deodată în faţa noastră, e primul vârf himalayan pe care-l vedem de aproape în această călătorie. Ne uităm pe hartă: are 7.937 m. Totul e impunător şi impecabil. Parcă privesc coperta stilizată a revistei *Turnul de veghe*. Doar

că împărăţia e aici şi acum, o am în faţa ochilor. E cât se poate de reală, mă voi apropia de ea, deşi n-o voi atinge să urlu că este.

Bicharak. *Picioarele păşesc învăluite în propriii norişori de praf,* walking on the dust clouds, *apoi norul creşte şi te îmbracă, eşti un contur de praf ferindu-se din calea asinilor, continui să mergi până rămâi doar tu şi zgomotul paşilor dislocând pietrele de pe drum, greierii îţi fac galerie, păsările te strigă, treci pe lângă oameni tăcuţi, taci ascultând vorbe de neînţeles, oamenii pe care-i întâlneşti cară tot timpul câte ceva, cei pe care nu-i întâlneşti cară şi ei ceva, tu te care doar pe tine, eşti singura ta încărcătură, eşti singura ta greutate, aici oricum nu există unităţi de măsură, nu poţi fi măsurat şi schimbat decât cu tine însuţi, aşa că ai grijă de tine, te împachetezi în praful creponat ridicat de propriile-ţi picioare, calci numai pe pietre stabile, dai mâna rădăcinilor solide, păşeşti cu băgare de seamă, ca pe nori, aici pe cât de aproape sunt norii, pe atât de lungă e căderea…*

Gogoşi pentru o nuntă tibetană

Trecem printr-o pădure de pini şi de stejari, apoi printr-o poieniţă de fragi (n-am mai văzut din copilărie), şi ne oprim sub nişte stânci pe care câteva fetiţe s-au căţărat să adune lali gurans, floarea de rododendron în şapte culori, din care se fac ghirlandele mirilor. Căci, într-adevăr, a doua zi va fi o nuntă şi fetele au fost trimise să adune flori pentru ghirlande. În Timang, unde ne şi oprim să mâncăm, femeile satului sunt ocupate cu pregătirile pentru nuntă. Cerem supă de roşii cu

tăiţei, nişte legume, momo (mici găluşte umplute cu legume, uneori chiar cu carne de pui), orice numai dai bhat, de care ne-am săturat deja, nu. Până se face mâncarea, mergem să urmărim pregătirile de nuntă. Câteva femei coc pâine tibetană într-un şopron unde au făcut focul sub căldări. După ce coc gogoşile, le depozitează într-o magazie unde sunt aşezate cu sutele unele peste altele pentru a se răci şi pentru a se scurge uleiul de pe ele. Imaginaţi-vă o încăpere cu turnuleţe de gogoşi până în tavan şi veţi avea în faţa ochilor magazia unei nunţi din Himalaya.

Majoritatea caselor de oaspeţi au numele locurilor şi simbolurilor locale: Everest, Annapurna, Tibet, Lhasa, Karma, Buddha etc., dar întâlnim şi denumiri cosmopolite: Mona Lisa, Mont Blanc, River Plate, Dorchester sau Marco Polo Shop. În timp ce mâncăm, Rajeev, care pare pasionat de geografie, ne întreabă câte ţări există în Europa. Nici eu, nici Cătălin nu ştim exact, dar dăm vina amândoi pe destrămarea URSS-ului şi a Iugoslaviei.

La ieşirea din Timang ne prezentăm la un post de control pentru verificarea permiselor. Pentru a face trekking prin rezervaţia Annapurna, e necesar să plăteşti un permis care trebuie ştampilat şi înregistrat la posturile de poliţie. E o formă de verificare că nu te-ai abătut sau nu te-ai rătăcit de la traseul prestabilit. Posturile de control sunt, cel mai adesea, nişte gherete la intrarea în satele mai mari, unde un soldat plictisit, înarmat cu o flintă lungă de doi metri, ascultă muzică tradiţională la un mic radio cu

baterii sau scrijeleşte cu briceagul în măsuţa de lemn. În timp ce ni se ştampilează permisele începe ploaia, iar soldatul dispare şi noi patru rămânem înghesuiţi în ghereta de lemn. Rishi se uitase pe catastiful soldatului şi ne spune că am fost înregistraţi cu numerele 67 şi 68, eu fac o glumă cu 69 şi, cum Rishi n-are nicio reacţie, îl întreb dacă înţelege ce-am vrut să zic. Nu ştie, aşa că mă apuc să-i descriu poziţia 69, el mai întâi face ochii mari, apoi îşi dezgoleşte dinţii albi într-un râs cu gura până la urechi exclamând: „Îmi place poziţia asta! îmi place poziţia asta!* E mai mult amuzat decât surprins, iar noi continuăm să-i vorbim şi să-l întrebăm despre *Kamasutra.* Zice că numele

i se pare familiar, dar că n-a răsfoit cartea niciodată. Din colţul lui, Rajeev zâmbeşte şi înţelegem că el ştie despre ce e vorba (oare băieţii ăştia nu vorbesc între ei?), aşa că noi continuăm să-i descriem lui Rishi cât mai multe poziţii din *Kamasutra*, fie şi numai pentru a-i urmări reacţiile. „N-aş zice că sunt imposibile poziţiile astea, doar dificile*, comentează Rishi, când încercăm

să-l impresionăm cu memoria noastră kamasutrică. „O să caut cartea la bibliotecă, cred că i-am văzut şi coperta prin librării, dar n-am ştiut niciodată ce se află înăuntru!* Deh, ce pot discuta patru băieţi, unul virgin, doi însuraţi, şi-ncă unul care oricum nu prea ştie ce-i cu el, în ghereta unui soldat înarmat cu o flintă de acum un secol pe timp de ploaie, la mama naibii în munţi? Ploaia nu dă semne să se oprească, aşa că ne scoatem pelerinele şi plecăm, iar pe drum îi povestesc lui Rishi despre străvechiul obicei cu cearşaful pătat din noaptea nunţii. „Noi încă mai avem obiceiul ăsta. Nu ţi se pare că ţările noastre seamănă foarte mult? a zice el. La un moment dat încep să-i povestesc regulile pocherului pe dezbrăcate şi îl văd puţin pierdut. Mă-ntrebase dacă îmi place popcornul, iar eu înţelesesem

pocherul. Numai prostii îl învăţăm pe băiatul ăsta pe care şi eu, şi Cătălin îl tratăm deja ca pe fratele nostru mai mic. Faţă de puternicul şi însuratul Rajeev păstrăm o distanţă respectuoasă.

Record la înălţime >

Ploaia se opreşte şi dintr-odată cerul se-nsenineazăaruncând o lumină incredibilă asupra lanului de secară care se-ntinde larg în faţa noastră. E primul Ian de cereale pe care-l întâlnim şi suntem la peste
2.000 de metri. Sub vântul slab, secara face valuri aurii, deasupra cerul e albastru-deschis, soarele s-a lăsat jos de tot, iar în vârfurile munţilor s-au înfipt nişte nori albi, pufoşi. Ne oprim cu toţii în drum şi, pentru cineva care ne-ar privi din depărtare, arătăm precum personajele unui tablou kitschos din cele care se vând pe la bâlciuri.

Îl prindem din urmă pe Cer Curajos. Se odihneşte în timp ce mestecă tutun dintr-o pungă pe care e desenat un zeu. Tutunul e parfumat şi miroase de la o poştă (de altfel, la ingrediente scrie aşa: *tobacco „lime, oil menthol, claichi, spices and permittedflavours used).* Mă învaţă şi pe mine cum se face, aşa că iau nişte tutun între degete şi îl vâr între buza de jos şi dinţi. O aromă amăruie-mentolată îmi face gura pungă şi îmi dau lacrimile de parcă aş mesteca tutun frecat cu alifie chinezească. E răcoritor, dar şi amar! îl scuip şi Cer Curajos râde cu dinţii la nori.

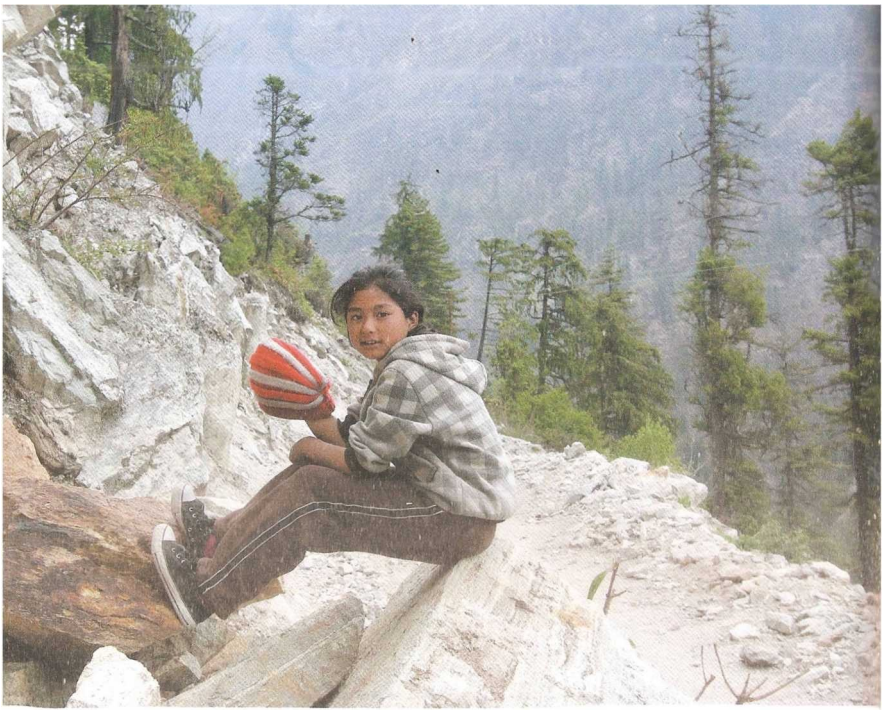

Ajungem în Chame odată cu seara. A reînceput ploaia, iar sub poarta înaltă de lemn prin care se intră în orăşel stau de vorbă doi bătrâni din etnia manang. E ca-n scena de început din *Rashomon*, filmul lui Kurosawa. Nu se aude însă nici un plânset de copil, doar Rajeev care a rotit şirul de khorno, cilindrele rugăciunii prinse în poartă, şi rosteşte mantra tibetană: *Om mani padme hum!*

Chame este capitala regiunii Manang dar, de fapt, arată ca un sat mai mare. Aici găseşti însă telefon şi chiar Internet. Acum însă nu e curent electric, aşa că stăm în sala de mese şi bem ceai la lumina lanternelor frontale. Ne aflăm la 2.675 de metri altitudine, mai sus şi decât recordul meu (vf. Omu), şi decât recordul lui Cătălin (vf.

Moldoveanu), iar Rishi consideră, dat fiind că mâine vom trece de bariera celor 3.000 m, că e timpul să ne dea câteva sfaturi: va trebui să mergem mai lent decât până acum, nu mai avem voie să consumăm nici un strop de alcool, în schimb va trebui să bem cel puţin patru litri de apă, preferabil caldă, sau ceai. „Sex putem face?” îl tachinăm noi. „Da, însă numai scufundaţi în patru litri de ceai şi cu mişcări foarte lente”. Izbucnim toţi patru într-un râs zgomotos care întoarce toate capetele cu lanterne din sala de mese spre noi. Pentru o clipă avem reflectoare de stand-up comedy asupra noastră.

În fiecare seară, inclusiv din cauza frigului pe care începem să-l cunoaştem în mod intim, continuăm să bem cantităţi industriale de ceai de ghimbir. Termosul în care ni se aduce are doi litri, cel mic, sau patru litri, cel mare, iar rădăcinile de ghimbir care rămân pe fund dau ultimei căni de ceai o iuţeală insuportabilă. În seara asta bem din căni desenate cu pokemoni. În timp ce aşteptăm mâncarea (cartofi, momo, orez cu legume), stăm de vorbă cu băieţii gazdei care pleacă mâine în regiunea Narphu să caute o plantă numită yarsagumba[11] („vara plantă, iarna vierme”).

11 ***Ophiocordyceps sinensis*** **sau fimgusul-omidă este rezultatul unei încrucişări parazite în care ciuperca se dezvoltă în organismul larvei până ce aceasta se mumifică. Medicina tibetană tradiţională foloseşte yarsagumba în special ca afrodisiac şi energizant. Occidentul a descoperit proprietăţile acestui fungus-omidă când trei atlete din China au bătut cinci recorduri mondiale în timpul Jocurilor Naţionale de la Beijing din 1993. Testele antidoping n-au depistat substanţe ilegale în organismul sportivelor, dar antrenorul a recunoscut că au folosit extract de yarsagumba. Preţul unui kilogram a crescut dramatic în ultimii ani, ajungând până la 25 000 de dolari. Platoul tibetan produce anual până la 200 de tone de yarsagumba, supranumită, mai**

Înainte să trag fermoarul sacului de dormit, îl întreb pe Cătălin ce zi a fost azi. Până se gândeşte el, adorm.

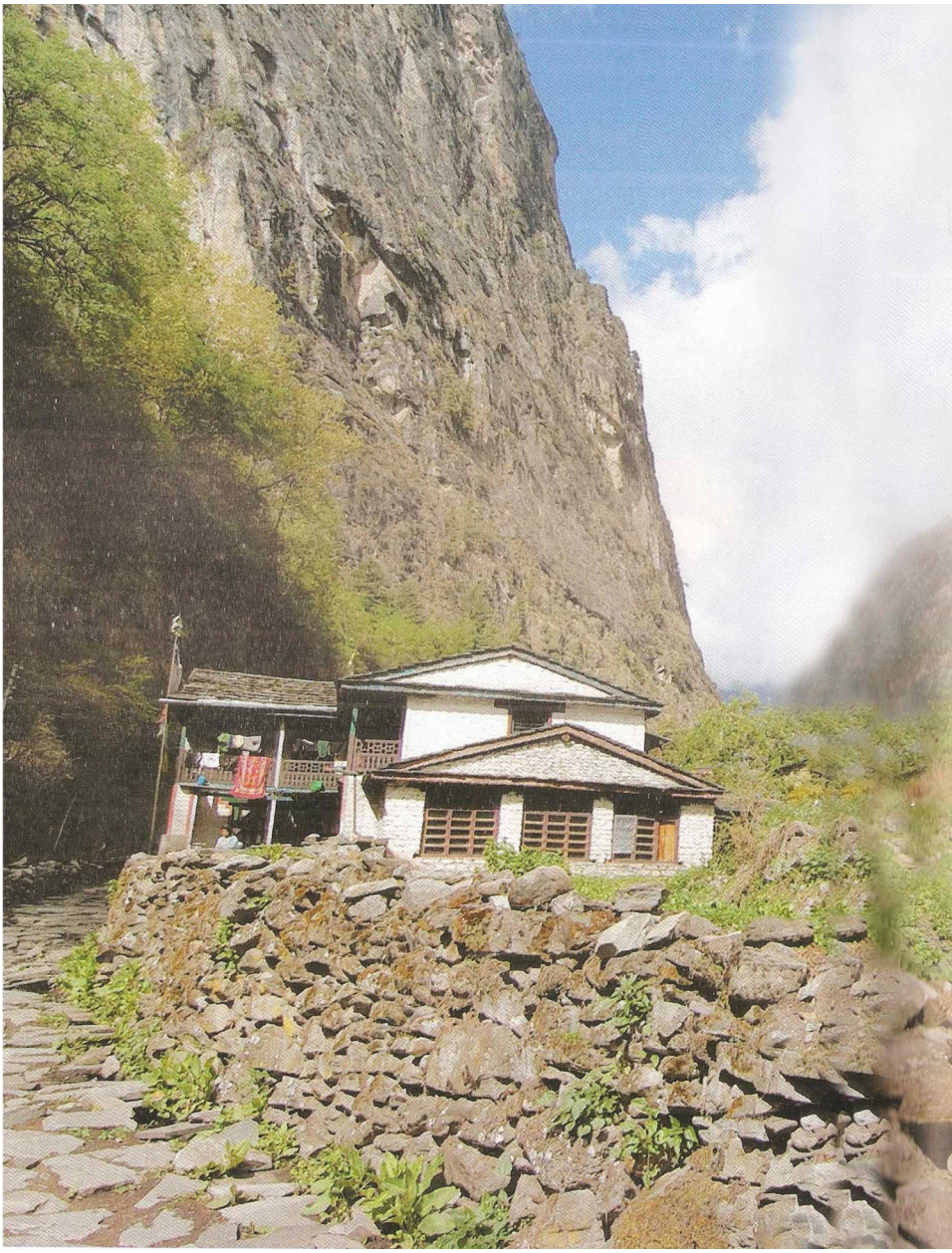

nou, „viagra himalayană".

Chame (2.675 m) – Pisang (3.100 m)

Lamjung Himal (6.893 m) domină valea. Imediat ce trecem de 3.000 de metri, peisajul se schimbă în mod vizibil: mai puţine pietre şi mai multe trepte din rădăcini, din pădurile de foioase au rămas doar nişte pâlcuri, pe jos e covor de conifere de la brazii şi pinii de pe marginea drumului, iar marijuana n-am mai văzut de câteva zile. Întâlnim însă tot mai multe păpădii, trecem printr-o livadă de meri înfloriţi, vedem flori, plante şi arbuşti care nu seamănă cu nimic din ce ştim (exceptând feriga). Vedem, în sfârşit, pasărea Royal Fischer, o pasăre de mărimea ciocârliei, albastră şi cu pieptul galben, care se află şi pe eticheta apei îmbuteliate (pentru care acum plătim 180 de rupii, adică 2, 5 dolari, pe jumătate

de litru). În Nepal trăiesc peste

800 de specii de păsări, mai multe decât în Canada şi în SUA la un loc, adică mai mult de 10% din totalul speciilor existente în lume, şi peste 6.500 de specii de copaci, arbuşti, plante şi flori sălbatice. Numai în Nepal există 300 de specii de orhidee. Pare incredibil cât de repede se schimbă vegetaţia, dar, de fapt, străbatem zilnic, în medie, 20 de kilometri şi urcăm câteva sute de metri, suficient ca temperatura şi solul să varieze în mod semnificativ.

În ultimele zile vorbim mult despre natură şi povestim toată ziua documentare – în natură, despre natură! – şi emisiuni văzute pe Discovery şi pe Animal Planet. Amuzant e că se-ntâmplă uneori să fi văzut aceleaşi documentare. Lumea oricum e mică, başca ce-o mai face şi televizorul! îl întreb pe Rishi care e favoritul lui: Bear Grylls sau Les Stroud? iar el zice Steve Irwin. Astăzi vedem şi primele capre sălbatice, cocoţate însă atât de sus pe stânci, încât abia le desluşim printre bolovani – noroc cu Rajeev care le-a ginit cu privirea lui de vultur. Nu mai auzim păsări cântând, nici greieri, ascultăm doar brazii scârţâind în vânt şi vuietul râului Marsyangdi de al cărui curs abia ne despărţim. Întâlnim tot mai puţini oameni în calea noastră, nici sate nu mai sunt atât de multe, iar casele de lemn au cam dispărut, acum sunt toate din piatră. Pe marginea drumului încep să apară şoproane pentru adăpost în caz că eşti prins de vremea rea departe de sat.

Bicharak. *Nu mai mergi, drumul te (con) duce, picioarele îl urmează, cărarea, poteca,*

drumeagul te duc într-un ritm care nu mai e al tău, eşti doar o vietate umblătoare aflată la cheremul naturii. Uneori, ca şi cum te-ai trezi dintr-o vrajă, ieşi din ritm, te rupi din mişcare şi, după ce-ţi recapeţi echilibrul, te aşezi pe o stâncă sau pe un covoraş de muşchi şi-ţi tragi sufletul (: înd îţi tragi sufletul e cel mai bine). Dacă umbli prin umbră cauţi o stâncă încinsă de soare, când te-ai încălzit peste măsură te lungeşti pe iarba de sub coroana unui copac şi tot acest perpetuu balans între energii, această îmblânzire, mângâiere a trupului poate părea o satisfacţie măruntă, dar ea se răsfrânge tocmai în suflet. Drumul acesta trece prin suflet. Drumul acesta trece prin sufletul tuturor străinilor cu care te întâlneşti şi în ochii cărora te răsfrângi la rându-ţi la fel de străin. Oameni din toată lumea, fiecare cu poveştile lui nespuse. Şi tu printre ei. Paşi, trupuri, poveşti şi cel mai aproape cer sub care ai fost vreodată…

Nu e frig, dar e o zi posomorâtă, mergem în tăcere şi schimbăm câteva vorbe doar când ne odihnim. Mai devreme ne-am oprit la marginea unei păduri şi Rajeev ne-a arătat câteva mişcări cu un nunceag imaginar. Aşa că azi îi spunem Bruce Nepalee. Zice că ştie să lupte cu nunceagul, că l-a învăţat un văr, dar eu îi arăt trei mişcări de breakdance dintre care două nici nu-i ies. E prima dată când nu poate face ceva, dar nici că se lasă, mai încearcă, şi iar încearcă, şi, într-un final, reuşeşte să facă una din ele. La un moment dat, pe marginea drumului, ne arată nişte coarne de iac, iar Rishi ne spune că în două zile vom putea

mânca şi carne de iac. Îi întrebăm dacă există McDonalds în Kathmandu – pe principiul lui Warhol: „Cel mai frumos lucru din Tōkyō e McDonalds. Cel mai frumos lucru din Stockholm e McDonalds. Cel mai frumos lucru din Florenţa e McDonalds. Pekin şi Moscova n-au încă nimic frumos…” – şi, spre surprinderea noastră, ne spun că doar KFC şi Pizza Hut. Nici unul din ei însă n-a intrat în vreun fast-food. Le promitem că la întoarcere îi ducem în Pizza Hut, dar am impresia că pentru ei e prea mult pentru a ne lua în serios.

Meniul de la guest house-uri este aproximativ acelaşi de la începutul călătoriei, aşa că poate e timpul să-l copiez aici: *This menu was developed by the management committee. Please de not bargain. All the prices arefixed by the management committee.* Urmează felurile de mâncare. Supe (la plic) de: roşii, usturoi, ceapă, morcovi, ciuperci, tăiţei, legume. Cartofi: prăjiţi sau fierţi. Salate cu: ou, brânză, legume. Momo: cu legume, cu cartofi sau cu ou. Orez: dai bhat, simplu, prăjit (cu ou, cu legume, cu pui sau mixt). Pakauda de cartofi. Bucătărie italiană: paste, spaghete, pizza, lasagna. Mexicană: enchilada şi tacos. Chinezească: chow mein. Desert: plăcintă de mere *ţapply pie)* sau de morcovi. La cât momo şi dai bhat am mâncat, astea să fie numele noastre de acum înainte: Dal Bhat Marius şi Momo Cătălin!

Rishi ne spune azi o poveste de familie foarte frumoasă. Tatăl lui s-a născut într-o zi cu eclipsă de Lună şi, conform tradiţiei hinduse, nu se putea căsători decât cu o femeie născută tot într-o zi cu

eclipsă de Lună. Numai că părinţii tatălui său n-au găsit nicio fată născută în aceeaşi zi, aşa că a trebuit să caute o fată născută cu ocazia altei eclipse de Lună. Care a avut loc peste... 18 ani. Astfel că, atunci când părinţii lui Rishi s-au căsătorit, tatăl lui avea 25 de ani şi mama – 7, iar tatăl lui a aşteptat-o zece ani până ce ea a împlinit vârsta la care avea voie să locuiască cu soţul ei şi căsătoria putea fi consumată.

HAS to come!

Deasupra noastră apare o parte din vârful Pisang (6.091 m), dar noi realizăm destul de târziu că ceea ce ni se părea zăpadă sunt, de fapt, norii care acoperă vârful ca un fular. Ajungem la un pod suspendat la capătul căruia întâlnim un bărbat mărunt şi amărât. Rishi şi Rajeev stau de vorbă cu el în timp ce eu şi Cătălin fotografiem muntele din toate unghiurile. Aflăm că omul e, de fapt, şerpaş şi că la Manang (la două zile de Thorung La) i s-a făcut rău. HAS! Urcă munţii ăştia de douăzeci de ani, zice omul, şi până acum nu i s-a mai întâmplat să nu poată ajunge la trecătoare. E amărât pentru că nu va primi decât o parte din bani. Mă uit la Cătălin, Cătălin se uită la mine. Dacă şerpaşilor li se face rău de la altitudine, ce şanse avem noi să trecem prin Throung La!? „Poate avem norocul începătorului”, zic, dar nici măcar eu nu cred cu adevărat în asta. Ceea ce ne sperie în primul rând la HAS este faptul că nu ţine de pregătire, experienţă, condiţie fizică. E perfect democratic şi imprevizibil. *Oricine* îl poate avea, şi în *orice* moment, odată depăşiţi cei 4.000 de metri. Dorinţa de a ajunge la trecătoare e intensificată

acum şi de curiozitate: suntem în stare s-o facem? încep să am emoţii. Dacă nu rezistăm altitudinii, totul ne va părea în zadar, căci va trebui să ne întoarcem, dacă nu pe acelaşi traseu, oricum tot pe această parte a lanţului Annapurna. Va fi ca şi cum am face doar jumătate de călătorie. Dintr-odată, să ajungem sus la trecătoare pare mai important decât toate cele trei săptămâni petrecute şi umblate prin Himalaya. Ceea ce este, evident, o prostie, dar e greu să nu vezi în înjumătăţirea traseului un eşec. Doar nu am ajuns până aici ca să ne întoarcem!

Cu gândurile astea în cap urcăm foarte abrupt o lungă potecă ce ne duce într-o pădure de conifere nu prea deasă, dar cerul s-a întunecat şi pare mai târziu decât e. În mijlocul pădurii ne trezim într-un cimitir tibetan, cu steaguri şi eşarfe kata legate şi agăţate peste tot în copaci şi de tufişuri, cu acele chortens, mici grămăjoare de piatră în memoria celor morţi, întinzându-se pe o rază destul de întinsă. Din crengile copacilor atârnă coliere de flori, frunze şi seminţe uscate. Steagurile tibetane sunt colorate în alb, roşu, verde, galben şi albastru (simbolurile budiste ale acestor culori fiind fierul, focul, lemnul, pământul şi apa), în mijlocul cărora sunt desenate animalele protectoare: căluţul Ta (purtând în spate cele trei flăcări ale lui Buddha), dragonul, vulturul, tigrul, leul zăpezii. Vântul care bate în aceste steaguri ridică rugăciunile la cer şi răspândeşte peste lume bunăvoinţa zeilor, dar tot el mai doboară şi câte un conifer, iar ecoul izbiturii se propagă prin frunze ca nişte şoapte neinteligibile. Suntem într-o scenă

din *Blair Witch Project*.

La ieşirea din pădure întâlnim alte sloganuri maoiste separatiste vopsite cu roşu pe stâncile de pe marginea drumului. Lângă una dintre acestea, cineva a scrijelit: *Fuck the Maoists!* Câţiva metri mai încolo citim: *Free Tibet!* Există idealuri.

După ce s-a chinuit toată ziua, începe, în sfârşit, să plouă, aşa că intrăm în Pisang odată cu ploaia şi cu seara. Suntem înfriguraţi, dar mirosul de fum care se ridică din coşurile satului ne dă un sentiment plăcut. În sala de mese a guest house-ului unde intrăm se află o sobă rotundă de fier în jurul căreia s-au adunat mai mulţi porteri şi porteriţe, iar unul dintre ei dansează pe muzica tibetană ieşită dintr-un telefon mobil. Două postere uriaşe le înfăţişează pe Britney Spears şi pe Bhumika Chawla, o actriţă de la Bollywood. La una dintre mese cuplul de olandezi mănâncă deja. Abia am deschis jurnalul să scriu, că intră în sală un grup de patru americance (de fapt, două dintre ele sunt canadience, dar, hei, nimeni nu-i perfect!) cu care ne împrietenim repede. Când ne întreabă de unde suntem, mă fac că-mi înfig caninii în gâtul lui Cătălin şi obţinem un „Transilvania”. Le explicăm că Transilvania nu e o ţară, după care discutăm despre toate, schimbând subiectele cu o viteză ameţitoare: Bin Laden (nu ştiau, tot noi le dăm vestea) şi Edward Hopper, *Toddlers* & *Tiaras* („cea mai îngrozitoare emisiune din lume, după *Sweet 16*”) şi Tolkien (numele de familie al canadiencei Eva, care seamănă izbitor cu Shania Twain şi cu care îmi descopăr trei pasiuni comune majore: Woody Alien, Alanis Morissette şi Philip

Roth) … Toate au puţin peste douăzeci de ani, dar au călătorit deja prin toată lumea, în Asia se află de luni bune şi tot ce ştiu ştiu de la faţa locului, nu din cărţi, ca noi. Amy (care la 16 ani a scris un eseu despre mitul Dracula şi Vlad Ţepeş) a învăţat sanscrita în India predând engleza la o grădiniţă, Michelle a predat şi ea în Coreea de Sud, după ce vreme de câteva luni a gătit la o cantină pe undeva prin America Centrală, acum citeşte o carte despre caii din Himalaya

pentru că peste tot pe unde merge, spune ea, cumpără o carte despre caii din zona respectivă… Canadianca Tess e mai retrasă, nu face conversaţie, dar ea oricum citeşte un Coelho, aşa că ce mare pierdere? Fetele nu se cunoşteau dinainte, dar au apelat la aceeaşi agenţie de porteri, una care lucrează exclusiv cu femei, se

cheamă The Three Sisters şi militează pentru nediscriminarea pe piaţa de muncă a femeilor nepaleze.

În camerele noastre de lemn prin care bate vântul este atât de frig (sobă nu există decât în sala de mese), încât ne băgăm în sacii de dormit admirând aburii scoşi pe gură. Suntem la 3.100 de metri, în plină vară nepaleză.

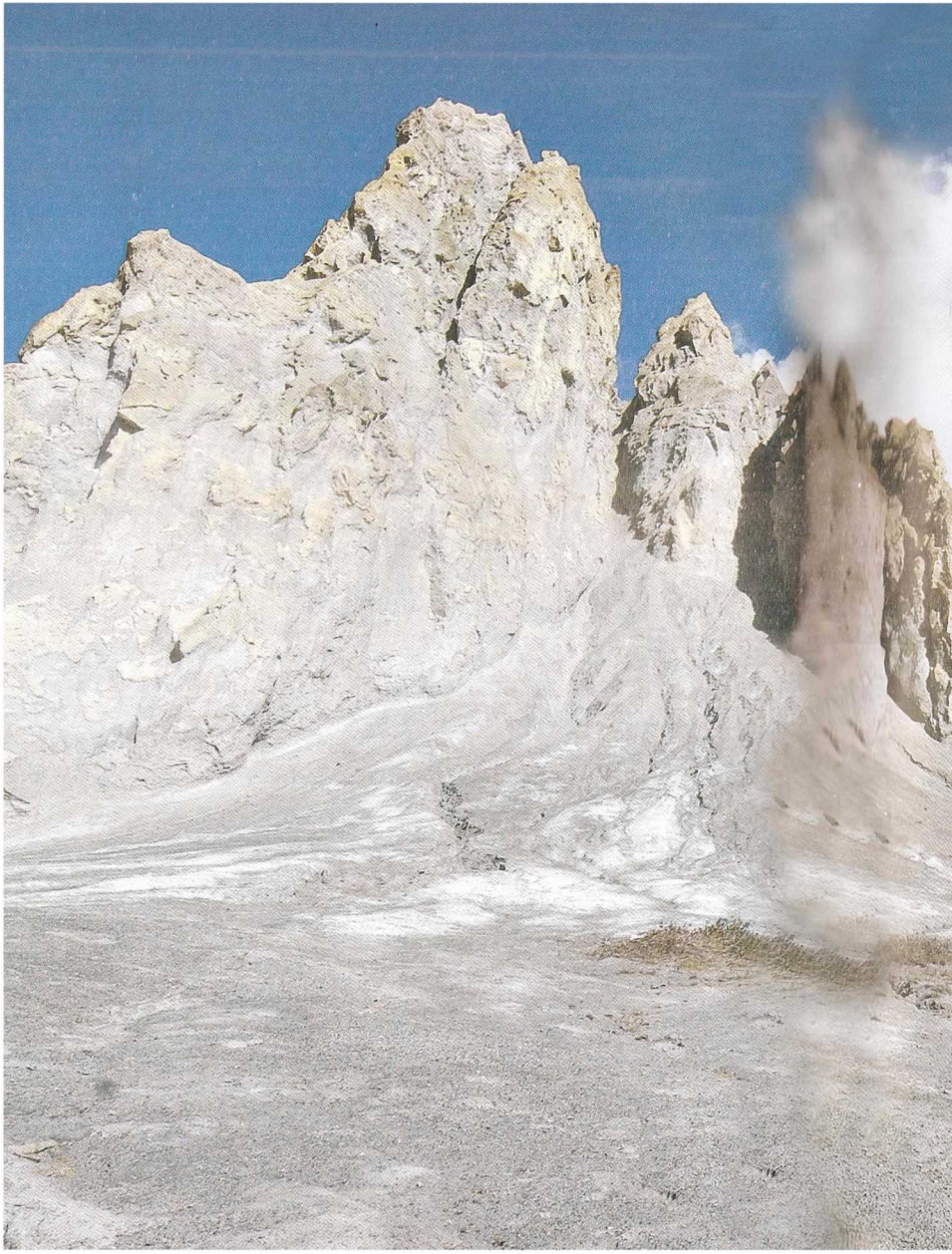

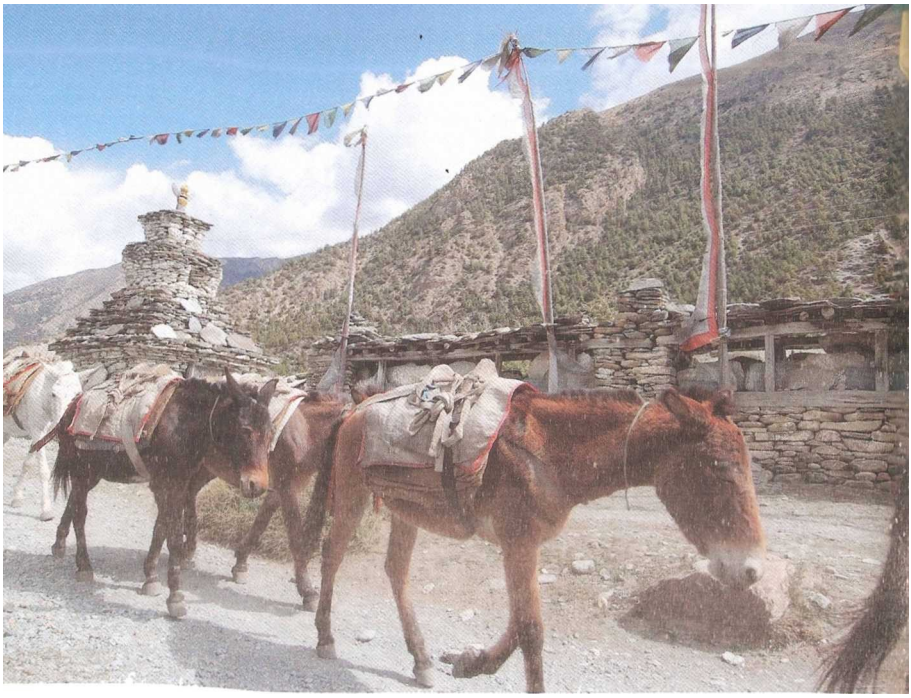

8-e>ai

™. Manang (3519 m)

Ne trezim în miros de pin. Gazdele au umplut o găletuşă de tablă cu cărbuni aprinşi şi au aruncat peste ei muguri de pin. Toată curtea s-a parfumat. Rishi ne spune că e un ritual tibetan de purificare a zilei. În curte, unde ne spălăm, apa la cişmea este atât de rece, încât nici nu-mi mai simt faţa. De ieri mă încearcă tuşea şi poate n-ar trebui să fac asta. Avem din nou o dimineaţă incredibil de clar luminată. Probabil dimineţile sunt cele mai frumoase momente ale zilei în munţii ăştia, felul în care se ridică treptat ceaţa şi soarele se strecoară sau scapă peste vârfuri…

De vreo două zile, în locurile unde mâncăm găsim nişte copăcei din lemn îmbrăcaţi în fire colorate de mohair şi cu coroane din ciucuri la fel

de

coloraţi. „Meşteşug nepalez*, mă lămureşte Rishi în timp ce ne aduce recipientele cu apă fierbinte. Se va păstra caldă câteva ore şi o vom bea aşa. La ieşirea din sat, ne oprim într-o curte şi cumpărăm, pe bani puţini, o pungă de mere mici şi zbârcite, dar foarte gustoase, la care ronţăim în timp ce, de-o parte şi de alta a drumului, privim imaginea spectaculoasă a tuturor vârfurilor înzăpezite. Mergem printr-o vale ca o căldare, în timp ce de jur-împrejurul nostru se ridică la mii de metri un colier de versanţi care-ţi taie respiraţia: Annapurna II (7.937 m), Annapurna III (7.555 m), Annapurna IV (7.525 m), Tilicho (7.134 m) şi Gangapurna (7.454 m). La un moment dat, vedem un vârf înalt şi îl întreb pe Rishi cum se numeşte. „E doar un deal”, zice el. Ce-i drept, e un vârf mai mic, are „doar” vreo 4.000 de metri.

Rishi mă prinde din urmă şi mă întreabă: „Marios, ştii cântecul lui Bryan Adams, *Summer of 69?* E despre ce mi-ai spus tu?” Oh, Rishi, *I guess nothin can lastforever*, nici măcar inocenţa ta!

O bună bucată de drum mergem împreună cu un profesor de 46 de ani care ne spune că îl cheamă Kaj Kumar Sendai. Predă nepaleză şi engleza, deşi pe aceasta din urmă abia o vorbeşte. Undeva sus, la 4.000 de metri, ne arată ceva care se dovedeşte a fi satul unde predă. E un loc izolat, şcoala numără în total doar doisprezece elevi, profesorii fiind în număr de cinci. Orarul are şase ore pe zi timp de şase zile pe săptămână, ziua liberă fiind sâmbăta. Câştigă 150 de dolari pe

lună, un salariu bun. Nu e din provincia Manang, dar a venit aici să predea în urmă cu 27 de ani şi n-a mai plecat. Sau n-a mai putut.

În satul Humde (3.420 m) există singurul aeroport din această provincic: o pistă de ţărână lungă de câteva sute de metri, mâneca de vânt şi o clădirc de dimensiunea unei case fără acoperiş. Au loc două-trei zboruri pe săptămână, dar, nefiind telefon, în afara oricărui program prestabilit. Este o zi însorită şi caldă, însă cu mult vânt şi cu mult praf (mergem cu cagula pe faţă), iar la ieşirea din sat ne verificăm din nou permisele şi ne întâlnim cu Cer Curajos. Se întoarce de la Manang şi e bucuros, căci a vândut toate ouăle. La un calcul rapid, a vândut 60 de kilograme de ouă parcurgând 60 de kilometri pe jos pe care acum îi parcurge încă o dată pentru a se întoarce acasă, la găinile lui care, între timp, trebuie că au umplut din nou cuibarele.

Satul global

Sunt prima victima a altitudinii: mă doare capul îngrozitor, mi se despică felii din cauza oxigenului care începe să scadă, dar nu le spun băieţilor. Iau un Nurofen forte pe furiş şi sper să mă lase, însă nu are nici un efect. Din cauza asta nu am poftă de discuţii cu băieţii (încerc însă să nu mă dau de gol), nici nu sunt foarte atent pe unde trecem şi nici nu prea văd ce vârfuri legendare se ridică în albastra zare. Satul Braka este aşezat la marginea unui izlaz pe care paşte o herghelie de cai, ne oprim la un localnic să gustăm brânza de nac (iacul e masculul, nacul e femela), care arată şi are gust de caşcaval, iar el ne povesteşte că mâine pleacă în munţi să caute yarsagumba. Aici, în Braka, există un New York Hotel şi un Karma Store cu un raft cu cărţi în

toate limbile: 100 de rupii ca să schimbi o carte, 500 de rupii (7 dolari) ca s-o cumperi. Mă uit printre cărţi, multe despre Himalaya, dar recunosc şi nişte Danielle Steel, un Atiq Rahimi, un Harper Lee…

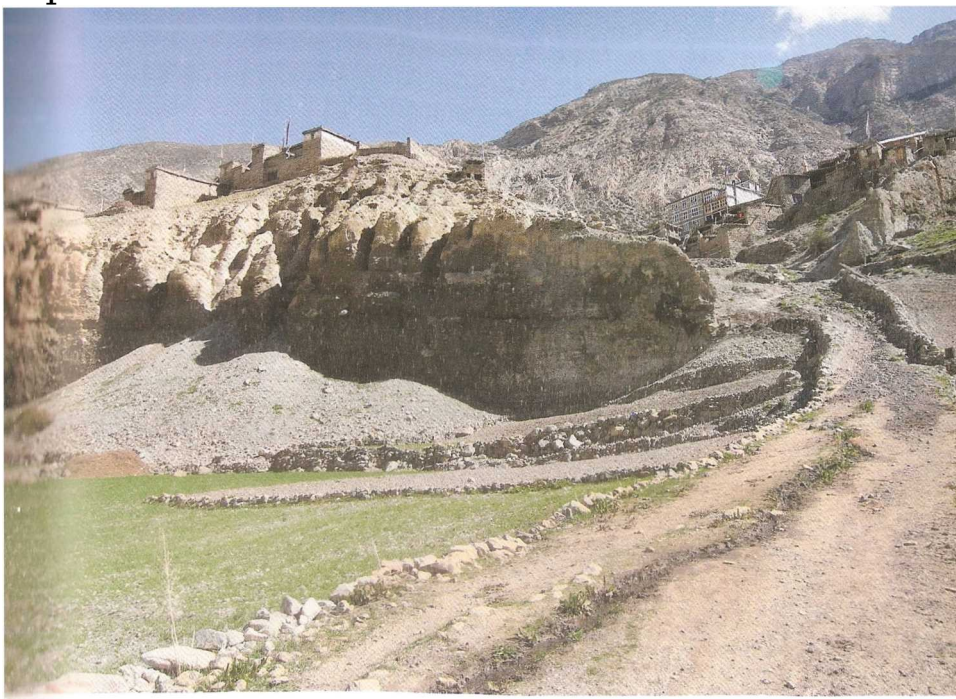

Ajungem în Manang, capitala provinciei cu acelaşi nume, un sat mărişor şi care arată ca o cetate, cu ziduri de piatră care se zăresc din depărtare. Pe lângă sat trece râul Marsyangdi (da, l-am reîntâlnit!), iar noi ne apropiem ca nişte peregrini prin deşert. Casa de oaspeţi unde ne oprim este, de departe, cea mai mare şi mai confortabilă de până acum. Camerele dau înspre o curte interioară pavată cu lespezi mari de piatră, în camere avem propriul W.C. (turcesc, cu apă la găleată), sala de mese este încălzită, mesele sunt acoperite cu ţesături tibetane şi dintr-un casetofon

se aude muzica etniei newari. Contra unei sume modice ţi se spală hainele, există un telefon şi chiar un calculator conectat prin satelit la Internet. Manang e un sat global. De când sunt prin aceşti munţi, am uitat de tot, de familie, de prieteni, nu am nimic de transmis acasă, iar Internetul mi se pare perfect inutil.

Dacă tot trebuie să îndur durerea asta de cap, mă regalez cu o pizza cu ton, aşa cum o fi. Oricum deja nu mai vreau să aud de orez. Sala de mese e plină de trekkeri, iar dintre cei pe care-i cunoaştem au venit olandezii şi americancele, cu care bem vreo două termosuri cu ceai de ghimbir şi povestim fiecare ce-a mai văzut pe traseul său. Nu sunt singurul cu durere de cap, Eva se plânge şi ea, aşa că îmi fac curaj şi le spun băieţilor. Ni se alătură şi porteriţele americancelor şi discutăm cu toţii dacă e oportun ca de mâine să începem să luăm acetazolamidă (sau Diamox), o pastilă bună pentru tratarea epilepsiei şi insuficienţei cardiace congestive, dar care inhibă şi simptomele HAS. Este însă o pastilă riscantă, şi nu doar din cauza nenumăratelor efecte secundare (printre care unele complet paradoxale pentru trekkeri, care riscă să sufere exact de efectele pe care vor să le preîntâmpine: somnolenţă, oboseală, ameţeală, ataxie, vomă), dar şi pentru că e contraindicată celor care au probleme cu rinichii, ficatul sau stomacul. Citisem despre pastila asta şi umblasem două zile prin farmaciile din Bucureşti după ea. O am cu mine. Americancele nu par convinse de necesitatea ei, Cătălin chiar se teme de ea, însă ştiu eu bine ce-am citit pe blogurile celor care au

urcat mai sus de 5.000 de metri. Rishi îmi spune şi el că nu e nevoie s-o iau, mai ales că

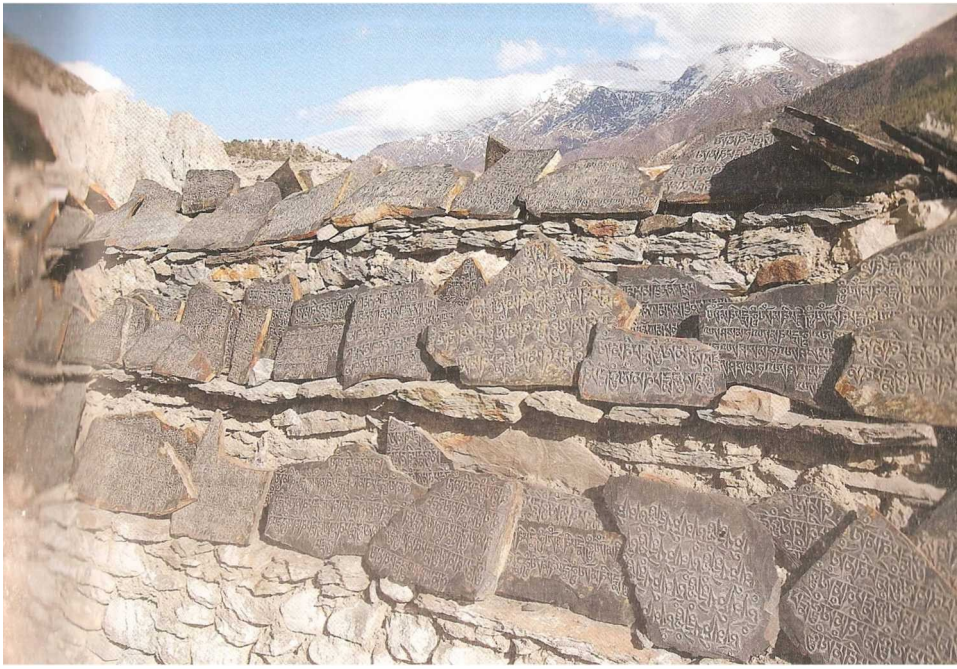

mâine vom rămâne aici, pentru o zi de odihnă şi aclimatizare, Manang fiind ultimul sat înainte de bariera celor 4.000 de metri. În starea în care mă aflu, mă gândesc că voi lua orice ca să ajung la trecătoare.

Fac primul meu duş cald după mai multe zile în care m-am spălat cu apă rece (o prostie, căci acum tuşesc toată noaptea), îmi clătesc nişte haine şi mă culc. Nu înainte să înghit al treilea Nurofen în jumătate de zi. Sunt amărât şi puţin îngrijorat. Dacă nu ajung la Thorung la am urcat până aici degeaba.

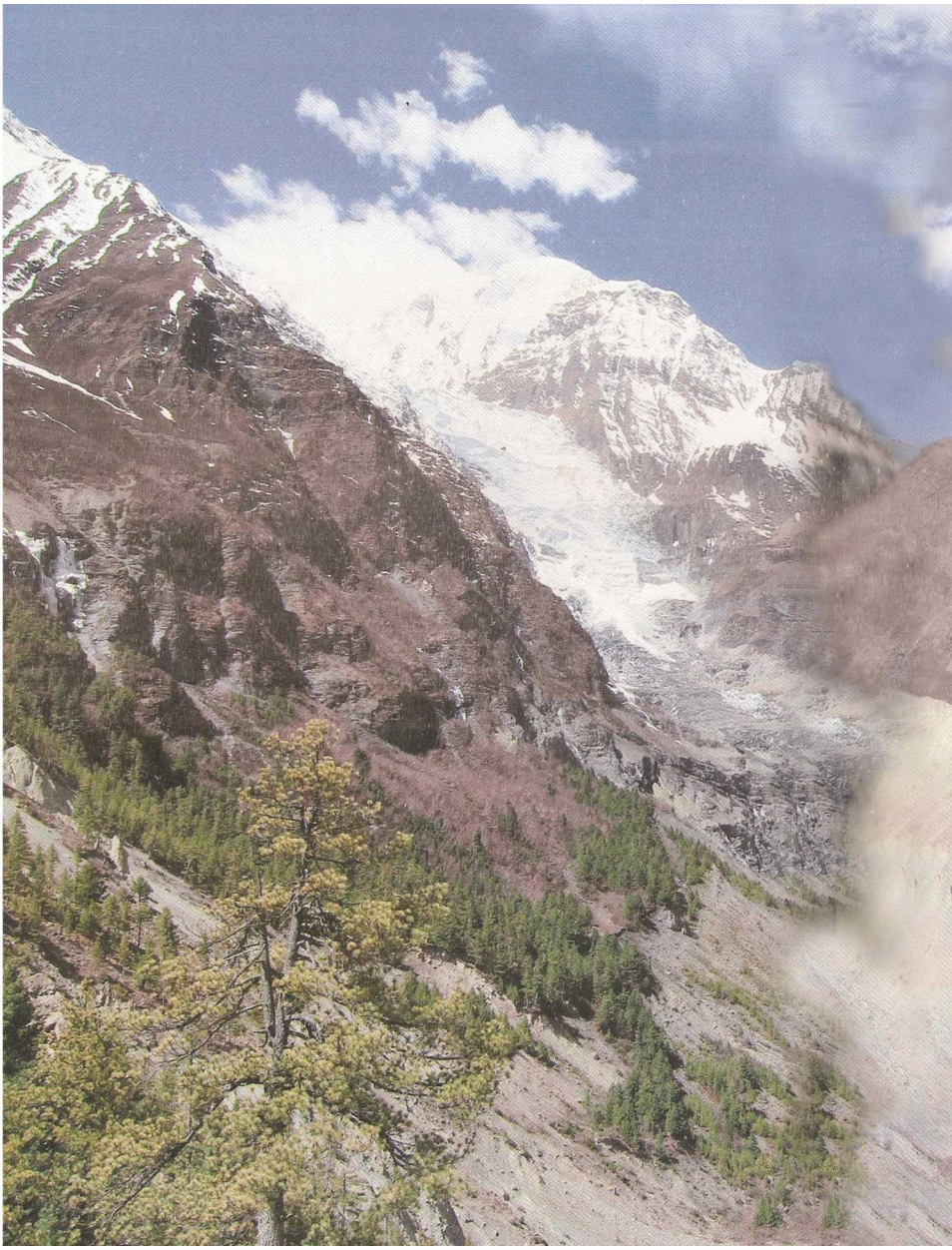

9 mai

Manang (3.519 m) – Gheţarul Gangapurna (3.800 m)

Azi este ziua de aclimatizare în care suntem sfătuiţi să alegem unul dintre traseele scurte din împrejurimi, să urcăm câteva sute de metri, apoi să ne întoarcem şi să dormim la altitudinea mai joasă din Manang. Nu mă mai doare capul, dar simt o presiune constantă la nivelul tâmplelor şi al sinusurilor, de vreo două dimineţi mă trezesc cu gâtul inflamat, iar tuşea continuă, doar noaptea, când adorm cu greu. Oricum, n-aş prea vrea să răcesc! Ce am e oricum suficient. După-amiază o să mergem la o întâlnire organizată de Himalayan Rescue Association, unde ni se va măsura nivelul de oxigen din sânge şi ni se va ţine un curs despre HAS.

Dintre cele câteva posibile trasee în împrejurimi, decidem, împreună cu americancele, să urcăm spre gheţarul Gangapurna. Un traseu abrupt, dar scurt, într-o zi luminoasă şi caldă. Ajungem pe un versant împădurit, paralel cu gheţarul şi deasupra lacului glaciar, unde rămânem mai bine de două ore trăgând în piept aerul îngheţat. Şi, cum voluptatea de a discuta artă şi cultură pop în pustietate este deja dovedită, vorbim din nou despre scriitori şi muzici, despre filme (am un tricou cu Oyster Boy, aşa că Tim Burton e unul dintre subiecte), punem un pariu (din ce film e refrenul „Supercalifragilisticexpialidocious”: *The Sound of Music* sau *Mary Poppinsî*), pe care eu şi Cătălin îl pierdem (cred că, de fapt, noi am vrut să pierdem), aşa că diseară la guest house va trebui să le oferim americancelor un termos cu ceai de ghimbir, apoi fetele încep să cânte şi să danseze, cu spatele la gheţar, cântecul lui Marvin Gaye:

There aint no mountain high enough Aint no valley low enough Aint no river wide enough To keep me from getting to you…

iar eu mă trezesc filmându-le cu un telefon mobil, pentru că cineva a venit cu ideea postării pe YouTube, sau pe blog, sau pe Facebook, aceste căi prin care (trebuie neapărat să-l dovedeşti miilor de prieteni virtuali că ai o viaţă interesantă…

De altfel, mulţi trekkeri au telefoane mobile şi tot felul de gadgeturi şi device-uri. Chiar şi Cătălin, care citeşte în fiecare seară pe Kindle, iar

uneori merge cu iPodul în urechi. În afară de aparatul foto, eu nu mi-am luat nimic, nici măcar un ceas de mână. Sunt foarte relaxat fără Internet, fără mobil, televizor şi mp3 player, căci acesta mi se pare a fi cu adevărat spiritul călătoriei: să pleci fără device-uri de (pe) trecut timpul şi să te bucuri la maximum de plăcerea de a hoinări rupt de propriul context cultural şi, mai ales, de tirania de a fi mereu disponibil, reperabil, comunicativ & comunicabil. Orice călătorie este o formă de odihnă, meditaţie şi aşteptare. Să pleci de-acasă înseamnă să-ţi asumi absenţa din mijlocul alor tăi, înseamnă să ai curajul de a fi uitat o vreme de ceilalţi şi de a te pune la dispoziţia necunoscutului.

În momentul în care călătoreşti, dar din când în când postezi pe blog sau pe FB vorbe şi imagini ale drumului tău, ajungi, de fapt, să faci călătoria în perspectiva postării online. Pleci de acasă pentru a fi şi mai mult în atenţia celorlalţi. *Live Trekking Show.* Devii sclavul mediului tehnologic situat fiind în mediul natural. Căci aşa cum GPS-ul te transformă într-un analfabet dpdv

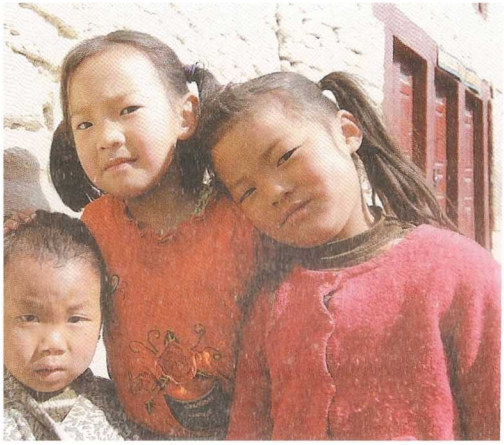

geografic, care nu mai ştie cum să-şi folosească simţul orientării şi al spaţiului, FB-ul riscă să-ţi pervertească, paradoxal, nu doar simţul socializării, dar şi pe cel al solitudinii. Ce s-a întâmplat cu dorinţa de a pleca de-acasă inclusiv pentru a nu mai fi găsit o vreme, de a dispărea, de a rătăci, de a evada? Şi de unde vanitatea (prezumţia de importanţă, cum ar spune un scriitor drag mie) de a crede că ce faci tu interesează, şi-ncă în timp real, şi pe alţii? De unde angoasa în faţa solitudinii călătorului? E la mijloc un fel de narcisism nevrotic care nu are nimic de-a face cu ideea de călătorie ce rămâne, sau ar trebui să rămână, o experienţă personală, profund intimă şi, în fond, imposibil de împărtăşit. Despre călătorii nu se poate scrie cu adevărat, întrucât paradoxul călătorului este că vede mai multe decât îşi va aminti şi îşi va aminti mai multe decât a văzut. De aceea, un jurnal de călătorie la persoana întâi beneficiază, şi el, de prezumţia de ficţiune. Am închis paranteza.

Copiii Himalayei

Cătălin vrea să continue traseul şi să se apropie şi mai mult de gheţar, dar asta presupune să urcăm încă vreo două-trei sute de metri. Fiind mult mai sus decât altitudinea din Manang, durerea mea de cap a

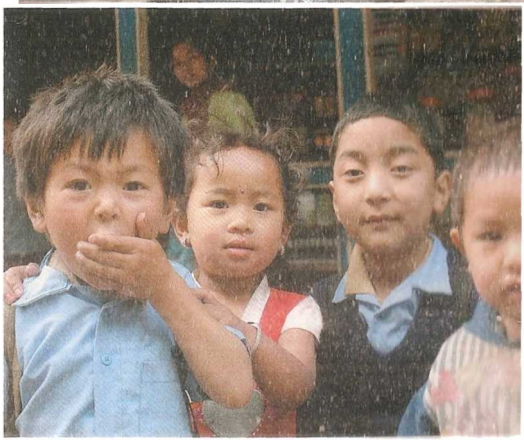

revenit, aşa că mă întorc împreună cu Rishi, iar Cătălin şi Rajeev continuă singuri. E prima dată când ne despărţim pe traseu. Şi pentru că Rishi insistă ca nu cumva să mă duc în cameră să dorm, rămân în sala de mese transformată într-o adevărată sală de lectură (nu toată lumea a urmat

cutuma de a urca versanţii din jur): un francez consultă o hartă a Nepalului, un cuplu de englezi scriu separat, ea un jurnal, el la laptop, americancele notează şi ele în agende sau îşi scot câte o carte (un ghid despre Annapurna şi Coelho ăla), olandezii ţin propriul jurnal (ne-au povestit ce interesant este când, ajunşi acasă, citeşte fiecare jurnalul celuilalt, descoperind că au făcut două călătorii aproape diferite), eu însumi îmi notez toate astea în timp ce sorb din ceaiul de ghimbir la fel ca toţi ceilalţi. În surdină se aude din nou muzică tradiţională newari, în camera alăturată şerpaşii discută şi joacă Iudo şi, de fapt, cu toţii suntem conectaţi extrem de mult la lumea asta de piatră şi cer, cu case deasupra cărora steagurile tibetane îşi flutură mantrele, cu asinii scobind cu copitele lor potecile munţilor, cu oamenii mărunţi şi copiii a căror frumuseţe nu dispare oricât de mulţi muci ar avea pe faţă. Căci, deşi am vorbit puţin despre copiii Himalayei, adevărul este că sunt terminat după ei. Aş înfia, aş cumpăra, aş fura unul pe zi! îi caut cu privirea prin fiecare curte, le cumpăr bomboane („ăştia cresc numai cu bomboane de la turişti”, vorba lui Cătălin), îi fotografiez şi le urmăresc înduioşat privirile curioase, mânuţele murdare care abia pot apuca bomboanele, râsul şi chiotele de bucurie de fiecare dată când îşi recunosc chipul pe display-ul aparatului. Dacă satele astea n-ar avea copii (cu muci), atunci ar fi cu adevărat foarte triste.

Bicharak. *Niciodată n-am fost mai departe de tot ce-mi defineşte viaţa. Când am plecat am crezut că plec doar pentru a ajunge altundeva, dar*

de fapt nu ajungi cu adevărat nicăieri, pleci ca să rămâi cât mai în urmă, să ai perspectiva din spate, nu de sus, oricât de mult ai urca. Iată, mi-am părăsit viaţa de ceva mai mult de o săptămână şi totul chiar a rămas în spate, atât de in spate! Contururile prietenilor, ale obiectelor personale, alegesturilor zilnice s-au estompat de parcă aş fi plecat de luni bune. Este efectul muntelui, al înălţimii, al oamenilor, al lumii de aici, unde sunt doar un tip cu barbă (abia acum văd câtefire albe am), bătând potecile şi cărările astea printre blocuri masive de piatră, printre stânci uriaşe, traversând câmpuri, văi şi păduri, sub picioare ape, deasupra capului zăpezi, aici unde sunt un fel de nimeni chiar şi pentru mine. Cunoaştem oameni, vorbim şi râdem cu ei, împărţim mâncarea şi băutura, le strângem mâinile, pentru ei suntem unul şi acelaşi străin, multiplicat în fiecare zi, în fiecare vară, veniţi din ţări de care uneori nici n-au auzit, purtând haine colorate, ciudate, caraghioase câteodată, privind lumea lor prin ochelarii noştri de soare, în timp ce noi ne interesăm de cele mai umile detalii ale vieţii lor, pentru că aici e un alt timp, aici mai e încă trecutul şi uneori doar trecutul mai e nou pentru noi, iar noi vrem să păstrăm şi facem capii chipurilor lor cu mecanismele noastre digitale de multiplicat lumea, nu ne vom mai vedea niciodată, vom uita unii de alţii, căci dintr-odată clipa acestor întâmplătoare întâlniri va fi fost deja trecută, nimicul de dinaintea ei se va uni cu nimicul de după ea şi va dispărea în acel vid în care vieţile noastre continuă invizibil şi în

paralelpe meridiane atât de îndepărtate, încât niciodată nu ştim cu adevărat cine e şi cine nu (mai) e printre noi…

Între timp americancele au scos cărţile de joc şi joacă Kems. Le întreb cum se numeşte jocul. „Kent”, îmi răspund ele. Cultura e un telefon fără fir. Îmi place să descopăr aici mai mult asemănările decât deosebirile. Faptul că şi nepalezii mănâncă mămăligă, ciorbă de urzici şi de lobodă mă amuză mai mult decât brânza de nac. E fascinant cum călătoresc unele obiceiuri, credinţe, jocuri (azi am văzut copii sărind elasticul) care, uneori, poate se pierd, poate dispar, dar de fapt nimic nu rămâne doar într-un singur loc, totul se răspândeşte („Clopotul din ritualurile creştine a fost împrumutat din ritualurile hinduse”, îmi spune Cătălin consultând pe Kindle nu ştiu ce enciclopedie[12]). Mă amuză şi cuvintele care, descoperim uneori, există în aceeaşi formă, însemnând, fireşte, cu totul altceva. Rajeev ne-a întrebat, la un moment dat, dacă Mutu înseamnă ceva în română, căci în nepaleză înseamnă „inima[13]. Rishi mi-a spus într-o zi, când beam bere împreună, că „noroc” în nepaleză înseamnă „iad”.

---

12 **Intr-o culegere de basme nepaleze citesc povestea „Ţaranul şi şarpele", unde dau**

13**îl bagă pe şarpe în traistă, îl trece apa, dar odată ajunşi pe mal, şarpele i se-ncolăceşte după gât gata să-l sugrume. Chiar atunci apare un străin căruia ţăranul, arătând spre şarpele de la gât, îi povesteşte păţania. „Cum poate un şarpe atât de mare să încapă într-o desagă atât de mică? Nu cred o iotă din povestea asta", spune omul. Ofensat şi naiv, şarpele se desface de la gâtul ţăranului şi intră la loc în desagă. Atunci străinul leagă desaga la gură şi o loveşte cu ciomagul până-1 omoară pe nerecunoscătorul şarpe.**

În sat există un şopron cu proiector unde se dau filme la cerere: *Seven Years în Tibet*, *Into Thin Air*, *Touching the Void*, *Into the Wild*, *Slumdog Millionaire, Blood Diamond* şi *Caravan Hangover*. Într-o coşmelie se poate juca snooker, iar din prăvălii poţi cumpăra echipament contrafăcut. Pentru că Rajeev nu are cu el decât o bluză de trening şi am aflat de la Rishi că îl doare în gât, îi cumpărăm (cu 500 de rupii, 7 dolari) un polar Mammut contrafăcut pe a cărui etichetă scrie chiar Made in România, o coincidenţă ce seamănă cu predestinarea. Pe drum, Rajeev (fără de care, pe muntele ăsta, suntem nimic) şi-a pierdut şi ochelarii de soare, iar aici lumina este deja atât de puternică, încât atunci când vom trece de 4.500 de metri şi vom da de zăpadă riscă să facă *snow blindness* (afectarea temporară a corneei din cauza radiaţiilor ultraviolete). Aşa că îi cumpărăm şi o pereche de ochelari de soare. Armani. Ne costă 1 dolar. Mă plimb cu Cătălin pe uliţele de piatră ale satului şi dintr-un magazin se aud acordurile unei chitare. Vânzătorul e un băiat de 20 de ani care exersează singur la cea mai prăpădită chitară pe care am văzut-o vreodată. Îi lipsesc două corzi, dar Cătălin reuşeşte să încropească un blues ce n-a auzit Manangul.

Ne întâlnim cu olandezii care ne povestesc că au urcat până la un templu unde au dat de un călugăr budist în vârstă de 96 de ani şi de fiica lui de 63. Amândoi coboară şi urcă săptămânal câteva sute de metri pentru a se aproviziona din sat.

Supravieţuirea, cursul seral

Cu inima strânsă (iar eu şi cu durerea de

cap), mergem la cursul despre HAS într-o sală care seamănă a cămin cultural. Fiind nodul traseelor înainte de Thorung La („toată lumea se-ntâlneşte la Manang!” cum exclamă francezii Alexa & Guillaume cu care dau nas în nas pe uliţă), sala din sat s-a umplut cu 20 – 30 de trekkeri. O doctoriţă ne explică, timp de o oră, folosindu-se inclusiv de nişte planşe, toate simptomele, detaliind ce ni se poate întâmpla din cauza HAS: insomnie, dureri de cap, dureri de burtă, greaţă, ameţeală, respiraţie dereglată (un fel de apnee), sângerarea nasului, diaree, vomă, pierderea cunoştinţei şi, în cele din urmă, edem pulmonar şi chiar edem cerebral, moartea putând surveni, cum ştiam deja, în doar câteva ore. Suntem instruiţi, practic, cum să ne ascultăm corpul pentru a recunoaşte din timp simptomele şi ni se repetă, ca singura noastră salvare în caz de HAS, această adevărată mantră sanitară: „Coborâţi! Coborâţi! Coborâţi!” – sfat şi îndemn, de altfel, tipărit peste tot în Manang, pe afişe, pliante, inclusiv pe spatele permiselor noastre de trekking. Ca şi cum n-am lua deja totul foarte în serios, ni se povestesc diverse cazuri dramatice. De asemenea, ni se repetă să bem zilnic peste patru litri de apă, fierbinte dacă se poate (un posibil cocktail anti-HAS ar fi să punem în fiecare litru de apă fierbinte o lingură de sare şi trei de zahăr), să mâncăm supă de usturoi, să

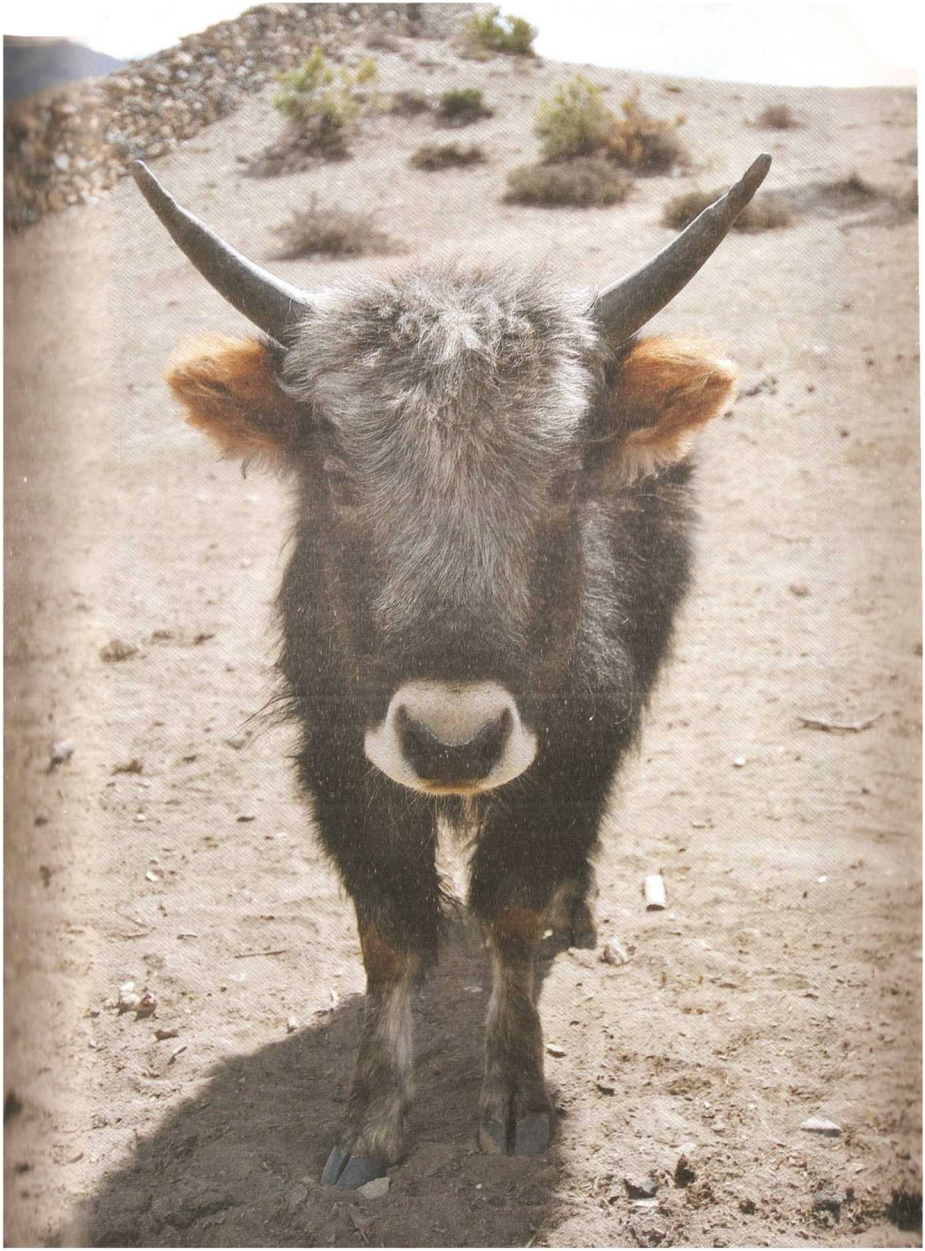

punem multă sare în mâncare şi mult zahăr în ceai („Tot ce la nivelul mării vă este contraindicat aici trebuie consumat în exces!”), să nu consumăm

cafea sau alcool, să urcăm cât mai lent, să respirăm calm şi regulat şi, mai ales, să fim mereu atenţi la reacţiile partenerilor noştri de trekking care

„Uneori ignoră simptomele sau nu realizează că le au”. Suntem învăţaţi chiar şi cum să-i cărăm dacă aceştia încep să se simtă rău ori îşi pierd cunoştinţa, iar o discuţie aparte se poartă despre acetazolamidă (eu am început s-o iau, dar numai câte o jumătate) şi riscul efectelor adverse, multe şi variate (paresteziile feţei şi extremităţilor fiind cele mai frecvente), unele, cum spuneam, asemănătoare simptomelor HAS.

La sfârşitul cursului suntem cu toţii galbeni la faţă. Se pun întrebări (aflu că în ultimele două zile destui au suferit de dureri acute de cap), majoritatea despre momentul abandonului, despre decizia de a te întoarce şi a coborî pentru a pierde din altitudine. Când ştim cu adevărat că nu mai suntem în stare să continuăm ascensiunea şi că riscăm edemul? Cât de mult putem ignora unele simptome şi, mai ales, pe care dintre ele? „Dacă începem să ne simţim rău, însă trecătoarea este la

doar 50 de metri în faţa noastră, decât să facem cale-ntoarsă, nu-i mai bine să rezistăm şi să ajungem la trecătoare pentru a coborî, coborî, coborî, pe partea cealaltă?” rosteşte cineva ceea ce se întreabă în gând fiecare dintre noi. „Nu, pentru că şi un singur metru urcat vă poate fi fatal”, ne răspunde doctoriţa. „S-ar putea să nu fiţi în stare să mai faceţi nici măcar zece paşi, dacă ignoraţi simptomele şi nu vă întoarceţi cât timp mai sunteţi conştienţi”.

Mai avem două zile de urcat până la trecătoare, dar niciodată n-am fost mai departe de Thorung La. Sunt realmente îngrijorat. Şi pentru mine, dar şi pentru Cătălin, căci ne-am băgat amândoi în povestea asta. Nici măcar n-avem curaj să discutăm ce vom face dacă doar unul din noi va avea HAS. Se va întoarce cu celălalt sau va continua să urce, rămânând fiecare însoţit de propriul şerpaş? Asta presupunând că şi Rishi, şi Rajeev vor fi bine. Contra unei donaţii modice pentru Himalayan Rescue Association (s-ar putea să avem nevoie de serviciile lor), ni se ia pulsul şi ni se verifică nivelul de oxigen din sânge. Suntem OK. Când ieşim afară, ca un făcut, pe deasupra noastră tocmai zboară, îndreptându-se spre trecătoare, un elicopter sanitar.

Încerc să mă încurajez spunându-mi că, de vreme ce au urcat pe Everest[14] un tip de 65 de ani, un puşti de 16 şi un orb, o să izbutesc eu s-ajung într-o trecătoare mai „scundă” cu 3.500 de metri!

---

14 **Numele tradiţionale ale vârfului înalt de 8 848 m sunt foarte frumoase: Chomolungma („rama universului") în tibetană şi Sagarmatha („rama oceanului") în nepaleză.**

Ca să mai uităm de griji şi dureri de cap, mai cerem nişte termosuri cu ceai de ghimbir (plătesc eu pariul supercalifragilistic) şi discutăm cu americancele despre corectitudinea politică, Patriot Act, jucării sexuale, Delta Dunării, Ella Fitzgerald (Eva) vs. Peggy Lee (eu), Guillermo del Toro (Amy) vs. Hayao Miyazaki (Cătălin) şi închidem seara cu mine povestindu-le *Lost în Translation*, pe care doar Eva l-a văzut…

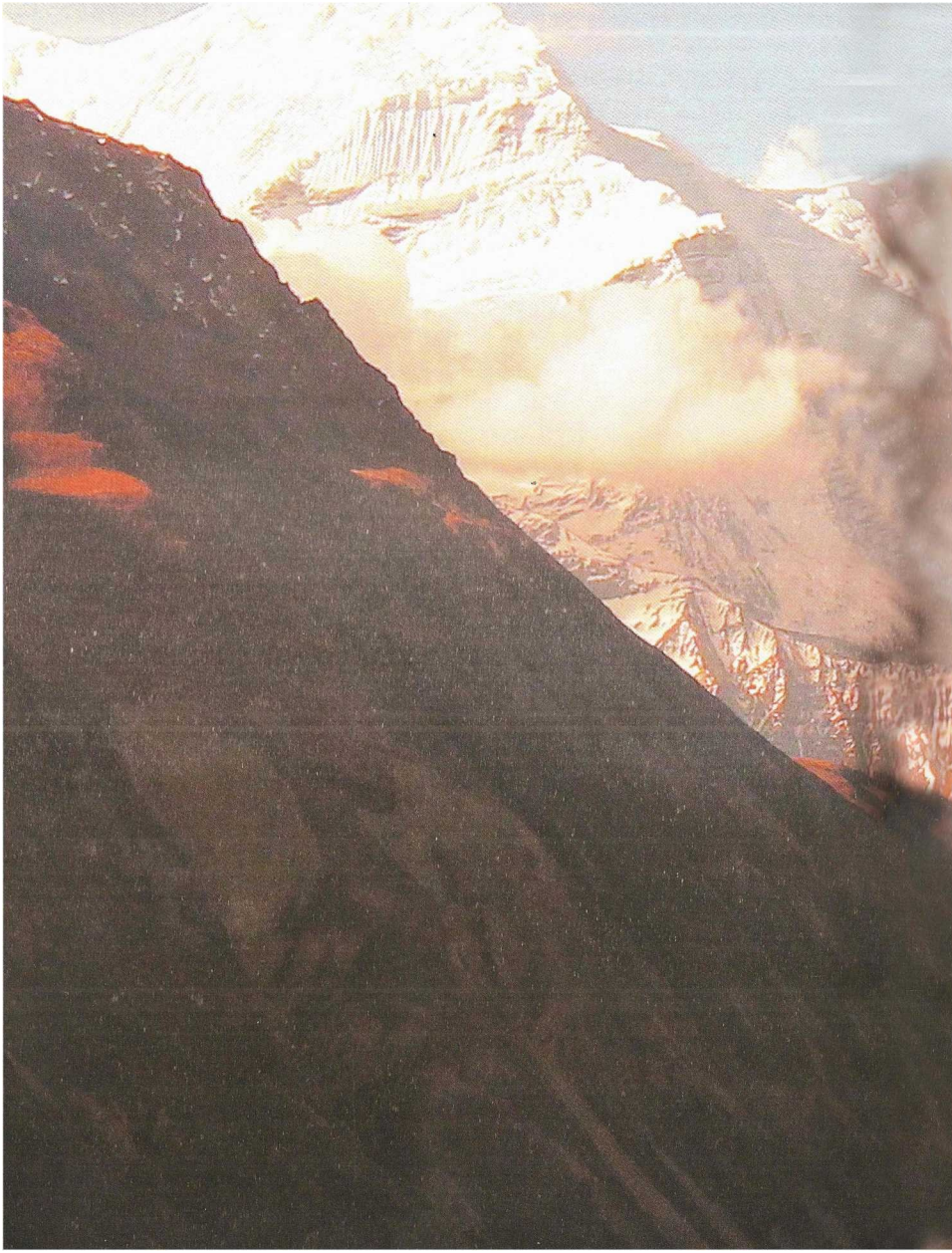

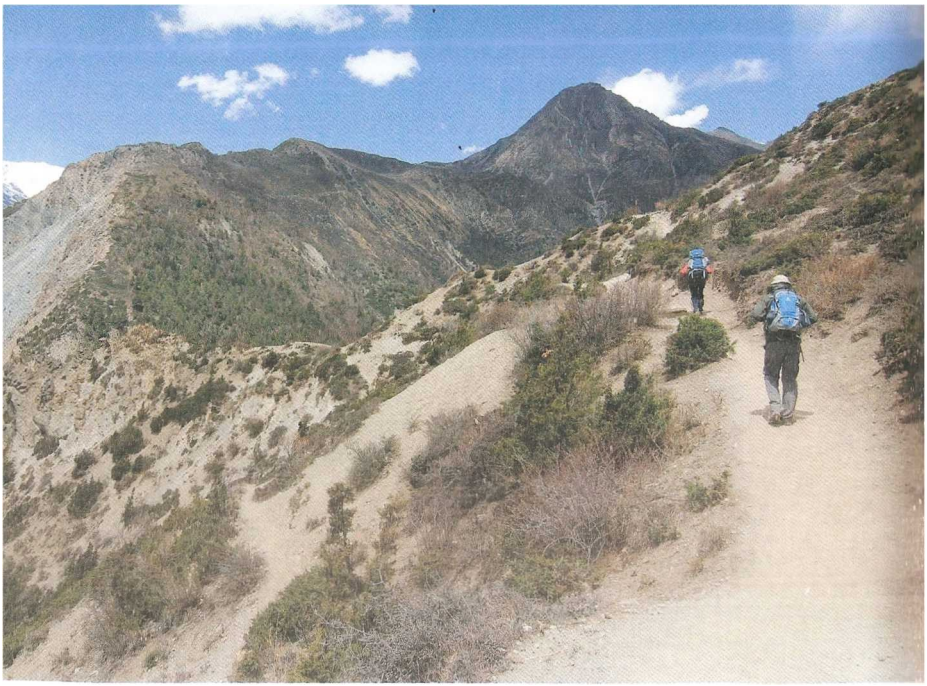

1 Qrfjftai

Manang (3.519 m) – Yak Kharka (4.016 m)

Astă-noapte Cătălin a făcut o criză de apnee. M-am trezit într-un acces de tuse îngrozitor, care a făcut să-mi dea şi lacrimile, şi atunci i-am auzit respiraţia complet dereglată: precipitată de câteva ori, urmată de o lungă tăcere, ca şi cum i s-ar fi oprit plămânii, apoi o inspiraţie prelungită şi tot aşa. Părea că-şi dă duhul. Încercam să-mi amintesc ce ni se spusese la curs, dacă e recomandat să-l trezesc şi cum anume… Dar nici eu nu eram în regulă. Inima îmi bătea foarte repede, de parcă tocmai urcasem scările în fugă. O auzeam în urechi şi simţeam cum pulsează învelişul sacului de dormit. Deşi în cameră era foarte frig, aveam tricoul fleaşcă de transpiraţie

(nici nu-i de mirare că tuşeam). M-am schimbat şi am continuat să ascult îngrijorat

respiraţia chinuită a lui Cătălin. Nu ştiam ce să fac. L-am strigat de câteva ori, dar încet, n-am vrut să-l sperii, apoi s-a trezit, nu ştiu dacă m-a auzit, dar s-a trezit, oricum nu părea îngrijorat. Bine că măcar a putut dormi.

De câteva zile urcăm printre vârfurile Annapurna, Tilicho, Gangapurna, dar tot ni se pare că nu le-am fotografiat destul. Cătălin e din nou cu iPodul în urechi; îi dă lui Rajeev să asculte Celelalte Cuvinte, îi place, ascultă tot albumul, apoi ascultă şi Phoenix şi tot aşa vreo două ore. Azi Rajeev a fost iniţiat în rockul românesc preistoric.

Mergem de câteva ore fără să întâlnim pe nimeni, până când prindem din urmă trei copii care mână o turmă de asini. Unul dintre ei priveşte undeva pe stânci, în sus. Ne arată ceva cu degetul. Un cârd de vulturi aurii planează şi aterizează într-un nor de praf lângă un mărăcine. În curând cerul de deasupra noastră e plin de vulturi care o vreme zboară în cerc, apoi planează spre acelaşi loc, cam la o sută de metri deasupra noastră. Undeva la dreapta, la o aruncătură de băţ, zărim douăsprezece capre care privesc spre locul unde vulturii acum se încaieră desfăşurându-şi aripile enorme. Rishi e de părere că vulturii aurii au vânat unul dintre iezi, iar caprele nu sunt încă dispuse să-l abandoneze. Între timp, doi dintre copiii cu asinii au zbughit-o pe coastă în sus agitând bâtele în aer. Ajung la vulturi şi reuşesc

să-i alunge din preajma leşului. Peste zece vulturi s-au ridicat şi zboară acum deasupra noastră descriind cercuri pe un cer de un albastru pur. În depărtare se văd apropiindu-se şi alţii. Copiii urlă de bucurie şi coboară costişa trăgând după ei leşul, prin mărăcini, bolovani şi praf. În continuare turma de capre priveşte nemişcată cum iedul e târât tot mai departe. Copiii au ajuns acum în drum şi trântesc leşul, nu al unui ied, ci al unei capre, în gâtul căreia se văd urmele dinţilor unui leopard al zăpezilor. Copiii încep să cânte, în engleză, *We have meatl We have meat!* iar eu mă simt deja de minute bune reporter pentru Animal Planet şi trag cadru după cadru. Vulturii aurii au reuşit să alunge leopardul, iar copiii i-au alungat pe vulturii care n-au apucat decât să-i ciugulească ochii şi să-i sfârtece ugerul. Capra are găvanele goale, iar din uger nici nu-i mai curge sânge. Pun mâna pe ea şi e caldă încă, iar Rishi o ridică în braţe şi mă roagă să-l fotografiez. Copiii călăresc acum capra moartă celebrând furtul leşului. Vânatul caprelor sălbatice este interzis, dar oamenii au voie să le mănânce pe cele ucise de urşi sau de leoparzi. Nici un vultur nu mai e pe cer.

De aici încolo vedem frecvent capre sălbatice pe coastele din jurul nostru, la un moment dat un ţap ne taie calea la doar câţiva metri distanţă, iar deasupra noastră croncăne ciorile. Întâlnim pentru prima dată iaci. O friptură din carne de iac, ne spune Rishi, e foarte scumpă, poate ajunge şi la 750 de rupii, aproape 11 dolari. Vegetaţia s-a schimbat din nou, este aridă, în jurul nostru nu

mai cresc decât ienuperi şi mărăcini (nu ne trec mai sus de genunchi), pe jos sunt numai pietre şi praf, iar pe crestele munţilor zăpada reflectă soarele într-un asemenea unghi, încât nici n-o putem privi. Traseul de azi a fost unul scurt, astfel că, după numai cinci ore de mers, ajungem la Yak Kharka (Păşunea iacilor), exact în momentul în care începe să ningă. Deşi e cald, căci soarele e sus pe cer şi va mai sta acolo ore bune.

Bicharak. *Calci în propria-ţi umbră, mergi înaintea ei, încerci s-o ajungi odată cu respiraţia., cu bătaia inimii, în timp ce pe creste capre sabatice se opresc din păscut şi te privesc curioase, speriate, în gol, în timp ce vântul îţi aşază pe braţe şi pe obraji praful cald, pietrele alunecă în urma ta pe coasta uscata*

Împletind praful în funiifrânte de vânt.

Movilite de bolovani susţin beţe cu steaguri de rugăciuni care bat aerul ca nişte aripi fără corp. Poduri suspendate se leagănă sub trupul tău, trupul tău se clatină în vânt, vântul se izbeşte de stânci, stâncile n-au suflet, doar un corp înnegrit de-o parte şi de alta a drumului mai lung decât înălţimile piscurilor puse cap la cap…

Durerea de cap nu m-a lăsat nici azi. M-aş culca puţin, dar Rishi îmi tot repetă că nu se doarme niciodată ziua la peste 4.000 de metri. Ceva cu nivelul de oxigen mai scăzut decât noaptea, nici nu reţin, oricum aici, la altitudinea asta, aerul are cu o treime mai puţin oxigen. La masă îmi pun o lingură de sare în supa de roşii, după care beau un termos cu ceai de ghimbir în care am răsturnat o ceaşcă de zahăr. Am băut puţină apă azi, nu e nicio plăcere să bei apă fierbinte când nu-ţi e sete (chiar dacă dizolvăm în ea vitamine efervescente cu gust de fructe), aşa că trebuie să completez cu ceai.

Înapoi în timp

Cătălin preferă să citească în sala de mese, dar eu ies cu gândul că aerul rece o să-mi mai ia din durerea de cap. Mă plimb prin cătun până dau de un teren viran, îmbibat cu apă, unde trei puşti joacă crichet. Două beţe şi câteva pietre sunt poarta, paleta este o bâtă, iar mingea, o pereche de ciorapi în care au fost îndesate paie. Copiii sunt încălţaţi în papuci de cauciuc, iar cel care se află la bătaie şi loveşte bâta prin aer este handicapat. Poartă ochelari cu dioptrii groase, merge sucit şi scoate sunete de focă. La prima vedere, jocul e grotesc, dar puştii râd, strigă unii la alţii,

gesticulează larg, sunt fericiţi. Soarele încă n-a apus şi, aşa cum stau eu deoparte, aşezat pe-un bolovan, în aerul ăsta răcoros cu miros de bălegar şi conifere, momentul mi se pare un fel de binecuvântare. Mai multă linişte şi mai multă candoare nu pot încăpea.

Zilele astea am văzut copii jucându-se cu: mingea (am trecut pe lângă două terenuri de fotbal şi pe lângă o plasă de volei), cercul, bila, elasticul, praştia, cărţile de joc, tablele şi pionii. Adică exact jocurile copilăriei mele de la bunicii de lângă Horezu. Deseori ne gândim şi eu, şi Cătălin la această călătorie ca la un drum prin trecut, ca şi cum cu cât urcăm, cu atât mergem mai înapoi în timp, inclusiv în propriile amintiri („Ia doar amintirile, lasă doar urmele paşilor!”). Oamenii ăştia sunt foarte săraci, dar sărăcia şi mizeria din jur au ceva contrastant, generează oximoroane la tot pasul: masă de snooker într-un sat fără lumină, oameni care trăiesc doar cu orez, supă de usturoi şi gogoşi, dar au telefon mobil, un afiş anunţă deschiderea unui cybercafé la 4.000 de metri, unde toaleta înseamnă o groapă şi o găleată de plastic, prăvălii de scânduri unde se vând Snickers şi Bounty (chiar dacă unele dintre batoane sunt expirate de mai bine de un an), Red Bull, Carlsberg, Pringles sau Johnnie Walker Black Label, dar vânzătorul doarme într-o încăpere cu pământ pe jos, pe un şopron din tablă scrie restaurant, la intrarea într-un beci scrie hotel, hoţ shower pe un W.C. de piatră construit la marginea unei prăpăstii, PET-uri şi ambalaje aruncate în tufişurile lângă care pasc iacii... Să treci prin

aceste sate e ca şi cum te-ai plimba printr-un muzeu al sărăciei în aer liber, o rezervaţie în care localnicii se lasă fotografiaţi în rol de exponate vii. Mă fascinează toată această lume înapoiată şi săracă, dar, în acelaşi timp, mă şi întristează.

Trekkeri, backpackeri, hikeri

Câteva gânduri şi despre trekkeri sau backpackeri sau hikeri. Din acest puţin pe care-l ştiu acum, cred că ei sunt cei mai buni dintre turiştii posibili. Nu e nimic comod şi confortabil într-o astfel de călătorie în care pleacă cu lunile de-acasă, poate chiar cu anii. E ca-n butada lui Paul Theroux: „Turiştii nu ştiu unde au fost, călătorii nu ştiu unde se duc? Trekkerii sunt călătorii care trag din greu şi sunt dispuşi la sacrificii personale. Se împrumută de bani, fac economii, muncesc pe unde-apucă şi pe oricât, fac voluntariat. Umblă în aceleaşi haine zile, săptămâni întregi, se spală poate doar când au şansa unui duş cald, uneori mănâncă puţin şi prost, dorm chinuit… Dar întotdeauna respectă locul, oamenii, tradiţiile, sunt curioşi şi avizi după poveştile şi experienţele altora pe care-i ascultă mereu cu interes, cer şi dau sfaturi, vor să înţeleagă şi să transmită ce-au aflat. Poartă cu ei

agende, caiete, jurnale în care notează pe unde merg, ce văd, ce aud, ca să nu uite, să-şi amintească mereu, să rămână mărturie. Scriu şi citesc la lumina lanternei, dacă e cazul, ghiduri şi hărţi, cărţi de călătorie. Backpackingul nu e concediu, ci pasiune, e cunoaştere pură, la faţa locului, experienţă nemijlocită. Trekkerii nu sunt (doar) turişti, sunt peregrini şi voluntari, văd dar şi ajută, află dar şi împărtăşesc. Ei nu vizitează o lume, ci intră cu totul în ea. Căci, spre deosebire de turişti care călătoresc să vadă ce ştiu deja că e de văzut, curiozitatea trekkerilor nu e predeterminată. Mulţi, cei mai mulţi, revin, ca şi cum asta ar fi o chestiune de fidelitate. Este, de fapt, dragoste.

Înainte de a lua cina şi de a ne culca, ne propunem să urcăm câteva sute de metri pe un deal de la marginea satului. Durerea de cap mă

chinuie în continuare şi, la un moment dat, mi-e teamă să nu vomit. Nu mai am chef să urc. Mă-ntorc după o oră lăsându-l pe Cătălin de unul singur. Acum, când scriu toate astea în jurnal, aici, în sat, s-a întunecat, dar sus pe deal Cătălin face încă fotografii cu apusul.

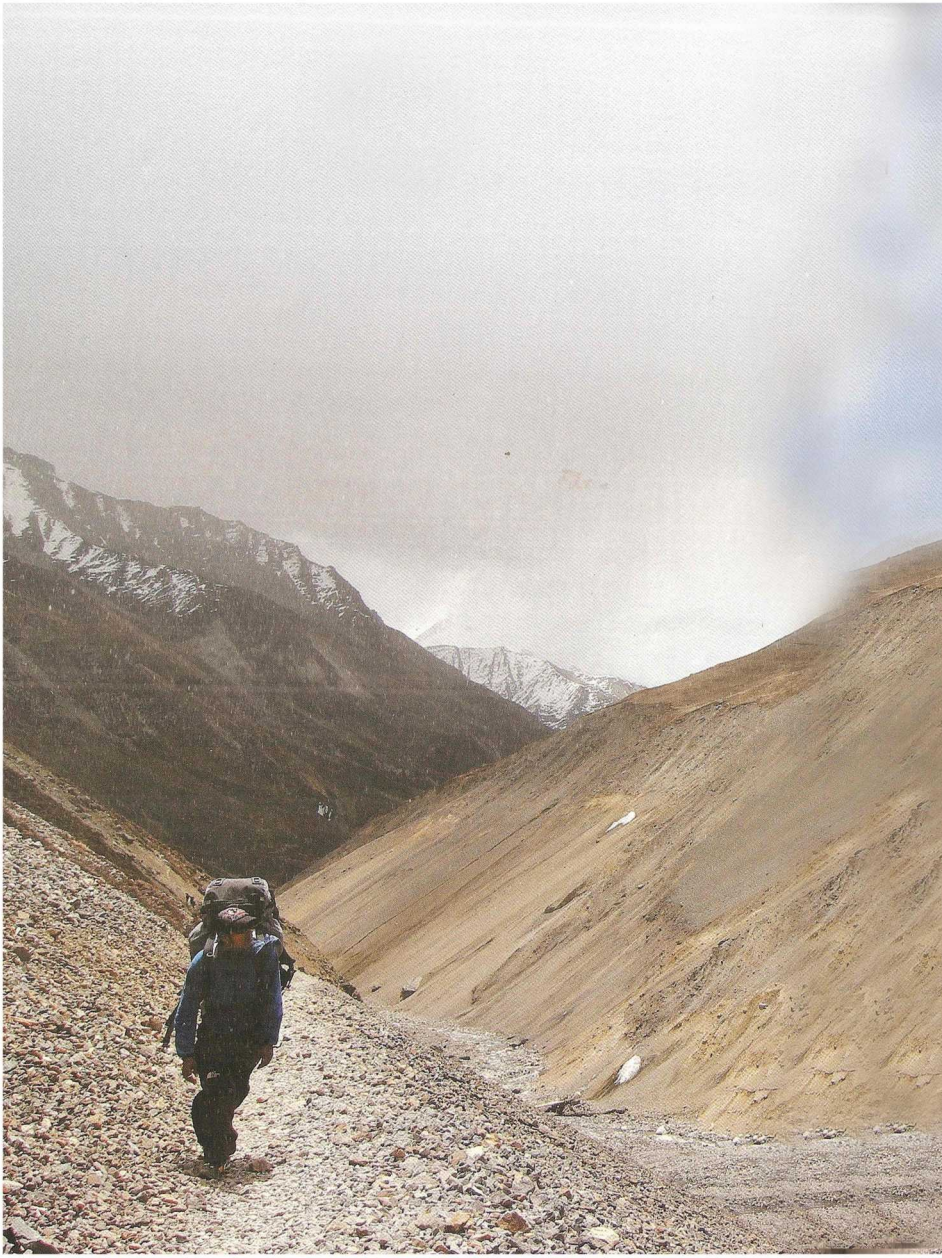

1 lmai

Yak Kharka (4.016 m) – Thorong Phedi (4.420 m)

Astă-noapte Cătălin a făcut iar o criză de apnee, iar eu m-am trezit din nou, a cincea zi consecutivă, cu gâtul inflamat din cauza aerului rece pe care-l inspir în somn în camerele astea ca nişte cămăruţe frigorifice cu paturi. Mi-am pus pe mine un tricou, o bluză, un hanorac, pantaloni de trening, ciorapi, căciulă (peste ea am tras gluga hanoracului), mi-am pus bufful la gât şi l-am ridicat peste nas ca să respir prin el aerul încălzit de propria-mi respiraţie. După ce ne-am băgat în saci, am tras şi câte o pătură de lână peste noi. Arătam amândoi ca doi eschimoşi. Cu toate astea şi deşi de câteva zile sug încontinuu dropsuri, gâtul mă termină în dimineaţa asta. Bine măcar că

n-am mai tuşit atât de tare şi am reuşit să dorm ceva mai bine, cu toate

că, la câtă apă ne îndeamnă ăştia să bem, ne ducem fiecare de câte două ori pe noapte la W.C. Azi e a doua zi de când iau acetazolamidă, o jumătate dimineaţa şi o jumătate seara, şi până acum nu resimt vreun efect secundar.

Una dintre americance, Michelle, are toxiinfecţie alimentară (dureri de burtă, ameţeli, greaţă, vomă), aşa zice ea, dar noi toţi ştim că sunt, de fapt, simptomele HAS-ului. Oricum, Amy, Tess şi Eva decid să plece fără ea şi să se întâlnească peste câteva zile, în partea cealaltă a trecătorii. Michelle va rămâne în Yak Kharka să se-ntremeze. Sau să se aclimatizeze mai bine. Realmente ne pare rău de ea, se ţine de burtă şi are lacrimi în ochi mai mult de ciudă decât de durere, noi o încurajăm, dar resimţim şi satisfacţia meschină că nu ni s-a întâmplat nouă.

Azi avem un traseu dificil, e destul de frig şi suntem nevoiţi să alegem o rută alternativă din cauza unei masive alunecări de teren. Pentru asta, a trebuit să coborâm câteva sute de metri, dar numai pentru a le urca din nou pe versantul paralel. Poteca ne-a dus apoi pe o coastă din piatră măruntă şi alunecoasă. Am impresia că o palmă mai la stânga dacă pun piciorul voi stârni o avalanşă de pietre în albia aceluiaşi Marsyangdi, de al cărui izvor ne apropiem şi care acum a rămas doar un râuleţ. Din cauza oxigenului diminuat, ne oprim deseori să ne revenim. În mod evident rezistenţa la efort este mult mai mică şi ne

mişcăm mai lent, ca şi cum corpul nostru ar cântări mai greu, iar comenzile ar ajunge cu o mică întârziere în membre. Simt nevoia unui baton de ciocolată energizant, poate chiar mi se vede sfârşeala pe faţă, căci Cătălin scoate iPodul, îmi aşază căştile la urechi şi-mi pune să ascult un blues de-al lui John Hammond. Pe toate coastele vedem iaci păscând plictisiţi cele câteva firave fire de iarbă crescute printre pietrişul colţuros.

Apropo de iaci, laptele femelei este de două ori mai gras decât al vacii, are culoarea aurie, iar când este băut, pentru un surplus de aromă, tibetanii obişnuiesc să toarne în el puţin sânge. Iacii pot trăi bine-mersi în aerul rarefiat de la 5.000 de metri şi la temperaturi de minus 40 de grade, deoarece celulele lor sanguine sunt de două ori mai mici şi de trei ori mai numeroase decât ale unui bou, spre exemplu. Dacă iacii şi nacii se încrucişează cu vacile şi cu boii, rezultă dzopkyo (masculul) şi dzumul (femela), înrudire care le asigură sfinţenia şi slava localnicilor. De altfel, ceea ce noi luăm drept iaci sunt, de fapt, dzopkyo.

Brothers în treks

Ca şi ieri, nu mergem mai mult de patru ore (o distantă pe care sub 3.000 de metri am fi parcurs-o într-o oră şi jumătate) şi ajungem la Thorong Phedi (*phedi* înseamnă picior), ultima noastră oprire înainte de Thorung La. Cerul e plumburiu şi începe să ningă – înspre trecătoare se vede *numai* zăpadă –, dar iată-ne ajunşi la ultimul şi cel mai de sus guest house din provincia Manang. Azi n-am văzut cu totul zece case, acest

guest house fiind doar o afacere pe timpul sezonului de vară. La altitudinea asta nu locuieşte nimeni în restul anului. Intrăm în sala de mese ca să ne încălzim şi să mâncăm, iar auzul nostru e copleşit de chitarele, atât de nostalgice în acest context, ale lui Paco, Al şi John: *Mediterranean Sundance.* Este o mixed tape a unor israelieni. Pe *Brothers în Arms* nu mai rezistăm şi intrăm cu ei în vorbă. Ne întreabă de unde suntem. „Nu prea vezi trekkeri din România prin lume”, ne spun admirativ. Bunica unuia dintre ei a părăsit România în urmă cu 60 de ani, era din Roman, bunicul celuilalt a locuit într-un sat

din Transilvania, dar nu-şi aminteşte numele sau judeţul. Mai sunt pe la mese nişte danezi simpatici (îmbrăcaţi în blugi elastici, tricouri mulate, eşarfe la gât, brăţări – hipsteri scandinavi

în Himalaya), nişte spanioli cu care ne-am mai întâlnit pe drum zilele astea (ea e din Valencia, el din San Sebastián), cuplul nostru de olandezi din Utrecht şi, fireşte, americancele rămase în trio, plus alţii despre care mi-e lene să aflu de unde vin. Unul din trei are cel puţin câte un simptom al HAS. Câţiva luăm acetazolamidă şi ne întrebăm reciproc despre efectele adverse. Adevărul este că mă dor rinichii, n-am băut suficientă apă, iar acetazolamida e şi diuretic. Nu mai suport apa, mai ales caldă sau fierbinte, oricum apa băută doar pentru că trebuie şi care mă trimite să urinez de douăzeci de ori pe zi. Când urcăm, eu şi Cătălin am ajuns să ne îndemnăm reciproc să bem apă.

Spre seară, pe măsură ce ninsoarea se înteţeşte şi zăpada se depune, sala de mese devine aglomerată. Suntem douăzeci de trekkeri care aspirăm la gloria de a traversa mâine în zori Thorung La. Facem ce facem şi discuţiile ajung la HAS, noroc că în încăpere apare un sadhu[15] cu înfăţişare famelică şi care umblă desculţ, înfăşurat doar într-un cearşaf portocaliu. Îl invităm la noi la masă, el vine, se aşază în poziţia lotusului (bajrasan) şi devine personajul serii. Îl cheamă Swami Arazananda Giri, dar i se zice şi Naga Baba (Peregrinul Gol), are 43 de ani şi s-a născut chiar în provincia indiană Darjeeling, celebră pentru ceaiurile sale. Afară ninge de două ore, temperatura a scăzut sub 0 grade, iar el a venit prin întuneric, desculţ, purtând doar două rânduri de mărgele şi un cearşaf. Îi ofer un ceai şi îl

15 **Sau baba - peregrin hindus, considerat un înţelept şi un sfânt rătăcitor, care duce o viaţă ascetică.**

întreb, prin Rishi, dacă nu-i e frig. În loc de răspuns îmi ia mâna, dă cearşaful la o parte şi mi-o lipeşte de pieptul lui care arde de parcă ar avea febră. Mi-e şi ruşine de cât de rece e mâna mea, eu care sunt îmbrăcat în polar, am căciulă pe cap şi nu-mi mai simt degetele de la picioare, deşi am ciorapi tehnici groşi şi port bocanci!

E vorbăreţ Naga Baba, iar noi avem o mulţime de întrebări! Aceşti peregrini se bucură în India şi-n Nepal de multe facilităţi. Au voie să circule gratuit, dacă vor, cu trenul sau cu autobuzul, iar cei cărora le cer găzduire au obligaţia de a le-o oferi gratuit şi de a-i hrăni cu orez şi ceai. Naga Baba a primit de la cineva din sală un pachet de biscuiţi pe care însă l-a împărţit cu noi, căci nu mănâncă decât câteva legume, nu are nevoie de mai mult, a învins toate nevoile trupului prin meditaţie şi rugăciune, ne spune el prin Rishi. Vrea să treacă prin Thorung la deşi n-are nimic în picioare, n-are echipament, nici medicamente, iar traseul de mâine va fi înzăpezit şi îngheţat. Naga Baba e însă perfect senin. Zâmbeşte larg şi scoate dintr-o punguţă o fotografie cu el mic lângă gurul său pe nume Shree Digamber Sadananda Giri. Ne povesteşte că, pe când avea cinci ani, familia l-a lăsat acestui guru să-l crească şi să-l educe. Mai avea şase fraţi acasă, dar nu şi-a revăzut familia niciodată. „Familia nu e importantă”, zice el când îl întrebăm dacă nu i-a fost dor de ai lui. „Doar lucrurile spirituale sunt importante şi, mai presus de toate, rugăciunea, iluminarea şi pacea”. Îl întreb dacă sexul între două persoane care se iubesc nu este

tot o experienţă spirituală, dar Naga Baba îmi spune că el e virgin şi nu-mi poate răspunde. Îl întreb apoi dacă rugăciunile pot pune capăt războaielor, iar Naga Baba îmi răspunde râzând că nu, „rugăciunea nu funcţionează dacă pacea nu e-n sufletul oamenilor”. Atunci îl rog să ne povestească cum arată o zi din viaţa lui. Îşi începe ziua la 3 dimineaţa, îşi spală trupul, face yoga, îşi spune rugăciunile şi meditează până la ora 7, după care se plimbă o oră şi până la ora 11 le vorbeşte ucenicilor lui (e guru el însuşi de cinci ani şi are şase ucenici). Meditează din nou până pe la ora 15, apoi găteşte, aduce o ofrandă lui Shiva, meditează iar până la ora 21, doarme până la 23 şi până la 3 meditează din nou…

Aici, în sala de mese, cu pereţi de scânduri şi fără sobă, e doar cu câteva grade mai cald decât afară, unde continuă să ningă. Eu continui să tremur îmbrăcat în polar, peste care, între timp, mi-am tras şi o geacă, unul dintre israelieni, despre care aflăm că a luptat în forţele speciale, se plimbă şi el prin sală să se-ncălzească, doar Naga Baba are broboane de sudoare pe frunte, îl întreb dacă-l doare vreodată capul, iar el zice că nu ştie cum e să te doară capul, dar că, deşi nu cunoaşte problemele, ştie soluţiile, şi începe să-mi maseze, în acelaşi timp, fruntea şi tâmplele cu degetele unei singure mâini.

Şosetele bunicului Toma

Caseta cu rock a israelienilor s-a terminat, Cătălin îşi conectează iPodul la difuzoare şi pune *Mica ţiganiadă*, apoi *Nunta*, iar când se aude *Sârba românească*, din bucătărie apare un nepalez

care se apropie de difuzor şi dă volumul mai tare. Mai cerem un rând de termosuri cu ceaiuri şi împreună cu danezii, israelienii şi americancele discutăm despre una-alta, despre toate şi nimic: sistemul de învăţământ din Danemarca, bucătăria israeliană, Dracula, conflictul iudeo-palestinian (eu, fireşte, citez din Amos Oz), despre Sam Yahel care a cântat la pian *Dark Side of the Moon* (asta o ştiu eu, nu israelienii) etc. Discuţii să ne pară totul cald, normal, familiar şi să mai uităm, de fapt, de ce ne aşteaptă peste numai câteva ore!

În tot acest timp, munţii s-au acoperit complet de zăpadă. E ora 8 şi plecăm la culcare. Ne vom întâlni pentru micul dejun la 3: 30. Deşi e punctul culminant al trekkingului, unii avem emoţii, alţii nu. Doar mâine vom mai urca la asemenea înălţimi şi nici măcar nu ştim dacă vom fi în stare s-o facem, dacă muntele se va îndupleca şi ne va lăsa, sau dacă o să ne întoarcem în lacrimi, cu sufletul împovărat de tristeţe şi ciudă. Suntem totuşi plini de bună dispoziţie. Şi de apă. Azi am băut câte-o găleată de apă fiecare, din disperare, din speranţă, din obedienţă, din superstiţie. Cu toate astea, mă dor uşor rinichii (e posibil să fie şi efectul acetazolamidei). Ne umplem recipientele cu apă fierbinte şi ieşim în frig, îndreptându-ne zgribuliţi şi grăbiţi spre şoproanele noastre, unde vom dormi îmbrăcaţi în toate hainele din rucsacuri.

În cameră, eu şi Cătălin dârdâim la două danturi. Adevărul e că nu ştim exact cât e frig, şi cât emoţie. Peste cinci ore vom porni în „ascensiunea finală”. Cea la care visăm deja de

câteva luni, cea de care ne temem abia de câteva zile. Oricum, îmbrăcăm toate hainele (mi-am ţinut o vreme recipientul cu apa fierbinte lipit de rinichi), acum ne învelim în sacii de dormit ca nişte sarmale spaţiale şi tragem peste noi şi păturile. Este cea mai înaltă altitudine la care vom dormi: 4.540 de metri. Am luat cu mine o veche şi găurită pereche de şosete, albe cu model în romburi, purtate cândva de bunicul meu matern, cel care m-a crescut şi care n-a călătorit niciodată nicăieri, cel pentru care lumea a fost la fel de largă cât satul natal. Mi le pun, simbolic, în picioare şi sper ca acolo unde e acum să se bucure, să fie mândru de mine şi, eventual, să-mi pună o vorbă bună. El trebuie că ştie ce e-n sufletul meu acum!

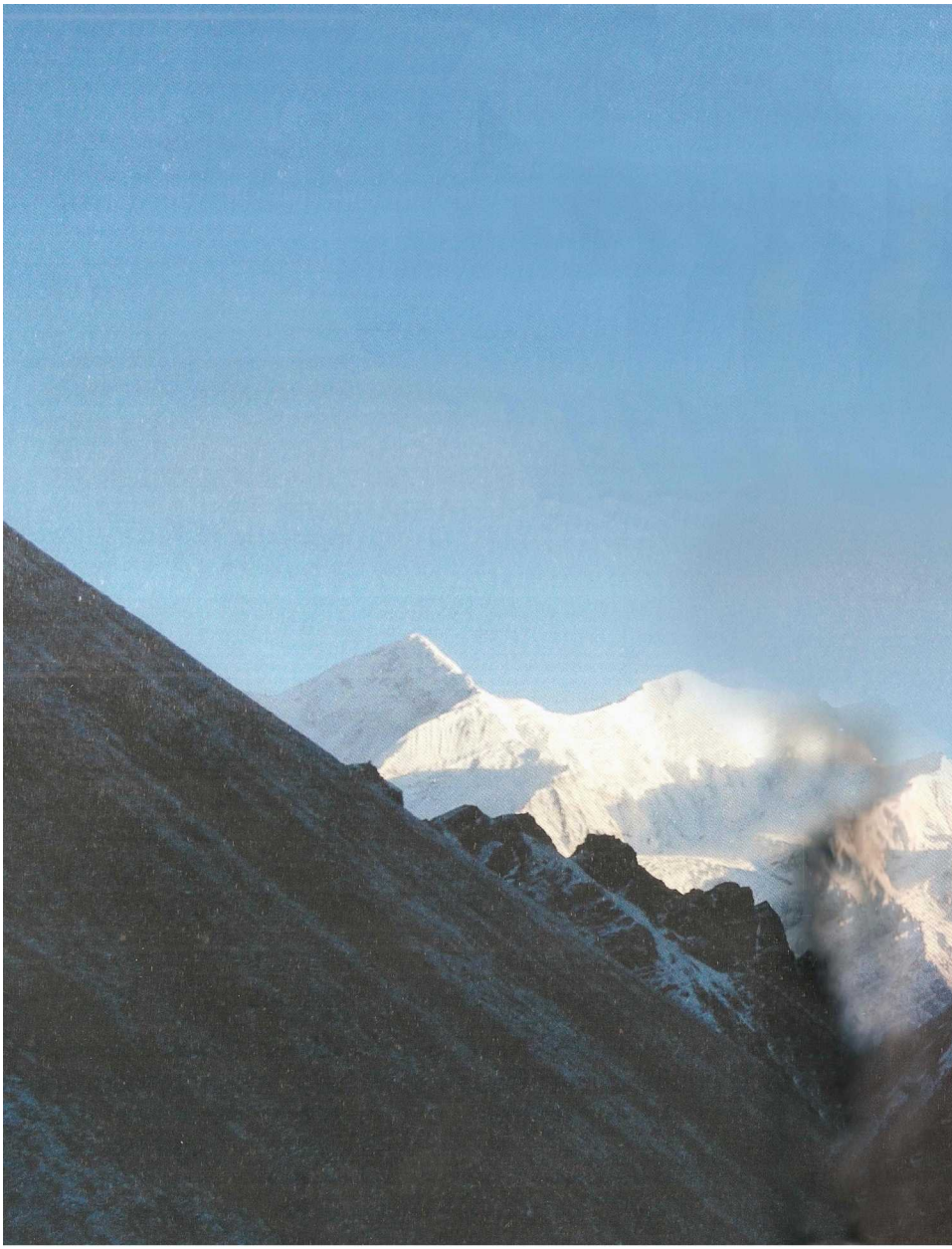

Thorong Phedi (4.420 m) – Thorung La (5.416 m) – Muktinath (3.710 m)

...mă aflu într-o vale pietroasă şi un cal se îndreaptă înspre mine în galop, pietrele sar cât colo de sub copitele lui, aud distinct cum se izbesc unele de altele, calul galopează, iar eu îl aştept, îl aştept, îmi înfig şi mai bine picioarele între două pietre şi îl aştept să facă ultimul salt, să se izbească de pieptul meu, să intre în mine calul ăsta mare, transparent, *calul de oxigen*, mai are puţin, e foarte aproape, e aici, urmează saltul spre pieptul meu, e atât de aproape, deja e în aer, în aer, aer... Mă trezesc şi sunt lac de apă, inima îmi bate de parcă eu aş fi fost calul în galop, durerea de rinichi n-a trecut, iar Cătălin are din nou o criză de apnee, respiră greu, chinuit, aritmie, până mă liniştesc înceoe să se foiască. Îl striff încet. Îmi

răspunde, era deja treaz...

Îl întreb cât e ceasul: e ora 1. Din cauza lipsei de oxigen, amândoi am dormit agitat, iar acum nu mai adormim cu nici un chip. Ca şi cum corpul s-ar fi autosesizat, a intrat într-un fel de stare de veghe, rămâne în stand-by, simte, *ştie* că ceva nu e în regulă. Nu ne mai ia somnul, deşi n-am dormit decât câteva ore, iar la ora 3 trebuie să fim în picioare pentru a ajunge devreme în trecătoare, înainte să se formeze norii, iar vremea să se strice. Cătălin scoate Kindle-ul şi începe să citească. Eu încerc să mă liniştesc, să-mi calmez inima, ţin ochii închişi şi mă prefac că dorm, vreau să-mi păcălesc corpul să adoarmă. În cele din urmă aţipesc, dar e mai mult o stare de veghe. Cineva bate la uşă şi mă aud strigat, apoi îl aud pe

Cătălin răspunzând. E Rishi, s-a făcut deja ora 3. Acum e *acum!*

Peste o jumătate de oră sala de mese e plină de trekkeri chiauni de somn. Se pare că nimeni n-a putut dormi. Avem feţele umflate şi vorbim puţin unii cu alţii, nimeni nu mai stă de poveşti. Ne sorbim ceaiurile, mestecăm fără poftă lipiile cu gem şi ne umplem în tăcere recipientele cu apă fierbinte.

Se simte încordarea şi fiecare e doar cu el privind concentrat în propria cană cu ceai. *Good morning, sunshine*, îmi spune Amy, eu o maimuţăresc şi reuşim să ne mai destindem puţin. Se pleacă pe rând din Thorong Phedi. Mai întâi americancele, apoi olandezii (care mă încurajează cu o bătaie pe umăr: *See you up there, ok?)* şi alţii, cu care n-am apucat să ne cunoaştem, probabil

ruşi, căci ruşii nu vorbesc niciodată cu nimeni. Plecăm şi noi, lăsându-i în urma noastră doar pe israelieni şi pe danezi.

Simbolic sau din superstiţie, în interiorul gecii am un inel făcut la strung chiar de tatăl meu dintr-un şurub de inox, purtându-i gravat numele – Achim –, o iconiţă de plastic pe care mi-a dat-o mama când am plecat la Bucureşti să dau admiterea la facultate şi un căluţ din pânză roşie umplut cu levănţică, să-mi parfumeze inima şi buzunarele. Rămân în urma băieţilor şi mă închin pe furiş.

Moonwalking prin zăpadă

Cerul e plin de stele, iar deasupra, sus pe munte, lanternele celor plecaţi înaintea noastră se mişcă precum licuricii. E aproape ger. Urcăm încet unul după altul – Rajeev, Rishi, Cătălin şi, ultimul, eu – într-o lentoare şi o tăcere care parcă nu vor să ne dea de gol muntelui. Se aud doar pietrele mişcate sub bocanci, beţele lovind pământul îngheţat şi cântecul câtorva păsări de noapte. Doar eu îmi ascult agitaţia din stomacul care a început să mă doară. În curând sunt nevoit să mă opresc şi să-mi deşert măruntaiele. O dată şi, peste puţin timp, încă o dată. (Norocosul de Cătălin e constipât de-o săptămână!) A doua oară nu le mai spun băieţilor, aşa că mă mişc repede şi sper doar că nu şi-au dat seama ce mi se-ntâmplă. Nu vreau să-şi facă griji, dar dacă mă apucă greaţa şi îmi vine să vomit, totul s-a terminat *aici* pentru mine.

După mai bine de o oră în care n-am urcat cine ştie cât, căci ne mişcăm lent pentru ca

respiraţia să poată ţine pasul cu noi, crestele cele mai

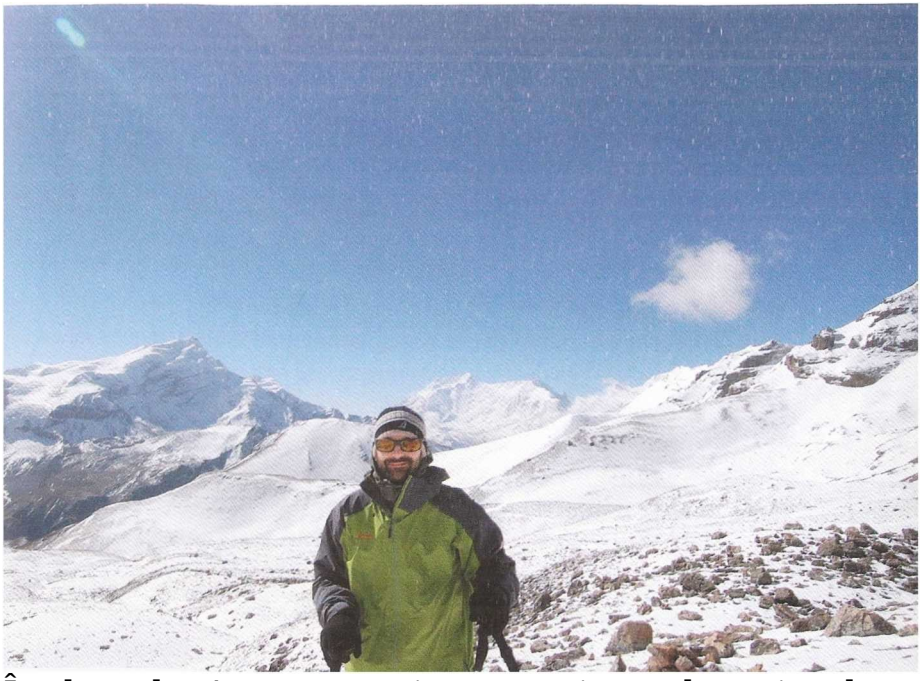

Înalte ale Annapurnei sunt atinse de primele raze ale soarelui şi zăpada de pe vârfuri se face portocalie. Ne oprim, stingem lanternele, privim şi ascultăm în tăcere cum se crapă de ziuă şi cum lumina fragedă a zorilor se prelinge de după vârfurile de deasupra noastră. Jos, la Thorong Phedi, e încă noapte, dar noi ne scăldăm acum în răsăritul de rodie îngheţată, am urcat 5.000 de metri ca să-l respirăm cât mai de aproape, să ne umble pe faţă, să ne intre prin pori până în cel mai întunecat şi cald cotlon al trupului…

Deja călcăm numai pe zăpadă. Stratul nu e gros, uneori pietrele îşi arată spinările îngheţate, dar mergem mai greu, iar mie stomacul îmi dă al treilea semnal neliniştitor. Din fericire, în afară de

o vagă presiune în tâmple (şi de durerea de rinichi) nu am nimic. Cătălin îmi aduce aminte să mai beau apă, dar abia îl aud, parcă mi s-au înfundat urechile. După două ore de urcat s-a luminat bine, însă ne mişcăm precum astronauţii, facem moonwalking prin stratul subţire de zăpadă, fără ţopăieli, dar cu paşi rari şi lenţi, atenţi să nu dereglăm ceva în noi, să nu ieşim din ritmul respiraţiei, căci la fiecare gest mai zvâcnit respiraţia se-nteţeşte şi simţim direct în piept şi în cap decalajul dintre efort şi oxigenul disponibil. E felul muntelui de a-ţi spune să fii cu grijă, să calci umil, că poate nu ai ce căuta aici. De fapt, ce *căutăm* noi aici?! Şi cum am ajuns până aici?! *Ce vrem noi să facem?!*

Urc respiraţie cu respiraţie ca şi cum m-aş agăţa de o invizibilă funie, dar la un moment dat devin agitat, nu ştiu ce s-a întâmplat, pentru câteva clipe nu reuşesc să-mi reglez respiraţia, am senzaţia că mă sufoc, parcă mă ia cu ameţeală şi, brusc, mă sperii, mă simt singur şi părăsit. Am ceea ce pare a fi un atac de panică. Închid ochii şi-mi număr inspiraţiile. Îmi revin. Nici nu mai ştiu, a fost doar o clipă în care muntele mi-a fugit de sub picioare şi m-a lăsat suspendat în vid. Îmi dau seama abia acum în ce stare fragilă suntem aici sus, în ce echilibru precar ne mişcăm şi cât de puţin lipseşte pentru a ne pierde cumpătul, forţele, voinţa. Obosim repede şi ne oprim să ne tragem răsuflarea după fiecare zece – douăzeci de paşi în care ne ascultăm atent corpul. Muşchii nu mai par atât de controlabili, dar încă ne susţin, funcţionează, funcţionăm. Nu vorbim, dar suntem

mereu cu ochii pe celălalt. Aerul este foarte rece, îmi trag bufful peste nas, dar simt că mă sufoc. E o senzaţie ciudată, căci respir normal şi simt cum aerul rece mi se duce direct în gât, dar, în acelaşi timp, n-am suficient aer şi-mi smulg bufful de pe faţă.

Deasupra mea se află atâta cer, niciodată n-am fost mai aproape de cer ca acum, dar respiraţia e doar un prelung şi întrerupt oftat. Desfac un pachet de Halls şi sug un drops sperând măcar să am impresia că respir mai bine. Băieţii sunt acum în urma noastră şi nu-mi imaginez cum ar fi să duc cincisprezece kilograme în plus în rucsac. Într-un fel mă simt vinovat, dar ştiu că aici, pe munte, n-aş avea nicio şansă fără porteri, iar asta e chiar şansa lor de a-şi câştiga existenţa. Supravieţuirea mea înseamnă supravieţuirea lor.

La un moment dat îmi dispar degetele de la piciorul stâng. Pur şi simplu au dispărut. Am o senzaţie de lipsă rece, o amorţeală în partea exterioară a labei piciorului. Este parestezia, unul dintre efectele secundare ale acetazolamidei, ştiu asta de ieri când mi-au amorţit pentru câteva minute două degete de la mâna stângă. Sper doar să-mi simt din nou laba piciorului şi să nu se extindă.

Sub streaşina lumii

S-a luminat complet şi, pe măsură ce obosim, devenim tot mai nerăbdători. Culmile se succedă la infinit şi de fiecare dată ne aşteptăm să vedem trecătoarea, dar mai apare o culme, şi apoi încă una şi tot aşa, de parcă am urca pe spatele solzos al unui gigantozaur pietrificat sub zăpezile astea acum milioane şi milioane de ani… Urcuşul nu mai e atât de abrupt, mergem mai uşor, dar drumul pare că se lungeşte şi se tot lungeşte. Ar fi trebuit să fi ajuns deja. Ar fi trebuit să fi ajuns? Au trecut trei ore de când am pornit, facem paşi tot mai mărunţi cu răsuflări tot mai grele. Un vânt moale mă înviorează, îl respir cu nasul ridicat de parcă ar aduce cu el oxigen. Cel puţin stomacul meu s-a mai calmat (trebuie că tensiunea a fost de vină, căci stomacul meu cedează întotdeauna în faţa emoţiilor) şi, spre surprinderea mea, nu mă doare capul, simt doar presiunea din tâmple. Mai devreme Cătălin mi-a arătat în zare un stâlp de care erau agăţate câteva kata, eşarfele colorate tibetane, şi am crezut amândoi că este un prim semn al faptului că ne apropiem de trecătoare. Era însă un banal stâlp de marcaj din care acum tot întâlnim la distanţe regulate.

Ni se pare că mergem încet, însă Rishi şi Rajeev nici măcar nu se mai văd în spatele nostru. Când ne-am îndepărtat atât de mult!? Am mers atât de repede? S-a-ntâmplat oare ceva cu vreunul din ei? Toate întrebările astea le rostim în gând, căci vorbitul e un efort pe care-l evităm. Doar ne oprim, privim lung înapoi să ştim care-i treaba. Facem o pauză mai lungă în speranţa că o să-i

vedem măcar apropiindu-se în depărtare, însă ei nu apar de nicăieri, iar noi suntem nerăbdători. Soarele s-a ridicat şi încălzeşte acum toată *y* căldarea asta umplută cu pietre, gheaţă şi zăpadă. Vedem în jur, la zeci şi zeci de kilometri depărtare, vârfuri lângă vârfuri, după vârfuri, ca şi cum dincolo de Himalaya ar fi încă o Himalaya şi tot aşa. Ne simţim mici, dar *cât* de mici ne simţim, asta nu se poate spune.

Deasupra noastră nu mai e nimic, totuşi suntem, cu adevărat, striviţi de imensitatea şi deschiderea care ne înconjoară. Mă simt *atât* de mic, încât mă gândesc că, de fapt, nimeni de o asemenea minusculă dimensiune nu poate urca acest munte şi că totul nu e decât o iluzie a minţii, o proiecţie a voinţei noastre, un vis dintre cele care seamănă atât de bine cu realitatea, încât în curând mă voi trezi ţipând în patul meu de acasă, transpirat şi însetat. Cât de real e ceea ce văd? Iar dacă, totuşi, ce fac acum e adevărat, dacă am ajuns mult prea departe de casă să mă mai pot întoarce vreodată? Mă simt de parcă până acum aş fi zburat prin cosmos într-o navă cu viteza luminii, iar pentru drumul înapoi am la dispoziţie doar un zepelin. Am deodată senzaţia că am ajuns atât de departe şi la o aşa înălţime, încât drumul înapoi e imposibil de refăcut. M-am luat cu urcatul şi am trecut hotarul interzis. Mi se pare, ca-n *Tinereţe fără bătrâneţe*… că am mers mult prea departe, că distanţa s-a transformat în timp, iar odată întors acasă, presupunând că voi mai ajunge vreodată, nu voi mai găsi nimic din ce-am lăsat…

Zăpada mi se pare imposibil de albă, îmi arde

ochii, deşi port ochelari de protecţie speciali, cu palete laterale, ochelari pe care am plătit o mică avere. Dincolo de geamul colorat şi protector, ţin pleoapele aproape lipite şi de o oră privesc numai în jos, înspre bocanci. Păşesc cu privirea plecată în propria umbră… Din când în când îmi ridic ochii mijiţi înspre locul unde ar trebui să apară trecătoarea despărţind muntele, apoi las capul la pământ şi fac următorii paşi cu ochii închişi. Păşesc sub soare pe suprafaţa unei oglinzi înclinate… Nu mă doare capul, stomacul s-a mai calmat, am învăţat să ignor rinichii, tuşesc rar şi nici măcar gâtul nu mă mai ustură, însă încep să mă usture ochii. Dacă mă uit înapoi sau fur o privire unui vârf mai înalt, lumina îmi plesneşte ochii precum lama sabiei colonelului Lawrence. Ce analogii şi imagini îmi vin în cap!? Sper că ăsta nu e felul prin care HAS se insinuează în trupul şi-n mintea cronicarilor literari… Mă întorc spre Cătălin şi ne privim reciproc. Ne zâmbim. Suntem în regulă. Trebuie doar să continuăm să ne agăţăm de fiecare respiraţie, să punem, oricât de lent, un picior în faţa celuilalt până când trecătoarea se va arăta, pentru că *în cele din urmă* se va arăta, se mai poate ascunde o vreme, dar nu poate fugi…

5.428 m

Nu ştiu de câte ore mergem, nu ştiu câte culmi am lăsat în spate, nu ştiu pe lângă câţi stâlpi de marcaj am trecut, nu ştiu câte zeci de mii de paşi am făcut şi nici cu câte sute de metri ne-am apropiat de cer, nu mai ştiu prea multe în general, căci efortul şi încordarea au diluat totul, timp,

gânduri, energie, dar la nici două sute de metri în faţă, undeva sus în coada ochiului drept, zăresc zidul cu steagurile tibetane ce marchează culoarul trecătorii în mijlocul căruia răsare şi o căbănuţă de piatră. Vedem şi trekkerii, îi recunoaştem de la distanţă pe olandezi, sunt şi spaniolii… *Thorungla – cea mai înaltă trecătoare din lume!* Cătălin mă ia în braţe, eu îl strâng tare pe Cătălin şi ne repetăm unul altuia, ca doi copii tembeli care nu-şi mai încap în piele de bucurie: „Am reuşit, băăăi! Am reuşit, în pula mea! Bă, eşti OK! Eşti bine, măăă? Ce zici, mă, am ajuns!…” în jurul nostru strălucesc în soare Annapurnele toate şi Gangapurna! După momentul de pură descătuşare, ne trântim rucsacurile şi beţele lângă zidul căbănuţei înăuntrul căreia un băiat umple cu polonicul căni cu ceai pentru trekkerii care sunt toţi numai guri deschise de entuziasm, şi ne ducem lângă steaguri să citim plăcuta, să ne fotografiem lângă ea: *Thorung La Pass, 5.416 mtr. Congratulations for the succes!!! Hope you enjoyed the trek în Manang. See you again!!!*

Apar şi israelienii, îi întâmpinăm şi unul dintre ei zice sec „Cum, asta a fost tot?”, dar, mă rog, ăştia sunt ăia care fac obligatoriu trei ani de armată şi prind cel puţin un război de-o săptămână cu palestinienii, or eu m-am înscris la doctorat ca să scap chiar şi de alea şase luni. Oricum, sunt complet ţicniţi israelienii. Se duc pe un dâmb în spatele căbănuţei, se dezbracă complet şi fac poze fluturând steagurile, cel… personal şi cel al Israelului, în zăpada şi sub soarele de la 5.416 m.

Bem ceai, ne calmăm, dar încă nu ne vine să credem că suntem aici, sub streaşina lumii, între Thorungtse (6.482 m) şi vârful glaciar Khatung Kang (6.484 m), la o altitudine de două ori mai mare decât am urcat vreodată. Acum totul pare simplu, am mai urca o mie de metri dacă am mai avea unde, oricum totul pare ca şi cum nu s-ar fi putut întâmpla altfel. Apoi ne dăm seama că suntem aici de mai bine de o jumătate de oră, iar Rishi şi Rajeev

tot n-au ajuns. Îi întrebăm pe israelieni dacă i-au văzut pe traseu şi ne spun că da, au trecut pe lângă ei când se odihneau. Oare au fost buni ochelarii ăia de soare de 1 dolar pentru Rajeev? Doar n-o fi făcut *snow blindness*!? L-au ţinut tenişii lui de muşama? Mai urc o culme, ceva mai înaltă decât trecătoarea, ca să am o perspectivă

mai bună a văii, dar băieţii tot nu se văd. În schimb dau de un bolovan pe care scrie „5.428” şi îmi dau seama că *acesta* va fi, de fapt, recordul meu de altitudine. Fotografiez bolovanul şi mă întorc la Cătălin exact în momentul în care se văd şi băieţii noştri urcând poteca de zăpadă. Rishi vrea să-i fac o poză cu plăcuţa trecătorii, dar Rajeev se mulţumeşte să stea la umbră sub zidul căbănuţei.

Încă nu e prânzul, dar norii s-au adunat pe cer şi începe să se întunece. Probabil a crescut şi presiunea atmosferică, mă doare din nou capul şi am chiar ameţeli uşoare. Sunt şi zăpăcit de la lumina reflectată de suprafaţa zăpezii, căci mi-am tot scos ochelarii pentru fotografii… Rishi dă semnalul de plecare şi ne spune ce ne-aşteaptă: o coborâre abruptă şi continuă de cel puţin trei ore prin Jhong Khola, o vale lungă de 25 de kilometri numai cu piatră. Nici nu e nevoie să ne dea atâtea informaţii, căci vedem noi singuri ce se cască la picioarele noastre. Dacă acum o jumătate de oră nu ne venea să credem că am ajuns aici, acum nu ne vine să credem cât avem de coborât şi, mai ales, în ce condiţii. Practic, dincolo de valea asta nu se mai vede nimic, în cea mai glorioasă zi a noastră, orizontul ne apare ca un deşert de piatră în pantă! Asta e tot ce vedem. *Asta* e pedeapsa de a fi urcat până aici. Străbatem acum partea întunecată a trecătorii.

Deşertul de piatră

Trecătoarea este graniţa dintre provinciile Manang, pe care am traversat-o în ultimele zile, şi Mustang, două regiuni despărţite de lanţul

Annapurna şi care sunt foarte diferite ca vegetaţie şi climat. În Mustang, zăpada dispare după câteva sute de metri, nu vom mai vedea iaci, dar vom întâlni tot mai mulţi cai şi va trebui să parcurgem zeci de kilometri până când vom mai intra într-o pădure. Am ajuns într-un alt tărâm. Aici e deşert, un deşert de piatră şi ţărână, ca şi cum Dumnezeu ar fi basculat

În locul ăsta toată piatra care i-a rămas de la Facerea lumii. Nici un copac, nici un arbust, nici un tufiş, nici un fir de iarbă sau vreun pârâiaş. Milioane şi milioane de metri cubi de piatră. Cătălin mă simte apăsat de peisajul ăsta arid şi greu, şi-mi pune din nou căştile iPodului la urechi. Pink Floyd – *Learning to Fly*:

…Above the planet on a wing and a prayer;

My grubby halo, a vapour trail in the empty

ar.

Across the clouds I see my shadowfly…

Chitara lui Gilmour mă face uşor, plutesc peste deşertul de piatră, orizontul se umple de poezia distanţei, a întinderii accesibile doar ochilor şi aripilor pe care nu le ai, dar pe care ţi le aminteşti, pe care le simţi bine ascunse undeva în carnea ta obosită…

Dacă până acum am urcat cum am urcat, coborârea este însă îngrozitoare. Cu toate că nu facem un pas fără să ne proptim în beţe, genunchii ne sunt mai solicitaţi decât ne-au fost până acum toţi muşchii picioarelor. Braţele ne amorţesc de la atâta încordare şi sprijinit în beţe, palmele ne ustură, iar gleznele, ei bine, ne rugăm la Dumnezeu să nu călcăm strâmb şi să ne luxăm vreuna sau să ne cedeze vreun ligament. Cătălin se întreba ieri dacă acest traseu se poate face şi în sens invers, dacă poţi ajunge în trecătoare urcând dinspre Muktinath. Însă oricât de solicitantă ar fi, şi este, coborârea pe aici, urcatul ar fi aproape imposibil. Poţi coborî valea în trei-patru ore, dar de urcat ţi-ar lua zece, plus că ai ajunge în trecătoare după-amiaza, adică în cel mai nefavorabil moment pentru cei peste 5.000 de metri. Asta dacă nu cumva ai face ascensiunea pe timpul nopţii, să ajungi în trecătoare până-n prânz, ca să ai timp să şi cobori apoi până la Thorong Phedi. Dar problema insurmontabilă rămâne, de fapt, aclimatizarea. Diferenţa de altitudine dintre Muktinath şi Thorung la este mult prea mare (1.600 m) pentru a fi suficient de aclimatizat la plecare şi pentru a urca atât de mult

într-o singură tură. Pentru asta ar trebui să te opreşti o zi la jumătatea traseului, adică să-ţi pui cortul în aceste râpi pustii, în mijlocul văii de piatră, unde nu e nicio sursă de apă, iar noaptea vânturile şi frigul devin de neîndurat. Ca să străbaţi această trecătoare, aşadar, nu există decât o singură cale, cea pe care tocmai o urmăm noi acum.

Coborâm vreme de trei ore, prin vânt, şi ne îndoim că pe pământ a existat vreodată altceva decât piatră. Suntem cuprinşi de oboseală şi deznădejde, ca nişte copii pentru care drumul devine prea lung şi continuă să întrebe dacă mai e mult până la destinaţie. Rishi şi Rajeev nici măcar nu ne mai răspund când îi întrebăm cam cât ar mai fi până la primul sat de la poalele muntelui. Cătălin: „Bă, mie-mi cam tremură ţurloaiele!” Nici măcar nu mi-e ruşine s-o spun, şi eu sunt aproape sfârşit, oricum nu-mi mai doresc nimic de la ziua de azi. A fost destul!

Ne oprim în satul Chabarbu, la prima casă de la baza văii, dar, deşi suntem lihniţi, nici nu ne putem bucura cu adevărat de mâncare. Până la Muktinath, unde trebuie să ajungem pentru a ne petrece noaptea, mai sunt câteva ore bune. La un calcul simplu, ziua de azi arată aşa: ne-am băgat în pat ieri, în jur de ora 9 seara, am dormit până pe la ora 1, la ora 4 am pornit spre Thorung la unde am ajuns în jur de ora 9, acum este ora 14 şi mai avem trei-patru ore de traseu. Când vom ajunge în Muktinath se vor fi făcut şaisprezece ore de când tot urcăm şi coborâm Himalaya între altitudinile 4.420 în – 5.416 în – 3.710 m, adică o

ascensiune de 1.000 de metri urmată de o coborâre de 1.700 de metri în ceva mai mult de o jumătate de zi. Singurul moment plăcut este apariţia unei chinezoaice simpatice pe care am mai văzut-o pe traseu, dar cu care n-am apucat să vorbim. Noi mâncăm în curtea casei, iar ea ne aruncă din drum un „Shanti! Shanti!” şi trece mai departe zâmbindu-ne. Îl întrebăm pe Rishi ce ne-a zis. „Pace”, în sanscrită.

Pe măsură ce reintrăm în natură, ne revenim. Avem acum în faţa noastră imaginea spectaculoasă a unui relief cumplit de aglomerat: podişuri, canioane, terase, văi şi albii de râuri, totul pe fundalul munţilor din mijlocul cărora se înalţă vârful Dhaulagiri (8.167 m). Mulţi nu văd în toată viaţa lor atâtea forme de relief şi atâţia munţi cât vedem noi acum dintr-o singură privire. Totul pare un fel de vedere luată dintr-o perspectivă inaccesibilă fiinţelor amărâte care suntem. Ce ne impresionează însă nu este atât scara geografică la care avem acces, cât eterogenitatea reliefului. Totul este atât de amestecat, încât pare atelierul natural al unui zeu, magazia cu forme de relief rămase pe dinafară la Facere sau care abia acum urmează să fie plasate altundeva. Solul e însă arid, iar clima foarte uscată. Din cauza lanţului muntos atât de înalt, s-a creat aici o „umbră a ploii”: norii nu ajung niciodată în regiunea Mustang, rămân agăţaţi în culmi, doar umbra lor cade dincoace, în această depresiune. Şi cu toate astea, la marginea unui pod, vedem un pâlc de brânduşe.

Depresia

Muktinath este un orăşel ridicat din ţărână. La fiecare pas stârnim un nor de praf, iar de-o parte şi de alta a uliţei prăfoase femeile ţes la război fulare din lână de iac[16]. În spatele fiecărei ţesătoare, pe bârne.

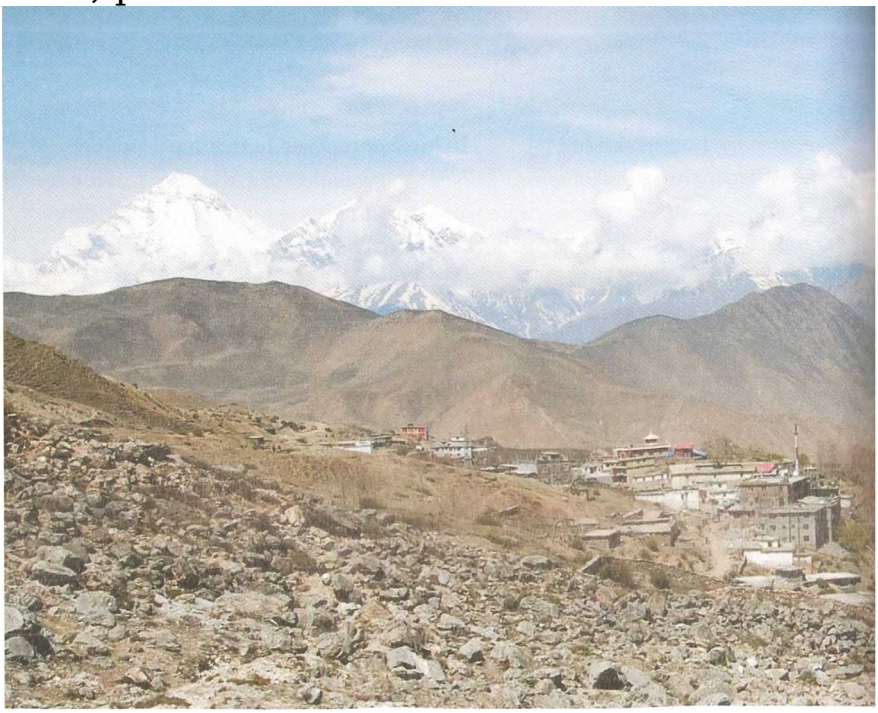

sunt aşezate zeci de şaluri şi fulare în toate culorile, ciorapi şi şoşoni, căciuli de lână. Un grup de băieţi şi-au parcat motocicletele şi stau de vorbă. Poartă blugi, converşi, geci din (probabil imitaţie de) piele, hanorace cu înscrisuri americane. Undeva la margine, lângă o groapă, o duzină de bărbaţi trag cu arcul în două ţinte aflate la distanţă de 50 de metri una de cealaltă, în

16 Iacul este un animal cu păr foarte lung, care poate ajunge chiar şi la 60 de centimetri şi este foarte rezistent, fiind folosit la confecţionarea de frânghii, saci, corturi.

spatele cărora se află saci de nisip. Trag pe rând şi când epuizează săgeţile (cele mai multe se înfig în saci) schimbă ţinta. Unul dintre ei trece pe lângă mine şi mă întreabă de unde sunt. *From România,* îi spun. *Oh, se romantici* exclamă el zâmbind.

După o aşa zi, la cină cer o friptură de iac, dar nu e bună de nimic. E tare, aţoasă şi posacă (precum animalul). După o tentativă nereuşită de a face un duş cald (ţevile erau conectate la un fel de butelie de gaz ruginită), ne dăm seama că ceva straniu se întâmplă cu noi. Suntem singurii trekkeri din „grupul nostru" care înnoptăm nu în acest guest house (pustiu, de altfel), dar în tot Muktinathul. Ajungând mai devreme, apoi şi plecând mai repede

din trecătoare (noi i-am aşteptat pe Rishi şi pe Rajeev aproape o oră), toţi trekkerii cu care ne-

am împrietenit pe traseu, în special olandezii şi americancele, au mers cu un sat mai departe. E prima seară în ultimele cinci zile când mâncăm singuri şi nu ne împărtăşim poveştile de peste zi cu ceilalţi, mai ales acum când, şi abia asta e partea cu adevărat ciudată, ne dăm seama că *tocmai* ne-am atins ţelul, am trecut deja prin încercarea pentru care am bătut atâta drum, şi că nu ne mai aşteaptă cu adevărat nimic incitant în cele treisprezece zile rămase. Ce mai avem noi de aşteptat şi de demonstrat de aici încolo!?

Scăderea bruscă a nivelului de adrenalină ne aruncă în plină depresie. Poate fi şi un alt efect secundar al acetazolamidei, dar Cătălin nu a luat pastila şi se află în aceeaşi stare deplorabilă. Nu ne vine să credem că tocmai am trecut prin Thorung La *(oare chiar am trecut prin Thorung La?!)* şi că acum, la numai o jumătate de zi după, totul chiar s-a sfârşit. Totul a trecut, *totul este trecut.* Thorung la un mai există, gata! doar fotografiile au rămas. Brusc, ne dăm seama că nu ne-am bucurat suficient de ceva ce poate n-o să mai apucăm să facem niciodată în viaţa noastră. Realizăm cu o durere aproape fizică faptul că nu am absorbit momentul nostru de glorie alpină, că nu l-am interiorizat suficient, că nu l-am *asimilat* cu toată fiinţa noastră. Gândul

ăsta ne loveşte în moalele capului, ne străpunge inima, ne taie picioarele. Băi, ne-am bătut joc de norocul nostru! Cum de s-a întâmplat atât de repede? Ce-i asta: extaz şi agonie? *De ce n-a durat?* Ce că cât ni s-a întâmplat, băi, Cătăline? *Unde* am fost noi şi uite *unde* suntem acum! De ce am coborât, cum de am *căzut* atât de repede? Ce pula mea facem acum? De dimineaţă urcam la peste 5.000 de metri, acum suntem cu aproape 2000 mai jos. Băi, 2000 de metri futuţi în juma de zi! Şi unde am ajuns? Aici, într-un guest house de căcat, împuţit şi fără duş, mestecând la infinit orez fiert, supă la plic sau friptură de iac mort de bătrâneţe vara trecută, într-un sat pustiu, îngropat în praf şi balegă, singuri şi terminaţi, fără măcar să ne fi luat rămas-bun de la prietenii noştri de griji, spaime, vise…

Îţi dai seama!? N-o să-i mai vedem niciodată! Căci, da, de mâine încolo fiecare va avea cu totul alt traseu, ştiam asta, unii o să plece din Nepal, căci vor să ajungă în India, în Laos, în Vietnam, nimeni nu rămâne ca noi trei săptămâni în acelaşi loc, după care mai şi plecăm acasă la joburile şi vieţile noastre plicticoase, ei ştiu că sunt şi alte

ţări de văzut, ei aleg să trăiască şi alte vieţi, ei se duc să urce şi alţi munţi oricât de înalţi, ei se duc să coboare şi alte văi oricât de adânci, ei traversează şi alte râuri… Nici nu ne-a trecut prin cap că n-o să apucăm să celebrăm cu toţii în acelaşi guest house din motive de întârzieri atât de mari pe traseu. Şi pentru că n-am anticipat asta, nici măcar nu am făcut schimb de adrese de e-mail, telefoane, nimic, de-acum suntem *perfect străini* faţă de cei alături de care am avut cea mai nebunească aventură a vieţii noastre, nu ne vom mai găsi niciodată, iar noi suntem blocaţi aici, fără nicio motivaţie, fără nici un ţel rămas… Ce mai facem noi acum în Himalaya? Ce dracului *ne-a mai rămas* de făcut? O să mergem aşa, în neştire, pe la altitudini banale, tot coborând, coborând în fiecare zi, tocindu-ne minţile şi trupurile cu oboseala, cu plictiseala, cu nostalgia asta cruntă, până când din visul nostru nu va rămâne decât o amintire, o amintire de nota 0, o amintire de nivelul mării! Băi, *asta* o să facem? Asta *am ajuns* să facem?!…

Cătălin s-a prăbuşit pe pat, începe să vorbească despre Georgiana, că nu mai suportă să fie atât de departe de ea, că-i e un dor cumplit, că fără ea el nu mai face nici un pas, or noi mai avem de stat prin munţii ăştia încă pe atât, că ce naiba ne facem, hai să închiriem un jeep până la Jomsom şi să luăm de acolo avionul până la Pokhara, cât poate să ne coste, avem dolarii la noi, şi să plecăm naibii acasă, oricum aici nu ne-a mai rămas nimic de făcut, *nimic*, suntem captivi în Nepal, înţelegi, Marius, *captivii*

Eu am un nod în gât, dar Cătălin are lacrimi în ochi. Nici nu ne mai putem privi, căci vedem fiecare în ochii celuilalt starea deplorabilă în care ne aflăm. Pur şi simplu nu înţelegem ce ni se întâmplă de o jumătate de oră încoace. Cum am ajuns în starea asta, cum e posibil să clacăm în felul ăsta?! Suntem complet epuizaţi, epuizaţi în toate felurile posibile. N-am dormit decât patru ore în ultimele două zile în care am mâncat puţin şi prost şi am mărşăluit şaisprezece ore prin bolovani, prin aer rarefiat, prin zăpadă, prin deşert… Şi prin noi înşine.

2. În noiembrie 1990, în urma unei insurecţii democratice, despoticul rege Birendra Bir Bikram Shah Dev (încoronat în 1975) a fost forţat să accepte o nouă Constituţie care să proclame revenirea la monarhia constituţională şi la sistemul pluripartit. În februarie 1996 însă, gherilele maoiste, antrenate de foşti mercenari Gorkha şi în care activau, se pare, peste 12.000 de minori, au declanşat ceea ce ei au numit Războiul Poporului împotriva monarhiei. În 2001, prinţul moştenitor Dipendra şi-a ucis tatăl, regele Birendra, mama, regina Aiswarya, doi dintre fraţi şi alte opt rude, înainte de a se sinucide. S-a speculat mult pe marginea adevăratelor motive ale acestui paricid de-a dreptul shakespearian, cert este că prinţul Gyanendra, care nu se afla la reşedinţa regală din Kathmandu în momentul respectiv, a fost încoronat ca noul rege.

Ofensiva sângeroasă a gherilelor maoiste (peste 13.000 de victime), grevele sindicale, criza ceonomică şi disensiunile politice l-au făcut pe noul rege să destituie guvernul şi să preia puterea executivă ducând însă Nepalul în pragul colapsului general şi al războiului civil. În 2006, cedând presiunilor externe, regele Gyanendra Shah a numit un nou guvern la care au participat şi reprezentanţii Partidului Comunist Unit (Maoist) din Nepal (al cărui lider a fost şi este încă Pushpa Kamal Dahal); o Constituţie provizorie a transferat toate atributele regelui către şeful guvernului, iar Nepalul a devenit dintr-un regat hindus un stat secular. În 2008, ţara a fost proclamată republică democratică, urmând să fie adoptată şi o Constituţie permanentă.

de o situaţie asemănătoare celei din „Ivan Turbincă. Un ţăran plecat la târg ajunge la un râu unde e rugat de un şarpe să-l ajute să treacă apa că-i va fi recunoscător. Ţăranul

13 | Fortul vânturilor

Muktinath (3.710 m) – Jomsom (2.760 m) – Marpha (2.667 m)

Ne trezim mai târziu, căci decidem s-o luăm uşor şi să ne menajăm. Rămânem până la prânz în Muktinath ca să vizităm templul, apoi plătim un jeep până la Jomsom, evitând astfel să facem pe jos, în starea în care suntem, un drum lung, monoton, plin de praf şi, inevitabil, deprimant.

Templul de la Muktinath, a cărui vechime e dovedită chiar de micimea şi de simplitatea lui, este unul dintre cele mai vechi din lume. Legenda spune că, în secolul VIII, templul a fost vizitat chiar de Padmasambhava, cunoscut drept „al doilea Buddha”. Dealul la poalele căruia se află este îmbrăcat în pânza peticită, multicoloră a steguleţelor de rugăciune şi a eşarfelor budiste

kata. Mulţi indieni au venit în pelerinaj, aşa că e destulă agitaţie în curtea templului, singurul loc unde avem acces şi noi, europenii (pentru că mâncăm carne de vită, iar dacă noi suntem vegetarieni, oricum au mâncat părinţii noştri). Însă şi în curte au loc câteva ritualuri, dintre care cel mai interesant pare a fi cel în care oamenii se dezbracă şi trec pe sub cele 108 (cifră sfântă la budiştii tibetani) de guri de apă, în formă de cap de vacă, dispuse în semicerc, lăsându-se udaţi şi bând din apa sfântă venită din munte. În rest, se sparg nuci de cocos pe un mic altar sau pe statuetele cu Shiva şi cu ceilalţi zei. Grădina templului e plină de sadhu şi cerşetori, iar la intrare se vând coliere, brăţări, imagini şi statuete cu zei.

Aici, în Muktinath, are loc, la sfârşitul lui august, un festival de curse de cai numit Yartang. Parcă-i şi văd galopând prin ţărâna şi prin praful de aici! înainte de a ne urca în jeepul care să ne ducă lajomsom, cumpăr de la o fată, cu 325 de rupii (4, 5 dolari), o căciulă de lână pe care scrie „Thorung La Pass 17.599 fi. Nu că aş avea nevoie de ceva care să-mi amintească de ziua de ieri, e doar un gest de mândrie.

În jeepul Manindra (care are pe capotă un abţibild cu Bob Marley, iar pe oglinzile laterale, cu Che Guevara) ne înghesuim 16 oameni: noi patru, restul indieni veniţi în pelerinaj la templu. Pe drum şoferul va opri şi va mai lua încă doi. Drumul cu jeepul prin arida şi prăfoasa regiune Mustang este un off-road perfect pe muzică (la un post de radio nepalez) de hip-hop indian cu ceva sample-

uri jamaicane. Timp de o oră şi jumătate (şase ore am fi făcut pe jos) nu vedem mai nimic în afară de praf, ridicat la orice pală de vânt, pietre, dealuri de pământ uscat şi canioanele unor râuri aproape secate. Suntem în plin deşert muntos privind undeva sus, cu vârful înfipt în nori, un Dhaulagiri complet înzăpezit. La un moment dat, undeva la cincizeci de metri depărtare de drum, îi zăresc pe olandezi odihnindu-se pe un bolovan. Le fac cu mâna isteric, mă văd amândoi, dar n-au nicio reacţie, şi atunci îmi dau seama că nu mă recunosc din cauza eşarfei pe care o ţin pe faţă, aşa că o smulg şi, cum barba mea e deja celebră pe aici, amândoi sar în picioare, îşi dau jos pălăriile şi le flutură în aer până când jeepul nostru dispare într-un nor de praf. Abia *acum* este ultima oară când ne vedem cu ei. Întâlnirea asta neaşteptată a fost un bonus din partea providenţei.

Snakes & sri Qcks

Jomsom (Noul fort) este un orăşel cu străzi pavate cu piatră, magazine, o bancă, post telefonic, spital şi aeroport, adică o pistă asfaltată de câteva sute de metri, situată într-o vale cu pietre, mărăcini şi câţiva copaci. Suntem luaţi în primire, mai bine zis pe sus, de un vânt teribil care, literalmente, ne mută din loc, ne grăbeşte paşii, ne flutură hainele. Aşezat pe culoarul dintre aceste lanţuri muntoase, în Jomsom doar dimineaţa până-n ora zece nu bate vântul, perioadă în care, de altfel, se efectuează toate zborurile de pe aeroport. Pentru prima dată suntem nevoiţi să folosim şnururile ochelarilor şi

ale pălăriilor. Vântul bate cu tâta putere, încât abia înaintăm pe străduţele pietruite spre postul de poliţie unde ne vom ştampila permisele. Aici ne înregistrează o fată care lucrează la un amărât de calculator; o întrebăm câţi trekkeri din România are în evidenţă. Fata caută în calculator şi nu ne găseşte decât pe noi. Arunc un ochi pe tabelul de azi şi văd numele

danezilor, precum şi următoarea lor destinaţie: Tatopani. Nici cu ei nu ne vom reîntâlni, pentru că prin Tatopani vom trece abia peste câteva zile.

Mergem să mâncăm la un restaurant adevărat, în al cărui meniu scrie *snakes* în loc de *snacks,* dar care are o baie curată şi unde există de toate: vas de W.C., chiuvetă, policioară, săpun,

oglindă. *Astea* sunt luxul aici! Mă privesc în oglindă prima dată după trei zile şi sunt aproape de nerecunoscut: am cearcăne, sunt ars de soarele de ieri pe frunte, un deget deasupra sprâncenelor, exact locul rămas neacoperit de căciulă; buzele uscate şi crăpate de la soare şi de la vânt mi se exfoliază precum foiţele de pe ceapă, iar barba mi-a crescut mai mare decât părul, a-nceput să se-ncreţească şi să devină roşcovană în jurul gurii.

În stradă, un copil se joacă cu o mică elice prinsă în vârful unei scobitori, iar un altul plimbă o bicicletă cu cauciucurile roase. Asta după ce ieri am văzut un puşti alergând după un cerc învârtit cu băţul, iar acum câteva zile un băieţel împingând o bâtă cu două CD-uri prinse la capăt pe post de roţi.

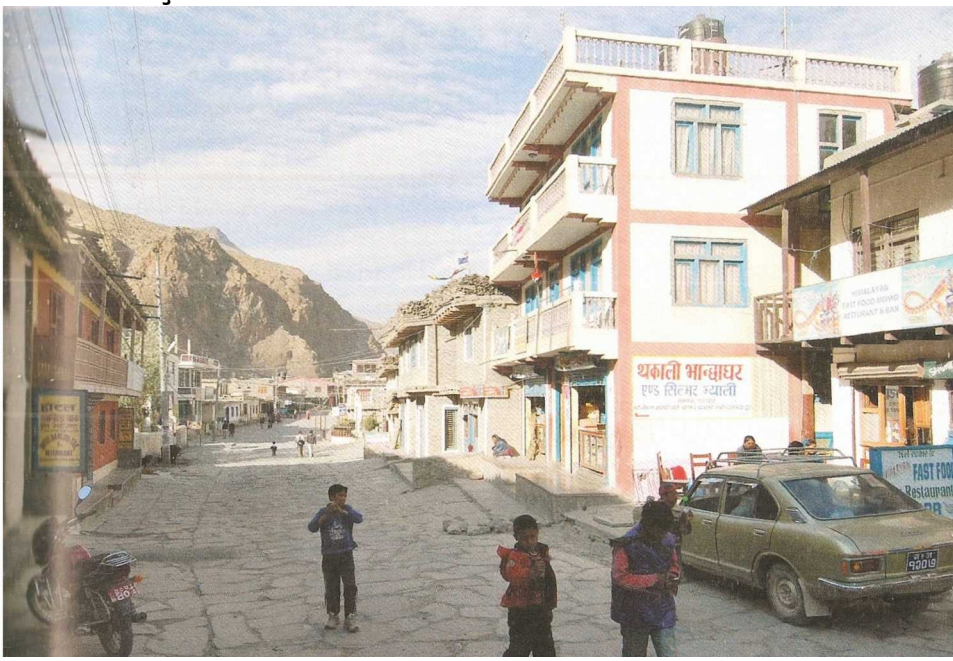

Un magazin se cheamă Wind Horse, iar mai încolo trecem pe lângă Jimi Hendrix Restaurant… *Hey, Marius, where you goin with that backpack în your hand?*

Plecăm, de data asta pe jos, spre Marpha, ultima noastră destinaţie de azi, pe valea secată a unui râu unde vântul bate încă şi mai năprasnic. Un pâlc de copaci este *atât* de îndoit de vânt, încât vreau să fac o poză, dar vântul îmi smulge din mână capacul obiectivului. Hainele flutură pe noi ca steagurile pe bete şi avansăm greu, cu bufful tras pe faţă. Odată cu seara ajungem şi în Marpha, *the delightful capital of apple brandy* (mi-e aşa poftă de-o friptură şi de-un pahar de alcool!), un sat înconjurat de munte, livezi de meri şi albia râului. Marpha este, de departe, cel mai frumos sat prin care am trecut până acum: case din

cărămidă albă, cu tocărie de lemn sculptată şi vopsită în negru, străzi înguste şi pavate cu lespezi de piatră pe sub care se aude curgând apa captată de un străvechi sistem de drenaj… Marpha arată ca un orăşel european medieval, doar că nu în stil gotic, ci grecesc.

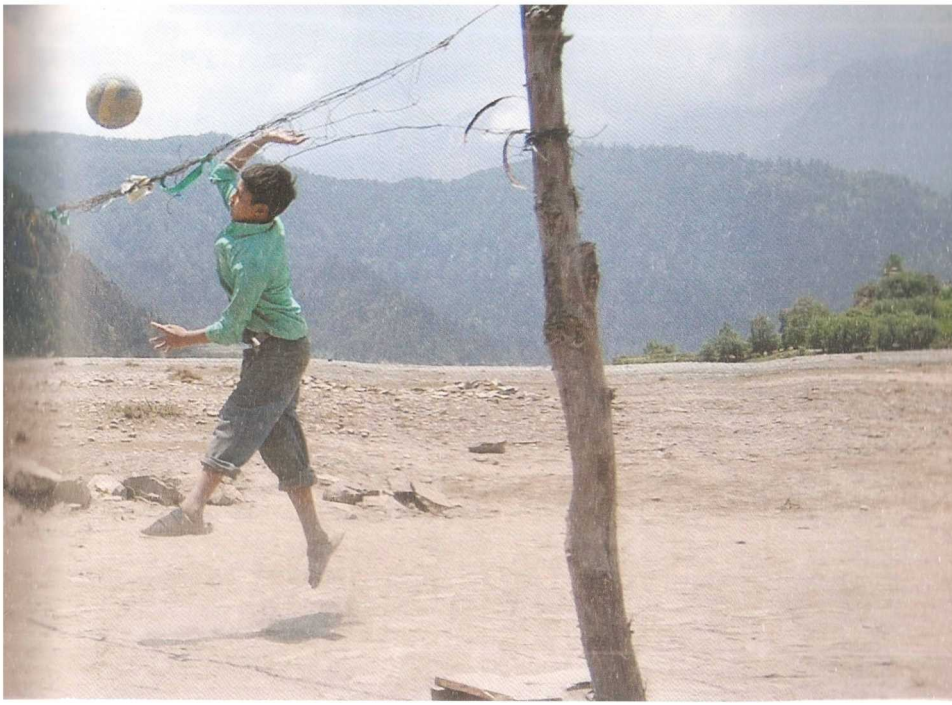

Ne oprim la marginea satului, la o pensiune în toată regula unde facem, în sfârşit, duşul cu apă caldă la care visăm de aproape o săptămână. Apoi mergem să mâncăm, eu cer o friptură de pui şi beau câteva pahare de raksi, rachiu de mere, mândria locală. Simt că le merit. Deodată însă mă loveşte-un gând: „Băăi, ce-o fi făcut Barcelona cu Real Madrid în returul semifinalei de-acum… o săptămână?”

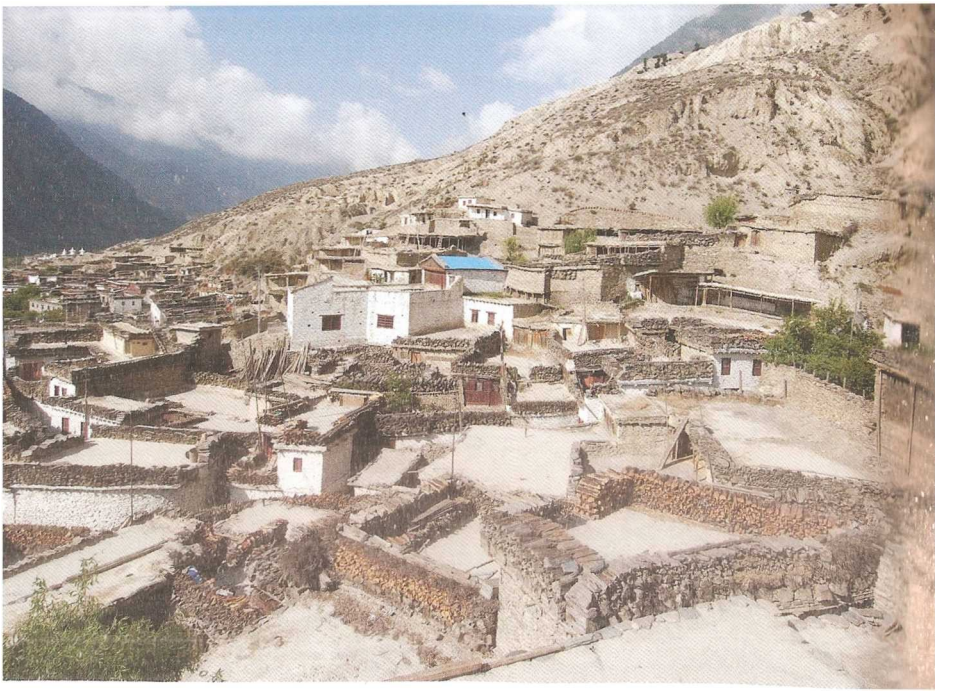

1.4 fPnai MarPha <2.667 m) – i «mi Qhasa (2.013 m)

Ne trezim mai devreme astăzi pentru că vrem să ne plimbăm pe străduţele încântătoarei capitale a rachiului de mere, unde cârciumile sunt toate pe stânga (există chiar un Yak Dance Pub care are masă de biliard), iar magazinele de suveniruri, plus o Himalayan Library, pe dreapta. Una dintre casele de cărămidă albă are pereţii exteriori curbaţi, iar scările sunt turnate în forme rotunde şi neregulate de altă culoare, de parcă spiritul lui Hundertwasser a venit cândva în trekking pe aici. Marpha nu este doar cel mai frumos sat întâlnit până acum, dar şi cel mai turistic. Fetele şi femeile care vând bijuterii, haine şi obiecte de artizanat trag de noi la propriu pentru a intra în magazine, dar asta şi din vina noastră, căci ieri-

seară, ca să scăpăm de ele, le-am promis c-o să revenim azi. Oricum, puţini turişti ajung în partea asta a muntelui, căci, odată coborâţi din trecătoare, majoritatea preferă să ia avionul de la Jomsom spre Pokhara. Cum, de altfel, şi noi era cât pe ce s-o facem acum două seri. Din fericire, azi suntem remontaţi, în parte şi datorită lui Rishi, care ne-a povestit ce ne aşteaptă zilele următoare. Vom avea parte de cel puţin două zile de trekking comparabile ca lungime şi dificultate cu cele de până acum. Suntem în formă, suntem OK, mai vrem. *Were on the trekk again!* Pe măsură ce depresia de alaltăieri seară s-a topit, ne-a crescut încrederea în noi. În fond, *noi am trecut prin Thorung L-ai*

Una dintre casele impunătoare ale satului comemorează vizita călugărului zen japonez Ekai Kawaguchi, care, în 1899, s-a oprit aici, pentru câteva luni, din drumul său spre Tibet. Deşi prost echipat, excentricul explorator Kawaguchi a fost primul străin care a ajuns în Lhasa, „oraşul interzis”.

Din mijlocul satului, pe munte în sus, se înalţă un templu budist până la care urcăm numărul sfânt de 108 trepte. Curtea interioară a templului, pavată cu lespezi mari de piatră şi străjuită de steaguri portocalii, îmi aminteşte de shaolinii din filmele cu karate de pe casetele video de când eram noi mici. Privim de sus acoperişurile caselor din sat deasupra cărora stive de lemne de foc se usucă la soare. Într-un colţ, aşezaţi pe o scară, doi băieţi, viitori înţelepţi budişti, ascultă o melodie la telefonul mobil. Lui Cătălin melodia i se pare

cunoscută şi mă întreabă cine cântă. Rihanna, *Umbrella*, zic eu tare şi băieţii ridică privirea zâmbindu-ne. Le fac o fotografie. Dragă Rihanna, eşti zâmbetul dintre un budist practicant şi un ortodox pasiv!

Telefonul acasă

Astăzi ne aşteaptă cel mai lung traseu al trekkingului nostru, peste 30 de kilometri, din care mai mult de jumătate prin valea râului Kali Gandaki (un râu mai vechi decât Himalaya şi care aparţine bazinului Gangelui), considerată, cu deschiderea sa de câteva sute de metri, cea mai largă din lume. Timp de secole pe aici a fost o importantă rută comercială: se căra sare din lacurile tibetane şi se ducea, la schimb, orez şi orz. Mărşăluim chiar prin albia secată a râului, din care acum nu mai curge decât un braţ, şi care arată precum o câmpie de piatră, praf şi nisip, de la marginile căreia se ridică munţii împăduriţi, căci peisajul, măcar în depărtare, începe să se înverzească din nou. Pe alocuri însă praful este atât de fin, iar stratul atât de gros, încât picioarele ni se afundă câţiva centimetri şi urma tălpii arată ca a lui Armstrong în solul lunar. Motocicletele, jeepurile şi autobuzele care mai trec pe lângă noi ne acoperă instantaneu cu o peliculă de praf. Nu ne mai dăm jos eşarfele de pe faţă, iar când se apropie maşinile ne întoarcem cu spatele, băgăm capul în piept şi ne ţinem respiraţia cât de mult putem, apăsând eşarfele cu palma. Satele de aici arată bine, etnicii thakali sunt mult mai înstăriţi decât manangii şi gurungii de pe munte, iar interioarele caselor, prin curţile cărora vedem

motociclete, sunt îngrijite. Nepalul nu mai pare atât de sărac, iar temperatura şi peisajul s-au schimbat încă o dată complet: ziua maximele ating şi 30 de grade, iar în jurul nostru sunt acum păduri de pini albaştri, brazi argintii şi mesteceni, dealuri, lanuri de grâu şi grădini cu flori, iar câmpuri de marijuana răsar din nou, peste tot, prin şanţuri, pe lângă garduri, pe marginea râului. Marijuana e urzica Nepalului. Oriunde te-ai uita îţi zâmbeşte ironic frunza ei în trei petale. O s-o visez la noapte.

Ne oprim pentru prânz la o pensiune aproape şic din Kalopani (Apa Neagră), un sat montan cam ca Moeciu, doar că înconjurat de cele trei vârfuri Nilgiri (Nilgiri North are 7.061 m), Tukuche (6.920 m), Annapurna I (optmiarul pe care s-au făcut cele mai puţine ascensiuni reuşite şi pe care l-am văzut şi de pe partea cealaltă) şi, fireşte, maiestuosul Dhaulagiri (8.167 m), al cărui vârf e mai mereu în nori, precum castelul de gheaţă al unui zeu introvertit. Pensiunea e ţinută de un bărbat, iar la masă suntem serviţi de cele trei fete ale lui, toate având sub 10 ani. Bem cidru de mere. Contra cost, putem suna acasă de pe mobilul lui. Îl sun pe tata şi, timp de două minute, nu apuc să-i spun decât că sunt bine şi să nu-şi facă griji dacă n-apuc să-i mai telefonez. El zice bine şi asta e tot, căci sunetul ajunge decalat cu 20 – 30 de secunde, de parcă tata ar fi la bordul navetei Apollo 13. Mesajul important a fost însă transmis şi, cel puţin, ne-am auzit vocile.

În satele prin care trecem a început secerişul. Întâlnim oameni care culeg grâul folosindu-se de

două beţe prin care trag spicele pe care apoi le Iasă să cadă într-un coş imens de nuiele purtat pe umăr. Pe uliţă, doi copii se joacă cu o praştie, iar Cătălin aşază cotorul unui măr pe un gard de piatră.

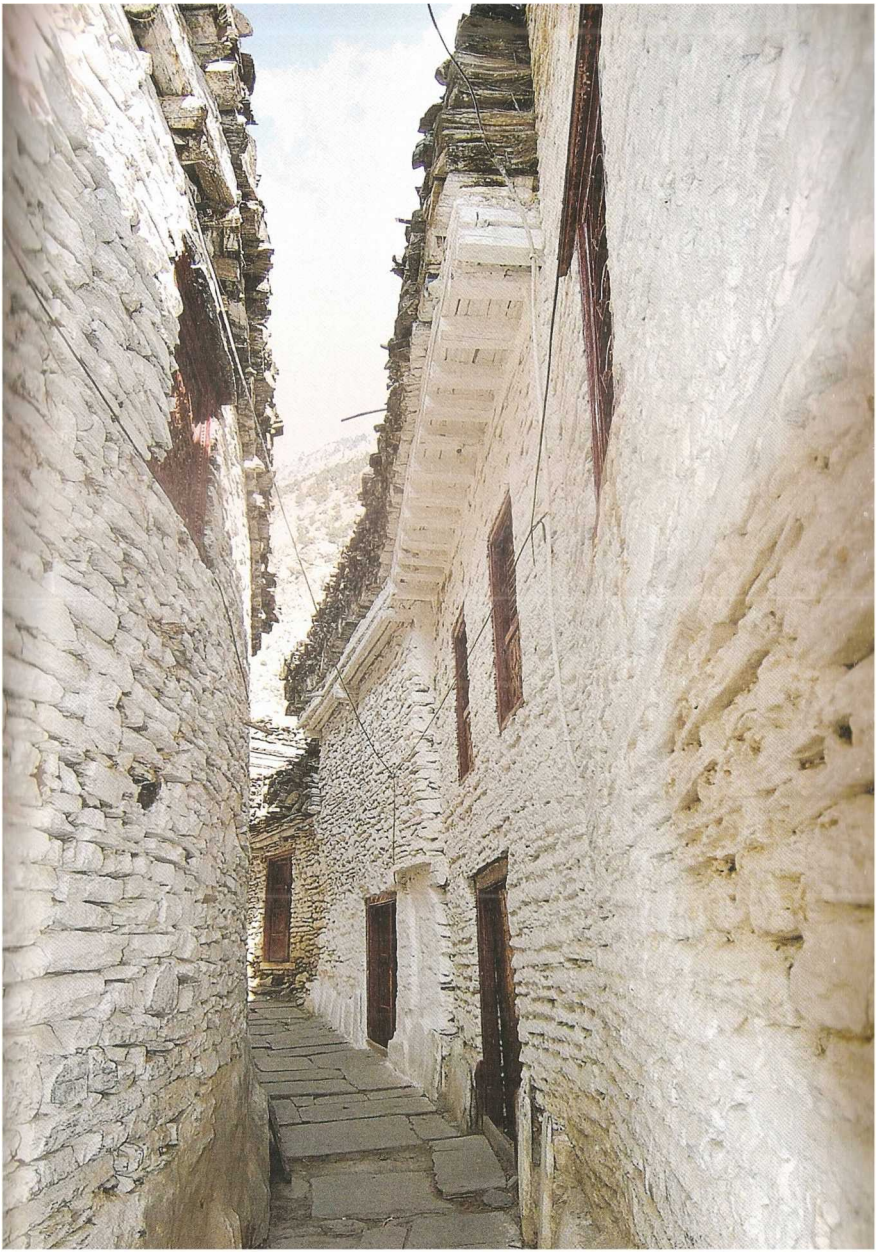

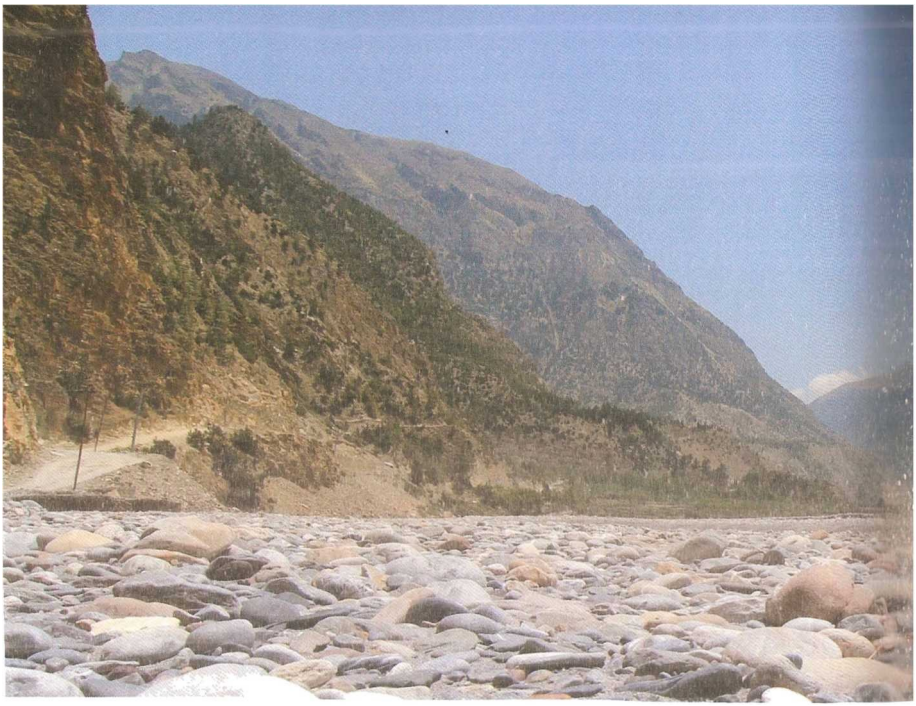

Copiii trag cu praştia pe rând şi sunt cât pe ce să-l nimerească, dar spre dezamăgirea lor asta nu se întâmplă. Le dăm, drept consolare, nişte bomboane şi plecăm, dar nu facem nici zece paşi că încep să ne strige şi vin după noi să ne arate că tocmai au spulberat cotorul. Sunt de-a dreptul fericiţi. Mai încolo, o fetiţă desenează cu un creion bont pe un petec de hârtie. Îi dau un pix metalic, lucios, cu capac, fetiţa face ochii mari, nu-i vine să creadă ce-a primit, după care se ridică şi fuge cu pixul în casă ca şi cum i-ar fi fost teamă c-o să mă răzgândesc. Vegetaţia, clima, solul, animalele, toate se schimbă de la o provincie la alta sau în funcţie de palierele de altitudine. Ceva rămâne totuşi neschimbat în orice parte a Nepalului ai ajunge şi acest lucru sunt mucii copiilor. Pe care

continuăm să-i răsfăţăm cu bomboane şi să-i fotografiem.

E 10 seara şi nu dorm. Am ieşit în curte pe un scaun alb din plastic din cele care există probabil în toate cârciumile rurale din lume, sorb dintr-o bere Everest şi privesc luna, ea, stăpâna nopţii, cum se strecoară prin poarta

deschisă printre nori… Toate luminile casei s-au stins, Rishi şi Rajeev cară rucsacuri în vise, Cătălin a mai citit ce-a citit şi probabil acum doarme şi el, iar din sat se aud, răzleţ, mugetul unui bivol şi ţipătul vreunei păsări a nopţii. Pădurea de pini de peste râu parfumează toată valea, mă las în voia nostalgiei şi în amorţeala berii. Prima dată de când sunt în Himalaya mă gândesc cu adevărat la altceva decât la călătoria

noastră. Mă gândesc la un prieten *atât* de drag, care însă nu mă mai aşteaptă nici măcar acasă. Visul e oglinda absenţei. Dacă l-aş visa…

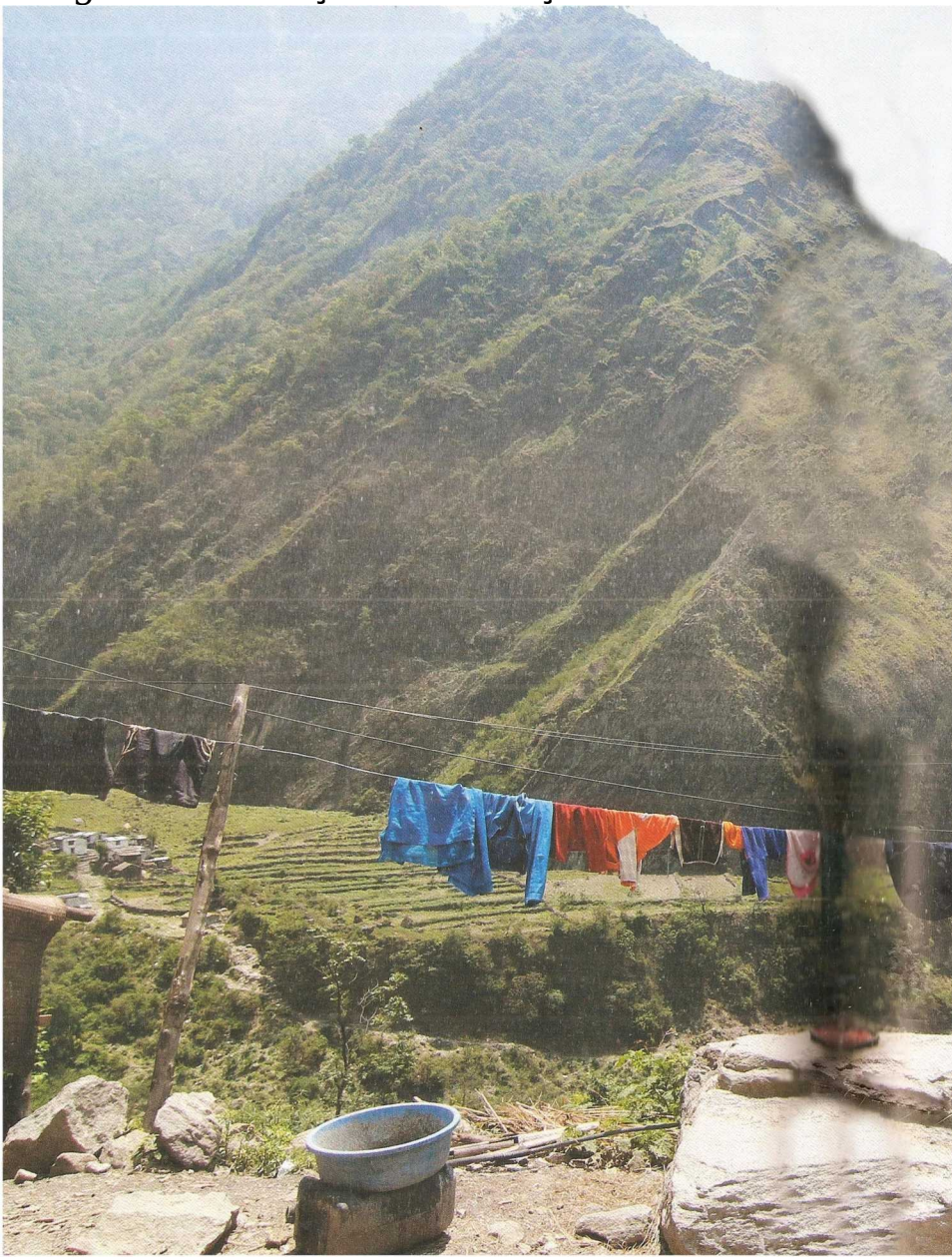

Ghasa (2.013 m) – ocpnai Tatopani (1189 m)

Mergem toată dimineaţa prin păduri, urcăm costişe după costişe, vedem sute de şopârle, trecem pe lângă cascada Rukse şi peste *the deepest gorge in the world*, situat între vârfurile Annapurna I şi Dhaulagiri şi care chiar este adânc, atât de adânc, încât, deşi ne aflăm pe un drum stâncos chiar deasupra lui, abia îl vedem, la zeci de metri sub noi, privind prin zoomul aparatelor foto. Mergem în continuare pe valea râului Kali Gandaki, a cărui apă învolburată şi amestecată cu pământ chiar e neagră. Dar lucrul care ne emoţionează cel mai tare nu sunt toate aceste superlative ale naturii, ci o anume extravaganţă a ei: pe marginea drumului întâlnim un corcoduş. Rishi şi Rajeev nici măcar nu ştiu ce fruct e. Îi punem să repete după noi „cor-codu-she”, apoi şi

„zar-zhare”, după care le demonstrăm că se mănâncă şi că au gust bun. Îmi umplu buzunarele cu corcoduşe (sunt aproape coapte) şi fac un efort de stăpânire să păstrez măcar una dintre ele ca s-o putem arăta în următorul sat vreunui bătrân pentru a-i afla numele în nepaleză. Şi aflăm: aarupokhara, adică aproape numele oraşului spre care ne îndreptăm.

Pe un drum care nu anunţa nimic, dăm de cuplul de spanioli cu care ne-am împrietenit pe partea cealaltă a Annapurnei. Ne bucurăm de parcă am revedea nişte prieteni vechi, doar că nu ne îmbrăţişăm. Sunt peste 30 de grade afară, iar el cară în spate o pătură din lână de iac pe care a plătit-o cu 2000 de rupii şi două tricouri purtate. Ne despărţim şi rămâne să ne vedem, sau nu, în Tatopani, ori în cine ştie care sat de aici încolo. Pe drum mai întâlnim un nepalez în trening, care poartă un tricou cu Chelsea, intru în vorbă cu el, zice că îi place fotbalul, aşa că îi pun întrebarea fundamentală: ce-a făcut Barcelona cu Real Madrid? Habar n-are.

Bicharak. *Să călătoreşti încontinuu fără intenţia de a ajunge undeva. Ca stil de viaţă. Dar nu în balon sau sub aţă (ca-n Jules Verne), nici în avion (ca-n filmul lui Vinterberg) sau în tren (ca-n romanul lui Cătălin Pavel), ci pe jos, mergând printre oameni, traversând lumea pe propriile-ţi picioare, purtând retina propriilor ochi de-a lungul drumului lumii! Să nu te opreşti nicăieri mai mult de o zi, să saluţi lumea din mers în timp ce-ţi iei rămas-bun, niciodată la revedere... Să fii curios şi să te miri încontinuu ştiind că, dacă nu te miri, te*

rătăceşti! Să cauţi, să afli o poveste, să spui una, să mănânci aici, să dormi dincolo, mereu dinspre ceva înspre altceva, şi drumul să fie însăşi destinaţia în schimbare, să nu ai un loc al tău, pe care să-l posezi şi căruia să-i aparţii, să nu ai datorii şi responsabilităţi, să nu te blochezi în promisiuni, să nufii legat de nimic în afara propriei indisponibilităţi de a te ataşa de ceva sortit să se schimbe, să se destrame, să dispară; să fii tu cel care controlează schimbarea, să existi în această perpetuă trecere şi sosire, întotdeauna înspre tot, pasagerul mobil al lumii, mereu altundeva, altcândva, altcineva pentru cei care nu te vor revedea, nu te vor face al lor, mereu străin, nou, interesant şi indiferent, deci inepuizabil şi dorit, mereu proaspăt în ciuda vechimii, să nu te (re) cunoască nimeni, doar tu să-i întâlneşti pe toţi… Curiozitate, seducţie, efemeritate!

Decât maoişti, mai bine mon arh işti!

Peste câteva zile se va decide soarta Constituţiei Nepalului, act fundamental pentru democraţia ţării, cu ale cărui prevederi partidele nu sunt deocamdată mulţumite în totalitate. Maoiştii, spre exemplu, vor să prelungească termenul din cauză că ţin neapărat la serviciul militar obligatoriu („pentru a se asigura integritatea naţională şi suveranitatea statului”, cum declară ei prin ziare), dar şi pentru că drepturile garantate de actuala versiune nu-i satisfac. Nu-i satisfac în sensul că sunt pentru toate castele. Or ei nu vor doar o reparaţie istorică, ci şi un fel de pedeapsă. Castele superioare, adică aristocraţia şi burghezia, au

avut până acum cele mai multe drepturi; maoiştii vor ca ele să aibă de acum încolo ceva mai puţine. Egalitate pentru toţi, dar unii să fie mai egali decât alţii! *Ferma animalelor* în varianta hindusă! Rishi, care i-a votat pe naţionaliştii de dreapta, l-ar

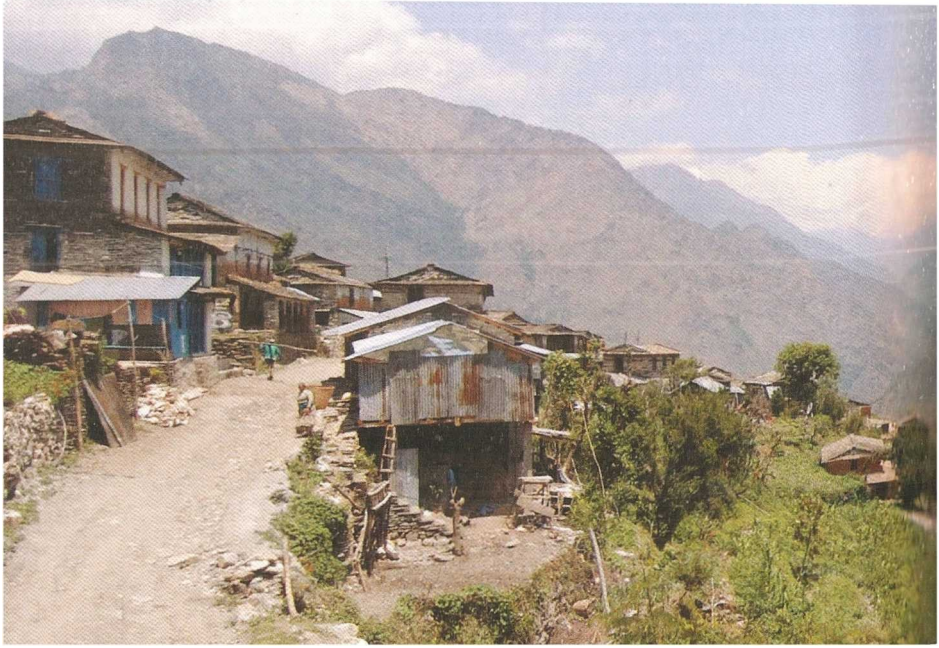

vrea pe rege înapoi. „Numai regele ne poate uni”, spune Rishi, care crede că ţara suferă din cauza fărâmiţării politice. Zilele astea a discutat mult în contradictoriu cu Cătălin, căruia i-a tot spus că el nu-i vrea pe maoişti în parlament, el vrea ca maoiştii să fie pedepsiţi pentru asasinarea celor câteva mii de nepalezi, pentru răpiri şi alte crime pe care le-au mai făcut. Rishi nu vrea nici compensaţii pentru castele defavorizate, nici reconciliere cu maoiştii: „Unii ar putea spune că sunt extremist, dar eu vreau mai întâi dreptate”.

Motivul intransigenţei sale politice îl aflu mai târziu, căci Rishi nu face din asta un argument pe

faţă al atitudinii sale. Acum câţiva ani, maoiştii cereau interzicerea studiului limbii sanscrite în şcoli, asta pentru că niciodată n-au agreat influenţa Indiei asupra culturii nepaleze, percepută a lucra în detrimentul apropierii de China. Un văr de-al lui Rishi, care studia sanscrita la facultate, a dispărut, în urmă cu ani buni, împreună cu alte câteva zeci de studenţi, şi niciodată nu s-a mai aflat nimic despre el. Se pare că maoiştii i-ar fi ucis şi i-ar fi aruncat într-o groapă comună şi probabil ar fi continuat acest tip de acţiuni dacă China nu s-ar fi dezis de ei în mod public şi dacă

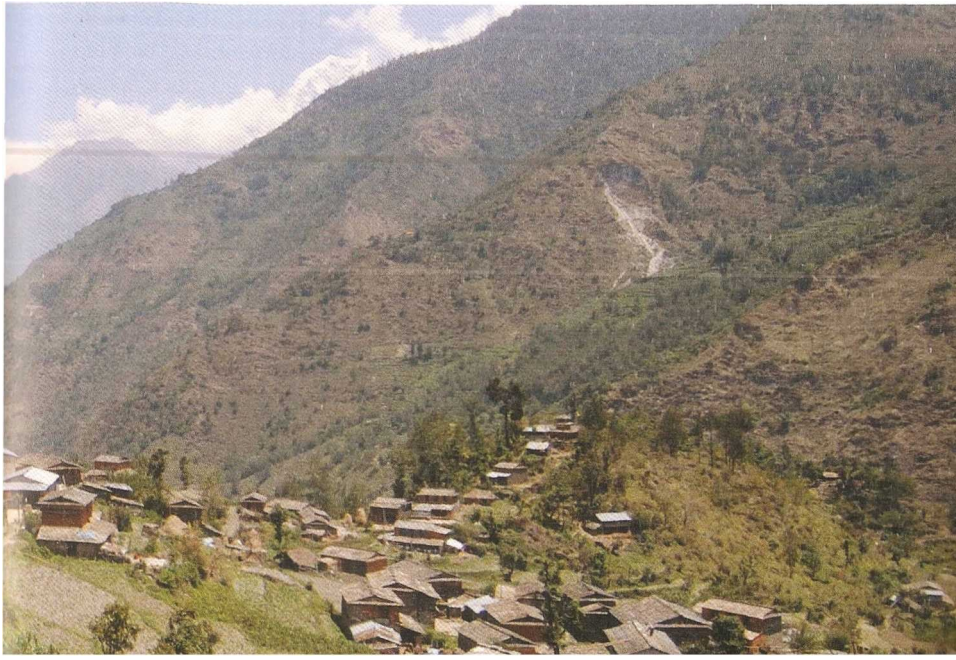

comunitatea internaţională nu i-ar fi catalogat ceea ce şi erau, adică terorişti. Cu sau fără poveştile lui Rishi, maoiştii nepalezi şi îndemnurile lor antimonarhiste şi separatiste de pe stânci sunt o relicvă ideologică într-o ţară oricum înapoiată cu

un secol, o ţară agrară (Nepalul nici un are un aşa-zis proletariat), care supravieţuieşte, mai ales, datorită regimentelor Gurkha ce servesc în armatele Indiei sau Marii Britanii şi Himalayei (numai anul trecut în Nepal au intrat 105.000 de turişti).

Partida de caram

Astăzi am „pierdut” aproape 1.000 de metri de altitudine şi, pe măsură ce coborâm, e tot mai cald, iar vegetaţia se schimbă din nou, devine luxuriantă, subtropicală[17], întâlnim aloe vera gigantice, lămâi, banani, portocali, pâlcuri de bambus, chiar salcâmi. Când intrăm în Tatopani auzim cântecul colorat al papagalilor, atmosfera devine umedă, apar ţânţarii şi începem să transpirăm abundent. Grădina guest house-ului, unde se află şi bungalow-urile noastre, este invadată de vegetaţie, parcă am fi pe aleile unei sere de la grădina botanică. Iar greierii, ei bine, greierii cântă atât de tare, de parcă ar fi conectaţi la amplificatoare. Greieri electrici, psihedelici, mii de hendricşi minusculi (şi la fel de negri) îşi frecă picioruşele până iau foc, iar mulţimea de insecte libertine intră în delir acolo, în Woodstockul lor de iarbă... (Ce vreţi, mi-e dor de rockul tare de acasă!)

După standardele nepaleze, Tatopani (Apă fierbinte) este, de fapt, o mică staţiune balneară, căci există aici mici terase, uliţele sunt pietruite, iar lângă râu se află două izvoare termale cu apă fierbinte, amenajate sub forma unor bazine a

17 Nepalul se află, de altfel, la aceeaşi latitudine cu Miami.

căror apă se spune că vindecă bolile de piele. Din fericire, mâine e zi de odihnă, astfel că, după ziua de aclimatizare din Manang, avem acum dreptul la o altă zi de refacere, şi încă într-un sat cu băi termale. După ce îmi spăl aproape toate hainele, lăsându-l pe Cătălin să facă acelaşi lucru, plec cu Rishi prin sat şi ne oprim lângă o prăvălie unde vedem o tablă de

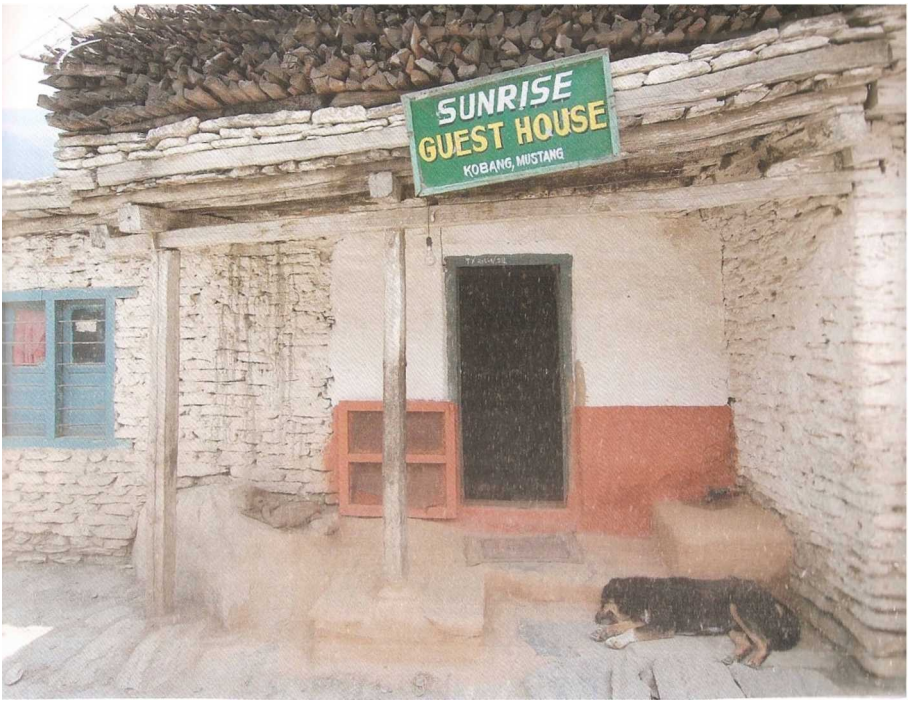

caram. Privălia, îmi dau seama, este, de fapt, o sală de jocuri, doar că nu mecanice, şi oricum nu la plural. Scot nişte mărunţiş din buzunar şi plătesc trei jocuri. Eu şi cu Rishi împotriva unei fete şi a unui băiat, care se dovedesc a fi, probabil, campionii locali. Cu aportul meu neprecupeţit, pierdem toate cele trei partide în cursul cărora eu înscriu o singură dată, din noroc pur, căci am lovit piesa doar ca s-o lovesc, fără nicio idee de direcţie

sau de ricoşeu. Spre distracţia copiilor, care au renunţat să mai joace pe uliţă rişca cu pietricele şi s-au adunat în jurul nostru, sunt, în mod oficial, cel mai prost jucător de caram care a trecut vreodată prin Tatopani. Rishi însă mă felicită diplomat şi dăm să părăsim prăvălia, căci, oricum, între timp s-a luat şi curentul electric. Un bătrân, care a urmărit partidele de pe un scaun din colţul prăvăliei, mă opreşte în uşă şi mă întreabă din ce ţară vin. „Din Franţa”, îi răspund.

În noaptea asta caniculară nu doar că nu mai desfacem sacii, dar dormim în chiloţi. Ai lui Cătălin sunt albi.

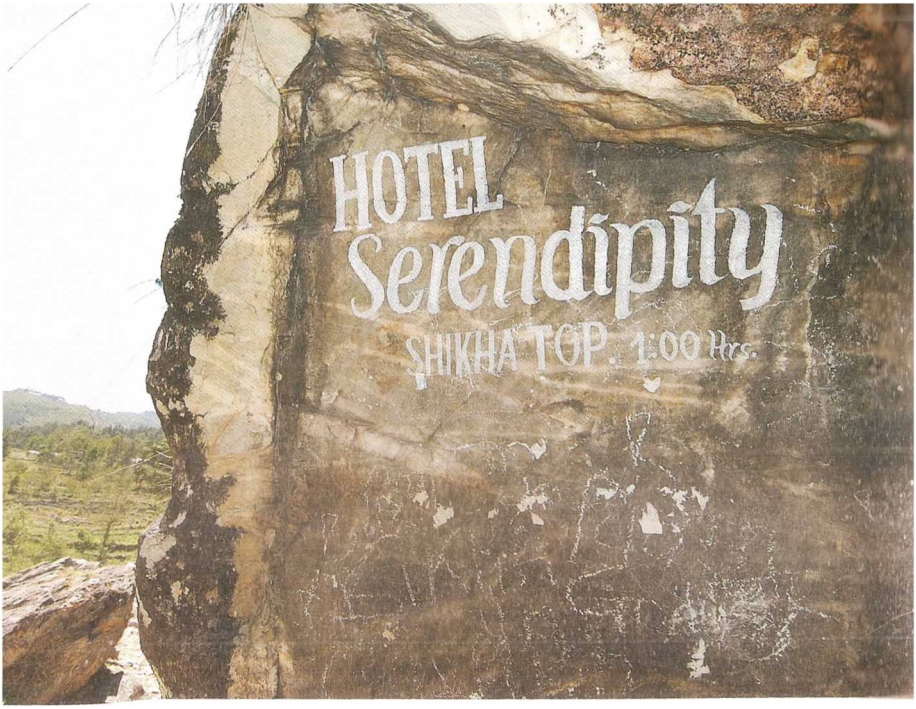

16 (4 ai Tatopani (1189 m)

Ieri-noapte, din cauza caniculei, am schimbat două tricouri, am golit recipientul de apă şi am fost nevoit să lăpăi de la chiuvetă, gest *highly not recommended*, dar cui i-a mai păsat?

După micul dejun mergem la izvoarele termale. Afară sunt (deja!) 30 de grade, iar în bazine ni se spune că apa are 50. Cătălin intră puţin şi doar cu picioarele, s-a cam opărit, iar acum zici că are ştrampi roz. Eu mă decid să plătesc pentru un *trekkers massage* şi negociez preţul, dar numai puţin, căci tipul cu masajul (pantaloni scurţi de fâş portocaliu, frizură de Bruce Lee şi caschetă de motociclist sub braţ) zice că el a făcut un curs de masaj la Kathmandu şi că îmi oferă un masaj profesionist la un preţ oricum

mic.

Mă-nvoiesc pentru 700 de rupii (10 dolari) şi motociclistul maseur mă duce într-o dugheană de bambus de pe marginea râului: acoperiş de tablă, pe jos pietriş şi rogojini, pe un perete atârnă o pătură cu motive indiene, celălalt perete este acoperit cu ziare, iar în loc de uşă, un cearşaf portocaliu cu înscrisuri în alfabetul sanscrit. Mă întind pe un pat de lemn, iar undeva în stânga văd o bordură de ciment pe care se află sticluţe cu *rhuma oii* o muzică indiană plăcută, relaxantă începe să se audă, dar e soneria telefonului mobil sunând în pantalonii scurţi de fâs ai maseurului cu figură de karatist. Pe scurt, începe cu tălpile, continuă cu spatele şi termină cu umerii, dar după 45 de minute de apăsări, trageri şi puncţii cu degetele, operaţiuni în care descopăr muşchi pe care nu credeam că-i am şi resimt dureri scurte şi plăcute, cât se poate de relaxante, karatistul portocaliu mă acoperă cu un prosop şi îmi spune că pot să mai rămân acolo culcat câteva minute ca să-mi revin, dar eu zic mulţumesc, e OK, nu e nevoie, însă când dau să mă ridic, muşchii mei sunt *atât* de relaxaţi, încât nu mişcă nici unul… „O să mai rămân aici puţin”, îi spun tipului care îşi pune casca pe cap şi părăseşte dugheana, iar eu stau culcat şi îi ascult motocicleta îndepărtându-se pe pietrişul râului în timp ce puterea din muşchi mi se-ntoarce de pe unde a fost plecată. Într-un târziu, Cătălin mă strigă de afară: „Bă, eşti bine?”

Înapoi la bazinul termal, mă împrietenesc cu Chris din Colorado, care şi el umblă de luni de zile prin Asia: a făcut căţărări în Thailanda, a predat

engleză într-un sat din Coreea de Sud, a trecut prin Malaezia, va ajunge în Bhutan etc. Vorbim despre Bin Laden, fireşte, despre Bush (toţi americanii îl detestă, noi le spunem că datorită lui suntem în NATO – „E bine, totuşi, că a folosit cuiva!” zice Chris), apoi nu ştiu cum menţionează numele unei americance întâlnite sus, în sat: Michelle. „Şi Michelle asta e într-un grup cu încă o americancă şi două canadience?” îl întreb, iar el îmi confirmă. *Fetele sunt în Tatopani!* Le credeam pierdute, ne credeam pierduţi unii de alţii.

Când ajungem în sat, ne oprim la o prăvălie să luăm apă şi cineva mă bate pe umăr. E una dintre porteriţele americancelor: „Duceţi-vă repede, fetele şi-acum plâng după voi!” Nu doar că plâng, dar s-au cazat chiar în bungalow-urile vecine. Michelle, cea care a avut HAS la Manang, le-a ajuns din urmă după ce a mai rămas acolo pentru aclimatizare nu o zi, ci două, fiind astfel nevoită să închirieze, în cele din urmă, un cal şi să treacă prin trecătoare călare… Sunt fericite că ne-am reunit, iar Eva este acum însoţită de tatăl ei, care a venit cu avionul în Jomsom ca să facă ultima parte din traseu împreună. După-masă începe ploaia, dar noi mergem cu toţii (mai puţin Cătălin, care a rămas în cameră să citească) la bazinele termale. Ne plouă în cap, în timp ce corpul stă scufundat în apa fierbinte. E un fel de saună ce facem noi: ieşim în ploaia rece, intrăm apoi în apa din care ies aburi şi tot aşa, povestind ce-a mai văzut fiecare pe traseu…

La masă, Amy mă pune să-i fac o listă cu scriitorii americani pe care ar trebui să-i citească

neapărat când se va întoarce acasă. Îi scriu dintr-un foc, direct în jurnal, următoarea listă: Saul Bellow, Truman Capote, Philip Roth, John Cheever, Don Delillo, Vladimir Nabokov şi John Updike. N-a citit pe nici unul, dar mă întreabă de ce n-am pus pe listă nicio femeie. „Pentru că nu ştiu nici una de valoarea tipilor ăstora4, îi răspund. Se uită ironic la mine, ceva gen „of, europenii ăştia misogini…”

Bucata de charas

După-masă, Rishi şi Rajeev vin la noi în bungalow şi ne întind o bucată de ceară, închisă la culoare, de dimensiunea unei brichete:

Poftim, din partea lui Shiva, prin mine şi Rajeev.

Ne simţim onoraţi, dar ce-i asta?

Charas.

Mai exact?

Haşiş.

Aha, deci un fel de haşiş solid. Şi cum îl… punem în valoare?

Facem un joint aici.

Unde… aici?

Oriunde. Aici e Nepal.

(Trag o fugă în sat ca să cumpăr un pachet de ţigări, căci n-avem la noi hârtie de tutun. Cumpăr un pachet de Khukuri, *finest Virginia*, cele mai ieftine ţigări nepaleze, un fel de Snagov de Himalaya, şi mă întorc înainte de-a zice joint. Băieţii mă aşteaptă în grădină, pe băncuţa din faţa bungalow-ului. Rajeev scoate un briceag, răzuieşte bucata de haşiş, amestecă cu puţin tutun scos din ţigară, scoate filtrul cu dinţii şi trage cu gura din

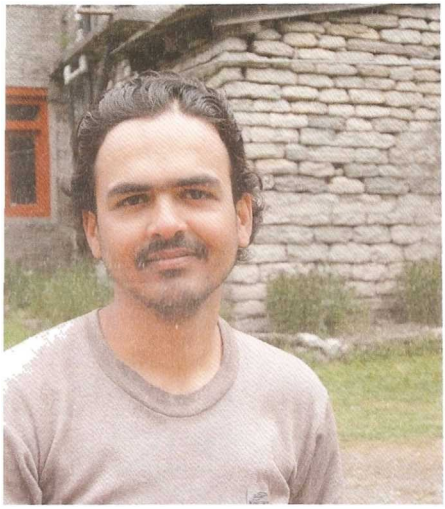

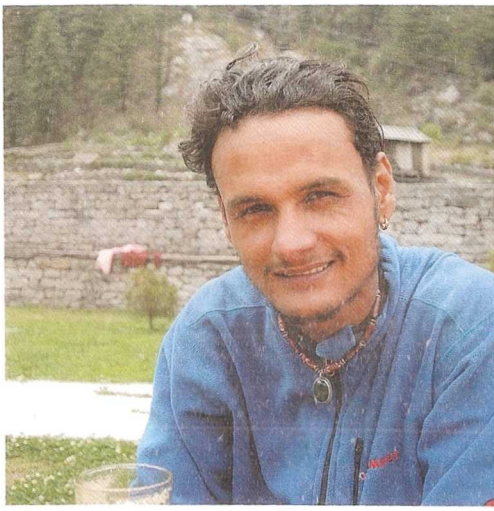

palmei, prin cilindrul de foiţă golit al ţigării, amestecul de haş şi tutun. *Habemus jointus!* Chibritul sfârâie, jointul se aprinde, Rishi îl ridică şi-l atinge de frunte, rosteşte o mantră în numele zeului favorit, după care trage în piept fumul sfânt, iar noi îl urmăm întocmai…)

Boom Shiva! Sssff…

Booom Shivaaa! Sssf!

Boom Shiva! Sssff…!

Boom Shivaaa…

Ce-aţi pus voi aici, măi, băieţi?

Cultură nepaleză…

Şi care-i faza cu ritualul ăsta cultural?

Ridici jointu şi i-l închini lui Shiva, binecuvântat să-l fie numele! Deci, e bine aşa? Boom Shiva! Şi acum sssf…

Ooo, eşti un adevărat hindus! Păcat că n-avem un chilim cu noi.

Ce-i ăla?

Ca un bong, dar mult mai bun. E străvechi.

Shiva însuşi fuma din chilim…

(Patru oameni abia apucă să tragă câte două fumuri dintr-un joint făcut dintr-o Khukuri, aşa că Rajeev se apucă de al doilea.)

Dar aici nu e ilegal?

Nu, aici e Nepal.

Hei, uite că rimează!

Normal.

(Mă uit la felul în care Rajeev trage cu gura amestecul de tutun şi haş prin cilindrul de hârtie…)

Ce stil de făcut joint e ăsta, Bruce Nepalee?

Chus Lee style!

(Râdem să cădem cu banca. „Chus” înseamnă în nepaleză „suge”. Chus Lee dă foc – oau, cât de tare e expresia asta, „a da foc”! – la al doilea joint…) Boom Shiva! Sssff… aaa! Acum suntem mai aproape de Shiva. Booom Shivaaa! Sssff… Băi, Rishi, dacă Shiva ar apărea acum, în Tatopani, aici, pe banca asta, ce l-ai întreba?

Shiva e peste tot, omule!

Şi ce-l întrebi?

Orice, El ştie tot. Important e *cum* îl întrebi?

Cu gândul.

Şi care-i faza cu Shiva şi cu fumatul de iarbă?

Lui Shiva i-a fost atât de dor de soţia moartă, Dakshayani, încât a fumat încontinuu 30 de zile călătorind deasupra lumii şi purtându-i trupul neînsufleţit pe umeri…

Şi tibetanii fumează şi ei?

Daaa, fumează… Numai câţiva dintre ei!

Ce răspuns e ăsta, băi, Rishi?

E anglo-engleză…

(Abia ne mai putem ţine echilibrul pe bancă…)

Boom Shiva! Sssff…

Rishi, eşti cam dus!

Sunt, dar în numele lui Shiva.

Marios, ce înseamnă *son ofagunî* E un fel de *son of a bitch*.

Băi, *sunshine reggae,* ascultaţi aici:

I wasgonna make love to you, but then I got high

II *was gonna cat y o pussy too, but then I got high – now I'm jacking off and I know why…*

Şi acum cu toţii:

cauze I got high, cauze I got high, cauze I got hiiigh…

Grozav cântec, Catlin! Nu-l ştiam. Să-mi scrii mâine numele lui pe ceva… Cât de mult e până mâine! Boom Shiva! Sssff!

Vă spun eu: cultura trebuie cultivată…

Popoarele trebuie cultivate… Pardon, culturalizate.

La foc mic.

Şi dacă nu începem cu noi înşine…

Atunci cu cine…

Catlin, eşti un mare om! Şi totodată un gânditor.

Un gânditor care n-a mai fumat de şapte ani. Dacă ar afla Georgiana… Shiva n-o să-i spună, stai fără grijă! Shiva ştie tot ce se-ntâmplă şi are grijă de noi.

Dar Sid? Sid Vicious. El ştie?

Sid Vicious fumează ca un baba. Îl iubim pe Sid Vicious…

Şi pe Bob Marley... Pentru că ei au iubit libertatea. Şi pe Che Guevara. Dă-l în pula mea pe Che Guevara! A fost un criminal...

Aici n-a ucis pe nimeni.

A fost un criminal, un futut de maoist... Ura de moarte sanscrita.

Eşti fumat rău, Marios. Haide, mai trage un fum şi zi-ne ce titlu va avea cartea ta despre Nepal.

Sssff! încă nu ştiu, poate o să-i pun un titlu poetic, ceva gen *Clouds on My Backpack* sau poate *Trekking the Clouds* sau *Cold Side of the Cloud*... Sau mai bine *Wasted Under Fat Old Clouds.*

Adevărat!

Dar ce ziceţi de ăsta: *Snow Leppards on Fire*?

Aaa, ăştia suntem noi: *snow leppards on fire.*

Meriţi ultimul fum.

Sssffshivaaa…

Mergem veseli să mâncăm (ne e o foameee!) şi americancele ne miros din prima. Le promitem că n-o să se mai repete şi că de acum încolo n-o să mai fumăm fără ele, dar acum vrem mâncare, cât mai multă, chiar şi nişte dai bhat… După ce mâncăm, se aşază la masa noastră patronul guest houseului, un tip distins şi elegant (pantaloni şi cămaşă de in), are părul lung şi alb, prins în coadă, şi vorbeşte calm, modulat, o engleză frumoasă. La faţă pare mai mult singaporean şi arată, de fapt, ca un *Aslan midlife gigolo.* Nu e din Tatopani, dar îi plac clima şi vegetaţia de aici, a cumpărat şi a renovat această casă pe care a transformat-o în guest house şi tot ce face este să citească cărţi fantasy şi de ficţiune istorică, adică fix pasiunea lui Cătălin, cu care se lansează într-o discuţie interminabilă despre cărţi şi autori de care eu, spre ruşinea mea, n-am habar. La un moment dat, ne spune un lucru interesant, şi anume că peste două zile, până să ajungem în Tadapani, să băgăm de seamă la pădurea de rododendroni pe care o vom traversa, credinţa lui fiind că e asemănătoare cu pădurea magică din *Lord of the Rings.* Efectul haşişului s-a dus, dar tot ni se pare extraordinar ce ne spune omul ăsta. Cătălin mai rămâne la discuţii cu el, îşi povestesc şi-şi recomandă cărţi, băieţii s-au dus la culcare, iar eu mă retrag în grădină cu americancele să le iniţiez în cultul lui Shiva. Boom Shiva.

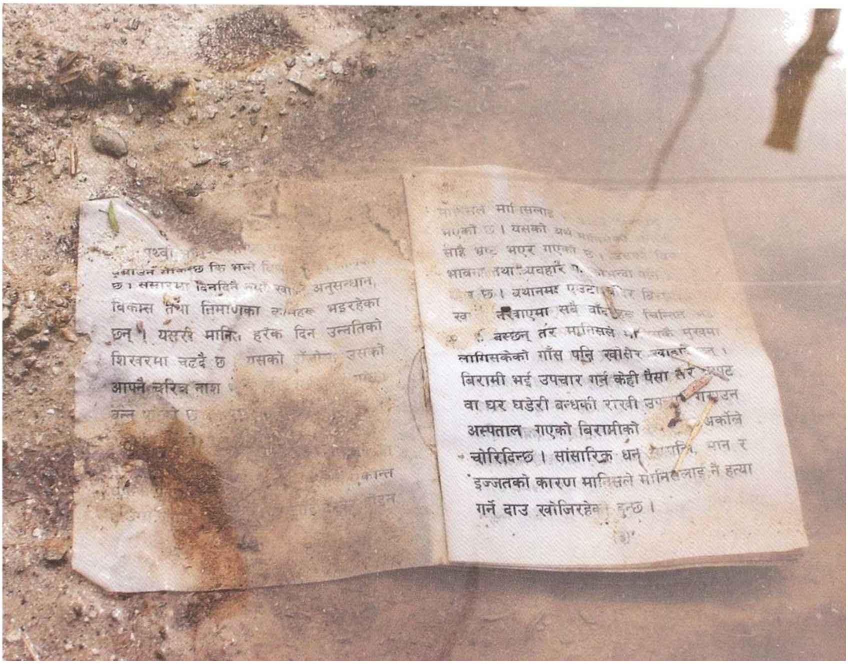
छ । संसारमा दिनदिनै
अनुसन्धान,
विकास तथा निर्माणका
भइरहेका
छन् । यसरी मानिस हरेक दिन उन्नतिको
शिखरमा चढ्दै छ
आफ्नै चरित्र नाश
भएको छ । यसको
लागिसकेको गाँस पनि खोसेर
बिरामी भई उपचार गर्न केही पैसा
वा घर घडेरी बन्धकी राखी
अस्पताल गएको बिरामीको
अर्कोले
चोरिदिन्छ । सांसारिक धन
मान र
इज्जतको कारण मानिसले मानिसलाई नै हत्या
गर्ने दाउ खोजिरहेको हुन्छ ।

1.7 hnni **Tato Pani** (1.1.89 m) – 1 A mai Ghorepani (2.853 m)

În ciuda simpozionului ad-hoc de adorare a lui Shiva de aseară, ne simţim mai mult decât OK. Ziua liberă, masajul, duşurile şi băile termale, mâncarea (pizza şi friptură de pui în loc de supă de roşii, cartofi şi orez), somnul (fără sac de dormit şi până dimineaţa târziu), hainele proaspăt spălate, reîntâlnirea cu fetele, toate astea ne-au redat puterile de-altădată. Şi aveam nevoie, căci azi continuăm să mărşăluim printr-o căldură de peste 30 de grade şi, nota bene, să urcăm o diferenţă de altitudine de 1.700 de metri. La sfârşitul zilei vom îndura din nou frigul.

În satul Ghara, într-o curte, trei femei bat ovăzul cu nişte bâte. Mă lipesc de gard cu

aparatul în mână şi le întreb mai mult din priviri dacă mă lasă să le fotografiez, cea mai tânără dintre ele îmi face semn că nu şi se opresc. Atunci deschid poarta, mă apropii de ea, îngenunchez şi-i întind o bomboană. Femeile se pun pe râs, îşi aşază mai bine basmalele pe cap şi încep să bată ovăzul pentru şedinţa foto.

Este irespirabil de cald, mai ales că drumul continuă să urce şi nu ne dă nici un răgaz. Rishi şi Rajeev au rămas în urmă, avem un avans de cel puţin o jumătate de oră faţă de ei, aşa că ne oprim în foişorul unui ţăran şi cerem însetaţi câte o *Goga-Gola*, cum stă scris pe plăcuţa de lemn de pe gard. Omul ne întreabă dacă nu vrem nişte haşiş. Refuzăm politicos, am fumat şi ieri, îi spunem, iar până diseară trebuie să ajungem taman în Ghorepani. Ne întreabă de unde suntem şi, spre surprinderea noastră, ne spune că în urmă cu câteva luni au mai oprit la el în curte nişte români şi nici aceia n-au vrut haşiş. „Românii fumează puţin”, conchide omul, iar noi nu zicem nimic, doar nu vrem să compromitem imaginea ţării.

Remember

După încă nişte ore de mers în care facem pauze dese şi tot mai lungi, iar Rishi şi Rajeev tot nu se văd, probabil că sunt acum la mai bine de o oră în spatele nostru, începe să se înnoreze şi Cătălin mă-n-treabă când am văzut noi ultimul indicator spre Ghorepani. Ce-i drept, nu-mi amintesc, dar nici nu am trecut pe lângă cine ştie ce bifurcări să ne temem că am încurcat traseul. Am mai greşit poteca şi ieri, dar nişte localnici au strigat la noi, ne-au făcut semn cu mâinile şi ne-au

întors pe drumul cel bun, acum însă nu e nimeni în preajmă. Scoatem harta şi s-ar zice că ne aflăm pe drumul cel bun, doar că de o vreme n-am mai trecut prin nici un sat şi nici n-am mai întâlnit picior de om. Or pe aici satele nu sunt atât de îndepărtate unele de altele.

Drumul se schimbă şi acum urcăm nişte trepte de piatră printr-o pădure ciudată. Copacii nu sunt foarte deşi, dar s-a întunecat şi mai mult. Iar ceasul nu e deloc târziu… După o jumătate de oră de urcat în tăcere, Cătălin mă întreabă dacă n-am senzaţia că urcăm aceleaşi trepte. În jur nu pare să se fi schimbat nimic, copacii trec pe lângă noi ca desenaţi pe pânză, iar rădăcinile şi pietrele care formează: treptele continuă să apară în faţa noastră şi să dispară sub paşii noştri replicate la infinit ca pe-o scară rulantă. Nu urcăm o potecă printr-o pădure, ci urcăm trepte într-o gravură de Escher. Deasupra noastră s-au îngrămădit norii şi stă să plouă, s-a întunecat de-a binelea, poteca s-a mai bifurcat de câteva ori, am ales-o de fiecare dată pe cea mai bătătorită, dar continuăm să urcăm înspre un niciunde tras la indigo.

Dintr-odată răsar pe marginea drumului mici focuri, grămezi de frunze ard şi ridică deasupra copacilor panglici albe de fum, dar în jurul lor nu se vede ţipenie de om. Se aud în schimb câteva râsete de copii şi nişte ciocăneli în lemn, sincopate, stranii… Suntem în *The Village* de Shyamalan. Eu urc înainte, Cătălin vine la câţiva metri în spatele meu, însă nu îndrăznesc să-mpart cu el senzaţiile astea, mă gândesc că poate e doar un efect al felului meu ciudat de a înregistra

detalii. Într-un târziu, după ce focurile, râsetele şi ciocănelile au dispărut (oare au existat cu adevărat? Ar trebui să-l întreb pe Cătălin), apare în faţa noastră o plăcuţă de lemn, dar e încă prea departe să vedem ce scrie pe ea, iar când ne apropiem citesc cu stupoare „Tatopani”, adică numele satului de unde am pornit azi-dimineaţă. Cătălin e la fel de mirat. Ne oprim şi căutăm o explicaţie. N-avem mobil, n-avem GPS, nu e nimeni în jur pe care să-l întrebăm, de şerpaşii noştri ne-am despărţit acum câteva ore, iar harta, la scara ei destul de mică, ne arată că totul e în regulă, trebuie doar să mergem înainte. Numai că pe hartă nu apare şi semnul ăsta conform căruia ne îndreptăm înspre direcţia de unde venim. „Poate că am greşit poteca la bifurcări”, mai zice Cătălin. „Ţi s-a părut vreodată că celelalte poteci arătau *cel puţin* la fel de umblate ca asta?” întreb eu cât mai puţin retoric. Cătălin ridică din umeri. „Hai înainte, undeva tot trebuie să ajungem. Şi poate nu la bazinele cu apă termală de azi-dimineaţă”.

Într-adevăr, pe măsură ce mergem cerul se mai luminează (ploaia s-a răzgândit, norii au lansat doar nişte stropi şi s-au împrăştiat), ajungem în vârful dealului şi ieşim din pădure într-o poiană în mijlocul căreia vedem un hangar părăsit, iar lângă el o scândură putredă de lemn pe care citim, scris cu majuscule, REMEMBER. Peste câteva sute de metri, drumul intră într-un sat, grăbim paşii, în curtea primei case trei femei stau de vorbă, le întrebăm *Kun baato Ghorepanijaanchha?* *y* Ghorepani este drept

înainte ne fac ele semn…

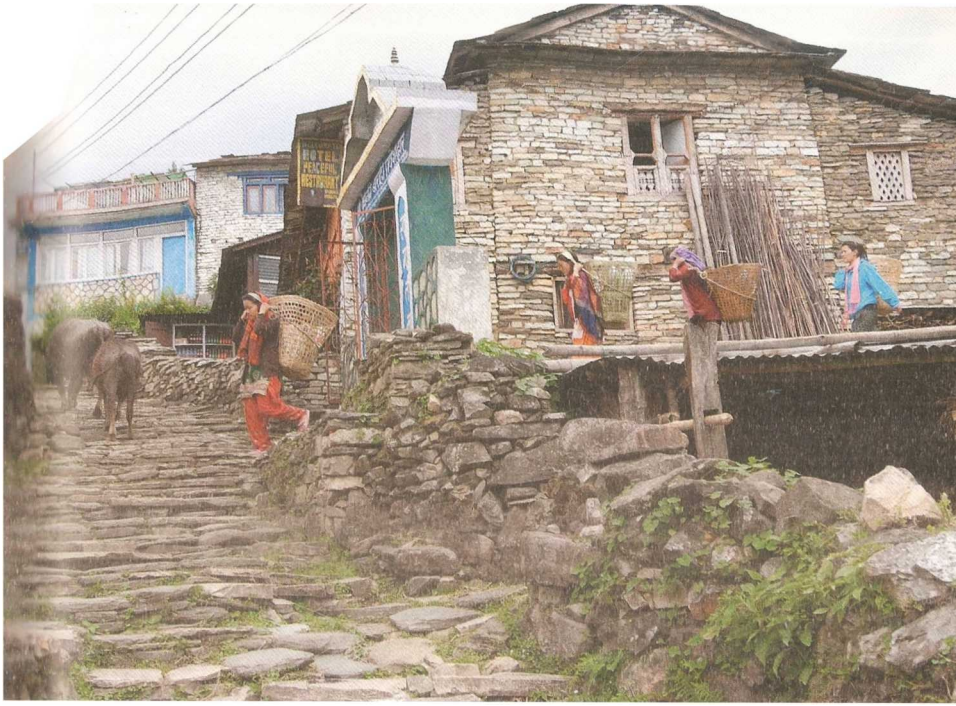

(Aceasta este cea mai stranie întâmplare din călătoria noastră. Ajuns acasă, recitind jurnalul şi ajungând la acest episod, mi-am dat seama că printre fotografiile descărcate în calculator nu văzusem fotografia cu plăcuţa de lemn putrezit. Iniţial, am crezut că am fotografiat-o cu aparatul lui Cătălin, căci obişnuiam să folosim oricare din aparate, în funcţie de cum ne erau în acel moment mai la îndemână, dar n-am găsit plăcuţa nici pe CD-ul cufotografiile făcute cu aparatul lui. Cum seriei de fotografii din acea zi nu-i lipseşte nici un număr, singura explicaţie este falsa amintire: am vrut *să o fotografiez, dar am renunţat. Ce nu-mi explic însă e cum, fiind eu perfect conştient încă din acel moment de stranietatea acestui detaliu în*

simbolistica lui, am ratat totuşi singura dovadă a autenticităţii poveştii. Dar, oare, ca să-ţi aminteşti, poţi fotografia ceva pe care scrie ***Aminteşte-ţi?*** *Am făcut acea fotografie,* I remember, *dar nu mă puneţi să v-o şi arăt!)*

Disco tibetan

Ploaia se întoarce, iar impermeabilele noastre se află în rucsacurile băieţilor, aflaţi poate la mai bine de o oră în urma noastră. Ne refugiem într-un foişor lângă o casă izolată şi, în timp ce ne schimbăm hainele ude cu tricourile din rucsacurile noastre, iese o femeie pe care o rugăm să ne fiarbă un ibric de ceai din ghimbir. Femeia ne aduce ceaiul şi rămâne cu noi de vorbă în foişor. Aflăm că e nemăritată, la fel şi sora ei, şi că locuiesc amândouă împreună cu mama lor. Ne întreabă dacă suntem însuraţi. Ploaia se opreşte şi vrem să-i plătim ceaiul ca să plecăm înainte să ne prindă seara pe drum. N-are să ne dea schimb la bancnota de o mie de rupii, aşa că o cheamă pe sora ei şi aceasta pleacă în sat să schimbe banii. Rămânem s-o aşteptăm, dar aşteptarea asta are un aer ciudat.

Ajungem odată cu seara la Ghorepani (Adăpătoarea cailor), după ce urcăm în 40 de minute un traseu care se face, în mod normal, într-o oră şi jumătate. După urcatul şi coborâtul din Thorung la cele câteva mii de trepte de piatră

prin pădurea dintre Chitre şi Ghorepani sunt cea mai abruptă şi mai solicitantă porţiune de traseu, iar ritmul în care eu şi Cătălin am urcat-o o face şi cea mai memorabilă. Legendarele regimente Gorkha de mercenari nepalezi din armata britanică îşi recrutează soldaţii şi îşi fac antrenamentele în această regiune. Atingem cei 2.853 de metri cât are Ghorepani epuizaţi, dar cu self-esteem-ul nostru de masculi mai înalt decât vârful Dhaulagiri.

În imensa sală de mese a guest house-ului, americancele ne aşteaptă pentru a-l preamări pe Shiva. Tatăl Evei îmi face cinste cu un pahar de Johnnie Walker care, după efortul şi satisfacţia atinse mai devreme, este cel mai bun whisky pe care l-am băut vreodată. Tatăl Evei zice că n-a mai fumat haşiş din colegiu, dar când am gata

jointurile o trimite cu noi doar pe fiică-sa, iar el rămâne să discute cu Cătălin despre politica americană. Tess nu fumează deloc (dar, mă rog, ea citeşte Coelho!), aşa că, până la urmă, doar eu, Amy, Michelle şi Eva ieşim în curtea şcolii vizavi de guest house şi fumăm pe băncuţele terenului de baschet ca într-un *American teenage movie*... între timp luna s-a ridicat pe cer şi luminează în roz vârfurile înzăpezite ale culmilor care descriu o coroană de gheaţă undeva sus, deasupra capetelor noastre îngreunate, jointurile trec sfârâind uşor printre buze, vorbim rar, puţin şi oricum giberişuri, iar vârfurile munţilor sunt cornete de îngheţată cu glazură roz, fiecare îşi alege unul, începe să-l lingă în tăcere şi ele nu se mai topesc peste terenul nostru de baschet...

Când ne întoarcem în sala de mese, găsim în toi o petrecere ad-hoc a şerpaşilor care dansează în jurul sobei uriaşe ca în jurul unui totem, pe ceea ce nouă ni se pare un fel de disco tibetan. Cântecul este un remix după şlagărul *all time* al Nepalului, se cheamă *Resham Firiri* şi în traducere înseamnă „Inima-mi tremură ca mătasea în vânt”. Să nu fi fost fumat deloc şi tot m-aş fi băgat să dansez cu şerpaşii în jurul sobei! Unul dansează învârtindu-se în jurul meu, îi iau de pe cap dhaka topi, mi-o pun mie şi în curând ne prindem braţele şi alcătuim cu toţii o horă internaţională în care coreeni, nemţi, americani, nepalezi şi ce-or mai fi dansăm cu toţii pe un *Resham Firiri* pus pe repeat, dansăm, dansăm, dansăm, *When this trek is over\ I wanna go clubbing with you, boy!* îmi strigă la ureche

Michelle, *ma belle*, are îngheţată pe la gură şi dinţi albi de zăpadă, luna descreşte în ochii ei şi o sărut în timp ce inimile noastre de mătase sunt luate de vânt şi duse afară, departe, pe crestele munţilor…

Ghorepani (2.853 m) – 18 mai Poon Hill (3.232 m) – Tadapani (2.675 m)

Fiecare cameră din acest guest house poartă numele unui sportiv celebru. Eu şi Cătălin stăm în camera Lleyton Hewitt. Apuc să citesc pe uşile numeroaselor camere: Maradona, Schumacher, Bubka, Ronaldinho, Tiger Woods, Michael Jordan, Michael Phelps, Lance Armstrong, Jesse Owens, Nadal, Federer, Sampras şi… Nadia Komenchi. În curte se află şi nişte bungalow-uri: Hillary Everest, Muhammad Ali şi Pele.

Ne trezim la 3: 45 ca să urcăm un deal de peste 3.000 de metri din apropiere, care nu se află pe traseul nostru de azi, doar pentru a vedea răsăritul deasupra lanţului Annapurna. Rishi şi Rajeev, pe care nu-i mai luăm cu noi, îi lăsăm să

doarmă, sunt de părere că aceasta este cea mai frumoasă panoramă din circuit. Ne adunăm pe terenul de baschet cu noaptea în cap, dar americancele renunţă să mai vină, la sfatul porteriţelor care privesc cerul şi sunt de părere că k momentul răsăritului va fi înnorat, nu se va vedea nimic, nu merită efortul. Noi însă ne asumăm riscul, doar n-o să mai avem niciodată ocazia asta, şi ne luăm după un grup din care nu recunosc decât un tip din Hong Kong, cu care am dansat ieri-seară.

Mergem în şir indian cu lanternele frontale şi luna deasupra noastră. După o oră de urcuş, timp în care nimeni n-a scos nici un cuvânt (tipul din Hong Kong, îmi dau seama, nu ştie engleză deloc), ajungem în vârful dealului Poon (deal? de 3.232 de metri?), iar panorama îţi taie respiraţia. De jur-împrejurul „dealului”, un colier de nori albi acoperă satul de dedesubt, în schimb vedem încă 5.000 de metri de munte deasupra noastră. E greu de pus în cuvinte senzaţia pe care ţi-o dau aceste proporţii şi ideea că, deşi te afli deja atât de sus, munţii se înalţă cu alte câteva mii de metri. În faţa noastră se înlănţuie, precum dinţii unui rechin cosmic îngheţat şi rămas cu gura deschisă, vârfurile Dhaulagiri (8.167 m), Tukuche (6.920 m), Nilgiri (6.940 m), Varaha Shikkar (7.847 m), Annapurna I (8.091 m), Annapurna South (7.219 m), Annapurna III (7.855 m), Machhapuchhre (6.993 m), Annapurna IV (7.525 m), Annapurna II (7.937 m), Lamjung Himal (6.931 m), Himehuli (7.246 m) şi alte câteva „dealuri”, precum Mardi Himal, sub 5.000 de metri. Luna e încă pe cer, însă

primele raze ale soarelui dau un contur auriu vârfurilor pe cerul senin al celei mai spectaculoase dimineţi trăite vreodată. Rishi are dreptate, de aici vedem chiar mai mult decât de la Thorung La. Rămânem două ore să privim soarele cum se ridică din gâtul rechinului, în timp ce avioanele care zboară dinspre Jomsom înspre Pokhara trec pe lângă acest deal, la o înălţime mai joasă decât locul unde ne aflăm noi. Practic, privim cum avioanele zboară? *sub* noi, le vedem de sus, din perspectiva lui Shiva. Apropo, avem la noi şi un joint, dar ar fi redundant să-l aprindem. Când soarele se înalţă complet deasupra munţilor, norii coboară şi ne acoperă, în cele din urmă, cu totul. Pe vârful dealului astfel învelit în nori, mă simt ca băţul dintr-o vată de zahăr privind la mărgică de aur a soarelui ce se ridică lent deasupra mea.

Lords of the treks

La ora şapte suntem înapoi în Ghorepani, luăm micul dejun cu Rishi, Rajeev şi cu americancele (cu care ne schimbăm adresele de e-mail dându-ne întâlnire peste câteva zile la Pokhara) şi plecăm mai departe spre Tadapani. Mergem toată dimineaţa printr-o pădure de rododendroni situată la 3.000 de metri altitudine pe culmea unui „deal" acoperit de nori. Mergem, efectiv, *prin* nori şi din pădurea lăptoasă nu vedem decât poteca şi câţiva copaci. E rece şi, mai ales, umed, transpirăm abundent. Norii nu se ridică din pădure, de parcă ar fi rămas agăţaţi printre liane şi crengi, mergem aşa ore întregi, coborâm sau urcăm printre siluetele pocite şi fantomatice ale

rododendronilor[18] acoperiţi cu licheni şi cu muşchi groşi

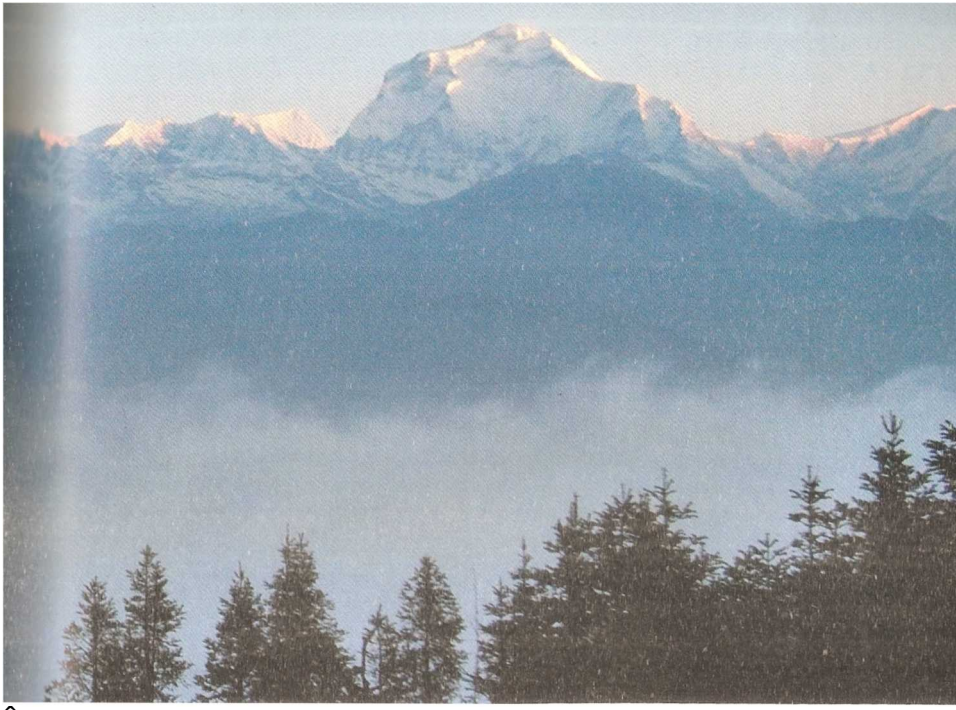

Îmbibaţi în apă. Trunchiurile sunt contorsionate, găunoase, au noduri mari, intră unele în altele, se împletesc sau sunt aplecate până la pământ de parcă un Strâmbă-Lemne s-ar fi rătăcit pe aici, printre smirdari şi nori, cu puţin timp înaintea noastră. La un moment dat, venind pe potecă, ne întâlnim cu câţiva bivoli. Ne dăm la o parte, iar aceştia trec greoi şi placizi către cine ştie unde, căutând vreun luminiş cu iarbă. Pământul pe care călcăm e negru, umed şi moale din cauza covorului de frunze putred, iar picuri mari de apă alunecă de pe liane şi de pe scoarţa copacilor la fel ca broboanele de transpiraţie de

18 **în Nepal există treizeci de specii de rododendron, a cărui floare, lali gurans, este considerată simbol naţional.**

pe frunţile noastre. Atmosfera are ceva apăsător şi n-am chef de vorbă, vreau să ieşim mai repede de aici, la lumină şi verdeaţă, să văd cerul şi munţii, să aud o pasăre cântând. Căci acum norii întunecă pădurea şi mai mult, ai zice că e seară. Îi spun lui Cătălin că în curând va trebui să folosim lanternele, iar el zice că se aşteaptă în orice clipă să-i iasă în cale, de după vreo tulpină groasă sau dintr-o scorbură, un elf, un spiriduş, ceva… Astfel.

ne amintim brusc de *Lord of the Rings*: „Băăi, asta e pădurea! Asta e pădurea magică din care prinde viaţă armata copacilor. Despre asta vorbea

tipul din Tatopani…”

Trec câteva ore, iar noi facem ceea ce facem de peste două săptămâni: mergem, şi mergem, şi mergem prin jungla asta de rododendroni. Niciodată nu atingem fundul pădurii, niciodată nu ne ridicăm pe culmea măgurii, dar continuăm să coborâm şi să urcăm mii de trepte din pământ amestecat cu rădăcini. Se înmulţesc pârâiaşele, iar pământul de pe potecă s-a înnămolit. Nu m-ar mira să ne trezim intraţi până la genunchi într-o mlaştină. Temperatura a scăzut şi, după multe zile, începe să ne fie frig. Zilele astea am urcat pe zăpadă şi gheaţă, am mers prin furtuni de nisip, am fost bătuţi de vânt prin văi cu pietriş, am prins ploi subtropicale, am străbătut păduri prin nori… Şi toate astea în mai puţin de-o săptămână. Iar când, într-un final, ieşim din pădure şi intrăm în Tadapani, ne prinde şi o ploaie cu piatră. Ce-i drept, de asta n-am mai avut parte.

Dezvrăjirea munţilor

Tadapani (Apă îndepărtată) numără mai puţin de douăzeci de case, din care jumătate funcţionează şi ca guest house, căci satul este aşezat pe buza dealului şi în orice punct al lui te-ai afla vezi panorama vârfurilor Annapurna, Hiunchuli şi Machhapuchhre, vârf numit, datorită formei lui de coadă de peşte, şi Fishtail, vârf niciodată cucerit, declarat sacru şi momentan interzis expediţiilor. Satul e pustiu, iar în guest house suntem doar noi şi un grup de trekkeri chinezi. Camera noastră are humă pe pereţi, iar mesele la care mâncăm sunt acoperite de linoleum cu model de parchet.

În toate satele prin care trecem, oamenii ăştia mărunţi şi amărâţi au terasat cât de mult au putut orice deal, coastă, costişă, coclaur, dâmb şi cultivă, oricât de mic ar fi peticul de pământ pe care-l au, porumb, grâu, ovăz, orez, cartofi, fasole şi usturoi. Cam asta vedem zilnic prin grădini şi pe terase. Mai mănâncă laptele de la capre, vaci şi bivoliţe, precum şi ouă; brânză am întâlnit doar în satele unde aveau naci, iar ca fructe, merele sunt cele mai

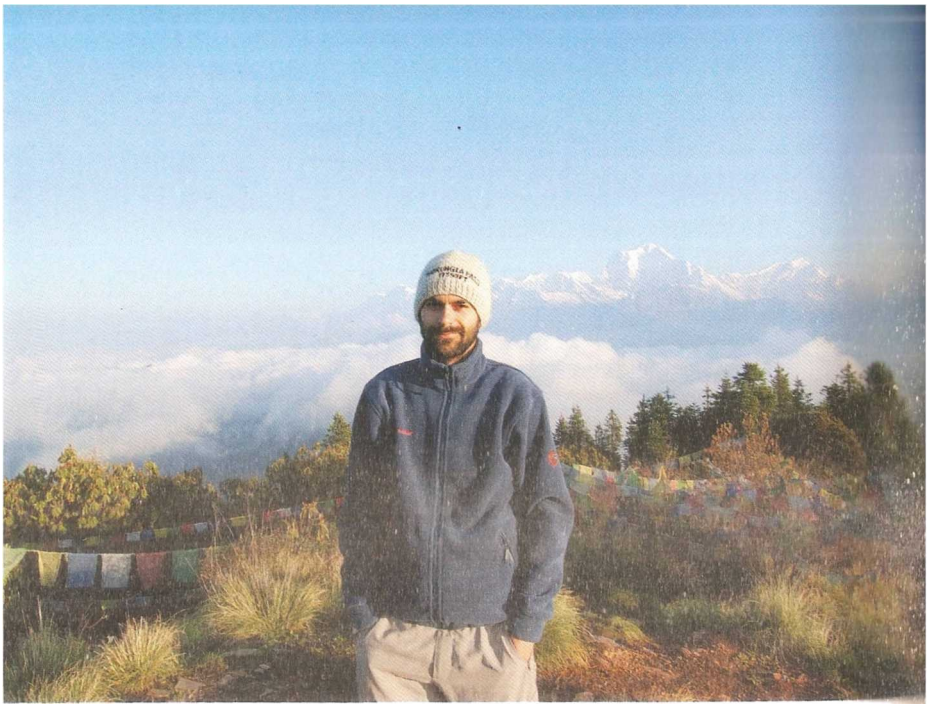

răspândite. Niciodată altă carne în afară de pui, extrem de rar peşte. De câteva ori am primit miere de casă sau suc de seathorn.

N-am scris până acum mai nimic despre îmbrăcăminte. Femeile poartă kurta suruwel, o cămaşă subţire şi colorată, lungă până la genunchi

şi despicată în părţi, pe sub care au pantaloni bufanţi. Bărbaţii poartă pe cap dhaka topi. În rest, hainele sunt europene, rareori am văzut alte piese tradiţionale, doar la bătrânele care mai poartă podoabe şi bijuterii: cercei în urechi şi în nas, brăţări multe, cât mai multe, şi colorate, iar la gât pandantive sau salbe.

Nepalul pe care-l străbatem pe acest traseu mi se pare mai degrabă pitoresc şi contradictoriu, decât spiritual. Pe aici totul pare cumva dezvrăjit. Cilindrii cu mantrele rugăciunii (khorno) şi steagurile de rugăciune (londar), ghirlandele (mala) şi eşarfele (kata), zidurile de lespezi cu mantre (mane), fotografiile cu Dalai Lama agăţate prin casele oamenilor şi alte asemenea lucruri din recuzita de rugăciune şi slavă pentru un număr impresionant

de zei par mai degrabă obiecte de decor, ca şi cum li s-a amenajat trekkerilor un traseu cu ceva însemne spirituale. O lume puţină şi prea săracă locuieşte în nişte munţi prea mari, unde ajung prea mulţi turişti pentru a mai avea şi o altă experienţă spirituală în afara extazului în faţa Naturii. Ai impresia că tot ce întâlneşti aici sunt rămăşiţe, umbre, falsuri. Doar ici-colo câte un templu. Aici Natura îşi e suficientă. Spiritul hindus/budist/tibetan e în altă parte, retras în „regiunile sfinte" ale Mustangului de Sus, unde accesul a fost până de curând restricţionat. Uneori mi se pare că privirea turiştilor a pervertit magia acestor sate unde localnicii au pus deja un preţ pe orice. E un schimb reciproc avantajos, „preţul" fiind intruziunea Celuilalt în ceea ce până acum o jumătate de secol a fost un fel de sanctuar natural. Ca şi cum rezervaţia ar fi, de fapt, un simulacru turistic, iar oamenii ăştia şi-ar duce vieţile ca nişte exponate sub privirile backpackerilor. Totul e un muzeu viu al satului şi al muntelui: bătrânele trebuie să poarte bijuterii şi podoabe şi să stea pe banca de la uliţă, bărbaţii să care pietre cu spatele, copiii să aibă muci, iacii să pască etc. ca să dea bine în fotografiile vizitatorilor plătitori, înainte de a fi o formă de compromis pentru ca această lume să nu dispară de tot în sărăcie, turismul e şi un drept al oricărui pământean, căci aceste locuri sunt moştenirea culturală şi naturală a lumii noastre, a tuturor. E aici o fatalitate: fie dai drumul turiştilor şi cultura acestor comunităţi care trăiesc ca acum o sută de ani se va dezvrăji şi se va muzeifica, fie protejezi acele etnii, dar rişti

ca ele să dispară în autenticitatea lor, necunoscute şi în sărăcie.

Alteori însă, am impresia că noi, turiştii, suntem, de fapt, cei priviţi. Oamenii ăştia îşi muncesc pământul şi, în general, îşi văd de treburile lor când trecem noi pe uliţă, cu hainele noastre colorate şi aparatele de fotografiat, ca într-un fel de paradă venită din altă lume. Cine pe cine priveşte? Cine pe cine distrează, cu adevărat? (Deh, în fiecare trekker occidental zace un mic antropolog!)

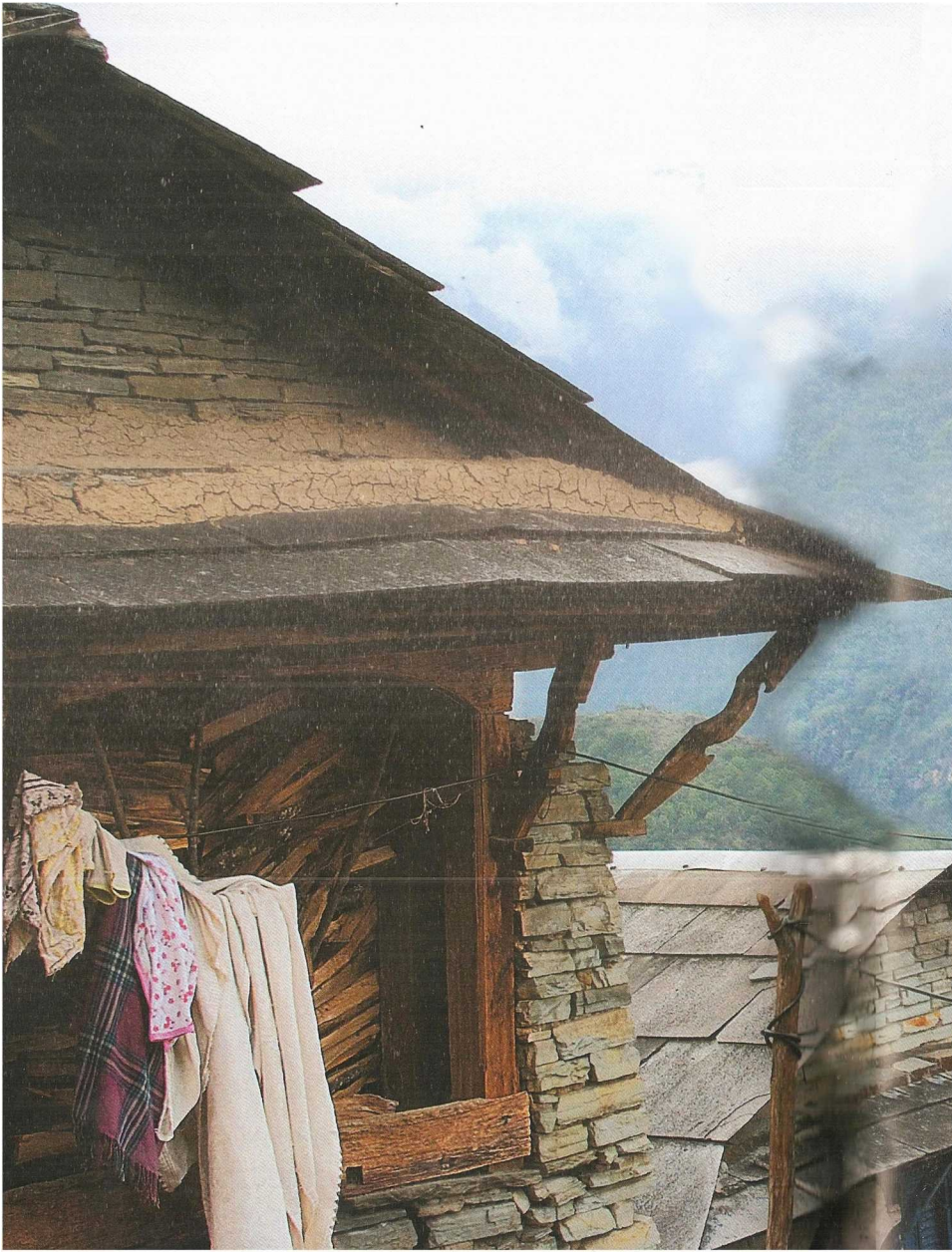

Simt că mă jenează ceva într-un bocanc, mă descalţ şi văd sânge pe ciorapi, între degetele de la picioare găsesc înfipte trei lipitori, pe care

reuşesc să le desprind destul de uşor, fără să fiu nevoit să pun sare pe ele sau să le ard cu bricheta, cum se face în astfel de cazuri. Degetele îmi sunt pline de sânge, deşi nu simt nimic, iar sângele continuă să curgă, deoarece lipitorile secretă două substanţe, una anticoagulantă, cealaltă înrudită cu novocaina pentru a anestezia înţepătura. Cum au ajuns râmele alea *în* ciorapii tehnici, groşi, elastici şi denşi*, prin* bocancii bine strânşi cu şireturi, *în timp ce* mergeam, nu-mi pot explica. La vederea degetelor mele dintre care continuă să se prelingă sângele, se descalţă şi băieţii. Rajeev găseşte şi el şase lipitori în ciorapi, dar el e încălţat cu nişte tenişi de muşama. Rishi ne spune că cel mai rău este când îţi intră lipitori pe uretră, moment în care şi eu, şi Cătălin dispărem imediat pentru un scurt control în tufişuri. În tufişuri separate.

În satul Landruk, ne oprim să mâncăm de prânz, ne împrietenim cu copiii de pe uliţă şi jucăm cu ei vreme de o oră Raţele şi vânătorii. Cătălin încearcă să şteargă mucii unui băieţel cu un şerveţel umed, copilul începe să urle şi Cătălin promite să nu mai intervină de-acum încolo în ordinea firii.

Bicharak. *Ce caut aici? Curiozitatea, plăcerea de apleca departe, nevoia de aventură, de schimbare totală a decorului şi a obişnuitelor, tentaţia de a-ţi testa limitele, relativa glorie de a urca pe Himalaya? Şi pentru toate astea, port aceleaşi haine zile în şir, mănânc acelaşi orez, dorm în aceeaşi poziţie (căci sacul de dormit a devenit coconul meu), nimic altceva decât şapte-zece ore de mers în fiecare zi, urcat-coborât-sărit-*

călcat-trecut prin pietre şi praf, printre rădăcini şi bolovani, peste pământ mustind de apă şi zăpadă îngheţată, ca-ntr-un monoton şi solicitant-proces de uitare a timpului şi de instalare într-un anume ritm al luminii zilei şi al corpului poate nespălat şi fragil, dar infuzat cu adrenalină... Ofiat-gâfâit-tras-suflet pe bolovani în soare, apoi frigul, ploaia, norii, zăpada; instalarea în primar şi imediat, mersul continuu ca reverenţă, rugăciune, ritual al austerului, meditaţie şi interogaţie în mişcare supusă ciclurilor naturii şi, mai ales, capriciilor ei: ce semne ne dă cerul, să ne temem de zgomotele astea, cum poţi scoate din carne un spin fără să-l vezi, unde duce şirul ăsta de furnici, ce sunt culorile astea, oare locuiesc şi copii în coşmelia izolată de pe coastă, ce gust are laptele nacului, câte şopârle au fugit azi din calea mea, ce fel de piatra e asta, se-ntâmplă vreodată ca o capra sa cada de pe stânci, de ce sunt atât de puţine pisici în sate, cât de vechi o fi podul de lemn, satul acesta egurungsau manang, câţi şerpi m-au urmărit de prin frunze, de prin copaci, de sub pietre, există aici şi duzi albi (am trecut pe sub unul negru), pentru ce s-a rugat cel care a agăţat khada în mărăcine, ce-o fi în desagii asinilor, cum vede vulturul valea, cu ce-şi pictează tikafemeile astea, cât de greu e coşul din spatele bătrânului cocoşat, cine a aşezat lespezile de piatră ca nişte trepte dinspre pustietate spre cer, bărbatul acesta o fi brahman sau chetri, ce-o fi cu gardul de piatră în mijlocul câmpului, cât de înaltă e cascada, cum mână un bivol, câtă piatră o fi spart femeia azi, ce gust are miereafiorii de rododendron, oare cum se

cheamă pasărea asta care-mi cântă în cap în timp ce-mi vorbesc?

Ne oprim să mâncăm într-un sat, dar suntem probabil cu o oră înaintea lui Rishi şi a lui Rajeev, care iar au rămas cu mult în urma noastră, par să se fi lenevit sau, poate, i-a ajuns oboseala şi pe ei. În aşteptarea lor, plecăm prin sat şi vedem scenele banale ale muncii zilnice: un bărbat ară cu un plug

de lemn tras de doi mânzaţi, o femeie cară bălegar cu spatele într-un coş de nuiele, o alta duce lemne de foc tot în spate şi tot cu un coş împletit, doi băieţi mână o duzină de asini încărcaţi de saci cu piatră, o fată trage de un coş plin cu buruieni, un bărbat sparge lemne, alţi doi taie cu ferăstrăul pe verticală un buştean suspendat pe un pat de bârne, bărbaţi încărcând pietre cu lopata în saci (unul înfige lopata în grămada de pietre, celălalt ajutându-l s-o ridice cu

o funie legată de urechea lopeţii), femei împrăştiind bălegarul cu mâna, femei aruncând orez fiert la găini, femei alăptând copii prea mici pentru a le da bomboane…

Camera de deasupra muzeului

Ghandruk este cel mai mare sat întâlnit până acum şi al doilea ca mărime pentru etnia gurung. Aşezat pe panta unui deal foarte mare (de unde continuăm să avem panorama vârfurilor Annapurna South, Annapurna III, Hiunchuli, Gangapurna şi Machhapuchhre), satul numără 270 de familii, peste 100 de case şi zeci de uliţe pavate, adevărate alei, care urcă şi coboară în mii de trepte, o şcoală cu terenuri de sport şi săli unde învaţă câteva sute de copii, foarte multe guest house-uri moderne, cu antene satelit şi instalaţii solare… Are chiar două muzee: Gurung Museum şi Old Gurung Museum. Cătălin rămâne în cameră să se odihnească şi să mai citească (băiatul ăsta a citit pe Kindle patru cărţi de când tot umblăm prin munţi, eu însă sunt fericit că n-am citit un rând), şi plec să vizitez muzeele rătăcind o oră pe uliţele de piatră, înguste şi întortocheate ale acestui labirintic sat cu case de piatră acoperite cu lespezi de piatră. La fiecare muzeu, şi la cel nou, şi la cel vechi, aflate la o distanţă de câţiva metri, plătesc câte 50 de rupii pentru a vedea exact aceleaşi lucruri. Într-un bordei de chirpici şi cu pământ pe jos sunt dispuse unelte şi obiecte folosite de populaţia gurung: furci de tors, războaie de ţesut, suveici, putineie (folosesc puţineiul să facă ceai tibetan: peste o bucată de unt aruncă nişte sare şi plante de ceai,

pun apă, apoi bat amestecul până obţin un fel de lapte gros), seceri, rindele, tesle, ţesale, oale şi ulcele, curse de şoareci…

Când să ies din bordei, mă aplec să nu lovesc cu capul grinda, însă mă împiedic de prag şi cobor precipitat cele două trepte, mai-mai să cad lat în curtea unde, la o masă, se află patru băieţi.

Iisus te-a ajutat să nu cazi! zice unul.

Iisus, Shiva, *whatever*…

Aaa, îl cunoşti pe Shiva?

Doar pe Boom Shiva.

Băieţii se pun pe râs şi mă întreabă dacă nu vreau să fumez cu ei întru slava lui Shiva. Sunt studenţi la management în Kathmandu, au toţi 21 de ani şi se află într-o excursie. Faptul că sunt studenţi le dă dreptul să fie cazaţi în camera de deasupra muzeului, căci bordeiul cu pricina are şi un pridvor la care se ajunge pe o scară exterioară de lemn. Urc cu băieţii în pridvor, de acolo intrăm într-o cameră cu mai multe paturi, camera unde dorm ei toţi, iar odată ajunşi aici unul închide uşa şi un altul scoate de sub pat un ziar în care se află înveliţi câţiva pumni de frunze uscate de

marijuana, aşa cum ţin femeile la ţară sunătoarea pentru ceai. N-am văzut atâta marijuana în viaţa mea! Ţi-ar trebui luni întregi, ambiţie, determinare şi câţiva prieteni devotaţi ideii ca s-o poţi fuma pe toată. Oare când voi pleca de aici!?

Voi cum îi ziceţi în România? Noi aici îi spunem ganja.

Tipul care m-a agăţat în curte, care vorbeşte cel mai bine engleza, alege câteva frunze, le freacă energic în podul palmei, presară şi puţin (foarte puţin) tutun golit din două ţigări Shikar, apoi introduce ambii cilindri de

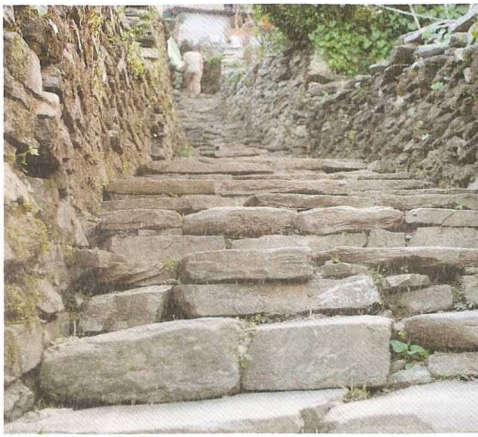

foiţă între buze şi trage cu putere înăuntru, direct din podul palmei, amestecul de ganja şi tutun. Chus Style! Oricum, n-am văzut pe nimeni făcând atât de repede nu unul, ci două jointuri deodată.

Acum trei zile ne-au prins nişte poliţişti fumând într-o curte din Pokhara şi a trebuit să-i mituim cu patru mii de rupii ca să nu ne ducă la secţie.

Credeam că închid ochii la ritualul lui Shiva…

Poliţia e coruptă în Nepal. Boom Shiva! mai

zice şi îmi întinde jointul. Tu primul, că eşti oaspetele nostru şi la noi se spune că în fiecare oaspete se află un zeu…

Îmi place asta. Ssssff!

(La început vorbim despre România, ştiu că e în Europa şi îl cunosc pe Cristi Chivu.)

Hei, Chivu mă cheamă şi pe mine, zic, iar băieţii fac ochii mari şi mă declară imediat eroul lor.

Încă unul pentru Mister Chivu din România, zice tipul cu jointurile, care mi-l întinde pe-al doilea, căci primul, cel de inaugurare a ritualului, s-a fumat deja…

Îţi plac fetele nepaleze?

(Ştiam eu că mai devreme sau mai târziu o s-ajungem şi la subiectul ăsta.)

Sigur că-mi plac (ce naiba să fi zis!), sunt foarte frumoase. Ssssff!

În Kathmandu, ştim noi un loc în Thamel, te costă cinci mii de rupii toată noaptea…

Cam cât aţi dat voi mită poliţiştilor! zic, şi ei se întristează la amintirea incidentului, aşa că revin: Da, sunt foarte frumoase fetele voastre, însă eu n-am plătit niciodată pentru sex şi nici nu cred c-o s-o fac…

Aaa, un adevărat gentleman!

Nu chiar, doar că la noi e uşor să faci sex fără să fii nevoit să plăteşti. Trebuie doar să-ţi placă o fată şi să te placă şi ea. Şi să fie majoră, normal. Sssff!

Daaa, la voi e altfel, zice unul cu amărăciune. Noi trei suntem încă virgini.

Ssssff! Lasă, sunteţi încă tineri, şerpaşul meu are 27 de ani şi încă e virgin.

Eu am avut multe fete, zice cel cu jointurile. Fete din Malaezia şi Singapore care vin în Kathmandu să se prostitueze. Tu cu câte femei ai… ştii tu? Trebuie că ai mare succes, arăţi ca un spaniol. Viril.

Sexy fucker! exclamă unul dintre cei care până acum n-a scos o vorbă şi care deodată mi se pare gay (are buze frumoase, gene lungi şi breton), mai ales că toţi ceilalţi încep să râdă cu subînţeles şi îşi aruncă câteva vorbe în nepaleză…

E de la barbă, de obicei, nu port barbă, am lăsat-o să crească pentru trekking, zic. Ssssff!

Şi, ia zi, foloseşti Viagra?

Încă nu, slavă Domnului! Dar de ce mă întrebaţi asta?

Nişte prieteni de-ai noştri iau Viagra ca să-i ţină mai mult…

Chestia asta se învaţă cu timpul şi nu e neapărat nevoie să te ţină foaaarte mult…

Mie mi-ar plăcea să mă ţină câteva ore, zice tipul cu jointul spre aprobarea veselă a celorlalţi.

(Termin al doilea joint, sunt deja luat, capul mi s-a îngreunat şi tocmai îmi dau seama că nici unul dintre ei n-a fumat cu mine. Am dat gata două jointuri singur-şingurel.)

Voi nu fumaţi?

Am fumat până acum, mai stăm puţin. Oricum de Shivaratri anul ăsta am fumat încontinuu trei zile şi trei nopţi…

Chiar, care-i faza cu Shivaratri?

Adică noaptea lui Shiva, e sărbătoarea noastră preferată. Atunci toată lumea fumează la templu, e legal, poţi lua ganja de la preoţi şi de la sadhu…

Şi când e sărbătoarea asta?

Pe 14 februarie.

Haide, băi!? Noi atunci avem Valentines Day.

Aaa, da, ştim. Sărbătoarea noastră e mai tare.

Merçi, îmi dau seama… Ssssff!

Şi tu cum faci când faci sex? Schimbi poziţiile aşa ca-n filmele porno?

(Dar ştiu că sunt nerăbdători!)

Uneori. Depinde de moment, de stare, de fată… Dar ce, voi aţi văzut filme porno?

Daaa, pe calculator. În Kathmandu găseşti uşor… Ne plac filmele porno mai ales că *we de all kind of auto stuff*\ (Râdem cu toţii plini de înţelegere.)

Şi cum mai e la voi: femeile o sug? întreabă unul, iar ceilalţi chicotesc.

Sssf! Da, de fiecare dată. Sau, mă rog, aproape de fiecare dată. Face parte din preludiu. Dar la fel facem şi noi, le lingem. (Oi fi eu fumat, dar ăştia s-au înroşit la faţă de tot.) Ce, tu n-ai lins niciodată? îl întreb pe non-virginul grupului.

Nu, aici nu facem asta, femeia e… inferioară. Dar singaporencele mi-au supt-o. A fost aşaaa bine!

Păi, vezi!? Dacă îţi place, trebuie să întorci plăcerea. În sex nu există caste. Ce primeşti trebuie să oferi şi invers… Nici măcar nu e vorba de un schimb, ci de o plăcere în sine. Să lingi e la fel de plăcut şi de excitant. Sssf!

Înţelegem, da, da, dar noi suntem o societate mai… tradiţională, ne îndreptăm spre ceva modern, dar mai e până acolo… Ia spune, ai tatuaje? Putem să le vedem?

N-am nici un tatuaj, doar barbă, încerc eu să glumesc.

Aaa, credeam că toţi aveţi tatuaje. Uite, el şi-a făcut un tatuaj în Kathmandu. (Şi tipul care mi se pare gay îşi ridică tricoul, mi-l arată şi nu înţeleg nimic, nu ştiu ce reprezintă, desenul e indistinct, e un fel de pată neregulată…)

Aaa, frumos. Poate o să-mi fac şi eu unul într-o zi.

Poate ţi-l faci în Kathmandu, ştim noi un loc, e ieftin… La voi sunt ieftine aparatele foto? La noi sunt foarte scumpe. Ăsta al tău cam cât costă?

(Aparatul de la gât, care e împrumutat de la o prietenă fotograf, e un DSLR Nikon, deci chiar e

scump…)

Nu e aşa de scump, 500 de dolari, mint eu precaut. (Apoi îmi dau seama că nu m-am gândit bine, că suma asta aici este o avere, vreo 35.000 de rupii, adică o curvă plătită pentru o întreagă săptămână şi, probabil, pentru toţi ăştia de aici…) Poate nu chiar 500 de dolari, vreo 200, că eu l-am luat la mâna a doua… Ei, şi chiar nu trageţi un fum, mă lăsaţi doar pe mine? Haideţi, le cer eu…

200 de dolari, foarte mulţi bani! exclamă vreo doi dintre ei.

(Capul mi s-a îngreunat şi-mi găsesc tot mai greu cuvintele în engleză, mai ales că mi se pare că ei nu prea înţeleg şi mereu reformulez cu alte cuvinte, să priceapă ce zic sau ce-i întreb. Jointul circulă de la unul la altul, dar, nu ştiu cum, mi se pare că ei nu trag în piept, doar se fac, mai ales că încep din nou să se privească unii pe alţii vorbind în nepaleză.)

Şi eşti singur? E mare grupul tău de trekkeri?

Da, suntem mai mulţi (nu ştiu de ce tot mint), dar ceilalţi au rămas la guest house.

Care, e departe?

Nu, chiar ăsta de aici din spate. (Mint din nou.)

(Tipii iar încep să vorbească între ei în nepaleză în timp ce eu doar mă prefac că trag în piept, apoi las jointul între genunchi şi îl scrumez, mi-e puţin rău, iar în cameră s-a cam întunecat…)

Şi le-ai spus că vii la muzeu?

Da, o să ajungă şi ei în curând. Auziţi, nu putem deschide puţin uşa, să intre aer, s-a făcut cam cald. De ce-aţi închis-o?

Să nu miroasă în curte, am avea probleme dacă fumăm în muzeu. Dar putem deschide fereastra din spate.

Deschideţi uşa, oricum nu mai fumez. Mi-e cam sete, îmi poate aduce unul dintre voi nişte apă?

(Vorbesc din nou în limba lor, apoi unul dintre ei pleacă. Mai sunt trei. O să-l rog pe cel cu jointurile să mai facă unul şi, când se apleacă să scoată ganja de sub pat, pe gay-ul de lângă mine îl împing, trec în fugă pe lângă celălalt, ies pe uşă şi din pridvor sar direct în curte, nu e decât un etaj…)

Ai bani la tine?

Dolari? Nu. Doar nişte rupii rămase după ce-am plătit biletul la muzeu.

Nu, bani de la voi, româneşti. Colecţionăm bani străini, ne-ar plăcea mult să avem şi bani din România. Sigur nu ai bani româneşti? Nici în bagaj?

Îmi pare rău, nu am. Ia ziceţi, voi ce muzică ascultaţi, vă place rockul? (încerc să schimb subiectul privind uşa să nu cumva să se-ntoarcă tipul cu apa până mă decid s-o zbughesc şi să scap de aici.)

Daaa, numai rock ascultăm. Cel mai mult ne place Bryan Adams.

A fost aici în Nepal, nu? A mers vreunul dintre voi la concert?

Nu, că au fost scumpe biletele, nu ne-am permis.

(între timp intră pe uşă tipul cu apa, m-am ameţit de-a binelea, gâtul îmi e foarte uscat, mă

înec, îmi e cam rău, tipii vorbesc din nou în limba

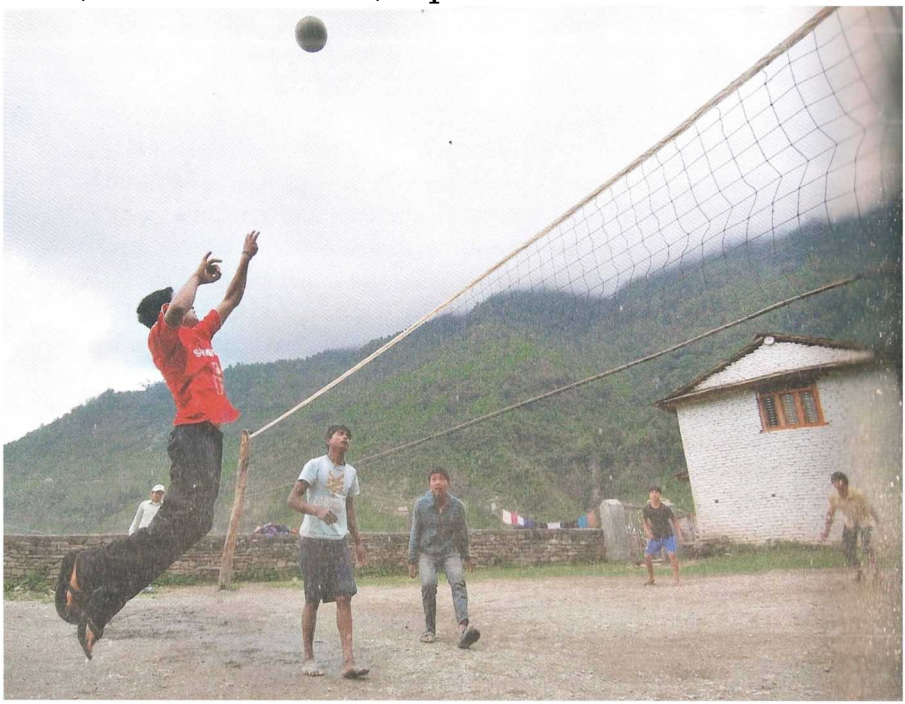

lor, iau o înghiţitură lungă de apă, dacă e să mă atace şi să mă imobilizeze, acum e momentul băieţi, haide, să încheiem odată tărăşenia asta!)

Prietenii mei cred că nu te simţi bine cu noi, zice tipul cu jointurile.

Ce vrei să spui?

Nu ştiu, ţi-e frică cumva de noi?

De voi? Frică? După ce am fumat împreună şi am vorbit atâta despre sex? Sunteţi prietenii mei din Ghandruk. Mă simt perfect cu voi, mă bucur mult că v-am cunoscut, păcat însă că n-aţi fumat cu mine, noi în România fumăm numai împreună, aşa şi bem, după ce dăm noroc nimeni nu pune berea jos până nu bea cel puţin o gură, i-am învăţat şi pe şerpaşii noştri, Rajeev e un tip foarte puternic, ştie să lupte şi cu nunceagul, ar trebui

să-i vedeţi muşchii abdominali, are numai fibră pe el, e şi foarte înalt…

Hai să ieşim în curte, mi-o taie tipul. S-a făcut târziu şi trebuie să mergem undeva în sat. Dacă vrei, te conducem noi la guest house.

A, e OK. Vreau să mă mai învârt pe aici prin sat. Mulţumesc pentru ganja, băieţi!

Mulţumeşte-i lui Shiva.

Coborâm din pridvor, ne strângem mâinile în curtea muzeului şi ies ameţit pe uliţa satului, încercând să nu mă clatin şi să par cât mai relaxat, nu mă grăbesc, îmi bag mâinile în buzunar şi încep să fluier refrenul din *Resham Firiri*.

Aproape că s-a înserat şi aerul îmi face bine, deşi am gura în continuare foarte uscată şi aş mânca ceva dulce, poate un Mars. Privesc

acoperişurile de piatră ale caselor, undeva latră nişte câini, de altundeva se aud mugetele bivolilor care se-ntorc de la păscut, glasuri de femeie de prin curţi, cineva a dat foc la nişte frunze şi miroase a fum, iar de undeva dinspre fereastra unei case se aude slab o incantaţie tibetană… Sara pe dealul Ghandrukului!

2Qtfma!

Ghandruk (1.950 m) Pothana (1.990 m)

La micul dejun urmărim în paralel, căci calupurile de reclame durează şi aici foarte mult, două seriale indiene. Unul este o comedie a încurcăturilor sentimentale (se cheamă *Dostana),* cu doi prieteni care iubesc aceeaşi fată, dar fiecare se bănuieşte pe sine că ar fi gay. Celălalt este o dramă istorică colonialistă cu un tip căruia îi explodează un tun în faţă şi, pe moarte fiind, îşi strigă ultimele idealuri patriotice vreme de jumătate de episod. Nu înţelegem nimic din limbă, dar dramatismul interpretărilor este insuportabil de comic. Noi, cei câţiva backpackeri adunaţi în sala de mese, ne oprim din mâncat şi aşteptăm cu sufletul la gură ambele finaluri.

Drumul de azi înseamnă, ca şi ieri, ca şi

alaltăieri etc., câteva mii de trepte de piatră coborâte de pe dealul Ghandrukului până în Valea Kimbu (Stupul albinelor), doar pentru a urca alte câteva mii de trepte de piatră pe dealul de dincolo de râul care le desparte. „Nu cred că vreunul din noi a ştiut ce-nseamnă trepte până acum”, zice Cătălin. Ne ia câteva ore ceea ce cu un telescaun am fi făcut în 10 minute. Dar ni s-a mai întâmplat să coborâm un munte doar pentru a-l urca pe cel din fată. Partea amuzantă e că azi vedem pentru prima oară maimuţe şi o foarte veche moară de apă (ghattas) a cărei roată se învârte în sensul opus acelor de ceasornic, adică invers decât cilindrii de rugăciune. Partea tristă este că vedem pentru ultima oară vârfurile Annapurna (patru dintre ele), Dhaulagiri, Machhapuchhre, Hiunchuli şi Lamjung Himal. Pe la prânz intrăm într-un sat şi din curtea unei case mă strigă şi îmi fac semn cu mâna studenţii de ieri-seară de la muzeu. Îi povestesc lui Cătălin că am fumat cu ei, dar nu zic nimic de accesul meu de paranoia.

În timp ce merg îmi hoinăreşte şi mintea şi, nu ştiu cum, descopăr că nenumărate locuţiuni şi expresii construite cu verbul „a lua” exprimă ideea de mers, plecare, alergare: a o lua din loc, a o lua la pas/picior, a o lua pe jos, a o lua înainte, a-şi lua avânt, a-şi lua zborul, a lua largul, a lua calea în/din picioare, a-şi lua catrafusele, a-şi lua călcâiele/coada la spinare, a-şi lua lumea/câmpii/munţii în cap, a o lua peste câmp, a o lua la goană/ sănătoasa, a se lua la întrecere, a lua curba, a o lua de-a chioara, a o lua hăbăuc, a-şi lua tălpăşiţa, a-şi lua rămas-bun/ziua bună/la

revedere/adio… „A lua munţii în cap” mi se pare cea mai frumoasă.

Muna & Madan

De câteva zile oamenii ne tot întreabă dacă suntem spanioli. Cum ne-am săturat să spunem că suntem din România şi, în cele mai bune cazuri, să auzim „asta e în Europa, nu!”, convenim să zicem că da, suntem spanioli. Dar asta după ce pe drumul spre Tolkha întâlnim un grup de tineri nepalezi, studenţi la istorie, care, deşi par să ştie câte ceva despre România, nu ştiu de fapt nimic. „A fost o ţară cu un mare trecut”, încearcă unul din ei, dar mă îndoiesc că l-a citit pe Eminescu. Le înşirăm câteva nume de sportivi cu care credem că am putea avea noroc: Nadia, Mutu, Hagi, Chivu, n-au auzit de nici unul, apoi scot eu asul din mânecă: Dracula. „Aaa, Drogba, mare fotbalist!”

Unul dintre ei, pe nume Jaroj, pare mai cultivat şi, când află cu ce mă ocup, mă întreabă dacă l-am citit pe poetul lor naţional Laxmi Prasad Devkota. Îl rog să-mi scrie în jurnal numele lui şi câteva titluri de cărţi, el ia caietul, se aşază pe un bolovan şi-mi face compunerea asta: *Laxmi Prasad Debkota is the great writer în Nepal. Nepalese say him Maha Kabi. He writes a lot of books and* Muna Madan *is the most popular tragic poem. It touches all men heart. It is about the love affair between Muna and Madan. There are three important character. Madan is the tragic hero and Muna is the most important female character and other character is the Madan’s mother.* Cred că ne-am dat seama de ce poemul e tragic şi atinge inimile

tuturor oamenilor: o poveste de dragoste în care îşi bagă coada mama băiatului. După acest moment poetic, băieţii ne întreabă despre sex (se putea altfel?!).

În satul următor „recunoaştem” că suntem spanioli şi o bătrânica încearcă să ne vândă nişte ganja. O refuzăm şi e puţin descumpănită: „Toţi ceilalţi spanioli au cumpărat până acum…”

Seara ajungem la Pothana cu puţin timp înaintea ploii. O muzică tradiţională răsună în tot satul, semn că unul dintre localnici are radio. Fiind un aparat scump, aici este considerat un gest de generozitate ca posesorul radioului să dea volumul la maximum pentru ca vecinii să se poată bucura şi ei de muzică sau de ştiri. Pe veranda casei unde tragem, atârnă câteva pungi umplute cu apă. Se pare că ţin muştele şi ţânţarii la

distanţă. Pe gazdă o cheamă Susita şi mă primeşte în bucătăria ei de lemn cu pământ pe jos unde e cald şi miroase bine. Îmi dă să gust o legumă necunoscută pe care o va fierbe şi care va ajunge în dai bhatul nostru. Ploaia se înteţeşte şi se lasă şi frigul, aşa că ne adunăm cu toţii în cuhnia Susitei: Cătălin, Rishi, Rajeev, soţul şi socrul Susitei, plus căţelul Jackie. Mâncarea sfârâie pe plita sobei de fier, iar becul este atât de chior, încât îi putem admira filamentul. Ne aşezăm cu toţii la o masă de lemn şi Susita ne aduce o sticlă cu rachiu de

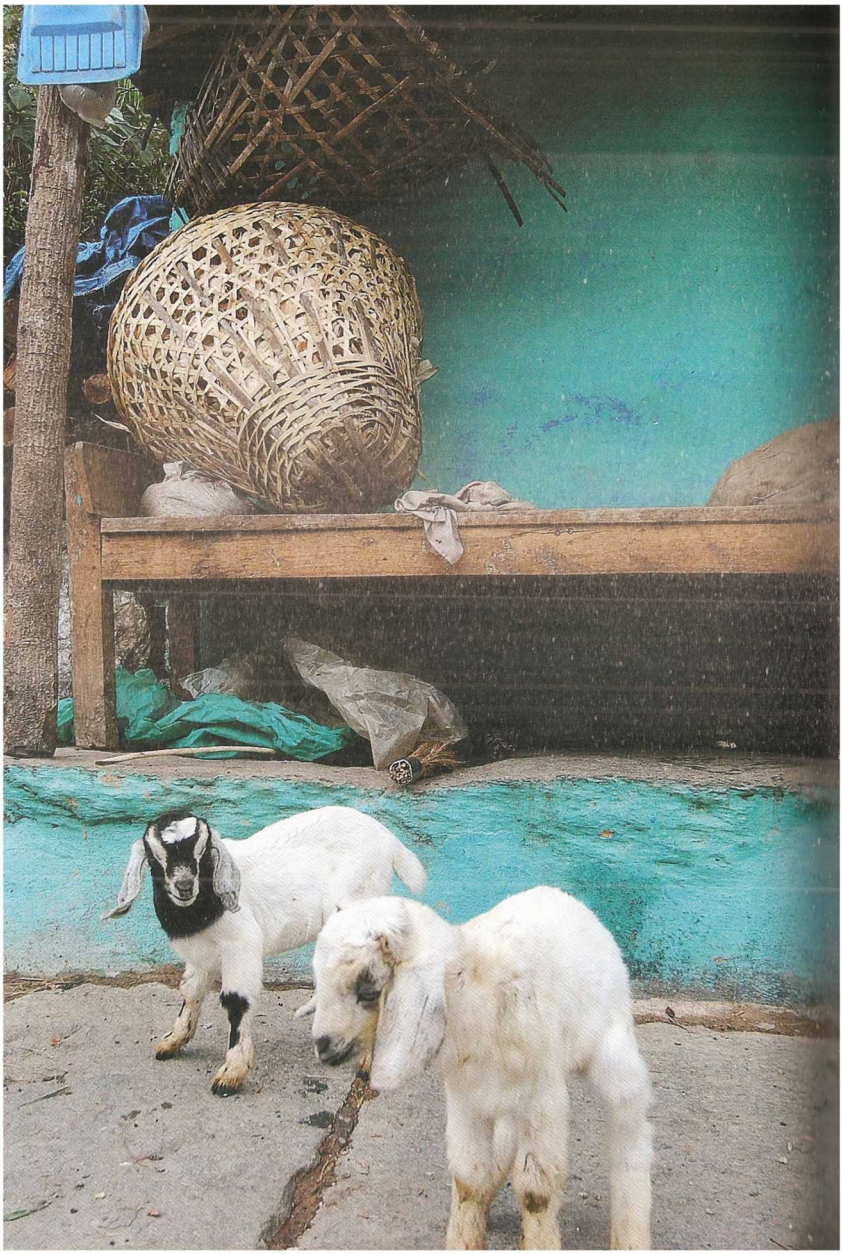

mei. Ei spun că are 35 de grade, dar e mai slab decât ţuica bunicului meu de la Horezu, pe care un prieten de-al meu a numit-o „Fanta de

prune”. Bem câteva rânduri de rachiu, iar când vine dai bhatul foamea noastră face prăpăd în ciuda faptului că, în timp ce mănânc, descopăr, între degetul inelar şi cel mijlociu, încă o lipitoare. Din nou, e curios şi inexplicabil cum a ajuns acolo. O smulg şi picături de sânge mi se preling toată seara dintre degete pe pământul bătătorit. Cătălin a suferit ieri-noapte din cauza puricilor, eu am fost şi ieri, şi azi „atacat” de lipitori. Măcar să fi fost un leopard sau măcar un şarpe ceva, să avem cu ce ne lăuda!

De pe deal se văd în noapte luminile oraşului Pokhara, unde vom ajunge mâine şi unde călătoria noastră prin Himalaya va lua sfârşit. Deocamdată plouă torenţial, cu fulgere şi cu tunete (anotimpul musonului e la două săptămâni distanţă, de unde şi apariţia lipitorilor), sunt puţin ameţit de la rachiul de mei şi parcă mă încearcă un dor de casă.

21 mai

Pothana (1.990 m) – Dhampus Phedi (1.113 m) – Pokhara

A plouat toată noaptea, semn să sezonul musonului e şi mai aproape decât credeam. Peste o săptămână, ne spun cei de aici, va începe să plouă torenţial aproape în fiecare zi timp de două luni. Noi însă vom fi plecaţi în mai puţin de trei zile.

Rishi, la micul dejun: „Lipitorile sunt marea problemă a Nepalului, iar politicienii sunt cele mai rele dintre lipitori… Suntem săraci într-o ţară săracă, dar totul e din cauza politicii murdare… Acum 20 de ani economia Malaeziei şi cea a Nepalului erau la fel de slabe, dar acum ei vin la noi să facă trekking, iar noi mergem la ei să muncim…”

Astăzi coborâm ultimele câteva mii de trepte de piatră ale călătoriei noastre. Poate şi pentru că ştim că e ultima zi, ne simţim epuizaţi. Gleznele şi genunchii ne dor şi oboseala se adună în noi cu fiecare pas. Ne oprim tot mai des pentru a ne scutura picioarele din ce în ce mai amorţite şi mai greu de controlat. Uneori simt spasme involuntare în muşchi, alteori am mici crampe şi mă tem ca nu cumva să calc strâmb şi să-mi luxez vreo gleznă taman acum. Dar, dincolo de oboseala care oricum a venit mult mai târziu decât m-aş fi aşteptat, ceva ca o plictiseală ne-a cuprins pe amândoi. Devenim nostalgici la gândul că azi e ultima noastră zi în Himalaya, însă am avut parte de tot ce-am vrut. Am absorbit din munţii ăştia cât am putut de mult. *Suntem plini de Himalaya!*

Bilanţul trekkingului nostru ar arăta cam aşa: 18 zile de mers pe jos, peste 400 de kilometri străbătuţi, 4.576 de metri urcaţi şi 4.303 de metri coborâţi. (Şi o singură pereche de ghete Lowa.)

Înainte de a coborî în orăşelul Dhampus Phedi, ne oprim pe ultimul deluşor să ne tragem sufletul şi să privim munţii pentru ultima oară din propria lor ogradă. În spatele nostru, cocoţat pe un dâmb, ne priveşte un puşti. Scot din rucsac tricoul meu cu Oyster Boy, îl rulez şi i-l arunc. Puştiul îl prinde uşor nedumerit, dar eu îi fac semn să-l îmbrace. Tricoul e cam mare şi puştiul arată pierdut în el. „Peste doi ani o să-i vină numai bine”, zice Rishi. „Poate peste doi ani mă întorc şi ne reîntâlnim chiar aicea, spun eu. Râdem. De pe mal, puştiul continuă să ne privească curios împreună cu Băiatul-stridie de pe piept. Le fac

amândurora cu mâna şi abordăm ultimele câteva sute de trepte de pământ şi piatră. Îmi amintesc o frază din Anton Holban, care zicea cam aşa: „În multele mele călătorii, am găsit colţuri superbe. Gândul că ele continuă să risipească frumuseţea, în timp ce eu de la distanţă nu mă mai pot bucura, mi se pare o imensă tragedie…” în mai puţin de jumătate de oră vom pune piciorul pe asfalt.

Maşina care ne duce la Pokhara e un Suzuki minuscul, abia încăpem în el toţi patru, plus rucsacurile. Nu ştim la ce să ne uităm mai întâi, căci strada devine din nou un bâlci, cu animale, tarabe, munţi de gunoaie şi reclame. Vedem autobuze cu roţi de camioane, vedem biciclete care cară câte 3 – 4 saci cu fructe, vedem capre urcate pe autobuz, vedem o motocicletă care are de jur-împrejur un „colier” de douăzeci de găini legate de picioare cu capul în jos… Drumuri proaste, bivoli pe carosabil, camioane care lasă în urmă nori de fum negru, claxoane turbate, depăşiri extreme, animale, oameni şi maşini despre care nu ştii de unde vin, unde se duc.

O seară în Pokhara

Odată ajunşi la Pokhara, Cătălin îşi verifică e-mailul la hotel: avem un mesaj de la americance, care ne invită să mâncăm împreună în ultima noastră seară. Tot de la recepţia hotelului aflu, în sfârşit, că Barcelona a făcut 1 – 1 în returul cu Madrid şi joacă finala. Avem totodată şi confirmarea morţii lui Bin Laden când vedem coperta revistei *Time* (originală, nu xeroxată).

În anii ’60, când aici trăiau sute de mii de refugiaţi tibetani, iar oraşul era accesibil doar pe

jos, Pokhara devenise o destinaţie mistică pentru

mişcarea Flower Power, chiar mai căutată decât Kathmandu[19]. De altfel, primul şi singurul drum asfaltat care făcea legătura cu Pokhara, oraş situat chiar la poalele lanţului himalayan, s-a numit Siddhartha Highway. Acum, în oraş este o vânzoleală cu adevărat de nedescris. Din cauza aceleiaşi lipse a semnelor de circulaţie (excepţie face semnul care-i sfătuieşte pe pietoni să nu se abată de pe trotuar), maşinile, furgonetele şi motocicletele virează, frânează şi claxonează întruna. Într-o intersecţie, un poliţist şi două vaci stau şi nu fac nimic. Oricum, traficul are doar două reguli: circulatul pe stânga şi claxonatul. De o parte şi de alta a carosabilului dodecafonic, se înşiră zeci de restaurante cu meniuri din toate

19 **Unul dintre cele mai mari succese muzicale ale anului 1976 a fost cântecul lui Bob Seger,** *Katmandu* **(fară ,,h").**

bucătăriile (indiană, chinezească, grecească, thailandeză, dar şi pizzerii, fast-fooduri sau gelaterii).

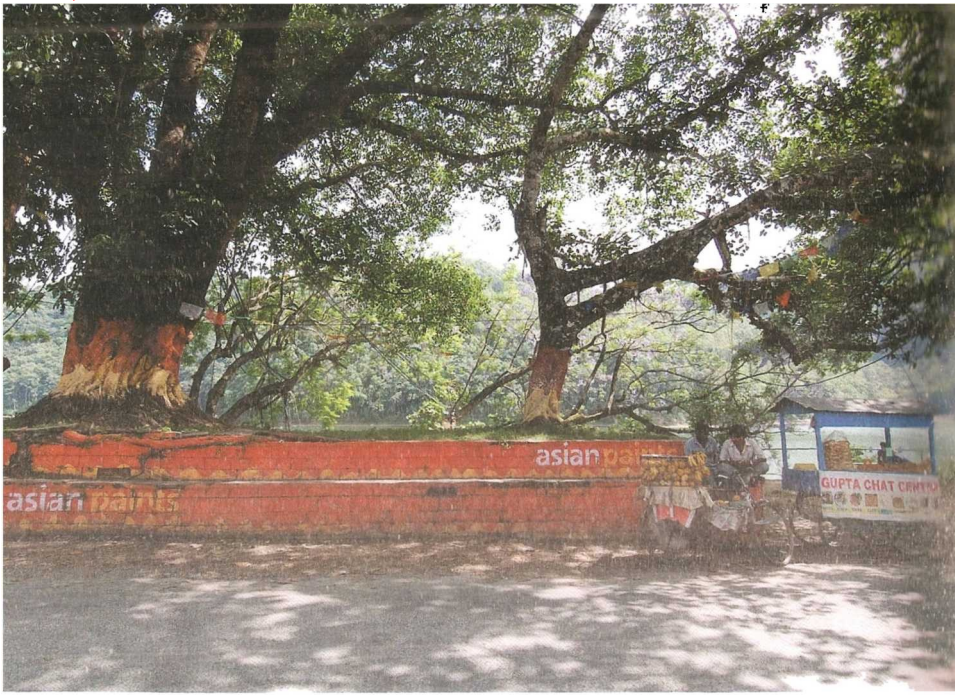

cluburi pentru toate genurile (Disco Nepal, Karma Chillout Lounge, Ibiza House, Old Blues Bar, Junky Salsa, Karaoke Buddha Bar, War of DJ s Night Club, Le Bistro, Club Amsterdam, All That Jazz Bar), sute de magazine de suveniruri, de ceaiuri şi dulciuri, bijuterii şi obiecte de decoraţiuni, tablouri, arme şi oglinzi, eşarfe şi pături, supermarketuri, case de schimb valutar, frizerii (bărbierii mă strigă „España, shave?”) şi saloane de masaj, vânzători ambulanţi de fructe exotice, librării, Internet café-uri, ateliere de croitorie… De altfel croitoria e o meserie la mare preţ. Inclusiv în sate am văzut nenumărate maşini de cusut şi chiar mici ateliere de croitorie. Aici, în

oraş, nu există practic magazin de haine fără croitori (majoritatea bărbaţi), care îţi iau măsurile şi îţi croiesc o cămaşă de in sau de bumbac, de culoarea şi după modelul alese de tine, în mai puţin de jumătate de oră (îmi fac şi eu una, căci m-am săturat de tricourile mele, toate mai murdare decât murdarul), sau îţi brodează un tricou cu unul dintre cele câteva sute de imprimeuri pe care le au expuse pe pereţi şi în cataloage. Găseşti portrete, desene şi slogane cu tot ce vrei: de la Che Guevara, Bob Marley şi Sid Vicious (Sfânta Treime Pop a hinduşilor adoratori ai lui Shiva) la Obama, Metalica (cu Bryan Adams nu aveau), de la alfabetul devanagari, hărţi şi trasee de trekking din Himalaya, la jocuri de cuvinte gen McShit sau Hard Yak Café, de la simboluri budiste, mandale abstracte, la înscrisurile tipice gen „I V Nepal” sau „Free Tibet”…

În rest, hoteluri, hosteluri, lodge-uri, guest house-uri oriunde ai întoarce privirea. Şi agenţii de voiaj unde te poţi înscrie pentru căţărări, rafting, bungee jumping, paragliding, safari în junglă, trekking pe ponei sau vizitarea templului Barahi, aflat pe o insulă a lacului Phewa din apropiere. La fiecare colţ de stradă e o mică agenţie care organizează astfel de călătorii şi excursii pe râurile şi canioanele, dealurile şi munţii din împrejurimi. Reclame peste tot. De fapt, afişe, panouri şi postere cu înscrisuri în alfabetul devanagari, căci imaginile sunt foarte rare şi alea cu vreo vedetă naţională ţinând în mână un pachet de ţigări, o sticlă de whisky sau un şampon şi spunând: „Eu numai asta folosesc!”

sau „încearcă şi tu!” sau „E cel mai bun!”

Deşi se numără printre foarte puţinele ţări care nu s-au aflat niciodată cu adevărat sub ocupaţie străină[20], Nepalul este acum, comercial vorbind, un fel de colonie a Chinei şi a Indiei, ţară prin al cărei teritoriu beneficiază de acces la mare. În *The Rising Nepal* citesc un articol despre cum exporturile nepaleze de pashmina au scăzut în ultimii zece ani cu 90% din cauza intrării Chinei şi Indiei pe piaţa de exporturi a acestor textile.

Nepalezii sunt, la origine, indo-europeni imigraţi din India, iar în nord şi în est din triburi de origine tibetano-birmană venite din Tibet, astfel că, în funcţie de zonă, unii nepalezi de azi sunt aproape albi, alţii aproape negri, unii au trăsături fine, ca indienii, alţii nas şi pometi proeminenţi sau ochi migdalaţi precum mongolii… E foarte greu să distingi aici (de la ritualuri, tradiţii şi obiceiuri la meşteşuguri şi artă culinară) ce-i tibetan, budist sau hindus. Cânepa, lâna de iac, pashmina, caşmirul, mătasea, toate sunt „de pe-aici”, aşa cum zeii înşişi sunt aceiaşi, doar că au nume (uşor) diferite în fiecare dintre limbi. Aici, la porţile Orientului Mijlociu, între Tibet, India, Nepal, Bangladesh, Bhutan ş.el., totul e amestecat şi luat destul de lejer.

Turiştii sunt de două feluri: cei îmbrăcaţi occidental şi, invariabil, cu aparatul foto la gât, plus câte un accesoriu local (eşarfa, pălărie,

---

20 în 1793, Nepalul s-a recunoscut drept principat vasal al Imperiului Chinez, apoi, în urma expansiunii britanice în subcontinentul indian şi a înfrângerii revoltei Indiei din 1858, a acceptat controlul britanic asupra politicii sale externe, însă în condiţiile păstrării deplinei autonomii interne.

bijuterii), şi cei integraţi spiritului locului – hipioţi îmbrăcaţi în sau în hainele colorate Jamaica-Tibet-Flower Power. Apropo de fumat haş sau marijuana, orice vânzător de aici este un potenţial dealer, uneori nici nu trebuie să întrebi, te agaţă ei şi îţi oferă pe stradă la preţuri ridicol de mici. Şi oricum aici totul e negociabil (mai puţin la restaurant, unde se adaugă automat la nota de plată 10% *baksheesh*), totul poate fi vândut cu discount, iar preţurile variază atât de mult, încât orice ai cumpăra şi la un preţ oricât de mic, mereu vei putea găsi la un preţ mai bun. Cu 250 de rupii (3, 5 dolari) cumpăr un CD cu *Resham Firiri* (cântec compus chiar în acest oraş, apropo), iar o sută de metri mai încolo îl găsesc la 150 de rupii, preţ pe care oricum îl pot negocia… Niciodată nu ştii care e preţul corect, dacă ai plătit cât merită său de până la 6 – 7 ori mai mult.

În seara de rămas-bun, americancele ne duc la un restaurant cu specific… canadian, unde ne răsfăţăm cu cocktailuri, ascultăm un fel de muzică country, iar şopârlele vânează căţărate pe pereţi insectele atrase de lumina felinarelor. Îmi dau seama că sunt aproape emoţionat: în curând îmi voi înfige dinţii într-o friptură adevărată. E seară şi muzica se aude de peste tot, din cluburi, de la restaurante, din magazine. La un moment dat se ia curentul electric şi, pentru un minut, oraşul se cufundă în beznă şi-n tăcere, după care totul revine la normal ca un vinii repornit.

22 mai

Pokhara – Kathmandu

Din cauza grevei (numită banda) legate de prelungirea termenului de adoptare a noii Constituţii şi care afectează orice mijloc de transport rutier, vom fi nevoiţi să luăm spre Kathmandu avionul, nu autobuzul, cum era în plan. Asta înseamnă că băieţii nu ne mai însoţesc până la Kathmandu (unde plănuiserăm noi să-i ducem la KFC) şi decid să plece chiar în dimineaţa asta la Chitwan, oraşul lor natal. Ne luăm rămas-bun de la dragii şi bravii noştri Rishi şi Rajeev, prietenii noştri, fraţii noştri de trekking. Săptămânile astea au avut grijă de noi, ne-au cărat rucsacurile, ne-au învăţat una-alta, am fumat împreună, am mâncat împreună, am râs împreună, am urcat Thorung la împreună, ne-au prins ploile,

ne-a nins, ne-au supt lipitorile.

ne-am împărtăşit câte ceva din vieţile noastre… Despărţirea cu câteva zile mai devreme face momentul cu atât mai greu. Glumim unii cu alţii în holul hotelului, dar, de fapt, suntem aproape trişti. Îi dau lui Rajeev unguentul meu de gălbenele să-şi trateze tăieturile şi zgârieturile din viitoarele lui trekkinguri, precum şi tricoul meu în culorile şi însemnele naţionalei de fotbal (pe care îl îmbracă imediat), iar lui Rishi, şapca. Facem planuri să mai venim şi să urcăm poate până la Everest Base Camp, apoi nu mai ştim ce să ne spunem şi tot ce ne mai rămâne de făcut este să ne îmbrăţişăm şi să ne înghiţim nodurile din gât.

Rishi Guragain şi Rajeev Dungana, cartea asta este şi despre voi! Să aveţi o viaţă frumoasă!

The trek must go on!

Suedeza din Järfälla

Oricât ar fi de sfinte, vacile (care în munţi sunt mulse de nu-şi văd ugerele) n-au totuşi acces *all areas*. Când ajungem la aeroport, două *holy cows* dau să intre în curte la *Departures*, unde iarba e mai mare şi mai verde, dar jandarmii, cu bastoanele lor de bambus lăcuite, le îndreaptă spre un şanţ de la marginea străzii. Aeroportul e laic.

Aeroportul din Pokhara arată ca Autogara Militari cu ventilatoare pe peron. Câteva ghivece cu flori şi un afiş mare, alb-negru, înrămat, înfăţişând un iac, decorează intrarea în sala de aşteptare, unde vedem alţi jandarmi cu fluiere şi bastoane, cântare din cele masive şi metalice cu cadran, cum foloseau cooperativele din anii ’80, şi un televizor suspendat în sala de aşteptare, deasupra căruia scrie, pe un carton, Nepal Television. La ghişee, companiile aeriene care operează în zona asta sunt Shangri-La Air, Guna Air, Buddha Air şi Yeti Airlines.

Aşteptând să ne îmbarcăm, se apropie de mine o nepaleză care mă roagă să iau un pachet conţinând o poşetă şi paşaportul unei turiste suedeze, uitat într-un guest house din Pokhara. Suedeza se află deja într-o maşină pe drumul spre Kathmandu şi, dacă sunt de acord să iau pachetul cu mine, va fi sunată pe telefonul mobil să mă aştepte la aeroport. Nu prea ştiu ce să zic, iar Cătălin e mai degrabă circumspect. Mă uit în paşaport, iar suedeza uitucă, pe care o cheamă Elin Cajsa-Lisa, e o fată foarte, foarte frumoasă.

Cătălin devine şi el mai flexibil. Dacă vom ajunge înaintea ei şi nu va fi la aeroport, îi vom lăsa poşeta şi paşaportul la biroul agenţiei noastre de trekking. Elin e născută în 88 într-un oraş care pare titlul unui cântec de la Sigur Ros: Järfälla, şi, deşi are doar 23 de ani, în paşaport găsim ştampile din următoarele ţări: Malawi, Uganda, Rwanda, Africa de Sud, Namibia, Nigeria, Tanzania, Zambia, Zimbabwe, Botswana, Thailanda, Malaezia şi India. Mă şi văd invitat de Elin Cajsa-Lisa la cină în Kathmandu, mergând apoi într-un club unde eu dansez pe ABBA şi pe The Knife mai ceva ca Béjart, ea mă invită recunoscătoare în camera ei, apoi eu o caut la Stockholm cu prilejul unei conferinţe despre literatura română la sediul ICR-ului, mărturisindu-i că n-am uitat-o, că iubesc frumuseţea ei glacială şi aspiraţiile-i solare, precum lapona Enigel, un personaj pe care ea nu-l ştie, dar i-l voi recita şi povesti eu într-o lungă plimbare pe Västerlånggatan, ea îmi va arăta filmele lui Bergman, eu pe-ale lui Porumboiu, vom pleca împreună în Africa luptând împotriva bolilor, foametei şi analfabetismului, apoi ne vom căsători, vom face copii blonzi cu strungăreaţă pe care-i vom creşte undeva în sud, poate în Florenţa sau în Provence, unde ne vom cumpăra un domeniu cu viţă-de-vie (ea dispunând de averea tatălui, un industriaş care produce dinamită), eu voi scrie cărţi (poate voi lua chiar Nobelul, dar îl voi refuza atâta timp cât Tibetul nu va fi liber), vom continua să călătorim, în fiecare an ne vom întoarce la Kathmandu, oraşul unde ne-am cunoscut prima

oară, Rishi şi Rajeev vor fi şerpaşii noştri spre Everest Base Camp, apoi îi vom lua cu noi să ne ajute să administrăm domeniul… Ce mai, paşaportul ăsta e spre fericire!

Yeti Airlines

Vine momentul pentru security check, dar eu am o problemă: ce fac cu bucata de haşiş rămasă? Nu-mi vine s-o arunc. Ar fi păcat (faţă de Shiva)! îi spun lui Cătălin că aş lăsa-o, pur şi simplu, în rucsac, iar dacă ăia o găsesc mă fac că am uitat de ea, sorry, s-o confişte. Cătălin zice că treaba mea, aşa că las bucata de haşiş exact acolo unde e, în pachetul de ţigări Khukuri. Ne prezentăm la poarta de control a cărei bandă cu ultraviolete e oprită, iar 5 – 6 agenţi stau plictisiţi pe nişte scaune într-un colţ, nu ne bagă-n seamă. Culoarul e gol şi nici un cordon nu ne opreşte să trecem neverificaţi. Asta ar putea fi şansa mea. Mergem la pas, nu ne grăbim, facem totul cât se poate de firesc, dar unul dintre agenţi se ridică în ultima clipă şi ne face semn să stăm pe loc. Ajunge în dreptul meu, mă priveşte lung şi mă invită alături într-o cameră de patru metri pătraţi, slab luminată (nu din nou!) şi cu o draperie în loc de uşă, pe care o trage în urma mea. Am făcut o greşeală, îmi zic, dac-aş fi fumat un joint, acum aş fi fost poate mai calm. Îmi bate inima ceva mai tare, dar deocamdată sunt stăpân pe reacţiile şi pe vocea mea. Ofiţerul îmi cere rucsacul şi mă întreabă dacă sunt de acord să-l verifice. Mă cam ia cu călduri, dar fac pe nonşalantul în continuare.

Agentul desface fermoarele şi, în timp ce umblă prin buzunarele rucsacului, mă întreabă

dacă am cu mine arme sau explozibil (o fi de la barbă!), după care scoate pachetul de ţigări… Ah, da, acesta e un cadou de la şerpaşii noştri, ştiţi, Boom Shiva, noaptea de Shivaratri, avem un mare respect faţă de

hinduism, este religia mea preferată, am uitat de charas, nici nu ştiu exact cum îi zice, îl puteţi arunca, e absolut OK din partea mea, oricum am fumat de curiozitate o dată, de două, hai de trei ori, cred că oricum a rămas aici neatins de mai bine de-o săptămână, *I am sooo sorry*, e vorba de o scăpare, nu, nicidecum de intenţia de a trece ilegal droguri prin aeroport, nu desconsider legile zborurilor interne, vai ce cuvinte grele folosiţi, şir, glumiţi totuşi, aşteptaţi o clipă, să ne-nţelegem, 5.000 de rupii e bine, o noapte cu o prostituată din Singapore… Dar agentul nu desface pachetul, doar îl aşază pe masă alături de jurnal şi de aparatul foto, după care scoate din rucsac şi borseta, o pipăie, o deschide şi, când dă de bancnotele de dolari, trage înapoi fermoarul cumva jenat şi zice: *OK, you can go now!*

Totul s-a întâmplat suficient de repede încât să-ncep să tremur abia acum, când îi şoptesc lui Cătălin că am trecut cu haşişul.

Zborul cu avionul în Nepal pe o rută internă este cel mai pitoresc sport extrem. Avionul este atât de mic, încât nu încape în el decât un rând de scaune pe fiecare parte a culoarului, nu te poţi ridica în picioare dacă eşti mai înalt de 1, 80, iar zgomotul motorului este suficient de tare să nu te auzi cu vecinul de culoar. Suntem serviţi cu câte o bomboană şi cu câte o punguţă în care nu se află mai mult de zece alune sărate, apoi stewardesa

trece printre scaune cu o sticlă de doi litri de Mirinda şi ne umple câte un pahar mic de plastic. După ce ne serveşte pe toţi, îi mai rămâne o jumătate de sticlă, căreia îi pune dopul şi o aşază la loc, probabil pentru zborul următor. Tapiţeria scaunului meu se desprinde şi cade dezvelindu-i scheletul de plastic, iar Cătălin dă la o parte cu piciorul covoraşul de la picioare şi, printr-o gaură din podea, intră peste noi o bucată de nor sub forma unui jet alb şi rece. Sub noi, Himalaya.

Ghetoul cu suveniruri

Pe aeroportul din Kathmandu nici urmă de Elin Cajsa-Lisa, în schimb ne aşteaptă cineva de la agenţie care, din cauza grevei (care durează deja de o săptămână), îmi spune că ar fi bine să stau eu în faţă, lângă şofer. Sunt turist, am barbă şi ochelari de soare, iar manifestanţii nu vor bloca taxiul pe care au fost lipite xeroxuri în nepaleză cu „Doar pentru turişti". Ne convingem încă o dată că în Nepal străinii sunt casta superioară. Străzile sunt pline de oameni; nicio maşină, în afara taxiului nostru cu *tourists inside*, doar câteva ricşe care cară şi ele câte-un străin rătăcit. Toate restaurantele sunt închise, la fel şi peste jumătate din magazine. Dacă însă mergi şi baţi discret la uşa restaurantului, te vor lăsa să te strecori înăuntru şi te vor hrăni, ni se spune. Fiind Anul Turismului în Nepal, această suită de greve e o mare gafa economică. În ziare se scrie pe larg despre faptul că politicienii ar fi promis operatorilor din turism că nu vor declanşa sau încuraja greve care să compromită sejururile străinilor, de aceea grevişti îi scutesc pe cât posibil de haos pe turişti şi, pe lângă ambulanţe, taxiurile pot circula relativ liber.

Abia ajungem la agenţie să lăsăm poşeta şi paşaportul Cajsei, că şi sună telefonul. Este chiar ea, întrebând dacă poate trece să-şi ridice lucrurile. Rămânem s-o cunoaştem personal pe frumoasa Cenuşăreasă scandinavă care, în imaginaţia mea de misterios erou salvator, îmi făcuse deja doi copii, în locul ei ajunge o zdrahoancă de 1, 90, în care cu greu o recunosc

pe cea din fotografia paşaportului, şi care abia reuşeşte să îngaime câteva mulţumiri. Aş fi putut să-i cânt *Voulez-Vous* sau *Take a Chance on Me* sau *Lay All Your Love on Me*, în schimb mormăi în gând *One of Us is Crying*.

Ca să fii turist şi să te plimbi prin Thamel, cartierul comercial din Kathmandu, îţi trebuie ceva stăpânire de sine. Mai întâi pentru că acest cartier destinat comerţului cu echipament alpin şi suveniruri, precum şi agenţiilor de călătorie, cluburilor şi restaurantelor pentru turişti nu e mai puţin decrepit decât restul oraşului, doar mai colorat. Străzile sunt înguste şi n-au nume (pe cărţile de vizită ale magazinelor, restaurantelor sau hotelurilor de aici scrie „vizavi de…” sau „lângă…”), casele stau să cadă, unele arată ca nişte peşteri cu uşi, străzile sunt aglomerate şi încărcate de gunoaie, în fine, toată recuzita sărăciei şi a mizeriei. Apoi, comerţul în sine este o agresiune pitorească: sute de vânzători de eşarfe, covoare, bijuterii şi podoabe, obiecte decorative, haine, toată gama de suveniruri posibile şi imposibile, te agaţă, te urmăresc, trag de tine sau, şi mai rău, te invită să fixezi *tu* preţul a ceea ce vrei să cumperi, îţi fac oferte pe care cu greu le poţi refuza, chiar dacă nu te interesează neapărat ce vând ei acolo. Dacă, din imprudenţă sau hazard, îi laşi pe vânzători să-ţi întâlnească privirea şi ai contact vizual cu ei sau doar ai intrat în magazin şi te văd interesat de ceva anume, abia mai scapi. Sunt unşi cu toate alifiile negocierii, te îmbrobodesc, au o retorică desăvârşită şi, mai ales, au timp, te asistă până la capăt, îşi acordă şi

îţi acordă timp, atuul lor fiind felul în care, în cele din urmă, fie te lasă să crezi că discountul obţinut este meritul *tău*, fie te simţi jenat, poate chiar vinovat sau de-a dreptul obligat, dacă, după atâta efort de etalare şi descriere a mărfii, nu cumperi totuşi ceva de la ei. Căci ar fi absurd să pretinzi că nimic, dar absolut nimic din ce ţi-au arătat cu atâta amabilitate, osteneală şi pricepere, absolut nimic din ce au ei acolo nu-ţi place, nu ţi se potriveşte sau nu se încadrează în suma pe care ai fi dispus s-o plăteşti. Ţine de arta solicitudinii şi a persuasiunii, dar e un adevărat talent înnăscut felul în care aceşti negustori reuşesc să-ţi satisfacă orice capriciu, să-ţi demonteze orice nemulţumire, să-ţi flateze gustul, dar, mai ales, să intuiască preţul tău. Căci, de cele mai multe ori, nu preţul mărfii îl negociezi tu acolo cu vânzătorul, ci vânzătorul negociază preţul tău. În Thamel, marfa e o oglindă, iar preţul se află în ochii cumpărătorului.

Covorul din grădina vieţii

Un covor, mai degrabă mic, dar cu lucrătură delicată şi cu desenul copacului vieţii într-o combinaţie de auriu cu negru, mă opreşte din drum şi mă atrage într-un magazin. Îl şi văd la mine pe perete, căci n-aş călca niciodată pe o astfel de minunăţie. Înăuntru mă întâmpină un bărbat de 60 de ani, cu părul rar şi alb, cu trăsături frumoase şi cu un accent plăcut. Vorbeşte melodios, incantatoriu cumva, cu suişuri şi prelungiri neaşteptate ale cuvintelor, alteori coborând un ton şi tăind vorbele brusc.

Namaste!

Namaste to you, sir I

Aş vrea să mă uit mai îndeaproape…

Ştiiiu ce covor v-a atras atenţia. Ţin să spun că aveţi gusturi alese, domnule! Covorul acela cu copacul vieţii este una dintre cele mai frumoase, una dintre cele mai fine piese din magazinul meu. Aveţi un ochi bun.

domnule. Pot să vă întreb cu ce vă ocupaţi? Dar poftiţi în camera cealaltă, vă rog, vi-l aduc imediat.

Camera din spate este tapetată cu suluri de covoare, precum cea din faţă, de altfel, dar lumina e mai caldă şi e mai linişte, căci zgomotele străzii nu răzbat prin toate straturile de covoare. Vânzătorul se întoarce ţinând covorul pe braţ ca pe-un sugar.

Aici ţin altfel de covoare, cel puţin la fel de frumoase ca acesta. Am covoare din lână, din mătase, din bumbac, am toate culorile… Unele au lucrături vechi, altele au lucrături noi, dar toate sunt făcute de mâna unor meşteşugari pricepuţi. În magazinul meu nu găseşti covoare făcute de maşini.

Pot să văd covorul?

Siiigur. *This, şir, this is a masterpiece!*

Cât costă?

A masterpiece, I tell you! Un an întreg a lucrat creatorul lui la această frumuseţe.

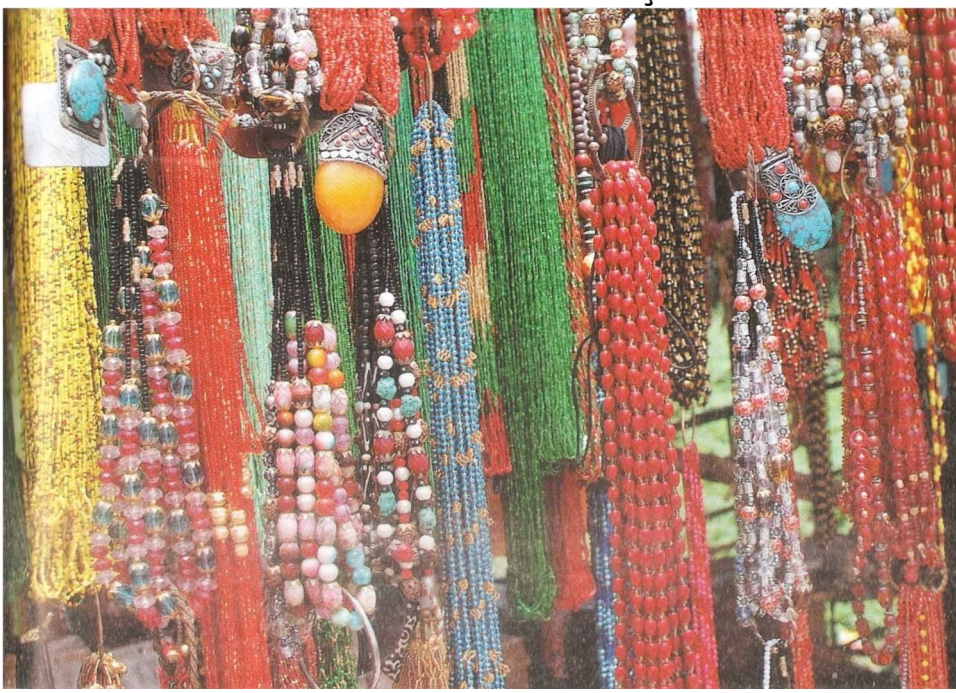

Da, este într-adevăr foarte frumos. Dar cât costă?

Să vă spun în dolari, domnule?

Nu e nevoie, în rupii. Încă mai am rupii schimbate.

În rupii s-ar putea să vă pară prea mult.

Bine, atunci spuneţi în dolari. Oricum, mă descurc mai uşor în dolari.

Omul scoate un calculator de buzunar, apasă butoanele şi display-ul afişează cifra 980.

Hmm, o mie de dolari!

Eiii, nu chiar. Şi oricum, mai negociem.

Oricum e foarte mult.

Aşa e, dar ce vedeţi dvs., domnule, este capodopera unui mare meşteşugar. Priviţi cât de perfectă e lucrătura, şi culorile, priviţi culorile, armonia, atingeţi-l, simţiţi cât de fin este, o frumuseţe, vă spun, o frumuseţe… Am însă ceva asemănător şi mai ieftin. Pot să vă întreb de unde sunteţi, domnule? *Aaa, România, great football!*

Între timp a strâns covorul şi dispare cu el, apoi revine şi începe să caute printre sulurile aşezate în stive în jurul nostru. Trage din când în când câte un sul, îl desface la un capăt, dar nu e covorul căutat. În cele din urmă, desfăşoară unul în faţa mea ţinându-l ridicat în aer. Are tot modelul cu pomul vieţii, dar altă lucrătură, mai subţire, căci nu e din lână, ci un amestec de bumbac şi probabil mătase, oricum pe alte culori. Este frumos şi acesta, doar că ceva mai banal. Vânzătorul aşază covorul jos, îşi scoate papucii ca şi cum n-ar vrea să calce pe el, şi începe să-l mângâie cu dosul palmei, apoi şi cu degetele uşor răsfirate…

Do you see the beauty of the colours, sir? Sooo biutiful! Şi felul în care este lucrat… Priviţi, priviţi de aproape ce forme frumoase fac cusăturile şi desenul…

Şi îl ridică uşor de o latură, apoi îl lasă jos la fel de lent, îl ridică puţin de un capăt, îl lasă înapoi, iar îl ridică, iar îl aşază lent pe podea şi, în tot acest balans, covorul începe să-şi schimbe culorile, nuanţele alunecă pe deasupra desenului, liniile îşi schimbă reflexiile, apele covorului mă fură, mă atrag, mă ameţesc plăcut, *sooo biutiful, look at the colours, look at the colours, seee, they are a-changin | sooo biutiful*, vocea vânzătorului e tot mai slabă, dar în acelaşi timp mai pătrunzătoare, la fel de moale precum covorul de care nu-mi mai pot dezlipi ochii, o căldură se ridică din pomul vieţii şi mă cuprinde din tălpi până în creştet, *sooo biutiful,* parcă m-ar lua o ameţeală, dar de fapt mă simt relaxat, *loook at the colours*, în curând am să plonjez în ele, apele covorului mă cheamă, vocea vânzătorului, vocea lui melodioasă, caldă şi bună mă cheamă de după pom în covor, *biutiful*, *biutiful,* trebuie doar să păşesc pe el, trebuie că e moale, moale şi fin, să mă las jos, să mă lungesc între ramurile covorului, *loook at the colours, şir*, să visez la culorile alea, să mă învelesc cu ele, cu ramurile, cu frunzele moi, moi şi fine… Dar vânzătorul lasă covorul pe podea şi culorile îşi revin, eu îmi revin, sau doar cred că îmi revin, pentru că vânzătorul s-a apropiat de întrerupătorul reglabil, acum îl roteşte înainte şi înapoi, scade uşor luminozitatea, apoi o creşte treptat, *seee the colours, look how biutiful they are a-changin, sooo biutiful*, culorile încep să alunece şi să joace din nou în faţa ochilor mei, desenul e acelaşi şi mereu altul, culorile trec unele în altele, dispar în desen şi revin

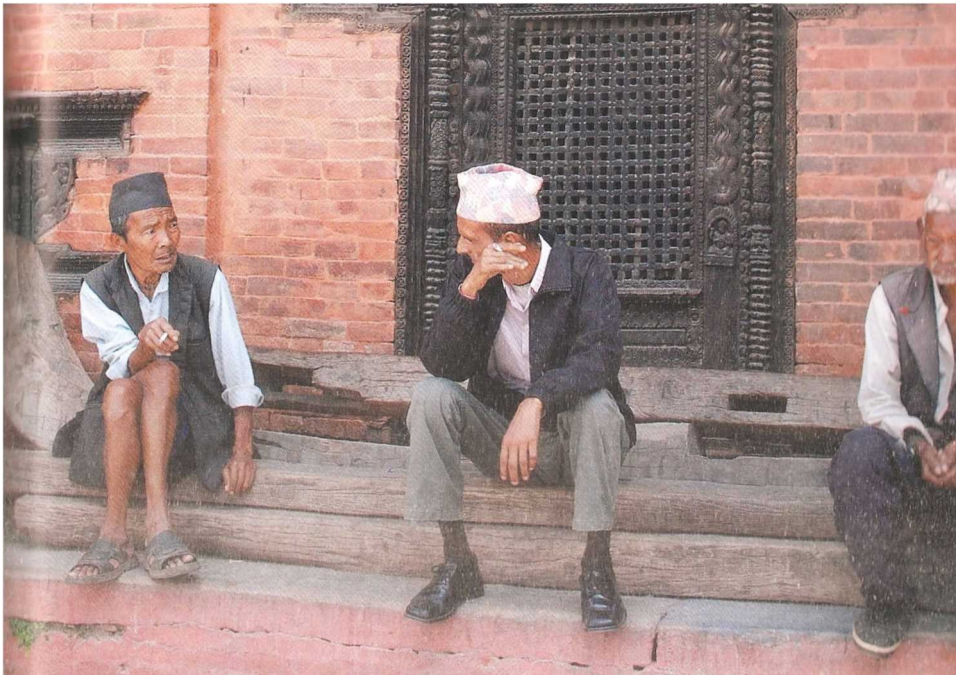

ca iluziile unor vagi cameleoni textili, *sooo biutifuU* lumina creşte şi aduce alte nuanţe, lumina scade şi nuanţele se ascund în alte nuanţe, se rotesc, copacul e acum o mandală, se roteşte până ce corpul meu se încălzeşte, mă cuprinde moleşeala, braţele îmi atârnă şi-mi doresc ca vocea vânzătorului să mă mângâie, să mă ghideze printre culori, să mă ia pe fiecare culoare **111** parte, pe culoarele covorului să mă ducă în grădina copacului vieţii unde totul e *biutiful* şi odihnă…

Cumva reuşesc să mă desprind de vraja asta, mă scutur şi îmi dreg vocea zgomotos. Vânzătorul îşi întrerupe mantra, lasă covorul să cadă şi roteşte întrerupătorul la maximum. Îi mai pun aşa vreo două întrebări şi ies precipitat din magazin, în soarele amiezii, trag aerul străzii în piept, mai

arunc o privire covorului din vitrină şi plec spre hotel cu gândul să-l trimit şi pe Cătălin. În buzunar găsesc o carte de vizită, nu-mi amintesc când mi-a dat-o, pe care e trecută adresa magazinului, un nume (Qayoom) şi desenul unui covor deasupra căruia scrie: *Humans, justfeel me!*

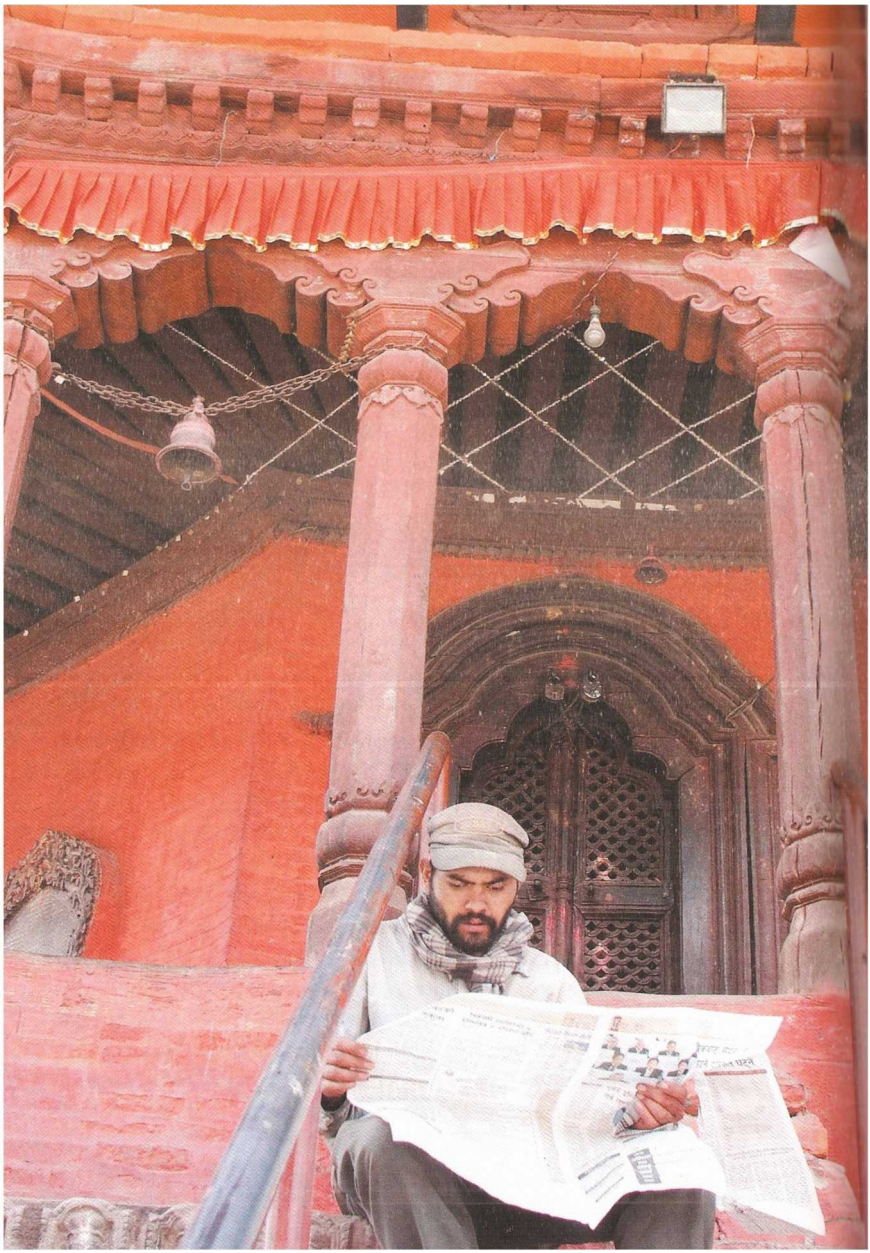

Nepalul din gazete

Mă opresc la o terasă şi răsfoiesc ziarele nepaleze de limbă engleză, mai bune, apropo,

decât orice cotidian de la noi. În *The Rising Nepal* mă opresc asupra unui articol de o pagină întreagă, *provided by the Association of Foreign Culture Exchange of the Tibet Autonomous Region,* care este propagandă chinezească pură. Spicuiesc: „Tibetul n-a fost niciodată fantastic precum în scrierile despre Shangri-La. Tibetanii au trăit aici în ultima mie de ani ca în Europa medievală, într-o formă de serbie feudală teocratică. Mai mult de 95% dintre tibetani erau iobagi şi sclavi exploataţi de nobilime şi de seniorii călugări. În multe privinţe, Tibetul era un loc chiar mai întunecat decât Europa medievală… în ultimii şaizeci de ani însă, Tibetul a trecut prin enorme schimbări[21]. Sistemul social din Tibet a făcut un pas istoric de la serbia feudală la democraţia populară socialistă. Iobagii şi sclavii de odinioară se bucură acum de drepturi egale, garantate de Constituţie. Având drepturile umane respectate, tibetanii se bucură acum şi de drepturi politice. La alegerile locale din 2007 s-a înregistrat o prezenţă a populaţiei de 96, 4%, în unele locuri atingând chiar 100%…” Mă opresc din lectură de-a dreptul indignat. Dar cum rămâne cu cele peste 6.000 de temple şi mănăstiri distruse de Revoluţia Culturală şi cu aproape un milion de tibetani ucişi de armata lui Mao pentru a li se băga pe gât această „democraţie populară socialistă”!? Mai încolo dau peste un mic articol dedicat unui simpozion organizat în Kathmandu cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la eliberarea (de sub

21 China si-a anexat Tibetul în 1951.

„jugul feudal”, se-nţelege) a Regiunii Autonome Tibet, unde oficialii chinezi au subliniat faptul că „un Tibet liber ar putea ameninţa chiar suveranitatea Nepalului”, îndemnând guvernul nepalez să „controleze în continuare activităţile suporterilor lui Dalai Lama şi celelalte demonstraţii anti-China”. Căci, nu-i aşa, un Tibet *liber* ar putea compromite „<*eliberarea* Regiunii Autonome Tibet” care se presupune că a avut loc acum o jumătate de secol cu mărinimosul ajutor chinezesc! Dar propaganda merge mână în mână cu dezinformarea, căci Tenzin Gyatso, cel de-al 14-lea Dalai Lama, cel care a condus timp de 60 de ani guvernul tibetan în exil, niciodată nu a militat pentru eliberarea sau independenta Tibetului, ci doar pentru recâştigarea autonomiei administrative şi politice.

În *The Himalayan Times*, la poşta redacţiei, oamenii sunt foarte dezamăgiţi de felul în care politicienii conduc ţara şi de felul în care decurge promulgarea Constituţiei. Unul dintre aceştia, pe nume Sunil, scrie exact ce mi-a spus Rishi deunăzi: „Maoiştii continuă să bată oamenii şi să-i stoarcă de bani, anulează procesele intentate împotriva lor, au monopolizat sistemul fragil de dezvoltare a proiectelor, formează noi grupuri paramilitare, n-au retrocedat pământurile confiscate cu forţa… Nu avem nevoie de o Constituţie atâta timp cât atrocităţile maoiste nu vor fi aduse în faţa justiţiei”. Un alt cititor, Santosh, ameninţă cu revolta populară: „Dragi politicieni, nu uitaţi ce i s-a întâmplat regelui Gyanendra! Nu uitaţi că suntem cu ochii pe voi şi

vă judecăm fiecare acţiune. Faceţi-vă treaba mai bine, altfel vom da şi cu voi de pământ!” Un material despre exodul forţei de muncă avansează cifra de 27.000 de nepalezi care pleacă lunar să muncească în Malaezia.

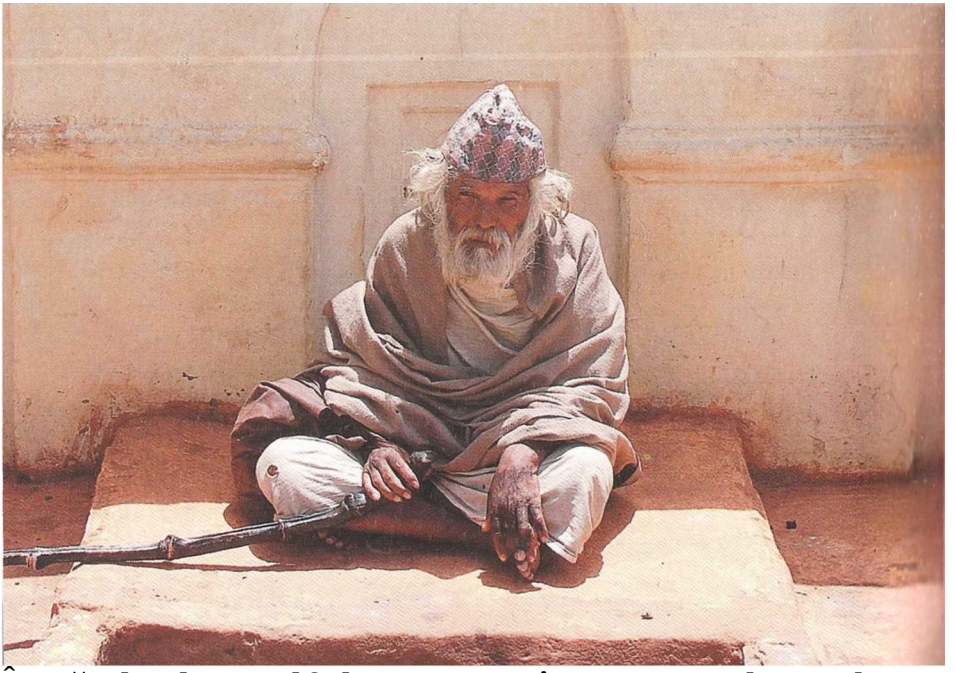

În ţările din Golful Persic şi în Coreea de Sud. Israelul deja nu-i mai primeşte pe muncitorii nepalezi, dar femeile nepaleze încă mai pot găsi oferte bune de muncă în domeniul asistenţei medicale. Un articol se ocupă de numărul mare de accidente rutiere înregistrate în ultimul timp, „cauza principală fiind neglijenţa şoferilor”. Sigur că da!

The Kathmandu Post se ocupă pe larg de greve şi de problema Constituţiei, dar mă opresc asupra unui articol despre refuzul producătorilor de tutun de a accepta mărirea taxelor şi de a

acoperi 75% din pachetele de ţigări cu imagini şi avertismente referitoare la riscurile fumatului. Companiile de tutun au înaintat un memorandum Parlamentului şi camerelor de comerţ şi incită antreprenorii şi fermierii să facă demonstraţii de protest spunându-le că noua lege îi va jefui. Legea e tot amânată de vreo şase ani, iar activiştii se tem deja de influenţa politică a companiilor de tutun. Un profesor este investigat că ar fi vândut unor studenţi, pentru suma de 40.000 de rupii (570 de dolari), subiectele unui examen de liceu. Ziarele mai vorbesc şi

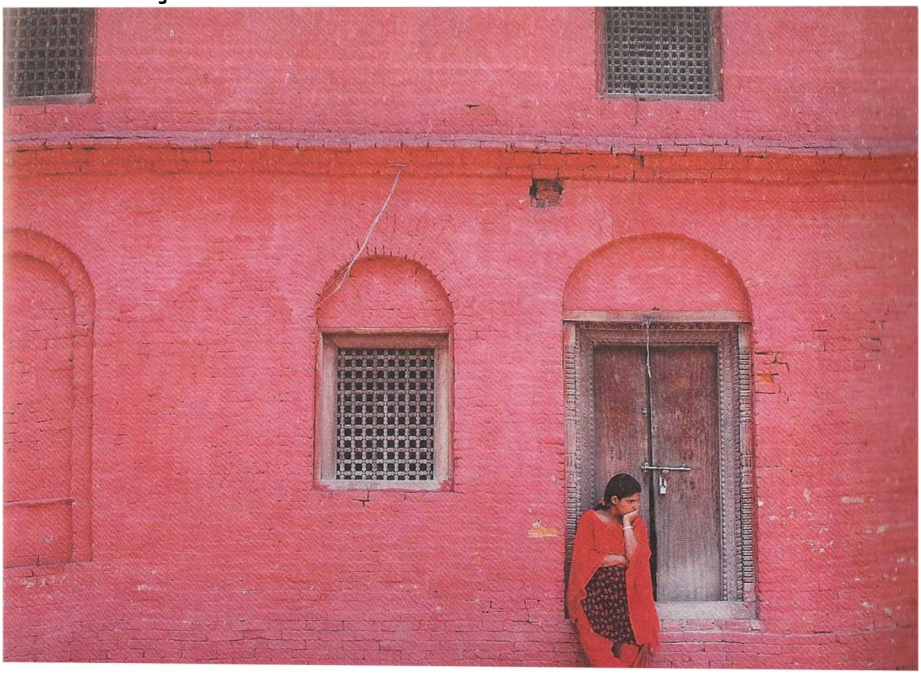

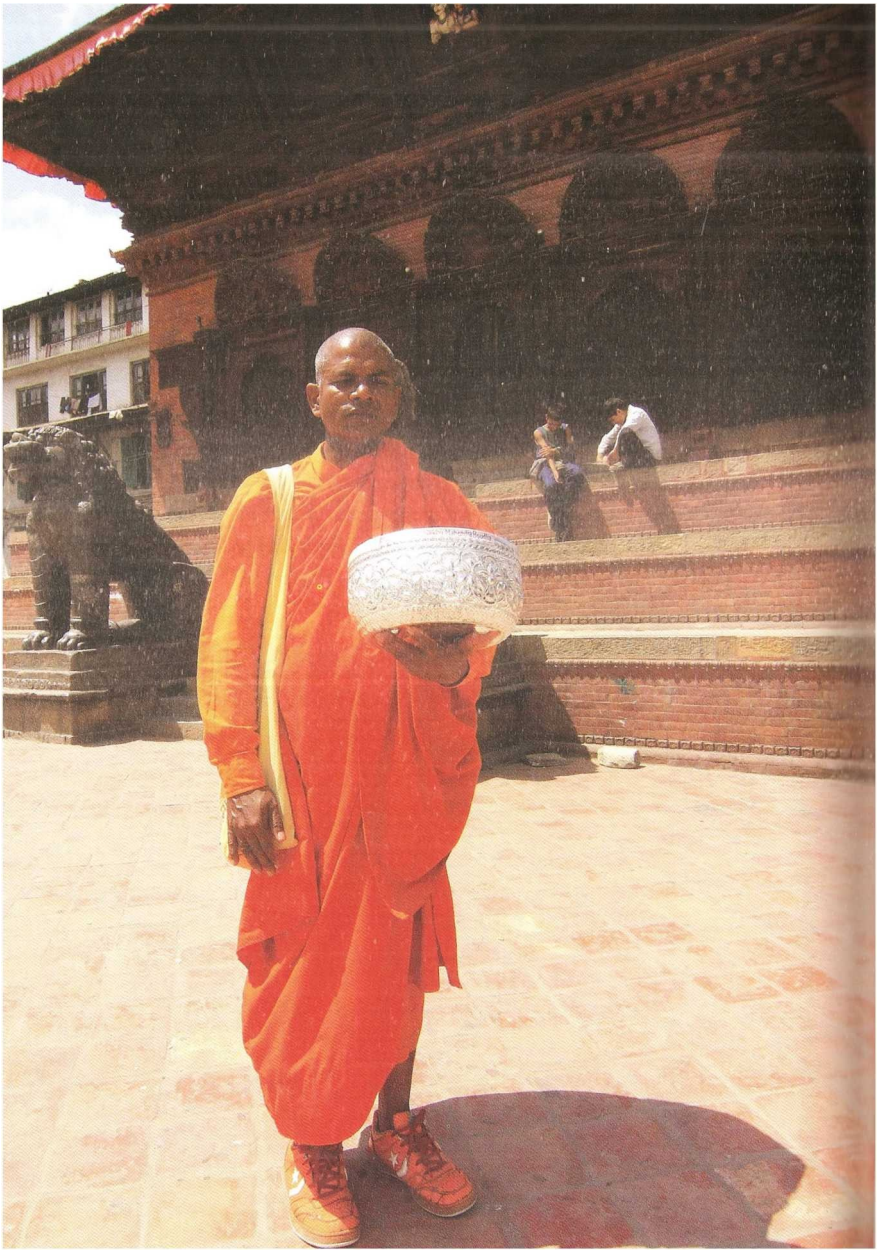

despre noi atentate teroriste ca formă de răzbunare pentru moartea lui Bin Laden. „Îţi dai seama, dacă are loc vreun atentat la consulatul

american de aici, noi suntem pe lista suspecţilor!” spune Cătălin.

Nebunia în Thamel începe cu adevărat abia după apus. De o parte şi de alta a străduţelor înguste şi aglomerate, pe care motoretele, bicicletele şi ricşele zbârnâie în toate părţile, se înalţă clădiri de câteva etaje, la fiecare etaj fiind deschis câte ceva: la parter poate fi un magazin de covoare, la primul etaj un restaurant, iar la etajul doi un club. Ferite de ochii străzii, cluburile sunt întotdeauna la etajul cel mai de sus, căci multe dintre ele funcţionează şi ca bordeluri. Thamel este Red Light District din ţara lui Buddha. Nu e suficient să fii atent la ce se întâmplă în jur sau să ai grijă ca nu cumva să fii scuipat din greşeală (nepalezii scuipă peste tot, oricând le vine, „scuipatul pe jos e salut naţional”, cum zice Cătălin), trebuie şi să ridici privirea. Căci spectacolul vizual se desfăşoară şi pe verticală, acolo unde, pe stâlpii şi pe faţadele clădirilor, mii şi mii de reclame şi panouri par nişte post-it-uri uriaşe lipite pe faţadele clădirilor. Babei hindus isterizat consumist, acest Thamel! Muzicile se amestecă cu claxoanele şi cu hărmălaia străzii, mii de becuri, neoane, spoturi şi felinare luminează în toate culorile şi la toate intensităţile, duhorile gunoiului aruncat direct în stradă şi fumul eşapamentului rablelor din trafic se amestecă cu aromele condimentelor din restaurante şi cu parfumul beţigaşelor arse în temple sau în faţa magazinelor. Dar, cum ar spune Kipling, ca să ajungi să cunoşti o ţară străină mai întâi trebuie s-o miroşi.

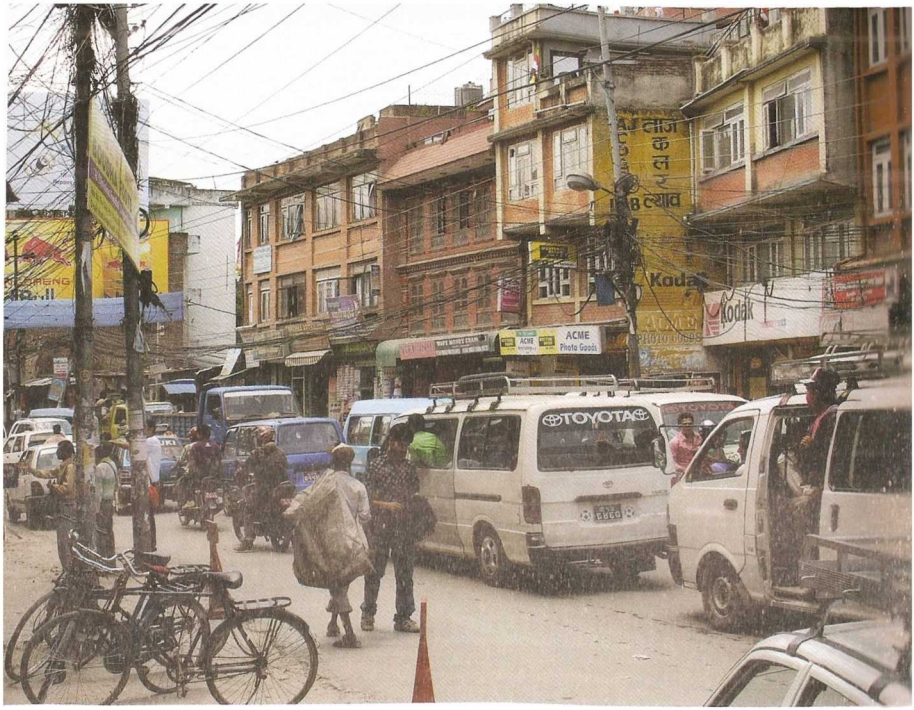

23 (ai Kathmandu îl duc şi pe Cătălin să-i arăt covorul din vitrină şi să-l cunoască pe vânzătorul hipnotizator. Nimeresc strada, găsesc şi magazinul, dar storurile sunt trase.

Astăzi este ziua noastră de culturalizare, aşa că mergem să vizităm câteva dintre cele peste 2.700 de sanctuare şi temple[22] ale acestui oraş numit cândva Kantipura. Luăm un taxi şi avem o dată în plus imaginea unui Kathmandu oraş rural: străzi asfaltate care dau în uliţe cu bolovani, gropi şi ţărână (să circuli aici cu maşina e ca şi cum ai merge în căruţă undeva pe coclauri la ţară), clădiri noi de sticlă lângă dughene de tablă ruginită, lângă temple vechi de lemn, lângă case de cărămidă ruinate… Pe marginea străzilor,

22 **800 dintre acestea sunt incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO.**

măcelarii îşi întind carnea direct pe ziare, femeile îşi spală copiii, iar cerşetorii dorm cu vacile sau câinii lângă zidurile caselor, împărţind trotuarele cu fierari, croitori, tâmplări şi cu vânzătorii ambulanţi care-ţi oferă sucuri şi fructe de lângă grămezile de gunoaie… Oraşul e toxic şi epuizant. În aer e praf, miroase a duhori şi a noxe, iar zgomotul e asurzitor, Kathmandu fiind unul dintre cele mai poluate oraşe din lume (oamenii spun că în anii ’80 puteai vedea munţii de aici), de unde şi numărul mare al celor care umblă pe străzi cu măşti textile pe faţă.

Prima oprire este la Pashupatinath[23], cel mai important templu hindus închinat lui Shiva şi cel mai vechi din Kathmandu, reconstruit în secolul XVII după ce pagodele, datând din jurul anului 400, au fost distruse de termite. Preoţii acestui templu, cu pinaclu de aur şi ale cărui pagode sunt ornate exclusiv cu lângă[24], sunt preoţi hinduşi indieni şi se numesc bhattas, cel mai mare dintre ei neavând de dat socoteală decât regelui. Iată şi motivul pentru care bhattas au fost, nu doar simbolic, cea mai puternică forţă împotriva maoiştilor. După transformarea Nepalului din regat hindus în stat laic, maoiştii au încercat să-i schimbe cu preoţi hinduşi nepalezi, conflict care în 2009 a degenerat în violenţe stradale între forţele maoiste paramilitare şi credincioşii hinduşi. Pe aleea de câteva sute de metri de la intrare se vând flori, ghirlande, brăţări, rozarii din seminţe de

23 Pashupati (Stăpânul vitelor) este epitetul sanscrit al lui Shiva.

24 Principiul masculin-feminin al creaţiei şi simbolul falie al lui Shiva.

rudraksha („lacrimile lui Shivaw), pudră de santal şi alte asemenea obiecte necesare ritualurilor, toate într-o varietate şi un colorit care îţi iau ochii. Bazarul este intrarea în templu! Plătim câte 500 de rupii (enorm!), deşi noi, străinii, nici măcar nu avem voie în curtea interioară a templului, căci, printre alte păcate, am putea purta curele sau încălţăminte din piele de vită. Şocul vine însă când ajungem pe marginea râului Bagmati, care traversează grădina templului şi care, fiind râu sacru, este incredibil de murdar. *Dirtiness is next to Godliness!* în apa maronie pe care plutesc tot felul de murdării şi gunoaie, unde intră

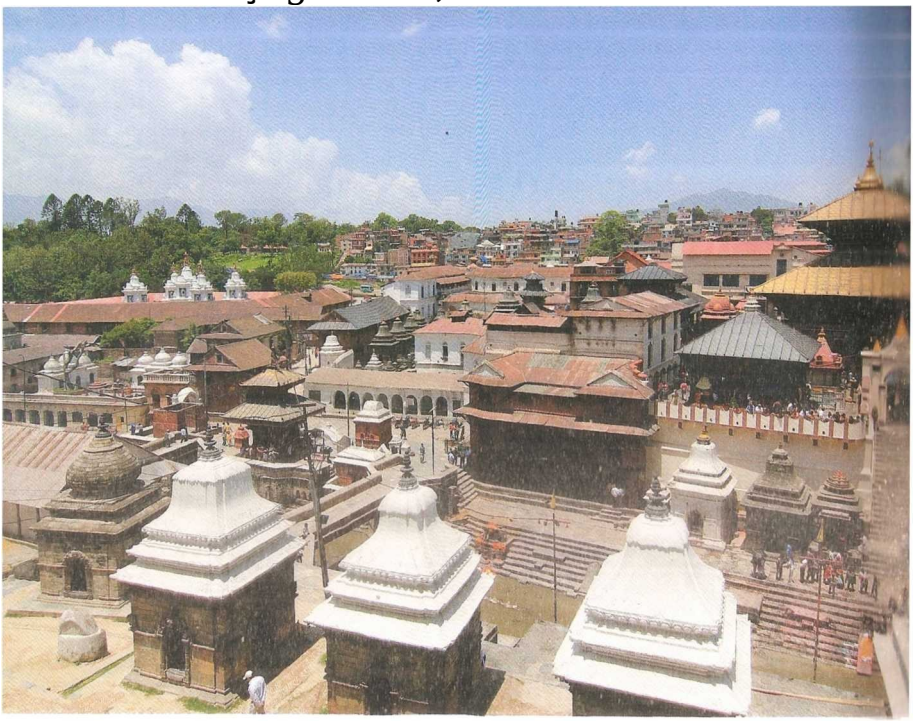

vacile şi se balegă, unde se spală câinii, iar maimuţele caută printre resturile plutitoare ceva de ronţăit, ei bine, în apa asta ca un canal de

scurgere a reziduurilor de tot felul sunt băgate picioarele morţilor înveliţi în cearşafuri portocalii, înainte de a fi aşezaţi pe altare de ciment şi arşi. În jurul nostru fumegă deja patru cadavre şi sunt pregătite pentru purificare alte două. Fumul se ridică sus în cer, dar vântul îl duce, de fapt, în toate părţile. Respirăm mirosul de carne arsă („privilegiu” pentru care am plătit 1.000 de rupii) încercând să urcăm cât mai repede treptele spre dealul de dincolo de râu, deasupra celor douăsprezece altare ale lui Shiva, unde nu mai suntem în calea fumului şi de unde putem urmări ritualul mai bine. Familia udă în apa râului picioarele mortului, apoi îl depune pe un rug în jurul căruia a aşezat ghirlande de flori (roşii pentru femei, galbene pentru bărbaţi), iar fiul cel mare aprinde cu o torţă lemnele de sub trupul neînsufleţit, în timp ce se recită mantre. Cenuşa va fi apoi aruncată în râul Bagmati, ale cărui

ape se varsă în Oceanul Indian. O cireadă de vaci trece în goană prin grădina templului în timp ce mirosul de „human curry” învăluie grădina templului[25].

Tot aici, în Pashupatinath, în noaptea de 13 spre 14 februarie („noaptea noii luni”) se desfăşoară şi Maha Shivaratri (noaptea lui Shiva), unde timp de o zi şi o noapte 30.000 de hinduşi din Nepal, India şi Bangladesh, plus încă 5.000 de turişti din toată lumea, vin să-l celebreze pe Shiva. Atunci templul este deschis toată noaptea, curtea şi grădina sunt luminate cu felinare, hinduşii aduc frunze de bael, se îmbăiază în apele sacre ale râului Bagmati pe care plutesc bărci ornamentale,

---

25 **în povestirea „Aryaghat" din volumul** *Nothing to Declare* **(2011), scriitorul şi jurnalistul nepalez Rabi Thapa descrie în amănunt tot acest ritual al incinerării în templul Pashupatinath a unui tânăr nepalez care s-a sinucis în State, unde plecase să muncească.**

preoţii bhattas oferă ceai, iar înţelepţii peregrini (acei sadhus sau baba) oferă, în pielea goală, marijuana. Cu un astfel de sadhus ne fotografiem, şi noi, dar numai după ce ne cere – iar noi îi oferim – toate rupiile pe care le mai avem prin buzunare.

Stupă boabelor de rouă

De la sacrul, aglomeratul şi murdarul Pashupatinath al hinduşilor, mergem la Boudanath („stupă zeului înţelepciunii”), liniştitul relicvariu sferic budist (stupă), văruit în alb şi şofran, ornat cu steagurile multicolore de rugăciune şi unul dintre cele mai largi şi mai înalte din lume (are 43 de metri înălţime). Şi aici accesul turiştilor este interzis, căci numai preoţii au voie în apropierea mormântului lui Kassappa, una dintre reîncarnările lui Buddha. În timpul sărbătorilor celebrate la Boudanath, credincioşii hinduşi şi budişti înconjoară stupă în sensul acelor de ceasornic, rotind

cilindrii rugăciunii şi rostind mantre sub privirea lui Buddha, ai cărui ochi sunt pictaţi de jur-împrejur.

O legendă spune că iniţiativa construcţiei i-a aparţinut unei văduve pe nume Jyazima, care a dorit să-i aducă lui Buddha o ofrandă grandioasă. Etnicii newari au însă o altă legendă legată de această construcţie pe care ei o numesc Khasti Chaitya („stupă boabelor de rouă”) şi care ar fi mormântul, construit din mortar şi rouă, al unui virtuos rege decapitat din propria dorinţă chiar de către fiul său, ca ofrandă adusă zeilor pentru a-i îndupleca să trimită ploaia în regat.

Nu se ştie clar nici cine a construit acest Boudanath – unul dintre regii hinduşi Sivadeva sau Manadeva, ori împăratul tibetan Trisong Detsen –, nici când a fost construit, oricum cândva

în secolul V d.Hr. Situaţie semnificativă pentru felul în care religiile şi culturile de aici se întrepătrund indistinct. Încă un exemplu: Buddha s-a născut în Nepal (la Lumbini, undeva în secolul V î.Hr.), budismul s-a format însă în India şi a fost adus în Nepal abia două secole mai târziu, iar astăzi e predominant în Tibet, unde un bărbat din cinci e călugăr budist. Hinduismul a preluat panteonul zeităţilor budiste şi, printre numeroase alte practici, vegetarianismul. Aşa cum limbile nepaleză şi hindi, derivate amândouă din sanscrită, au foarte multe în comun, idealul ecumenic este aici o realitate de mii de ani.

Fetiţa zeiţă

Următoarea oprire o facem în Piaţa Durban, la templul unde trăieşte zeiţa în viaţă sau Kumari Devi („zeiţa fecioară”, în sanscrită), care nu va părăsi, până la prima menstruaţie, acest templu-colivie pătrată de lemn sculptat în filigran. Ritualul zeiţei în viaţă, venerată deopotrivă de hinduşi şi de budişti, nu şi de tibetani, datează abia din secolul XVII şi are la bază mai multe şi foarte variate legende. Cu adevărat interesant este ritualul în sine al alegerii zeiţei în viaţă, care se face numai din rândul castei newari shakya (căreia i-a aparţinut şi Buddha), fetiţa trebuind să nu fi fost niciodată bolnavă, să nu aibă semne pe corp şi nici vreun dinte de lapte căzut. Legenda mai spune că zeiţa în viaţă ar trebui să aibă „gâtul prelung precum o cochilie, corp de forma smochinului, coapse de căprioară, piept de leoaică, voce blândă şi clară ca a raţei, gene ca ale vacii, părul şi ochii negri, mâini şi picioare mici,

douăzeci de dinţi de lapte, iar sexul – mic şi discret”. După ce este aleasă, în timpul sărbătorii Dashain, fetiţa de 4 – 5 ani trebuie să demonstreze că are calmul şi curajul zeiţei Taleju, a cărei întrupare este, dormind într-o cameră din templu „decorată” cu 108 capete de bivoli şi de capre proaspăt tăiate.

După ce împlineşte şi alte ritualuri tantrice, noua Kumari Devi îşi va petrece perioada de divinitate îmbrăcată în roşu şi închisă în vechiul templu, numit Kumari Ghar, pe care nu-l va părăsi decât cu ocazia unor sărbători şi atunci numai într-o lectică de aur, căci picioarele ei sacre şi mereu goale nu mai au voie să atingă pământul. Foarte rar şi doar câteva secunde are voie să apară la fereastră pentru a fi văzută de credincioşii din piaţă, care o aşteaptă cu adoraţie şi evlavie tot timpul. Unii petiţionari norocoşi şi foarte

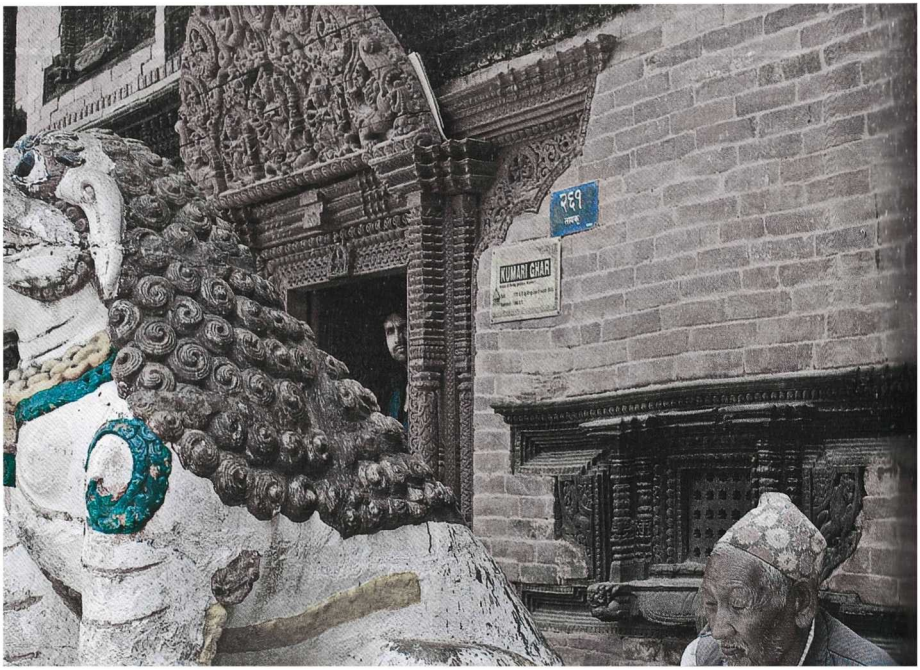

bolnavi o pot întâlni pentru a-i aduce ofrande şi pentru a-i atinge picioarele sacre pe care regele poate chiar să i le sărute. Kumari Devi nu are voie să vorbească cu nimeni, dar gesturile ei (tăcerea, râsul, tremurul, frecatul ochilor, bătutul din palme şi altele) sunt interpretate, conform unui cod, drept prevestiri. Superstiţiile populare spun că bărbatul care se va căsători cu o fostă zeiţă va muri în şase luni scuipând sânge. Cu toate astea, soţii tuturor celor nouă foste Kumari Devi trăiesc şi sunt taţi. Pe actuala zeiţă în viaţă o cheamă Matina Shakya şi are şapte ani.

Valea zeilor

Imensa piaţă Hanuman-dhoka Durbar este, de fapt, un ansamblu muzeal în aer liber care numără nu mai puţin de 43 de temple şi altare închinate

zeilor hinduşi şi budişti, toate construite între secolele

XII-XVIII. Piaţa este, evident, un talcioc şi e populată, în principal, de vânzători ambulanţi, cerşetori şi mii de porumbei hrăniţi ca ofrandă adusă zeilor. Un baba complet gol traversează piaţa prin faţa noastră, iar în magazine remarcăm svastica pe numeroase obiecte de cult: este simbolul jainismului şi un vechi semn considerat purtător de noroc.

Apucăm să vedem doar o mică parte din templele închinate lui Shiva, Vishnu Ganesh, Harikrishna, Narasimha, Gorakhnath sau Hanuman (zeul reprezentat ca maimuţă). Templul Taleju îşi deschide uşile doar o dată pe an, în timpul sărbătorii Dashain, are o înălţime de 37 de metri şi, până de curând, s-a considerat de rău augur să se construiască clădiri mai înalte. Despre

Tempul Kasthamandap cu ale sale trei pagode se spune că ar fi fost construit dintr-un singur copac de santal. Templul Jagannath este cel mai vechi din tot acest ansamblu (datează din 1563) şi este ornamentat exclusiv cu sculpturi erotice cât se poate de explicite. Imaginea în piatră a lui

Bhairab (reprezentarea lui Shiva într-un act distructiv) a fost folosită de guvern ca loc unde oamenii jurau să spună adevărul…

Năuciţi de tot acest ansamblu de temple care încep să-şi amestece zeii în capul nostru de nu mai ştim care cum cine încarnarea cui e şi ce alte nume mai poartă, ne gândim să luăm o pauză şi să cugetăm la ce-am văzut. „Dacă respingi mâncarea, ignori obiceiurile, te temi de religie şi eviţi localnicii, mai bine rămâi acasă”, a scris cândva scriitorul James Michener. Din toată această

enumeraţie, doar **mâncarea** ne-a mai rămas de încercat, aşa că mergem la un restaurant tip fast-food cu meniu chinezesc, indian şi nepalez. Totul este atât de condimentat, încât mâncăm, transpirăm şi plângem. Mâncăm.

24{zai Kathmandu

La ora şapte dimineaţa străzile sunt pustii şi încă şi mai murdare. Peste noapte restaurantele şi hotelurile din Thamel au aruncat gunoiul nu în pubele, nu în containere, nu în saci menajeri, ci direct în stradă, chiar lângă intrare. Grămezi de resturi s-au înălţat pe străzi, iar acum trei bărbaţi cu măşti textile pe faţă încarcă gunoiul cu mâinile în saci de rafie vărsaţi de un al treilea într-un camion. Trece o cisternă pe care scrie Siddhartha Water Supply.

Azi e zi de cumpărături şi învăţăm cum să ne târguim. Cătălin caută să cumpere un khukuri, tradiţionalul cuţit cu lama de oţel curbată, înrudit cu maceta şi devenit simbol naţional al

Nepalului[26]. Cu mâner de fildeş sau din os de bivol, bine echilibrat şi uşor de manevrat datorită formei, khukuri e bun în gospodărie şi în agricultură, la vânat sau în luptă (ideal pentru spintecat, regimentele Gorkha îi datorează faima) sau în diverse ritualuri hinduse când, în timpul sărbătorii Dashain, de pildă, este sfinţit într-un ceremonial special. Intrăm în mai multe magazine şi, vreme de o oră, ne trec prin mâini zeci de cuţite de toate mărimile, aliajele şi tipurile de mâner. Ne oprim în cele din urmă într-un magazin unde doi ruşi deja se târguiesc cu vânzătorul. Pe cât de raşi în cap sunt zdrahonii rusnaci îmbrăcaţi în tricouri cu Che şi cu steaua revoluţionară, pe atât de dur negociază cu bietul vânzător care se învoieşte, într-un final, să le vândă două cuţite la preţuri înjumătăţite. Situaţia îi convine lui Cătălin, care poate invoca precedentul, doar că el vrea un khukuri decorativ, la un preţ de pornire mult mai mic. După o scurtă tatonare şi el, şi vânzătorul s-au încins: „De ce nu sunt afişate preţurile? Asta înseamnă că poţi cere oricât. De unde ştiu eu că preţul cerut acum, pe loc, nu e de trei ori mai mare decât face cuţitul? Nu e corect. În ţara de unde vin eu preţurile sunt fixe şi afişate…”, „Dacă-ţi fac reducere, pot foarte bine să închid magazinul. Mai bine ţi-l dau degeaba şi aştept să mor de foame. Nu găseşti în tot Thamelul un magazin cu khukuri-uri mai bine făcute şi la preţuri mai bune. De ce ţii să cumperi neapărat de la mine? Du-te unde sunt mai ieftine şi mai

26 Cel mai vechi khukuri este expus în Muzeul National din Kathmandu şi datează din 1559.

proaste…” După douăzeci de minute în care nici unul nu se lasă, iar mie-mi vine să-mi tai venele de plictiseală (doar că nu mă decid cu care model de khukuri din cele câteva zeci expuse), cei doi cad la învoială şi Cătălin plăteşte doar 1.200 de rupii din cele 1.800 cerute iniţial.

Mergem să mâncăm şi în timp ce ne fotografiem cu cuţitul în ipostaze de Rambo vine şi chelnerul: „Frumos khukuri”. „Cât credeţi că am dat pe el?” îl întreabă Cătălin. „Mai mult de 500 de rupii nu face”, zice chelnerul şi amândoi izbucnim în râs. Încă nu ne pricepem să negociem. Dar învăţăm repede. Ne dăm seama că, în general, preţurile sunt cu până de patru ori mai mari. Aşa că oferim din prima doar 70% din preţul cerut, vânzătorul nici să nu audă, după care dăm să plecăm din magazin, însă cum punem piciorul pe trotuar vânzătorul ne strigă, e de acord. Asta e tot.

Mandala handmade

Intrăm într-un magazin de design unde ne interesăm de nişte planşe cu mandale desenate în filigran. Liniile sunt microscopice şi foarte complicate, dar minuţios şi fin executate, în mai multe culori, pe pânză de bumbac. Ne oprim asupra unui desen care-l înfăţişează pe Buddha având sâni (nu e ceea ce credeţi!). Vânzătorul zice că mandala e handmade, lucrată cu acul timp de o lună de un mare artizan, şi ne spune că 8.000 de rupii este cel mai bun preţ la care ne-o poate da. Cătălin susţine că e printată, că de fapt e un produs de serie şi-i cere vânzătorului să ne demonstreze că

e handmade. Omul scoate o lupă să studiem micile imperfecţiuni ale liniilor desenului. „Asta nu demonstrează că nu e copie, ci faptul că şi originalul avea imperfecţiuni”, zice Cătălin. Vânzătorul se supără şi nici nu mai vrea să vorbească cu noi, ne întoarce spatele ca un copil. Dacă nu este cu adevărat ofensat şi frustrat de faptul că-i punem la îndoială onestitatea, atunci e un actor destul de bun. Pe mine mă impresionează, îl cred şi îmi pare rău că l-am amărât. E foarte posibil să nu poată demonstra autenticitatea mandalei în faţa unor novici aprioric increduli ca noi. În timp ce Cătălin continuă să studieze cu lupa desenul, intră un amic de-al vânzătorului şi acesta i se plânge de ce i se întâmplă. Vorbeşte în nepaleză, dar din ton

înţeleg prea bine ce-i spune. Amicul râde superior şi dă din mână a lehamite privindu-ne. Cătălin îşi reformulează îndoiala spunând că e plin Thamelul de aceeaşi mandală, iar vânzătorul îl sfătuieşte să ducă desenul la o expertiză când va ajunge acasă, şi-o să vadă el că-i va da atunci dreptate: mandala chiar e handmade. Adică *după* ce a cumpărat-o şi la un continent distanţă! Pe mine.

argumentul ăsta disperat mă face să cred şi mai mult spusele vânzătorului, care însă scade brusc preţul la 5.000 de rupii. Când ieşim pe uşa

magazinului ne strigă 3.000, dar noi oricum nu voiam să cumpărăm mandala aia. Ne interesa doar negocierea.

Într-un magazin de bijuterii, Cătălin cere o pereche de cercei de aur cu piatră de topaz. Vânzătorul nu lasă nici un dolar sub preţul iniţial de 200, dar nici nu ne poate dovedi sau garanta în vreun fel autenticitatea materialelor. Joacă până la capăt pe cartea onestităţii şi a încrederii: „Aş fi putut să vă spun că aurul e de 22 de karate, dar eu v-am spus că e doar de 14. Iar piatra e topaz adevărat. Dacă mă credeţi, cumpăraţi cerceii, dacă nu, nu. Cu mai puţin de 200 de dolari nu pot să vând şi nu e nicio supărare. Vă asigur însă că în magazinul meu nu se vând pietre sintetice. Magazinul meu e autorizat, iar eu sunt un om onest. Puteţi merge să verificaţi preţurile oriunde. Veţi vedea că acesta e cel mai bun”. Ieşim din magazin şi, surpriză! omul nu ne opreşte oferindu-ne un preţ mai bun. O sută de metri mai încolo însă, într-un alt magazin de bijuterii găsim nişte cercei de aur cu o piatră de topaz mult mai mare şi la un preţ cu 60 de dolari mai mic. Încurcate sunt căile negustoriei în acest Thamel!

Lumea în ultima zi

Mai avem doar două ore de stat în Kathmandu şi, hoinărind prin Thamel, ne opreşte un tip: *Do you smoke?* mă întreabă el. *Why? Do you wanna?* îi răspund arătându-i bucata de charas. Omul râde şi îmi spune că îmi stă bine cu dhaka topi (pe care am cumpărat-o la o treime din preţul cerut). Mergem la o terasă şi fumăm, cu tristeţe, ultimul joint. La boxe se aude tabla lui

Zakir Hussain cum bate ritmul acestui colţ de lume uşor de iubit şi greu de înţeles, gândindu-ne că poate ar merita să mai tragem o fugă aici anul viitor, aşa, cam pe la mijlocul lui februarie. Un şoarece ne trece printre picioare, o pisică se plimbă pe ţigla terasei chiar deasupra noastră. Îi povestesc lui Cătălin un basm nepalez în care un ţăran întâlneşte într-o zi un rishi şi-l întreabă cum poate cheltui cel mai bine puţinii bani pe care îi are, iar bătrânul rishi îi cere banii în schimbul a trei sfaturi înţelepte: „Primul sfat e să-ţi iei un şoarece. Al doilea sfat e să-ţi iei o pisică. Al treilea sfat e să-ţi iei un câine? Ţăranul ascultă sfaturile şi se dovedeşte că cele trei animale îl scot din multe încurcături, ba chiar îl îmbogăţesc, până la sfârşitul poveştii.

În timp ce Cătălin savurează un lassi (un fel de iaurt) după altul, eu răsfoiesc *The Rising Nepal* de azi, unde articolele importante sunt dedicate problemei la zi: prelungirea datei adoptării Constituţiei şi grevele organizate în ultimele două săptămâni de cele douăzeci şi ceva de partide din parlament. Dezbaterile pe marginea Constituţiei sunt conduse de coaliţia de stânga formată din Partidului Comunist Nepalez şi Marxist-Leniniştii Uniţi. În articolele politice revin expresii precum „consens naţional” şi „proces de pace”, căci există încă o Armată maoistă a Eliberării Poporului care are rolul de a asigura „sprijinul” popular pentru coaliţia de stânga. Ca urmare a grevelor, din ultimele săptămâni, antreprenorii din turism au făcut şi ei o grevă, protestând împotriva politicienilor care, în opinia lor, împiedică Nepalul

să-şi recâştige, în chiar Anul Turismului, „gloria pierdută”. Un articol analizează exclusiv pierderile cauzate de aceste greve: dacă de la începutul anului au intrat în ţară 168.958 de turişti, acum au fost anulate aproximativ 70% dintre rezervările din a doua jumătate a lunii mai. Un editorialist scrie însă despre beneficiile tuturor acestor greve care, interzicând circulaţia, au făcut pentru prima dată aerul respirabil în Kathmandu („Doar în zilele grevei am simţit cu adevărat că pot respira în oraşul acesta. Şi a fost grozav să văd atâţia copii jucându-se pe străzi”). Un alt material se ocupă de recensământul dedicat „persoanelor celui de-al treilea sex”, care stagnează din cauză că homosexualii nepalezi nu sunt pregătiţi să înfrunte deschis prejudecăţile societăţii. Până acum nimeni nu s-a declarat şi nu s-a înregistrat în mod oficial homosexual, deşi Nepalul a devenit una dintre destinaţiile exotice importante pentru turismul gay, mai ales de când Sunil Babu Pant[27], primul politician gay nepalez, a reuşit să obţină dreptul de a se oficia ceremonii de nuntă în stil hindus pentru cuplurile gay occidentale. Ca o paranteză, aici băieţii merg pe stradă ţinându-se de mână în semn de prietenie.

În rest, continuă ştirile „post-Osama war”, se anunţă sprijinul UE pentru rebelii din Libia, tot UE extinde sancţiunile împotriva Iranului nuclear, preşedintele Yemenului, Ali Abdullah Saleh, refuză

27 Sunil Babu Pant este membru al Partidului Comunist Unit (Maoist), a fondat Blue Diamond Society, singura asociaţie care militează pentru drepturile homosexualilor în Nepal, şi deţine o agenţie de turism, Pink Mountains, care organizează luni de miere exotice pentru cuplurile gay occidentale.

să-şi dea demisia, socialiştii spanioli pierd alegerile locale şi regionale, cei peste 140.000 de refugiaţi din Myanmar (unde, întins pe durata a şase decenii, continuă cel mai lung război civil din istorie) refuză să se întoarcă acasă; liderul nord-coreean Kim Jong îl mai face o vizită în China („singurul aliat din lume") cerşind orez „şi alte alimente esenţiale* pentru aniversarea unui secol de la naşterea lui Kim Ir Sen, moment când a promis că ţara sa va atinge perioada maximă de „forţă şi prosperitate"... Azi Bob Dylan face 70 de ani, Terrence Malick a câştigat Palme d'Or cu *Tree of Life*, Justin Bieber şi Eminem au triumfat la Premiile Grammy, Kate Moss anunţă că Snoop Dogg va cânta la nunta ei, flamboaianta pălărie purtată de prinţesa Beatrice la nunta regală britanică a fost vândută, în scopuri caritabile, la o licitaţie prin ebay pentru suma de 81.000 de lire sterline, filmul *Titanic* va apărea în 3D, Barcelona promite să câştige finala Champions League, o australiancă de 40 de ani a obţinut, prin lege, dreptul de a folosi sperma soţului mort într-un accident în vederea fertilizării in vitro... Pe versantul Kala Patthar a fost instalată o cameră de luat vederi botezată Mobotix *{highest webcam in the world)* care transmite live imagini în *high resolution* ale vârfului Everest (îmi notez link-ul: www.evznr.org/Weblams/Pyramidone/current, jpg).

Aşa arată lumea proiectată în ziare în ultima noastră zi în Nepal.

Once is not enough!

Se lasă seara şi plecăm spre hotel toropiţi de

nostalgie. Decidem să facem cadou haşişul rămas primilor turişti care ne ies în cale şi care ar părea că-l merită. Se-ntâmplă să vedem chiar un cuplu de hipioţi îmbrăcaţi în cămăşi largi şi colorate de in El e blond, are părul lung şi poartă barbă, ea e plină de piercinguri şi de bijuterii din aţă. „Hei, uite, noi părăsim Kathmandu în seara asta. Nu vreţi voi haşişul care ne-a rămas?" le spun. „Iisuse, omule, noi abia putem să-l fumăm pe-al nostru", zice el şi ne punem toţi patru pe râs. „Dar poate îl dăm cuiva care n-are", vine fata cu soluţia. *Take care! Have a nice trip… home!* ne zâmbim şi ne despărţim aşa cum ne-am întâlnit: nişte străini care pentru o clipă şi-au intersectat idealul de *peace, love & understanding* cândva, pe înserat, pe o străduţă din Thamel.

Plecăm cu taxiul de la hotel odată cu căderea întunericului. Cum nu există iluminat public, pe străzi se vede doar lumina slabă a celor câteva magazine care încă n-au tras storurile. Taxiul intră pe străzi neasfaltate şi întunecate, iar în lumina farurilor vedem fugind copii desculţi, băieţi ţinându-se de mână sau strânşi în jurul vreunui telefon mobil, bărbaţi discutând aşezaţi pe trotuar… Viaţa străzii continuă şi pe întuneric, iar noi tresărim de fiecare dată când o siluetă apare brusc în raza scurtă şi chioară a farurilor.

Ne apropiem de aeroport fără ca vreunul din noi să fi rostit vreo vorbă. La un moment dat, farurile luminează preţ de o secundă un panou care anunţă 2011 – Anul Turismului în Nepal şi sloganul *Once is not enough*/. L-am citit până acum de nenumărate ori, dar abia acum îl înţeleg.

Avem amândoi un nod în gât. Cătălin deschide vorba şi spune că la un calcul sumar nu ne-ar trebui mai mult de 500 de dolari pe lună pentru a trăi în Kathmandu. Am mai putea rămâne, ne-am putea muta o perioadă, am putea reveni… Dar despre ce naiba e vorba aici, de ce plecăm cu sufletul franjuri şi cu inima grea ca o stâncă, de ce parcă iar nu avem suficient oxigen în plămâni?! Ei bine, poate pentru că Nepalul chiar înseamnă:

Never Ending Peace And Love!

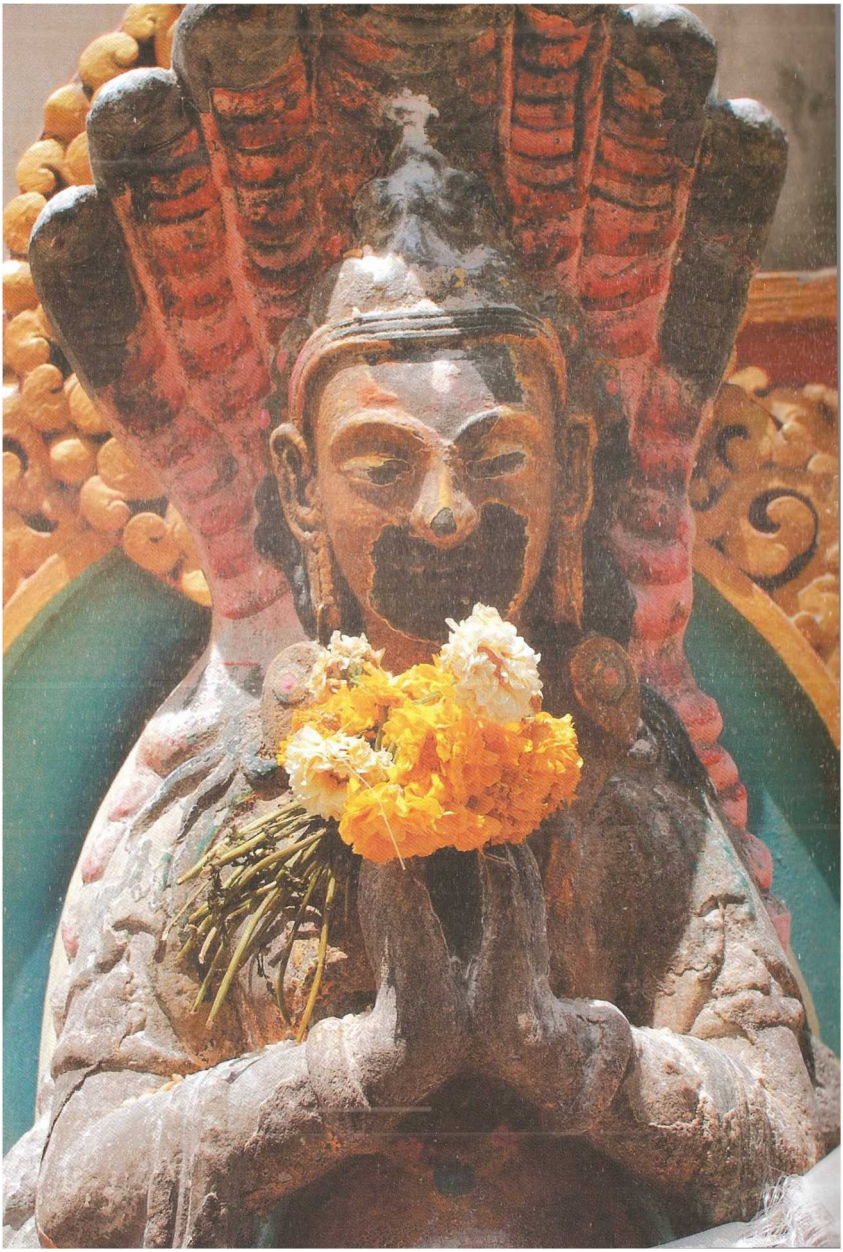

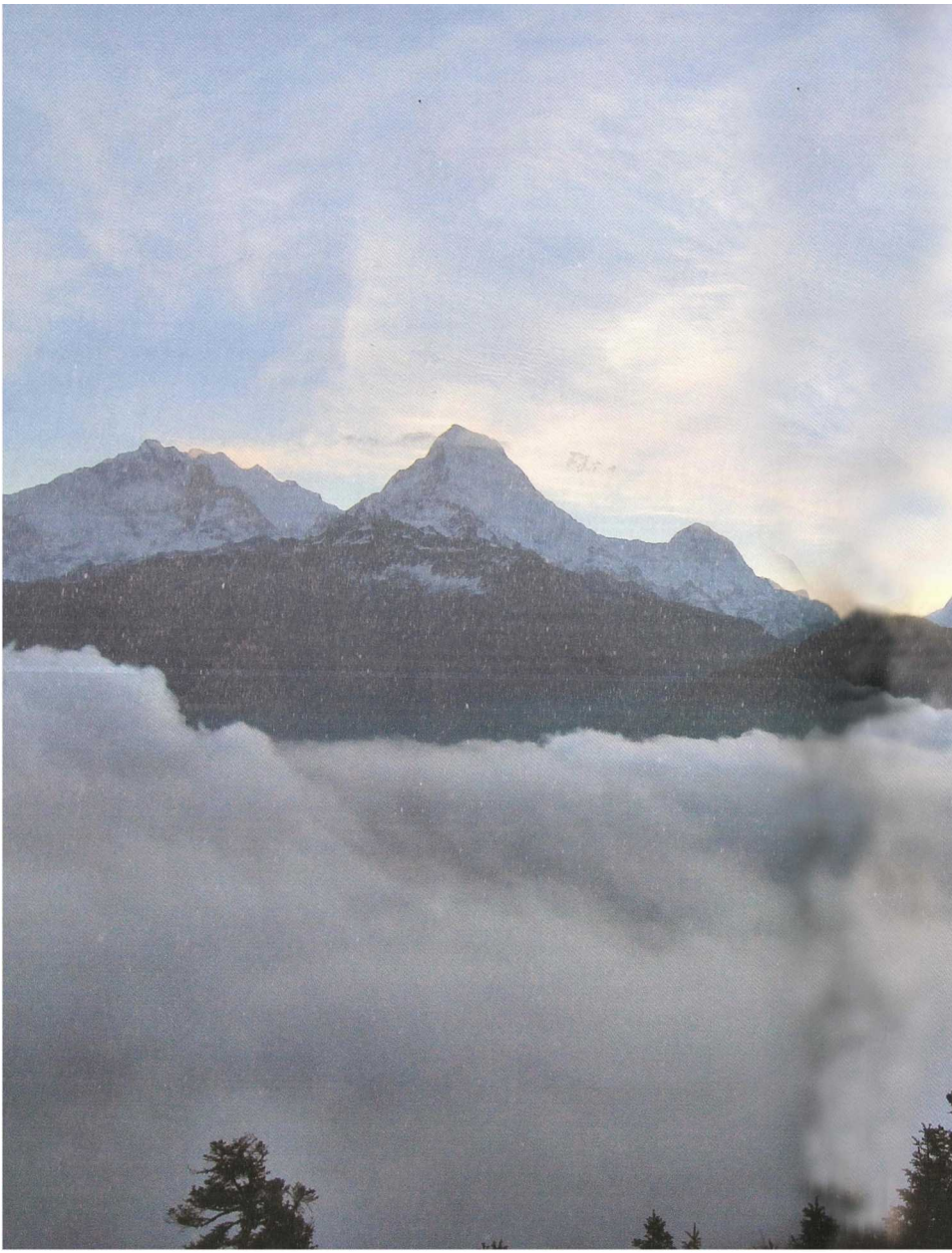

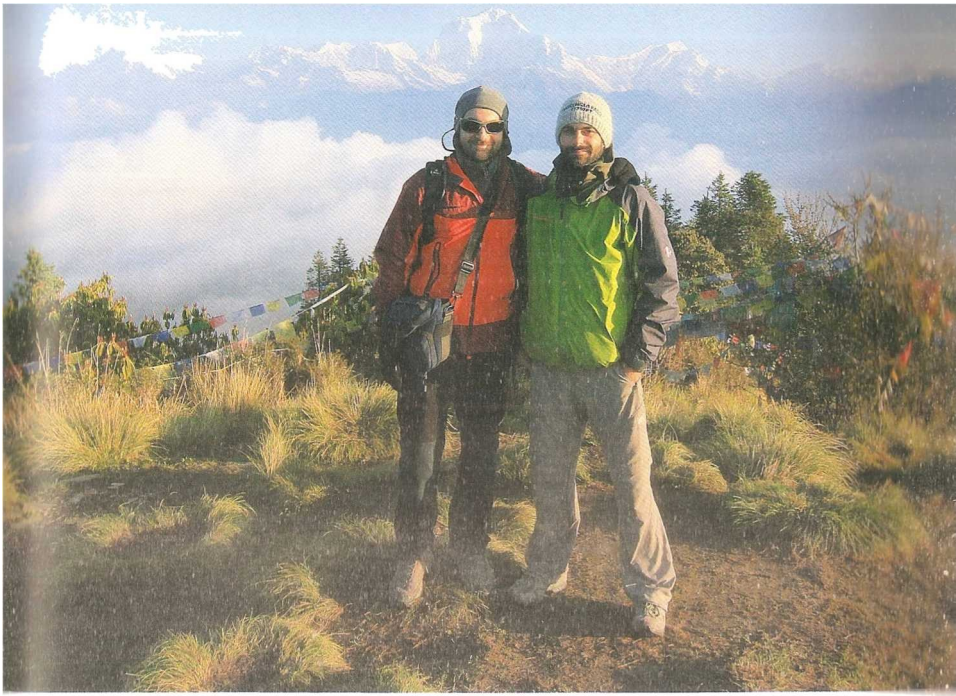

Cuprins

Nimic despre Nepal 7

***Climb like a goat, don't smell like one* 9**

Shakira &: pisica neagra 10

1. În ce lume am aterizat?! 13 Kathmandu 14

Anul 2068.15 Reţinuţi & interogaţi 17 ***Land of fake*** 20

2. Off-road cu rata 23

3. Buchetul de marijuana şi mămăliga hindusă 29

Dansul lui Raj Kapoor 32 ***Dallas & Titanic*** 34

4. Bin Laden şi frumoasa nepaleză 39 Oameni şi asini 42

O seară la guest house 44 O ştire veche în noapte 50

5. Karma Gurunk 53 Cer Curajos 56
6. Kamasutra pentru începători 63 Gogoşi pentru o nuntă tibetană 66 Record la înălţime 68
7. Fuck the Maoists! 73 *HAS to cornel* 77
8. Pin, pastile, panici 81 Satul global 84
9. „Coborâţi! Coborâţi! Coborâţi!” 89 **Copiii Himalayei** 93 **Supravieţuirea, cursul seral** 96
10. La vânătoare cu vulturii aurii 101 **înapoi în timp** 105
Trekkeri, backpackeri, hikeri 106
11. Zăpada şi Peregrinul Gol 109 ***Brothers în treks*** **112 Şosetele bunicului Toma** 115
12. în aer subţire 117 **Moonwalking prin zăpadă** 121 **Sub streaşina lumii** 124
5.428 în 126 **Deşertul de piatră** 128 **Depresia** 131
13. Fortul vânturilor 137 ***Snakes*** & ***snacks*** 140
14. Capitala rachiului de mere 145 **Telefonul acasă** 147
15. Noaptea greierilor electrici 153 **Decât maoişti, mai bine monarhişti!** 156
Partida de caram 158
16. Boom Shiva! 161 **Bucata de charas** 164
17. Dansând ca mătasea 171 **Remember** 173
Disco tibetan 176
1. Prin jungla magică 179 *Lords of the treks* | **182 Dezvrăjirea munţilor 185**

2. Fear & loathing în Ghandruk 191 Camera de deasupra muzeului 195

3. Cuhnia Susitei 205 Muna & Madan 207

4. După noi, musonul! 213 O seară în Pokhara 216

5. Despărţirea 223 Suedeza din Järfälla 226 Yeti Airlines 227

Ghetoul cu suveniruri 229 Covorul din grădina vieţii 231 Nepalul din gazete 237

6. Zeiţa în viaţă şi templul cadavrelor arse 243

Stupă boabelor de rouă 248 Fetiţa zeiţă 249 Valea zeilor 251

7. Ultimul joint în Kathmandu 2 se) Mandala handmade 258 Lumea în ultima zi 261

Once is not enough/**1.263**

Marius Chivu, n. 1978. Cronicar literar, scriitor, traducător şi jurnalist. Absolvent al Şcolii de Artă, clasa de coregrafie, din Râmnicu Vâlcea, în 1996, şi al Facultăţii de Litere din cadrul Universităţii din Bucureşti, în 2003. A debutat publicistic cu recenzii literare în anul 2000 în revista *România literară* **şi editorial cu volumul de poezie** *Vântureasa de plastic* **(Editura Brumar, 2012). A iniţiat şi coordonat proiectul caritabil** *Cartea cu bunici* **(Editura Humanitas.** 2008)**, albumul de proză scurtă şi fotografie** *Iubire 13* **(Editura ART, 2010), volumul**

colectiv *Primul meu porno* **(Editura ART, 2011) şi este coautor al antologiei** *Poveşti erotice româneşti* **(Editura Trei, 2007).**

A tradus volumul de poezie *Melancolica moarte a Băiatului-stridie* **de Tim Burton (Editura Humanitas, 2009), romanul** *Urâchiul Rudolf* **de Paul Bailey (Editura Humanitas.** 2009)**şi povestirile lui Oscar Wilde din audiobookul** *Privighetoarea şi trandafirul* **(Editura Humanitas Multimedia, 2010). În perioada 2005 – 2008 a realizat emisiuni culturale şi rubrici de carte la televiziunile Antena 3, TVR 1 şi TVR Cultural. Din 2005 este redactor-editor la revistele** *Dilemateca* **şi** *Dilema veche*, **unde ţine cronica literară, şi colaborator al revistei** *Elle.* **Eseurile sale despre proza şi poezia românească contemporană au fost traduse în engleză, suedeză.**

Trei săptămâni în Himalaya. Povestea seducătoare a unui drum spre „streașina lumii", o călătorie și o carte care te eliberează de tot ce-ți prisosește înăuntru. Urci muntele coborând în tine.

Să călătorești încontinuu, fără intenția de a ajunge undeva. Ca stil de viață. Să nu te oprești nicăieri mai mult de o zi, să saluți lumea din mers în timp ce-ți iei rămas-bun, niciodată la revedere... Să fii curios și să te miri neîncetat știind că, dacă nu te miri, te rătăcești! Să cauți, să afli o poveste, să spui una, să mănânci aici, să dormi dincolo, mereu dinspre ceva înspre altceva, și drumul să fie însăși destinația în schimbare.

Marius Chivu

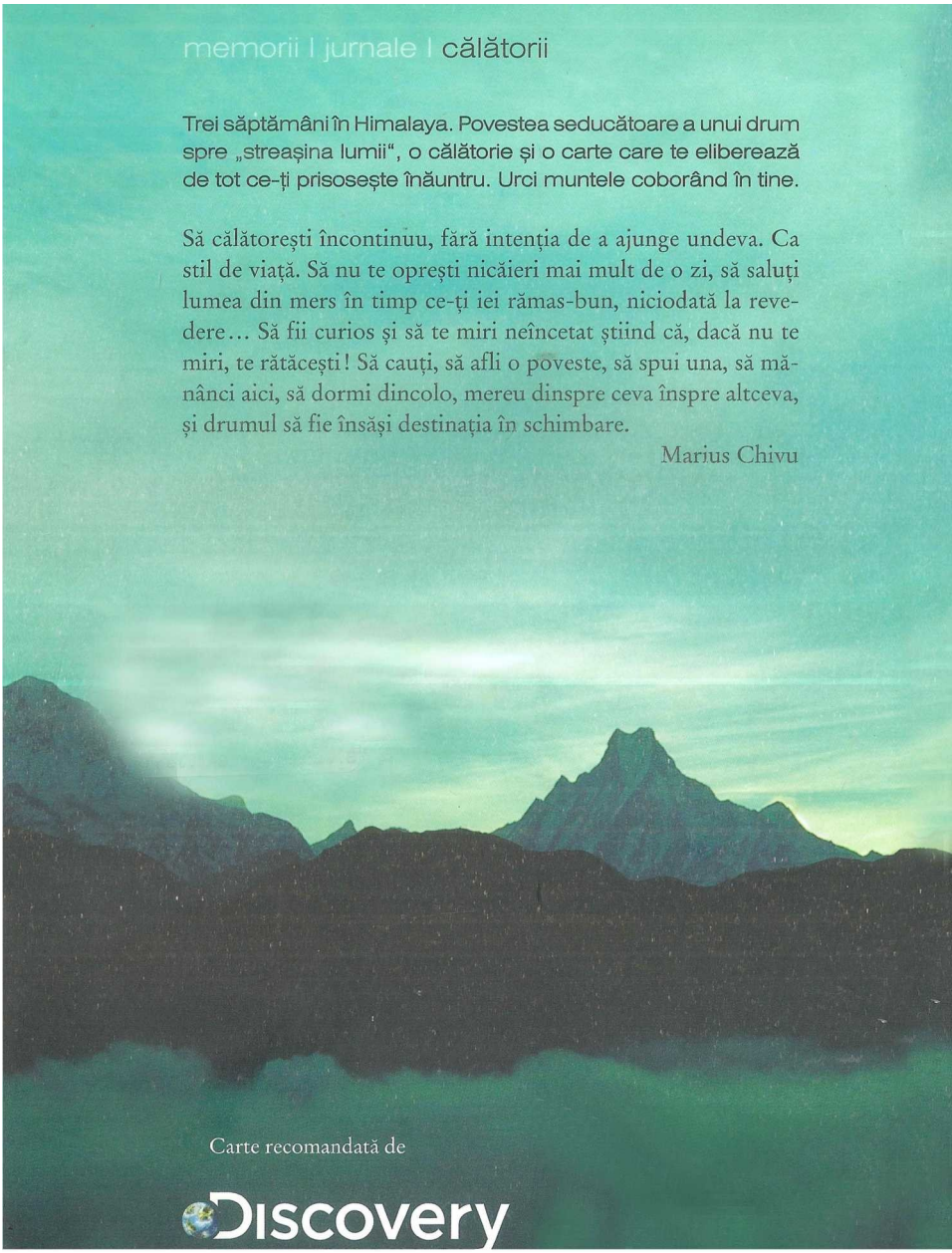

Carte recomandată de

Discovery